CARTEA CU OCHI ALBAŞTRI

OCTAV PANCU-IAŞI

În al doilea roman, *Cartea cu ochi albaştri* (1959), copilul descoperă existenţa celorlalţi. Lumea în care evoluează personajul (un băiat orfan) e marcată de o

gravitate străină, copilul cunoaşte suferinţa şi singurătatea, descoperind limanul pe care-l poate oferi prietenia. Octav Pancu-Iaşi este unul dintre cei mai talentaţi scriitori pentru cei mici din perioada postbelică.

Cuprins

CAPITOLUL I 3
CAPITOLUL II 6
CAPITOLUL III 8
CAPITOLUL IV 16
CAPITOLUL V 23
CAPITOLUL VI 29
CAPITOLUL VII 35
CAPITOLUL VIII 45
CAPITOLUL IX 52
CAPITOLUL X 60
CAPITOLUL XI 69
CAPITOLUL XII 88

CAPITOLUL I

— Nene! Alo, nene! Aici e Bucureştiul?

Cel întrebat era un hamal spătos, eu gâtul gros şi cu ceva foarte sferic deasupra gâtului, probabil capul, pentru că pe la mijlocul sferei se distingea un fel de pămătuf roşcat, care nu putea fi decât o mustaţă; purta o şapcă ce fusese cândva albastră şa un halat, tot albastru, plin de pete şi din cale-afară de larg, parcă prefăcut dintr-o sutană de călugăr, având pe piept, prinsă ca o decoraţie, o tăbliţă coclită cu cifra 12.

Cel ce întrebase, un puşti blond, scund, într-o hăinuţă strâmtă şi stând pe el cam strâmb, părând încheiată greşit, coborâse dintr-un vagon de clasa a III-a şi, privind la călugărul deghizat în hamal, se gândi că – socotind cu oarecare aproximaţie – cifra de pe pieptul mustăciosului indica numărul anilor săi. Asocierea, pe cât de mediocră, mai avea cusurul de a fi tot pe atât de inutilă, dar trebuie să ţinem seama că era ora şase dimineaţa, şi la o oră atât de matinală – vorba nu ştiu cui – marile idei sunt încă adormite; nicio mare idee nu s-a născut, zice-se, cu noaptea în cap. Aceasta, însă, era ora când personalul de Iaşi, tras de o locomotivă, care pufăia zgomotos ca un hipopotam ce se îmbăiază şi arborând un aer semeţ, de pancă ar fi remorcat cel puţin „Orient-expresul”, sosi în Gara de Nord cu o întârziere de numai un ceas.

Era o zi de la sfârşitul lui august, 26 sau 27 august, o zi fierbinte şi rumenă, aşa cum spunea mătuşa Aglaia că-i şade bine unei plăcinte moldoveneşti. Printre acoperişurile peroanelor, soarele aşternea covoare lungi şi înguste de lumină, o lumină grea şi densă ca o miere, peste care oamenii păreau că păşesc cu teamă ca să nu-şi încleie tălpile.

— Aici e Bucureştiul, nene? mai întrebă o dată băiatul pe hamal, nu atât pentru că îi devenise acută lipsa unei certitudini, cât, mai ales, pentru că tăcuse mai bine de zece ore şi simţi că trebuie să spună ceva, orice, fie numai ca să-şi audă glasul.

— Nu, aici e Slobozia-Moară, răspunse mustăciosul, şi şuieră printre firele zbârlite ale pămătufului: Fir-ai al naibii de împieliţat!

Să recunoaştem că nu-i prea plăcut să-ţi audă urechile asemenea vorbe şi încă la o oră când, de obicei, oamenii îşi spun bună dimineaţa. Dar faţa puştiului, până atunci întunecată de nesomn, se lumină pe neaşteptate; se luminară, mari şi albaştri-albaştri, ochii. Băiatul se trezi ridicând mâinile ca un tenor care îşi începe aria, cu deosebire că mâinile sale erau ocupate: una să apuce picioarele vinete ale unei găini slăbănoage şi speriate, alta

să ducă de mâner ceva care, în cazul când nu era o cutie uriaşă şi galbenă de carton, atunci era o valiză, sau un obiect ce – cu puţină bunăvoinţă – putea fi luat drept o valiză. În această poziţie, cu pieptul înainte, cu găina şi valiza ridicate, rosti tare, cuprins de o bucurie fără pereche:

— Ai văzut, mătuşă Aglaia? Credeai că n-o să mă descurc! Să nu mai crezi aşa ceva. M-am descurcat. Uite că m-am descurcat. Aici e Bucureştiul!

De-abia în clipa următoare se întâmplă cu el ceea ce, probabil, era firesc să se întâmple cu un „ţâcă”.

— O vorbă de pe la Iaşi – de 12 ani şi jumătate care vine de pe malul Bahluiului – un râu de pe la Iaşi

— Şi se trezeşte singur-singurel pe peronul Gării de Nord. Încremeni, speriat, asurzit. La dreapta şi la stânga pufăiau fioros două matahale negre, care zadarnic semănau cu nişte locomotive, pentru că acum nu le putea crede aşa ceva; în faţă şi în spate forfota călătorilor, huruitul cărucioarelor încărcate cu lăzi şi baloturi, năpustindu-se toate spre el, numai spre el, ca să-l strivească; deasupra, megafonul prin care o voce răguşită, după ce mugea cifre şi nume fantastice, le repeta ca nu cumva să scape cineva fără să le fi auzit. Numai de dedesubt nu venea niciun un zgomot, dar ca să nu rămână mai prejos, sub povara cărucioarelor, asfaltul tremura şi el mai rău ca Truţă când se îmbolnăvise de friguri.

Nu-i mai rămânea decât o singură scăpare: să fugă. Să fugă cât îl ţineau picioarele, să fugă înghiţind pământul.

…Se trezi afară, în stradă. Se opri să-şi tragă răsuflarea şi se aşeză pe marginea trotuarului, ghemuit, cu genunchii la gură.

Aici, sub cerul înalt şi deschis, viaţa începu să-i pară ceva mai puţin înspăimântătoare, ba, cinstit cu el însuşi, recunoscu drept o prostie fuga de adineauri. „Numai să nu fi pierdut ceva!”, îi trecu prin minte şi, gospodăreşte, începu să-şi facă inventarul. Găina era lângă el. Tot atât de slăbănoagă, însă ceva mai speriată. Cutia sau valiza galbenă, lângă găină, cuminte şi nesimţitoare. Îşi desfăcu

nasturii cămăşii. La locul ei, lipită de piept, cartea despre Micul Prinţ. În paginile cărţii, nemişcat, plicul cu acte. Într-unul din buzunarele pantalonilor, câteva monede (în valoare totală de un leu şi treizeci şi cinci de bani), înnodate în batistă, nu să nu le piardă, ci să nu i le fure, deşi nu putem să nu recunoaştem că această sumă ar fi reprezentat o tentaţie mult prea mică pentru un hoţ, fie el chiar şi un găinar. „Nu lipseşte nimic”, se felicită.

Şi dacă o făcu cu glas tare, era pentru că, în ultimă instanţă, nu lui îşi adresase cuvintele acestea liniştitoare, ci tot mătuşii Aglaia, cea care rămăsese la Iaşi, rugându-l pe sfântul Nicolae.

„Preamilostivul cu femeile bătrâne”, să-i apere nepotul de primejdii, „că-i şi el, acolo, un pui de om, orfan şi fără sprijin”.

Stând aşa, drumeţ ostenit într-o clipă de popas, băiatul simţi că cineva îl apucă de umăr. Întoarse capul. Zări mai întâi o pereche de cizme prăfuite. În cizme, nişte pantaloni vineţii. Un centiron lat, cu cataramă de aramă înnegrită. O tunică albă, închisă cu bumbi lucitori. Un gât păros, ieşind din gulerul strâmt al tunicii, continuat de o faţă negricioasă iar aceasta terminată cu o frunte care intra pe jumătate într-o şapcă cu cozorocul plesnit. Cât ai clipi, băiatul se ridică şi, din pricina grabei, se lovi cu nasul de centironul miliţianului. O vreme se priviră unul pe celălalt, ca doi oameni care parcă se cunoşteau şi nu se mai văzuseră de mult, iar acum, când se reîntâlniseră, nu ştiau ce să facă: să-şi strângă mâinile şi să se îmbrăţişeze, ori să-şi amintească o veche ceartă şi să-şi întoarcă spatele?

— Vagabond, hai? începu direct miliţianul, privindu-l inexpresiv cu ochii lui mici.

Băiatul nu înţelese, ori poate nici nu auzi, ceea ce era totuna. Pricepu doar că era vorba de el şi răspunse înfipt:

— Sunt ieşean! Şi adăugă, nu dintr-o mândrie care îşi găsise în clipa aceea ocazia de-a fi exprimată, ci, pur şi simplu, mecanic, repetând cuvintele atât de frecvent rostite de învăţătoarea sa despre ieşeni: Din oraşul lui

Eminescu şi Creangă!

Miliţianul – de ce să minţim? – nu păru de loc impresionat. Arătă cu un gest scurt al capului spre găină:

— Şi ea… ea de unde e?

— Ea? Pe băiat îl cam zăpăci întrebarea. „De ce s-o fi legând de găină?”, dar zadarnic se strădui să priceapă ceva.

Răspunse totuşi cu promptitudine: Ba?… Tot ieşeancă. Din oraşul lui Eminescu şi Creangă!

— Mă rog, păru că-l aprobă miliţianul, deşi tonul glasului său n-ar fi dat nimănui niciun fel de speranţe, dar, după câte ştim noi, ăştia de care vorbeşti au murit cam de mult.

— De mult, da, clătină din cap băiatul. Eminescu, la 15 iunie 1889 şi Creangă, în acelaşi an, la 31 decembrie. Mie îmi place să ţin minte chestii din astea.

— Sunt nişte chestii foarte recomandabile, zise miliţianul, cuvântul „recomandabil” sunându-i foarte frumos şi chiar pilduitor. N-am nimic împotrivă. Da’ găina asta de unde ai… (mimă şterpelitul, răsucind mâna). Hm? Ei au murit de mult, dar tu… tu de la care dintre cei vii… (făcu iar gestul şterpelitului) … găina? Ai?

Surprins, băiatul se trezi că face şi el cu mâna acelaşi gest. Apoi, speriat, îşi lipi repede, milităreşte, mâna de trup şi răspunse jignit:

— Vasăzică dumneata aşa crezi? C-am şterpelit-o, nu?

— Adică… să cercetăm! Până nu cercetăm, da, se poate să ne înşelăm.

— Nene, îl întrerupse băiatul, nedumerit, dar de ce vorbeşti mata aşa, la plural? Mai eşti cu cineva? şi făcu un pas lateral, uitându-se dacă se mai afla şi alt miliţian în spatele celui cu care vorbea. Văd că eşti singur. Atunci de ce?

— Ei, bată-te! îi dădu un bobârnac miliţianul. Nu eşti din ăia cum am crezut noi! De unde vii, *faţă*?

— Am spus: de la Iaşi.

— Aşa de departe?

— Aşa.

— Singur?

— Singur. Nu mă pierd eu cu una, cu două. Mă descurc.

— Nu-i rău! încuviinţă miliţianul. Da’ vreun act ai? Nu că ţi-l cer. Aşa numai…

— Cine pleacă la drum fără acte? Uite…

Şi cu toate că miliţianul făcu un gest de renunţare, arătând că nu ţinea să-i vadă actele, băiatul scoase cartea din sân, din carte plicul şi din plic un carnet de şcolar.

— Uite! Am terminat a cincea. A şasea o fac aici, la Bucureşti.

Miliţianul deschise carnetul, citi numele, apoi întoarse foaia şi ochii descoperiră coloana cu note. O parcurse de sus până jos, căsuţă cu căsuţă, fără grabă. Zise:

— Păi tu, mă frate-meu, eşti cineva! Zece pe toată linia.

— Nu! La geografie am nouă, ţinu băiatul să îndrepte o eroare. Am spus că Oslo e capitala Suediei.

— Păi, de Prea spui şi tu multe! zise miliţianul. Copilul nu e bine să vorbească neîntrebat. Şi la cine ai venit aici?

— La nişte neamuri. Pe strada Cuţitaru.

— Ai mai fost pe la ei?

— N-am mai fost, dar le nimeresc eu. Mă descurc. Apoi, ridicându-şi găina şi valiza (s-o numim totuşi valiză), mai zise: Am stat cam mult la vorbă. Poate ne-om mai vedea.

— Poate. Munte cu munte se întâlneşte, darmite om cu om? S-auzim de bine!

— S-auzim! repetă băiatul şi, depărtându-se, se întrebă amuzat cam ce-ar trebui să se întâmple ca să se poată întâlni un munte cu altul. Auzise de zeci de ori proverbul, îl rostise desigur şi el, dar până atunci nu-i stârnise nicio nedumerire. Renunţă însă repede la găsirea unei explicaţii şi se distra la gândul că, dacă s-ar întâlni într-o zi Ceahlăul cu Făgăraşul, între ei ar putea avea loc o discuţie care ar începe cu: „Noroc, Ceahlăule!” „Ura,

Făgăraşule!” „Ei, bată-te să te bată norocul: n-aş fi crezut că ne vom întâlni!” „De ce nu?! Nu ştii ce spune o vorbă veche, de-a noastră, de-a munţilor: «Om cu om se întâlneşte, darmite munte cu munte…»”.

CAPITOLUL II

Scurgerea timpului face ca numele multor străzi să nu-l mai pricepem. Cu cincizeci sau cu o sută de ani în urmă, bunicii şi străbunicii au botezat o stradă cu un nume care pentru ei însemna foarte mult sau măcar ceva, iar nouă, astăzi, numele acesta nu ne mai spune absolut nimic.

Aşa se întâmpla şi cu numele străzii Cuţitaru.

Cine naiba mai fusese şi acest Cuţitaru? Un meşter vestit în făurirea cuţitelor ori în ascuţirea lor? Un scandalagiu care, după ce deşerta un butoiaş cu molan, făcea tărăboi, scoţând cuţitul din cizmă? Un haiduc? Cine putea şti!

Oricum, oamenii de pe această stradă nu din pricină că nu ştiau cine fusese Cuţitaru îmbătrâneau.

Există, slavă Domnului, destule alte motive pentru care un om îmbătrâneşte.

Dar la numărul 6, pe strada Cuţitaru, stătea un om care părea că n-o să îmbătrânească nicicând. Trecuse bine de cincizeci de ani şi arăta ca la treizeci şi cinci. Omul parcă descoperise elixirul vieţii, pentru aflarea căruia, în evul mediu, mulţi oameni cumsecade au devenit şarlatani, iar în zilele noastre, neînţelegând ce tot căutau medievalii, mulţi elevi au primit note rele. Nu arăta de loc îmbătrânit. Bine dispus atât vara, cât şi iarna, atât miercuri, cât şi duminică, făcea impresia unuia care, când se întâlneşte pe drum cu necazurile şi grijile, trece pe celălalt trotuar.

Stătea într-o casă nu prea mare, dar trainică şi arătoasă, cu o curte încăpătoare, păzită de un dulău zdrenţăros. Casa n-o clădise el. O cumpărase cu bani puţini de la o rudă îndepărtată; un soi de văr de-a treia mână, aflat într-o vreme la mare strâmtoare. În curte se afla cuşca dulăului şi un plop înalt şi sfrijit, ca englezii din cărţile franţuzeşti, în scoarţa căruia proprietarul casei îşi săpase odată iniţialele numelui: Ş.G.Ş. de la Ştefan şi G. de

la Ghindă. Câteva fire de portolac ieşeau chinuite din strânsoarea pietrelor, lăsându-se călcate în picioare, resemnate.

Ştefan Ghindă ţinea acum (povestea se întâmplă prin anul 1953), pe la bariera Regiei, o prăvălie – „Consum alimentar" scria pe firmă – iar înainte, tot pe acolo, avusese cârciuma „La Fane cel vesel", cu deviza „Azi pe bani, mâine pe datorie" pusă la loc de cinste, deasupra tejghelei. Nevastă-sa, Minodora, muncea acasă, ţinea gospodăria şi o creştea pe Olguţa, singura lor fată, care împlinise la începutul anului doisprezece ani.

În dimineaţa aceea de 25 sau 26 august, Ştefan Ghindă plecă în zori la prăvălie. Se trezi odată cu el şi nevastă-sa, şi-l întovărăşi o bucată de drum, grăbindu-se apoi la piaţă. Pe Olguţa o trezi o rază de lumină strecurată printr-un colţ al ferestrei căptuşită cu hârtie albastră. Fata se întinse, încleşta pumnii şi suspină uşor, ca o notă înaltă ieşită fără voie dintr-o muzicuţă. Nu-şi dădea seama dacă e târziu ori devreme, şi de altfel nici n-o interesa. Mai avea atât de puţine zile de vacanţă, atât de puţine! Le putea număra pe degete, dar ce rost avea să se obosească? Mai bine se gândea la ceva frumos. De pildă, la o rochie nouă… Galbenă? Nu. Galbenul te face palidă. Verde? Parcă nu-i prea stătea bine cu verde. O închidea la faţă. Parcă n-ar fi rău albă. Cu guler înalt, cu două buzunare largi, cu un cordon… ba nu, fără cordon… închisă la spate cu nasturi mulţi şi mici, ca a franţuzoaicei aceleia de la Festival. Ha, ce caraghioasă o să fie Sanda când o s-o întâlnească îmbrăcată cu rochia nouă şi-o s-o întrebe: „De ce ţi-ai făcut-o, tu, cu guler înalt?" Sanda are un gât scurt, cam grosuţ şi crede că tot ce nu i se potriveşte ei trebuie să nu se potrivească nimănui. Eh!

În sfârşit, Olguţa se sculă şi începu să-şi împletească cozile în faţa oglinzii. Avea un păr negru, mătăsos. Ochi verzi, sprâncene groase. Singurul lucru care nu-i prea plăcea era gura: avea buze prea subţiri. „Dar n-am decât doisprezece ani. Mai am tot timpul să se îngroaşe!" O bucură faptul că se mai înălţase. Da, acum trecea de

umărul mamei. Într-un an-doi… ehei!

Îşi azvârli cozile pe spate când auzi dulăul lătrând. Se aplecă pe fereastră şi văzu la poartă un băiat mărunţel, cu o găină într-o mană şi ou o valiză galbenă în cealaltă.

— Hei, băiete! îi strigă Olguţa cu un glas pe care l-ar fi dorit grozav de aspru şi care nu-i ieşi decât un pic răutăcios. Nu cumpărăm găini!

Cu o mişcare leneşă, înadins leneşă, băiatul întoarse capul şi răspunse apăsat:

— N-am *găini*, ci o *găină*, dar nici pe asta n-o vând.

— Atunci ce vrei?

— Aici stă domnul Ştefan Ghindă?

— Aici stă cu casa. Băiatul râse:

— Păi cu ce-ai vrea să mai stea, dacă nu cu casa? Cu muzeul? Cu mitropolia?

— Cu prăvălia.

— Aha! Eu cu el am treabă.

— Nu-i acasă.

— Dar când vine?

— Mai are până vine.

— Îl aştept.

Şi băiatul căută un loc mai la umbră unde să se aşeze şi unde să-şi pună găina şi valiza.

— Dar ce treabă ai cu Ştefan Ghindă? nu putu Olguţa să-şi învingă curiozitatea.

— O treabă.

— Eu sunt fata lui.

— Zău?! băiatul veni până în dreptul ferestrei, o privi pe Olguţa lung şi cu luare-aminte, apoi zise: Ia te uită! Tu eşti Olguţa?

— Eu.

— Îmi placi. Eşti frumoasă. Mi te închipuiam altfel. În tren am aţipit şi nu ştiu de ce te-am visat mică şi urâtă. Nu-i aşa că are haz?

Băiatul râse. Fata nici măcar nu zâmbi.

— Cine eşti tu, mă rog? întrebă ea.

— Sunt Andrei. Andrei Sava.

— Andrei?! Fata îi rosti numele, ţipându-l. Andrei de

la Iaşi?

— Da, de la Iaşi, răspunse băiatul şi iar îi veni să adauge, cum învăţase la şcoală şi acum mai învăţaseră de multe decenii toţi şcolarii laşului: „Din oraşul lui Eminescu şi Creangă!”

— Vasăzică tu eşti Andrei! Dădu capul uşor pe spate şi-l privi printre genele lungi. Credeam că eşti înalt şi frumos şi când colo…

— Sunt mic şi…

— Atâta. Eşti numai mic, îl întrerupse grăbită. Stai că vin să-ţi deschid poarta. Aşteaptă.

Nu aşteptă mult. Auzi îndată scrâşnetul zăvorului şi poarta se deschise.

— Intră, Andrei, te aşteptam… Hei, nu vezi că ţi-am întins mâna?

— Aha! Băiatul mută valiza în mâna în care ţinea găina şi strânse puternic mâna Olguţei.

— Au! ţipă fata. Mă doare.

— Îmi pare rău… am crezut că… Nici el nu ştia exact ce crezuse.

Trecură prin faţa dulăului care hămăi furios.

— Marş, Lae, marş! se răsti Olguţa la câine. Şi către Andrei: E tare rău, să nu te apropii de el!

Andrei îl privi pe Lae cel flenduros, cu ochi de cunoscător:

— Ăsta e rău? Nu vă pricepeţi la câini. Şi făcu un pas spre Lae.

— Stai! Nu te apropia! Te rupe cu colţii.

— Pe mine?

— Nu te apropia, îţi spun. E cel mai rău câine pe care l-am văzut!

— Se vede treaba că n-ai văzut mulţi câini.

Lăsă valiza şi găina şi mai făcu spre Lae câţiva paşi mărunţi. Câinele lătra îndârjit şi se izbea în lanţ, ca apucat de turbare. Olguţa îşi acoperi faţa cu palmele:

— Nu, nu!

Un pas, încă unul şi, în clipa următoare, Andrei sări lângă Lae şi-l apucă strâns de ceafă. Câinele amuţi. Se mai

zvârcoli puţin, apoi se linişti. Îşi scutură capul flocos şi închise ochii.

— Ai văzut, măi Lae, că eşti un căţel bun? Poţi să şi taci dacă vrei. Putem chiar să ne împrietenim. Uite, acum îţi dau drumul, dar să nu mai latri! Ce rost are să faci gălăgie?

Câinele se retrase, mişcă din urechi (ceea ce pe limba lui putea însemna: „Bine, fie cum vrei tu”, dar e numai o presupunere), apoi veni să-şi rezeme botul de piciorul lui Andrei.

— Măi Lae, măi Lae, ce căţel de treabă eşti! îl mângâie drăgăstos băiatul. Pe urmă, adresându-se Olguţei: Vezi că nu-i rău? Voi îl aveţi de mult şi nici nu ştiaţi…

Olguţa vru să-l certe, dar nu reuşi să rostească decât:

— Hai în casă! Şi răsuflă uşurată.

CAPITOLUL III

E timpul, desigur, ca cititorul să-l cunoască ceva mai bine pe acest băiat despre care a aflat încă prea puţine şi a reţinut şi mai puţine: probabil doar că se numeşte Andrei şi a ajuns la Bucureşti, venind de la Iaşi.

Să începem deci a istorisi pe îndelete.

…Dacă se poate spune că unele ape sunt vesele şi altele triste, atunci e limpede că nimeni nu va spune despre Bahlui că e o apă veselă. Nici măcar în glumă.

Mohorâtă, tulbure, leneşă şi obosită, apa Bahluiului îşi duce viaţa de azi pe mâine, parcă aşteptându-şi cu resemnare sfârşitul. Nici primăvara, când cel din urmă pârâiaş se simte îndrăzneţ şi puternic, gata de hârjoană şi de şotii, nici atunci Bahluiul nu se înveseleşte. Creşte dintr-odată, se umflă, urlă o zi-două ca un lup singuratic, se năpusteşte orbeşte, sărindu-şi albia şi dând buzna prin curţile gospodarilor, apoi, când te aştepţi mai puţin, se retrage şi se cuminţeşte. Până şi cel mai pricăjit firicel de apă, dacă ar fi întrebat ou cine ar vrea să semene, e greu de presupus că ar răspunde: „Cu Bahluiul”.

În general, ieşenii n-au un sentiment bine precizat despre râul care le onorează oraşul. Nu-l pomenesc decât atunci când îşi aduc aminte, dar chiar şi cei din

vecinătatea lui îşi aduc destul de rar aminte de el. Se schimbă treaba însă când, de pildă, Un rucărean are nesăbuita idee să exclame: „Ah, minunată-i Dâmboviţa!” Atunci, deodată şi nesiliţi de nimeni., ieşenii sunt cuprinşi de-o dragoste nemăsurată faţă de bietul afluent al Prutului: „Dâmboviţa? Fleac! Să vezi Bahluiul!”

Pe scurt: Bahluiul e un râu ca toate râurile, căruia i s-a făcut cinstea – probabil când era ministru al instrucţiunii un ieşean – să se înveţe şi la şcoală despre el. Ba, mai mult, elevii, care, căutându-l pe hartă şi bâjbâind cu degetul pe undeva între Anglia şi Islanda, primeau note proaste. Ei bine, la Iaşi, sub dealul Galaţii, acolo pe unde Bahluiul trece iarna acoperit de gheţuri cenuşii, iar vara se târăşte, ostenit, în căutare de umbră şi răcoare, acolo apa lui a văzut, cu mulţi, mulţi ani în urmă, cum s-a ridicat pe malul drept o casă. Treaba a început odată cu primele ploi dezlănţuite de primăvară şi s-a terminat biciuită de ploaia sâcâitoare şi race a unei toamne târzii. O casă ca multe altele pe malul Bahluiului. Nici mai mare, nici mai mică, nici mai frumoasă, nici mai urâtă. Atât de asemănătoare cu celelalte, încât, probabil, Bahlunul se întreabă dacă atunci când gospodarul vine beat acasă nu nimereşte la vecini. Gospodarul însă nu se prea avea bine cu băutura. Singura lui patimă – dacă şi asta se putea numi patimă – era să-şi răsucească din vreme în vreme câte o ţigară groasă, în hârtie de ziar. Aprindea ţigara la lampa cu gaz şi pufăia tăcut şi mulţumit.

Pe gospodar îl chema Nichifor Sava şi era un fel de grădinar la Gopou, unde se înţelegea bine cu florile şi copacii. Oricum, mai bine decât cu oamenii. Purta câte-un fir de busuioc după ureche, ca negustorii creionul. Uneori amesteca frunzişoare uscate de busuioc şi în tutun. Nichifor Sava îşi ridicase casa – o singură odaie din vălătuci, cu un singur geam şi o singură uşă – şi îşi adusese în ea nevasta: o femeie tânără, blândă şi sfioasă, tovarăşă de muncă la grădina Copou. Avură mai întâi o fetiţă care muri, apoi, 1941, înainte cu vreo lună de începerea războiului, nevasta îi născu un băiat. N-avu însă

vreme să-şi vadă copilul înălţând capul din scutece, că fu luat pe front. Iar aici nu apucă măcar să-şi ungă puşca şi să-şi umple gamela cu zeamă. Fu ucis din prima zi. Cineva povesti că înainte de-a muri mai mirosi un fir de busuioc pe care îl ţinea în cutele capelei. Se poate, pentru că, dintre flori, iubise cu osebire buruiana asta cu parfum răscolitor. Nevasta îl urmă sub pământ în toamna aceluiaşi an, într-o zi cu burniţă. O dusese acolo ca şi pe maică-sa, ca şi pe o soră de-a ei, o veche boală de piept.

În casa de pe malul Bahluiului mai rămăsese un singur suflet – „un boţ cu ochi” cum îi ziceau vecinii – cu ochi albaştri de la maică-sa şi un bumb de nas de la taică-său. Veni să locuiască împreună cu el, să-l crească şi să-l facă om, o mătuşă, mătuşa Aglaia.

Băiatului îi ziseră Andrei după numele unui cizmar din mahala – naşul – poreclit şi Andrei-Ghebosul, deşi n-avea gheb, dar pentru că oamenii ştiau că un cizmar mai devreme sau mai târziu tot trebuie să se gheboşească, i-au dat porecla mai devreme. Andrei-Ghebosul era om în vârstă. Pingelise şi cârpise mii de încălţări, însă el îşi înfăşa iarna picioarele în ziare şi le băga în nişte saboţi de lemn. Zicea: „Eu nu citesc ziare decât iarna. Descalţ saboţii, ridic un picior şi-mi spun: «Ia să văd ce se mai petrece prin lume? Cum o mai duc cei mari? Că tare mi-s dragi, mânca-i-ar puricii!»”.

Pe băiat îl chema Andrei şi creştea în casa de pe malul Bahluiului ca mai toţi copiii din mahala: vara în cămăşuică, zgâindu-se după zmee, şi iarna cu un surtucel peste cămăşuică, înotând prin troiene.

Îl lua pe genunchi Andrei-Ghebosul:

— Bomboanele îţi plac?

— Plac.

— Da’ inimioarele de turtă dulce?

— Şi.

— Da’ halviţa cu nucă?

— Îhî!

— Şi nu te-ar durea burta dacă ai mânca bomboane, şi turtă, şi halviţă?

— Nu.

— Te lauzi. Te-ar durea. Şi când te doare burta, e rău al dracului. Te vaiţi, se strâng vecinii. Gălăgie de pomană. Cu seminţele de bostan se schimbă socoteala. Dacă mănânci seminţe, nu te mai doare nimic. Trăieşti o sută de ani şi mori sănătos. Hai, na-ţi un pitac şi dă fuga după seminţe! Mâine să vii să văd dacă te-ai îngrăşat.

A doua zi, Andrei cel de patru ani venea. Meşterul îl lua de la uşă:

— Mamă, măicuţă, ce burtă ai făcut! Nu mai intri pe uşă. Îmi dărâmi bordeiul. Unde vrei să ajungi? Gata. Nu-ţi mai dau bani de seminţe. Să vii mâine, să văd dacă ai slăbit.

A doua zi:

— Am venit…

—!…

— Am venit, nene…

— Unde eşti, că nu te văd.

— Aici, nene.

— Unde, frate? îţi aud doar glasul. De văzut nu văd nimic. Eşti o umbră. Un duh. Unde vrei să ajungi? Na-ţi un pitac şi dă fuga după seminţe. Mâine să vii să văd dacă te-ai îngrăşat.

Când se mai înălţă, Andrei era nedespărţit de Lică. Unde vrei şi unde nu vrei îi întâlneai împreună. Lică avea şase ani. Dar de la patru ani şi jumătate îl luase maică-sa să-i ajute la lucru în fabrica de aţă a domnului Huber. Pentru treaba pe care o făcea Lică cel de patru ani şi jumătate, maică-sa mai primea câţiva bani în plus. La fabrică, Lică stătea toată ziua în şezut şi înnoda nişte capete de aţă. îl învăţaseră să le înnoade şi Lică le înnoda. Buricele degetelor i se făcuseră tari ca piatra. Andrei-Ghebosul îl poreclise pe Lică „lefegiul”, îl oprea când îl întâlnea:

— Bună treabă că te ia şi pe tine la muncă! Roagă-te pentru sănătatea domnului Huber şi întreabă-l dacă nu primeşte şi din cei de ţâţă. I-ar putea pune să urle la ora douăsprezece şi iar face economie de sirenă.

„Lefegiul” ridica din umerii lui mici şi slabi şi tăcea. Numai seara sau duminica se juca. Dar putea fi jocul cât de caraghios, Lică nu râdea.

— Lică, tu nu ştii să râzi?

— Ştiu.

— Atunci de ce nu râzi?

— Nu-mi vine.

Din pricină că toată ziua înnoda şi iar înnoda capete de aţă, deprinsese un obicei: şi când mergea pe stradă, şi când mânca, şi când se juca, Lică mişca din degete, de parcă şi atunci ar fi înnodat capete de aţă.

Lică îi era prietenul cel mai bun, dar şi Şmil-birjarul era prieten cu Andrei. Lică era mic, pe când Şmil-birjarul era mare, cel mai mare om din mahala.

— Mă iei şi pe mine până-n colţ, nene Şmil?

— Suie!

— Da’ nu-s singur, nene Şmil. E şi Lică.

— Să suie şi el.

— Da’ Lică-i cu Lenuţa şi cu Sicu.

— Să suie şi ei.

— Da’ Sicu e cu Nelu şi cu Piţu.

Şmil-birjarul îi lua pe toţi în trăsură, dădea bice calului şi striga:

— Nespălaţi şi nemâncaţi cine mai cumpărăăă… Vând! Vând! Marfă de la foooc… marfă de la lichidareee…

Ceilalţi birjari îi alungau, ridicau biciuşca să-i ardă. Şmil iubea copiii, dar n-avusese parte de-ai lui. La sfârşitul lui iunie 1941, fasciştii îi omorâseră nevasta şi toate cele patru fetiţe. Le împuşcaseră în faţa lui. Pe el nu-l omorâră. Până şi în calul slăbănog şi în capota veche a trăsurii traseră câteva gloanţe, numai în el nu. Îl mângâia Şmil pe creştet pe Andrei;

— Acum ar fi fost ca tine Estera tatii, comoara tatii, îl apuca pe sub bărbie pe Lică:

— Acum ar fi fost aşa, ca tine, Adela tatii, păsărică tatii.

Mătuşa Aglaia era o femeie trecută de şaizeci de ani. Era harnică şi săritoare, cu frică de cutremur, de şoareci şi

de mânia sfântului Nicolae, „prea milostivul cu femeile bătrâne”. Ţinea casa din pensia de orfan a băiatului şi din ce mai dădea meşterul Andrei, puţin din puţinul lui. îl iubea şi-l îngrijea pe băiat cu răbdare, şi dacă – din când în când – îi mai ardea câteva cu făcăleţul, n-o făcea din răutate, ci pentru că dânsa credea sincer în „cele sfinte”, iar acestea, cică, ziceau că „bătaia e ruptă din rai”. De fiecare dată însă când îl bătea pe Andrei, mătuşii Aglaia îi părea rău şi se blestema să nu mai pună în vecii vecilor mâna pe făcăleţ. Cădea pe gânduri, nu mai avea mintea la treabă, se mânia şi câteva zile nu mai aprindea candela sub icoana scorojită a sfântului.

Într-a-ntâia, Andrei nu se luptase atâta cu „o-i, oi”-ul din abecedar, cât cu „ghiogârţul” din burtă. Fiecare oră era o lecţie de muzică şi cimpoaiele burţilor goale, amăgite o dată pe zi cu borş de urzici ori ştevie, dădeau concerte ale căror afişe împânziseră oraşul: „Ajutaţi copiii înfometaţi din Moldova”, într-o dimineaţă, învăţătoarea, o fată tânără, abia ieşită de pe băncile şcolii, leşină în clasă de foame. Copiii se speriară. Începură să plângă şi să ţipe. Zgomotul o readuse în simţiri. Se ridică ameţită, palidă, tremurând:

— Copii, am visat o pâine! Era albă ca un hulub. Şi zbura…

Apoi ţinu lecţiile mai departe, jucându-se cu un creion în gură. La prânz, din creion nu mai rămăsese decât un căpeţel. După-amiază, meşterul Andrei îi dărui finului trei prune uscate, din cele câteva primite de el drept plată pentru un flec bătut la o gheată.

— Să nu le mănânci toate o dată! O să te doară stomacul, îl povăţui mătuşa Aglaia.

— Pe mine? îmi pare rău, mătuşă. Ieri la cantină am mâncat un cartof întreg şi nu m-a durut nimic.

Nu le mâncă. împacheta prunele cu grijă şi a doua zi, când învăţătoarea desena ceva pe tablă, Andrei se furişă şi vru să le vâre sub catalog. îl trădară însă zgomotul paşilor şi scârţâitul podelei.

— Ce faci, Sava Andrei? se întoarse învăţătoarea.

Andrei lăsă capul în jos.

— Iertaţi-mă! zise.

Niciodată nu află învăţătoarea de ce trebuia să-l ierte, nici măcar când ajunse acasă şi găsi în buzunarul paltonului trei prune uscate împachetate într-o hârtie pe care era desenat ceva ce putea aduce cu o mănăstire, dar foarte lesne putea fi luat drept un şoşon, sub care scria cu litere de tipar foarte strâmbe: „CASA ŞCOLARULUI ANDREI SA VA, CÂND O SA FIE MARE ŞI O SA SE FACĂ INGINER DE CASE”.

În vacanţa de vară a clasei a doua, Andrei cunoscu un băiat. Îl întâlnise şi până atunci prin mahala, îl văzuse şi la tejgheaua lui taică-su, Dincă, cel cu băcănia din capătul podului. Ştia că are cele mai straşnice zmee, cu şindrila în opt, mari şi albastre ca cerul, ori roşii, aţâţătoare, ca focul. Mai ştia că-l cheamă Uţă şi că băieţii îl porecliseră Găzuţă, pentru că uneori se apropia ide jocurile lor şi-i întreba în şoaptă:

— Măi, aveţi gaz acasă?

— De unde? Nu-i în tot târgul.

— Eu am. Am şterpelit de la tata o damigeana. Cine-mi dă mai mult, i-o vând lui.

Andrei îl cunoscu pe Uţă-Găzuţă într-o zi pe când trecea pe pod, fluierând bucuros că nu-i dăduse mătuşa nicio treabă. Se auzi strigat:

— Băiete!

În faţa băcăniei lui Dincă, într-un căruţ cu roatele spiţate, nou-nouţ, vopsit în verde, stătea Găzuţă.

— Băiete, vino să te joci cu mine!

Găzuţă terminase a treia, era sfrijit, dar puternic, şi avea un nas ca un cioc de raţă. Încolo arăta frumos în pantalonii lui de doc şi în bluza vărgată.

Andrei se apropie:

— Cum să mă joc cu tine?

— Aşa: eu sunt căruţaşul şi tu calul. Eu te mân şi tu mă tragi.

— Şi eu, eu să nu fiu de loc căruţaş?

— Ba o să fii şi tu. Zece drumuri până la şoseaua

naţională şi înapoi sunt eu căruţaş şi tu cal, şi pe urmă un drum eşti tu căruţaş şi eu cal.

— De ce nu juma juma!?

— Ai vrea tu! Sâc! Dar căruţul e al meu. A dat tata parale pe el, nu surcele. Am dreptul să mă plimb eu mai mult. Vrei?

Deşi i se păru nedreaptă socoteala lui Găzuţă, Andrei se învoi totuşi. Un drum o să fie şi el căruţaş.

E bine şi un drum.

Îşi trecu frânghia pe după subsuori şi începu să tragă căruţul şi pe Găzuţă în căruţ.

Zi de iulie. Căldură mare. Zăduf. Trăgea şi năduşea. Un dram… două… cinci… Năduşea şi trăgea. Poate că Andrei-calul s-ar mai fi oprit dacă Găzuţă-căruţaşul l-ar fi lăsat.

— Dii, gloabă! Dai, ţine! Şase drumuri… opt… zece.

— Acum schimbăm. Sunt eu căruţaş!

— Eu nu mai vreau să ne jucăm, zise Găzuţă. Mă duc acasă. Mă aşteaptă tata. Iar la privirea îngrozită a lui Andrei, răspunse: Dacă nu mai vreau, nu mai vreau! Ce-o să-mi faci?

Chiar aşa! Ce putea să-i facă? Nimic. îi era ciudă. Aproape că îi dădură lacrimile. Şi odată cu lacrimile îi veni şi gândul să-l bată pe Găzuţă. Dar cum? Găzuţă era mai mare, terminase a treia.

— Măi Uţă, măi, de ce nu te mai joci? Te rog! îi vorbi printre lacrimi.

— Nu mai vreau! Sâc!

„Of, Găzuţă, Găzuţă, de ce nu sunt eu mai mare măcar cu o lună decât tine!” se smiorcăi Andrei.

— Măi Uţă, dar dacă te mai trag eu încă de zece ori, pe urmă mă tragi şi tu o dată?

— Aşa mai vii de-acasă. Mă prind!

Iar se înhăma Andrei-calul. Şi iar începu să chiuie Găzuţă-căruţaşul. Calul însă nu se mai îndreptă spre şosea, oi în altă parte. Cu totul în altă parte. Spre Bahlui.

— Ce faci, măi? Unde mă duci? ţipă Găzuţă.

Calul era cal. Auzea, pricepea, dar nu răspundea. Se

opri abia la malul Bahluiului. Ieşi repede din ham şi împinse căruţul în apa murdară şi mirosind greu. Părea că nici nu aude zbieretele lui Găzuţăcăruţaşul. Fără să se mai uite înapoi, Andrei o zbughi spre casă.

Spre seară veni după el Dincă, băcanul. Nu-i spuse lui Andrei nimic, nu scoase o vorbuliţă, dar îi căra la pumni şi la palme, că două zile îl ţinu mătuşa Aglaia cu prişniţe reci. Tocmai a treia zi ieşi din casă.

— Drac împieliţat, să nu te mai ţii de pozne! Uite cum arăţi! îl mustră mătuşa Aglaia.

— Ba o să mă ţin, mătuşă! Sunt rău. Sunt foarte rău!

— Tu?

— Eu. Nu se vede?

Şi-i veni o poftă nebună să se facă haiduc, să intre noaptea în casa lui Dincă, să-i arunce în faţă:

„Blestematule, îţi arăt eu ţie!”, apoi să-l spânzure de lampă cu picioarele în sus. (Neapărat de lampă şi neapărat cu picioarele în sus!)

În acest scop îşi ciopli o sabie, care ar fi putut semăna de minune cu o lopată de turcă dacă nu i-ar fi venit în gând să-i înmoaie vârful în bulion pentru a-i da o înfăţişare cât mai înspăimântătoare. Sabia, fără de care, desigur, nu se putea, nu era însă totul pentru un haiduc. Mai avea nevoie cel puţin de o căciulă ţuguiată şi de o barbă stufoasă, neagră. Căciulă găsi la meşterul Andrei, dar barbă căută zadarnic. Din mătase de păpuşoi încercă să-şi facă una, însă când se privi în oglindă, îşi dădu seama că aduce mai mult cu popa Leonida decât cu Păunaşul Codrilor. Se lăsă păgubaş de haiducie.

În noaptea aceea totuşi sparse cu o piatră un geam de la băcănia lui Dincă. Incidentul mu avu niciun fel de urmări, iar Andrei dormi buştean, visând spre ziuă că era geamgiu, că mergea pe stradă şi striga:

„Geaaamuuuri!” şi că nici nu se uita măcar la casa lui Dincă.

…Clasa a treia începu, ca de obicei, pe la mijlocul lui septembrie.

Venise o toamnă timpurie a cărei lumină îţi fura

privirea şi ţi-o suia pe dealurile de aramă ale viilor.

— Te duci la şcoală, Andrei?

— Da, mătuşă!

Dar acest „Da, mătuşă” se dovedi a fi cel mai obişnuit „Nu!” din lume. O luă razna pe dealul Galaţii într-o zi, pe cel al Sorogarilor în alta, pe malul prietenos al Ciricului într-alta… Se gândea ce bine ar fi dacă ar exista meseria de drumeţ pe dealuri şi pe maluri… „Uite, eu, Andrei Sava, aş fi foarte nimerit pentru meseria asta”. Venea acasă trudit, cu sufletul plin de încântare, bucuros că nu-l roade câtuşi de puţin remuşcarea.

— A fost greu la şcoală, Andrei?

— Aşa şi aşa, mătuşă.

Numai că, după vreo săptămână, îl vizită acasă învăţătorul. Nu-i spuse nimic mătuşii Aglaia. El cu şcolarul Sava Andrei avea treabă.

— Măi Andrei, tu eşti un băiat bun. De ce fugi de ia şcoală? Unde ai fost toată săptămâna?

Târziu, băiatul răspunse:

— Pe dealuri.

— Şi a fost frumos?

— Foarte! rosti Andrei din toată inima.

— Dar în pădure ai fost?

— N-am dat de păduri.

— Păcat. E o pădure la Bârnova. Deasă, întunecoasă, abia pătrunzi în ea. Sunt şi lupi.

— De lupi mi-e frică.

— Noi mergem mâine, toată clasa, la Bârnova, în excursie. Dacă ţi-e frică, rămâi acasă. Dacă nu, vino la şcoală!

A doua zi, Andrei se duse la şcoală. Plecară în pădure. Cântară, se tăvăliră prin frunzişul moale, mâncară brânză cu ceapă, roşii cu ceapă şi cartofi copţi în spuză, cu ceapă. Ceapa e bună pentru voce. Te ustură gura) o deschizi şi dacă tot ai deschis-o, de ce să nu cânţi? Culeseră ciuperci, ghinde, frunze brumate, flori triste de toamnă, conuri de brad. Învăţătorul îl numi pe Andrei „preşedintele muzeului de ştiinţe naturale, înfiinţat în

urma nemaipomenitei expediţii în nepătrunsa pădure de la Bârnova”. Un titlu mai lung nu găsise, dar se dovedi suficient şi atât.

— E o chestiune de onoare! îi strânse mâna învăţătorul, cu aerul că-i vorbeşte lui Mihai Viteazul înaintea bătăliei de la Călugăreni. Te numesc în funcţia asta până la sfârşitul anului.

— Pe cuvântul meu că o s-o duc la capăt, răspunse Andrei şi vru să mai adauge: „Dacă mint, na! Să nu mă mişc de aici”, însă îşi făcu socoteala că, deocamdată, era de ajuns că-şi dăduse cuvântul.

Începu să vină regulat la şcoală. Nu se ştie însă de unde află şi mătuşa Aglaia de „săptămâna dealurilor”…

La sfârşitul clasei a treia plecă într-o fugă de la şcoală şi intră ca o furtună în încăperea cooperativei de cizmărie unde lucra de câtăva vreme naşul Andrei şi despre care meşterul obişnuia să spună: „Am făcut-o şi pe asta! Cum o fi, cum n-o fi, omul cât trăieşte învaţă”.

— Nene Andrei, uite! Uite!

Meşterul văzu cravata de pânză roşie proaspăt înnodată la gâtul finului, dar se prefăcu că nu observă nimic.

— Ce să văd? Nu văd nimic.

— Glumeşti, nene Andrei. Nu vezi? Nu vezi cravata? Ştii mata ce înseamnă asta?

— ’Nţ! dădu din cap meşterul. Nu prea ştiu, dar tu n-o să mă laşi nelămurit. Ia şezi şi spune-mi şi mie!

Se aşezară amândoi pe două scăunaşe în faţa măsuţei cu scule.

— Cum să-ţi spun? E lucru mare!

— Mare, mare, dar cum adică?

— Adică vine aşa: de azi încolo nu mai e cum a fost până acum. Până acum ce eram eu? Nu eram nimic. Acum sunt pionier. Trebuie să fac fapte eroice, să… Ce mai! E limpede, nu?

— Nu.

— Ei, nene, iar mă necăjeşti!

— Ba, să mă ierţi, dar nu mi-i limpede de loc.

— Cum, nu? Nu ştii mata ce înseamnă fapte eroice? Să te lupţi, să-i baţi pe duşmani, şi dacă-i nevoie – nu te uita aşa la mine! – să-ţi dai chiar viaţa.

— Şi dacă tu o să te lupţi, ai să-i baţi pe duşmani, şi dacă e nevoie – nu m-am uitat de loc nu ştiu cum la tine – o să-ţi dai chiar viaţa, la şcoală cine o să se mai ducă?

— Păi astea o să le fac după ce termin şcoala.

— Atunci o să fii om în toată firea.

— Asta-i drept, nu m-am gândit. Atunci ce înseamnă? Meşterul râse şi-l mângâie pe băiat mai mult tăind aerul cu palma decât atingându-i creştetul, de teamă să nu-l mânjească cu pap.

— Ce înseamnă? După mine, treaba asta vine aşa: unii sunt proşti şi uită. Ce-şi zic: „Stomacul să nu ghiorţăie, perna să fie moale şi dă, Doamne, bine!” Prostul merge pe drum cu mâinile în buzunar şi fluieră. Vede cerul, dar niciodată nu se întreabă: „Dar de ce-i albastru şi nu galben?” Vede un om care a căzut într-o băltoacă şi trece mai departe. Bine că n-am căzut eu! Bine că nădragii mei sunt curaţi în fund! Tu, măi ţâcă, să nu fii aşa! Să nu fii aşa, ţâcă!

…Timpul trecea, zilele alergau după nopţi şi nopţile după zile; luni după duminică, joi după miercuri; alergau spre locul de unde niciodată n-or să se mai întoarcă săptămânile şi lunile…

— Rămas bun, clasa a patra! Să ne vedem cu bine într-a cincea!

Mahalaua Bahluiului era plină de copii. E poate singurul lucru de care nu duce lipsă nicio mahala din lume. Andrei îi ştia pe toţi. „Mamă, măkuliţă, ce istorie ai mai şti tu, nepoate, dacă pe regi şi pe împăraţi i-ar chema Lică, şi Tică, şi Gică, şi Sică! Doctor ai fi!”, îi spunea meşterul Andrei când îl vedea cu armata de puşti după el. Avea prieteni câţi să mai dea şi altora. Şi de o vârstă, şi mai mici cu un an, şi mai mari cu doi, cum se întâmpla. Pe unul îl chema Milucă, îi fura pe toţi la arşice, dar cânta straşnic:

„*Somnoroase pasarele pe la cuiburi se aduna A – să…*”

Pe altul îl chema Truţă, era mare bătăuş, dar tare mai îndrăgea păsărelele! Primăvara, în clasă, în timp ce profesorul vorbea despre raza cercului, Truţă îşi ţuguia nu ştiu cum buzele şi scotea nişte şuierături scurte, într-un fel cum numai el ştia şuiera. Nu trebuia să aştepţi mult, că veneau scatii, şi se aşezau pe prichiciul ferestrei deschise.

— De ce nu eşti atent, Dumitrescu Truţă?

— Dacă mi-s dragi, tare mi-s dragi!

— Fii atent la lecţie!

— Sunt tot anul, numai acuma nu pot. Mai încolo îmi trece, mă ştiu eu.

Pe o fată o chema Ileana. Avea cozi lungi până la genunchi. Andrei se întrecea cu ea la găuritul felinarelor din bostani. Al Ilenii ieşea întotdeauna mai frumos. Mare meşteră!

Cu Milucă, cu Truţă şi cu Ileana se urca Andrei în Turnul Goliei şi se jucau de-a „Ştefan cel Mare şi turcii”. Milucă era domnul Ştefan, Ileana – doamna Maria. Truţă – mare căpitan de plăieşi. Andrei

— Primul (şi ultimul) sfetnic. Turcii – tramvaiul care trecea jos, în stradă, pe lângă zidurile bătrâne ale turnului. Troleele erau fesuri, şi toţi vatmanii – fără deosebire de vârstă şi de convingeri – temutul Baiazid. Jocul se sfârşea de obicei prin alungarea domnului Ştefan de pe tron de către paznicul turnului, un bătrân care – culmea! – nici măcar nu semăna cu Petru Aron.

Pe la jumătatea clasei a cincea, prin iarnă, mătuşa Aglaia se îmbolnăvi rău. Dar rău de tot. Nu mai coborî din pat. Nu putu veni nici la serbarea de sfârşit de an, să vadă că-i trecuse nepotul clasa.

— Mi-a venit vremea să mă duc după frate-meu, zicea, îl puse pe Andrei să scrie tuturor neamurilor unde se pregătea ea să se ducă. Pe la mijlocul lui iulie, poştaşul le aduse o scrisoare. Un unchi de-al lui Andrei, frate de-al mamei, îl chema pe băiat să vină la Bucureşti.

„*Să vii să stai la noi. După câte auzim, mătuşa ta nu mai are mult. Să vii, auzi? Să-ţi asculţi rudele*!”

Scrisoarea nu-i plăcu mătuşii.

— Doisprezece ani nu s-au gândit la tine şi deodată i-a apucat dragostea.

Dar tot ea, când se mai liniştea, zicea:

— Ştiu şi eu? Cine să te îngrijească aici? Pe mine m-a înţepenit boala. Mâine-poimâine mă duc după Nichifor. Rămâi ca puiul de cuc. Vai de biată viaţa ta, băiete! Pleacă, acolo o s-o duci mai bine.

— Dar mie nu-mi trebuie să o duc mai bine. Rămân aici.

Peste câteva zile însă îi sosiră prin mandat şi banii de tren.

— Ce fac, mătuşă? Trimit banii înapoi?

— De, ei vor să te ajute!

— Să plec tocmai la Bucureşti?

În urma mandatului mai veni o scrisoare: *„Te sui în tren şi vii. Eşti băiat mare”*. Şi încă una:

„Bani ţi-am trimis, adresa o ştii, noi te aşteptăm”.

— Du-te, Andrei, vezi şi tu cum o fi!

— Mă duc, mătuşă, oftă Andrei.

În seara aceleiaşi zile se întâlni ou prietenii lângă pod.

— Plec la Bucureşti. Rămâneţi cu bine!

Milucă îi strânse mâna voiniceşte şi-i dărui un arşic.

— Să-l păstrezi. Neam de neamul bucureştenilor n-a văzut aşa arşic.

Truţă oftă, cu ochii după un scatiu:

— Vasăzică, pleci. Bravo! Ai să mergi cu trenul! Lică nu mai era prin Iaşi. îl luase cineva în anii foametei să-l scape de la moarte. Nu-l mai adusese înapoi.

Meşterul Andrei îl mângâie şi-l sărută pe frunte:

— Eh, ce ghete ţi-aş fi făcut eu dacă rămâneai! Te ţineau, drum pe jos, până la... Dar mai dă-le dracului de ghete! De mătuşa ta n-avea grijă. Doctorul a zis că o primeşte mâine în spital.

Urcă dealul Galaţii să-şi ia rămas bun de la Ileana. De aici, oraşul întreg se vede ca în palmă. Dealuri, dealuri, de jur-împrejur. Încins între ele, căţărat pe ele, laşul. Suia dealul Galaţii, legănând ciorchinii de aur ai viilor şi

înfiorând frunza prea de timpuriu arămie a nucilor, un pui de vânt rătăcitor, care apoi cobora în oraş ostenit, abia trăgându-şi răsuflarea. Deasupra laşului, cerul senin de ceasuri întregi aştepta calm şi încrezător să se întâmple ceva neobişnuit. Dar, fireşte, nu se întâmplă nimic neobişnuit. Un băiat ca oricare altul, blond, mărunţel, cu ochii albaştri, ba pe deasupra şi cârn, avea să plece peste câteva ceasuri la Bucureşti. Atât.

La ora aceea a somnului de după-amiază cu greu putea spune cineva că se află în laşul anului 1953. Pe străzile cu asfaltul încins şi pe uliţele cu praful fierbinte, rar câte un trecător. Undeva, la umbră, într-un colţ al Pieţei Unirii, moţăiau pe caprele trăsurilor câţiva birjari – să fi fost şi Şmil printre ei? – cu şepcile decolorate date pe spate, cu ochii întredeschişi, atât cât să pătrundă o lumină tulbure care nu te lasă nici să dormi, nici să stai treaz. Rare şi fără grabă alunecau, făcând prea mult zgomot pentru nimic, tramvaiele. Casele îşi obloniseră ferestrele şi ghivecele cu flori, închipuindu-şi că a şi venit noaptea, visau de pe acum, luând-o înaintea timpului, la ziua următoare. Bahluiul curgea atât de leneş, încât nicio băreuţă de hârtie nu se învrednicea să alunece pe apa lui, de teamă să nu ajungă prea târziu acolo unde avea treabă. Vremea parcă ar fi încremenit, parcă toţi anii istoriei s-ar fi contopit într-unul singur, trăind laolaltă şi în acelaşi timp ca fii ai unei aceleiaşi familii. Te mira, privind spre Cetăţuia, să nu vezi urcând, învăluit într-un nor de pulbere, rădvanul cu patru suri al domnului Ştefan; te mira că pe sub teii Copoului nu se strecura umbra solitară a lui Eminescu; un gând te mâna spre bojdeuca din Sărărie, unde erai convins că dacă domnul Creangă nu s-a întors încă de la şcoală, cel puţin cei zece motani ai săi au să te întâmpine în poartă. Şi totuşi inima mare a laşului bătea puternic şi în acea zi a anului 1953, iar lângă inima mare a oraşului, de sus, de pe dealul Galaţii, ticăia speriată inima cât un purice a lui Andrei Sava, băiatul care abia acum înţelegea de ce, uneori, oamenii spun că e greu să te desparţi de un loc apropiat şi drag, şi că, oricât de bine ai

duce-o în altă parte, tot spre locul acela te trage aţa încurcată a vieţii.

Îi strânse mâna Ilenei. Fetei îi tremura bărbia.

Cobori spre casă. Se apropia ceasul plecării. Mătuşa Aglaia abia se putu ridica să-l sărute. Nu plânse. Sau niu plânse cu lacrimi. „Gând le risipeşti o viaţă întreagă şi cu folos şi fără, nici lacrimile nu-şi mai fac datoria. Până şi cu lacrimile trebuie să fii chibzuit, să le păstrezi pentru bătrâneţe, pentru că abia atunci le pricepi cu adevărat rostul”. Dar acestea i le spusese de multe ori lui Andrei. Acum îl ţinu strâns lângă ea, punându-şi toată nădejdea în sfântul Niculae. Îi dărui băiatului o găină şi-i umplu o cutie sau o valiză galbenă cu cele ale lui.

În tren nu se întâmplă nimic care să merite să fie povestit.

CAPITOLUL IV

— A! Tu eşti… tu eşti nepotul Andrei?

— Eu, răspunse băiatul, rămânând pe loc şi străduindu-se să zâmbească, dar reuşindu-i numai o strâmbătură a buzelor (ceva asemănător cu clipa când, la şcoală, ţi se face injecţie, te doare, însă vrei să arăţi colegilor că eşti brav, cel puţin tot atât de brav ca Henric cel Brav, despre care ţi s-a vorbit în aceeaşi zi).

— Şi ce-mi stai aşa, ca un recrut? îl luă în primire Minodora Ghindă. Vino-ncoace!

— Lasă-l, mămico, poate-i emoţionat.

— Ce emoţionat? Care emoţionat? îi arăt eu emoţie! Cu mine nu merge aşa!

Şi Minodora Ghindă se năpusti asupra lui Andrei, îl sărută zgomotos pe obraji, îl trase de nas, îi zise

„Cârnule”, îl ciupi de bărbie, îl apucă de-o mână şi-l împinse pe un scaun, sub focul artileriei grele a întrebărilor:

— Cum ai călătorit? Ai mâncat? Te-ai spălat? Cum ţi se pare Olguţa? Nu-i aşa că-i mare?

Stingherit, Andrei nu ştia ce să facă cu mâinile, încotro să privească, cu ce să înceapă.

Bombardamentul întrebărilor îl năuci. Întâlni privirea

Olguţei, o văzu surâzând şi-şi veni în fire:

— Păi… să răspund pe rând. Am călătorit bine. N-am mâncat. Dar nu mi-e foame. M-am spălat. Oiguţa îmi place.

— Mătuşa Aglaia ce face?

— Ce să facă? oftă băiatul. Bolnavă. O să intre în spital. Dacă puteam s-o mai ajut cu ceva, rămâneam, dar aşa i-aş fi dat mai multă bătaie de cap.

Mai statură o vreme de vorbă despre una, despre alta. Lui Andrei îi plăcu mama Olguţei. Ce-i drept, vorbea cam mult şi prea repede. îl pusese să-i arate unghiile şi urechile ca să se convingă că se spălase, îl obligase să înghită un pahar cu lapte şi un ou fiert, deşi nu-i era foame, dar toate acestea îi şi înveseleau un pic.

— Să-mi spui tanti Minodora, auzi?

— Bine, mătuşă!

— Nu mătuşă, tanti. Mătuşă o să fiu la optzeci de ani.

— Bine, tanti!

Şi ca şi cum ar fi fost în aceeaşi ordine de idei:

— Nu-mi place cum eşti îmbrăcat. O să vorbesc cu Ştefan. Nu poţi umbla aşa. Râde lumea de noi.

„De ce nu i-o fi plăcând cum sunt îmbrăcat? Şi de ce-ar râde lumea de mine?” Prea grele întrebări pentru Andrei. Cămaşă curată avea? Avea. Pantaloni trainici avea? Avea. Ghete bune avea? Avea. Doar nu voia să-l îmbrace cu palton în toiul verii! Şi apoi tot ce avea pe el avea de la mătuşa Aglaia. Voia să-şi cumpere şi o broboadă, dar n-a lăsat-o inima şi i-a luat lui cămaşă. Şi acum, hodoronc-tronc, să arunce hainele lui şi să îmbrace altele. Păi nu i-ar crăpa obrazul de ruşine dacă ar afla mătuşa? N-a dat mătuşa bani grei pe ele? Şi parcă numai de bani îi părea rău? Uite, să spunem că i se făcea dor de mătuşa, de naşul Andrei, de băieţi. N-avea de la ei nicio poză ca s-o privească şi să zică: „Cum o mai duci, mătuşă?” Sau: „Ce mai faci, Ileana? Mai ţii minte…” N-avea poze, dar avea hainele de la Iaşi. Câte dealuri n-a suit şi câte văi n-a coborât cu ghetele lui? Dar în sân, sub cămaşă, ce n-a purtat? Mere de la Galata, ciuperci de la Bârnova, cărţi de la Casa pionierilor, nuci de la Bucium… „Aşa-i omul când e

om, spunea meşterul Andrei. Dă-i o pungă cu aur şi zice că n-are nevoie. Dar dă-i un fleac, o frunză, o pietricică, un pumn de ţărână de acolo de unde a văzut el lumina şi unde îi este lui mai drag şi mai drag. Îţi mulţumeşte de o mie de ori şi se închină în faţa ta ca în faţa împăraţilor”. N-avu prea mult răgaz Andrei pentru asemenea gânduri. Olguţa îi arătă cărţile, răsuci butonul aparatului de radio şi camera se umplu de o muzică ritmată, apoi îi povesti o păţanie de-a ei, când cu vreo doi ani în urmă s-a rătăcit în Cişmigiu şi a început să plângă:

— Şi plângeam, şi plângeam… Vai, cum mai plângeam!

— De ce?

— Dacă mă rătăcisem…

— Pentru atâta lucru?

— Nu ştiam unde e mama.

— Eu m-am rătăcit odată în pădure, la Bârnova.

— Şi ce-ai făcut?

— Am umblat, am umblat până ce-am obosit umblând. Pe urmă m-am aşezat pe-o piatră să mă odihnesc.

— N-ai plâns?

— Cum să plâng? Eram într-a patra. După ce m-am odihnit, am luat-o iar la drum. Trebuia să se sfârşească pădurea undeva. Şi chiar s-a sfârşit: am ajuns la linia trenului, lângă gară. Aici am aşteptat trenul, m-am suit şi m-am întors teafăr acasă.

— Aveai bani de tren?

— Bani? râse Andrei, de parcă l-ar fi întrebat dacă avea la el cuţite speciale de scalpat. De unde bani? Se poate călători şi fără bani.

— Cum?

— Te sui în tren şi gata.

— Şi dacă te prinde?

— Atunci nu m-a prins.

— Dar altă dată?

— Cum „altă dată”? Ce, crezi că sunt şarlatan? Să merg mereu cu trenul fără să plătesc? Atunci a fost aşa, o

întâmplare.

— Ce întâmplare frumoasă! mai spune-mi una tot aşa.

— Nu mai ştiu. Spune-mi tu! Olguţa nu se lăsă rugată de două ori:

— Eram odată cu mama şi cu tata pe stradă. Eu am voit o îngheţată, dar tata n-a vrut să-mi cumpere.

— Ei, şi mai departe?

— Atâta! Mi-a părut foarte rău că n-am mâncat îngheţată, îmi place foarte mult.

— Nu ştii ce-i bun. Nimic nu-s mai gustoşi decât cartofii copţi cu sare şi, bineînţeles, seminţele de bostan bine prăjite.

— Eu nu mănânc seminţe, că-mi stric dinţii.

— Prostii! Ce fel de om eşti tu? De câini ţi-e frică, plângi, seminţe nu mănânci… Eu ştiu o fată, Ileana, care se bate cu trei băieţi deodată şi nu-i e frică nici de şerpi. Prinde şerpi de apă şi-i încolăceşte după gât. Zice că-s mărgele. Pe când tu…

Olguţa îşi muşcă buzele. Apoi începu să-şi despletească o coadă, parând a fi tare absorbită de această treabă. Târziu întrebă, căutând tonul cel mai indiferent:

— Şi-i frumoasă… Ileana?

— Nu ştiu, că n-am întrebat-o.

— Dar ai văzut-o!

— Eu nu mă pricep. Are gura, are ochi, are nas. Nu-i lipseşte nimic. E aşa ca tine, numai că-i altfel.

Nu trecu mult şi sosi acasă şi Ştefan Ghindă. Îl bătu pe Andrei pe umăr şi-l privi răsucindu-l:

— E cam slab, zise, clătinând din cap. îi pipăi braţele şi pulpele. Mda, eşti slab… cam slab… Şi către nevastă-sa: Hm? Ce zici?

În locul Minodorei Ghindă răspunse Olguţa:

— Dar e grozav de curajos, tată! Zău. Se aşezară la masă.

— De azi o să fim patru la masă, se bucură Olguţa.

— Unde mănâncă trei, mai e loc şi pentru al patrulea, zise Minodora Ghindă, agitând polonicul.

Iar Ştefan Ghindă, suflând în supă, adăugă:

— Aşa-i! şi înghiţind o gălușcă, cu gura plină: Chiar îmi pare bine că l-am adus pe băiat. E cam pirpiriu, dar merge. îi ziceam azi şi lui Taşcu: „Ajutăm şi noi un orfan”. Da’ Taşcu: „Ce-ţi trebuie, nene Ştefan? Azi nu e timpurile…” Da’ eu: „Dacă ei nu mai ştie ce-i omenia, barem noi, zic, care am fost cineva, zic, să nu uităm”. Şi râse, împroşcând pe masă stropi de supă.

— De ce nu mănânci, Andrei? îl observă Olguţa. Supa e bună, fierbinte.

— Ce înseamnă asta? îl descoperi şi Minodora Ghindă. Te poftesc să nu faci mofturi!

Andrei nu răspunse. Se uita în farfurie, lăsându-şi bărbia umezită de aburul cald. Începu să mănânce fără poftă.

*

* * *

„Foaie verde măghira-an, m-a făcut mama oltea-an…”

— Cine cânta, Olguţo? Fata croşeta.

— Eh! rosti cu dispreţ. Cine să cânte? Gaie. Şi se strâmbă: Un golan.

Cântecul se auzea din ce în ce mai desluşit:

„Cin se ia cu mine bine îi dau haaina după mine…”

— Cântă cineva pe undeva, pe aproape, Olguţo!

— Da. E vecin cu noi. Stă seara pe banca de lângă gard şi cântă. Câteodată îl mai alungă tata.

— De ce-l alungă?

— Cum de ce? Ce întrebări curioase mai pui şi tu! îl alungă pentru că… cântă. De asta. Ce-i atât de greu de înţeles?

„Cin se ia cu mine răău să-l păzească Dumnezeeu, că sunt şarpe de dudău, d-ăla care muşcă rău, măi Leanooo…”

Nu se putea spune că cel pe care Olguţa îl numise Gaie avea voce. De bună seamă, nu-l primiseră nici în corul şcolii. Dar Gaie cânta cu mult suflet, suia şi cobora cuvintele cântecului, de parcă pe unele le azvârlea spre stele, iar pe altele le îngropa în pământ. Când sfârşi, o luă din nou de la început:

„Foaie verde măghira-a-n, m-a făcuuut…”

— Alt cântec nu mai ştie?

— Mai ştie. Cântă şi „Marinică” şi altele. Dar ăsta îi place cel mai mult.

— Cântă frumos. Câţi ani are? Olguţa ridică din umeri. Zise cu silă:

— Nu l-am întrebat. Tata nu-mi dă voie să vorbesc cu el.

Gaie cânta înainte, tare şi cu foc. Se vede că Lae, dulăul, se obişnuise cu el. Nici nu-l lua în seamă, darmite să scoată vreun mârâit.

Andrei îl ascultase atent, rezemat cu coatele pe pervazul ferestrei, sprijinindu-şi tâmplele în palme.

„Foaie verde de aluun la necaz ţi-s frate buun…”

Aşa, cu foc, cânta şi Milucă. Dar alte cântece. Alte cântece sunt pe la Iaşi. Făceau felinare din bostani, puneau în ele un deget de luminare şi suiau pe înnoptat dealul Galaţii. Sus, în capul dealului, le ieşea în cale un măr. Bătut de vânturi şi de praf, făcea nişte mere mici cât vişinile cele mari. Şi acre, acre ca vişinile cele acre. Îşi umpleau buzunarele cu mere. Muşcau, se strâmbau, înghiţeau şi iar se strâmbau. Iar Milucă învârtea felinarul, împrăştiind prin întuneric picături vesele de lumină şi cânta:

„Măr de la Moldova, merişor, parcă-i dulce, parcă-i acrişor…”

— La ce te gândeşti, Andrei? îl împunse uşor cu andreaua Olguţa.

— Îl ascultam pe Gaie.

— Nu-l mai asculta! Nu ţi-am spus că-i un golan?

Dacă ar fi fost întrebat, nici Andrei n-ar fi putut răspunde de ce îl cuprinsese deodată dorinţa de a-l cunoaşte pe Gaie. Ardea de nerăbdare să afle cine era cel care cânta cu atâta patimă. Un golan? Cum adică „golan”?

„Cu căciulă de-astrahan şi cămaşă de tulpan, măi Leanooo…”

— Olguţo, eu mă duc!

— Unde? Fata îl privi dojenitor pe sub sprâncene.

Unde te duci?

— Mă duc să... da! Mă duc să cumpăr un timbru. Vreau să scriu mătuşii Aglaia.

— Ai înnebunit? Acuma? Noaptea?

— Găsesc eu şi noaptea. Mă descurc.

Ieşi din cameră, fără să mai aştepte răspunsul Olguţei. Trecu pe lângă Lae şi-l mângâie pe bot.

— Măi Lae, măi, dormi că-i târziu...

Câinele schelălăi uşor, ca un scâncet, şi-i linse mâna. Andrei se apropie fără zgomot de gardul din fundul curţii, un gard înalt, cu sârmă ghimpată deasupra. îi părea rău acum că nu venise şi Olguţa cu el. Nu de altceva, dar tare ar fi vrut s-o audă spunând: „Nu te apropia de gard. O să te înţepi!" Iar el tare ar fi vrut să-i răspundă: „Se vede bine că nu te pricepi la garduri!" Puse piciorul pe o stinghie, se aburca şi, fără să atingă sârma, sări dincolo, la câţiva paşi de Gaie, care încremeni cu cântecul la un

„Măi Leano". Speriat, se ridică în picioare. Era înalt şi ciolănos, dar nu părea să aibă mai mult de treisprezece – paisprezece ani. Îşi încleşta pumnii şi strigă:

— Care eşti?

Andrei tăcu, rămânând nemişcat, în acelaşi loc unde sărise.

— Care eşti, că nu mai scapi din mâinile mele. Te jupoi! răcni Gaie.

Nici acum Andrei nu răspunse.

— Mă, de ce taci? Te jupoi. Te tăbăcesc.

— Sunt Andrei.

— Care Andrei?

— Un vecin.

— Vecinul cui? Eu n-am vecini. Andrei îndrăzni:

— Te-am auzit cântând şi-am venit să te văd.

— Dar ce-i aici, circ?

— Ştiu că te cheamă Gaie.

— Ei, nu mai spune?! râse Gaie. Poate să mă cheme şi Petru Rareş. Ce-ţi pasă ţie? Crezi că eşti deştept, că-ţi ridică statuie pe cal dacă ştii cum mă cheamă? Cine nu ştie cum mă cheamă? Toată lumea ştie şi se teme de mine. Vrei

să-ţi trag un pumn în nas?

— Nu, se retrase Andrei. De ce să-mi tragi?

— Aşa, ca să mă cunoşti. Şi ca să mă iubeşti.

— Pentru asta putem să ne dăm mina.

Andrei făcu un pas înainte, întinzându-i mâna. Gaie îl privi cu uimire pe sub genele-i lungi şi răsucite. Nu ştia ce să facă: să i-o întindă şi el, sau să-i pună cu piciorul o piedică şi să-l împingă înapoi cu un ghiont?

Andrei stătea cu mâna întinsă, nemişcat, surâzând. De după o casă apăru luna. Frunzele plopului din curtea lui Ştefan Ghindă sclipiră ca un joc de oglinzi. Cei doi puteau să se vadă acum în voie. Capul lui Gaie era acoperit de un păr negru ciufulit şi cam prea lung deasupra tâmplelor, aproape acoperindu-i urechile. Ochii nu-i puteau fi uşor deosebiţi. De fapt nici cei care i-ar fi privit ziua n-ar fi putut spune că sunt verzi ori albaştri, sau dacă nu cumva şi verzi şi albaştri, ba pe deasupra şi niţeluş cenuşii. Purta o cămaşă a cărei culoare de asemenea nu putea fi lesne ghicită, peste care trecea o singură bretea menită să-i ţină pantalonii largi şi boţiţi, cu crăcii ca două burdufuri de armonică.

În sfârşit, Gaie se hotărî. Îi întinse mâna. Andrei zâmbi şi, apucându-i-o, începu s-o strângă puternic, aşa cum învăţase de la Miiucă.

— Ce faci, mă? se strâmbă Gaie.

— Nimic. Aşa îmi arăt eu prietenia.

Şi nu-i dădu drumul din strânsoare decât după ce Gaie urla:

— Mă, gata! Frecându-şi de pantaloni degetele aproape amorţite, îl privi pe Andrei cu oarecare admiraţie: Eşti puternic! Te credeam o stârpitură. Ce doreşti? Informaţii numai până la ora opt. La opt se închide ghişeul.

— Mi-a plăcut cum cânţi. Am venit să te cunosc.

— Ştii şi tu să cânţi? Vezi că mai e un loc de portar a Operă.

— Nu ştiu.

— Şi ce învârteşti?

— Am terminat a cincea.

— Şi eu. Dar mai întâi am rămas… cum să-ţi spun… ah, da!… ca să nu mă ruşinez… am rămas puţin repetent. Sunt mai mare ca tine.

— Acum se cheamă că intrăm amândoi într-a şasea.

— Cam aşa. Numai că eu – de ce să mint? – aş cam lega şcoala de gard.

— De ce?

— De ce? Ce-i atât de greu de priceput? Pentru că mă plictiseşte. De asta. Istoriei i-aş da foc, geografiei i-aş săpa o groapă, uite, chiar aici… Şi Gaie bătu cu piciorul în pământ şi scuipă, ca să însemne mai vizibil locul unde avea de gând să sape mormântul geografiei.

— Ei, nu se putu stăpâni Ardrei. Geografia e atât de frumoasă…

— Eu i-aş scoate ochii.

— Geografia are ochi? Gaie îl măsură compătimitor:

— Eşti un prost! Habar n-ai ce-i aia o figură de stil. Ai fi meritat să rămâi tu repetent. Şi, plictisit, începu să cânte:

„Cin se ia cu mine răău să-l păzească Dumnezeeu…”

— Şi tatăl tău ce zice? îl întrerupse Andrei.

— Tata? Gaie avea aerul că aude pentru prima oară acest cuvânt. Tata bea. Şi când bea, se îmbată. Şi când se îmbată, nu mai zice nimic, că nu poate.

— Dar mama ta? Ce zice?

— Mama munceşte. N-are vreme de mine. De mine se ocupă numai guvernanta. Mă învaţă trei limbi: engleza, franceza şi pianul. Îmi dă să mănânc, mă îmbracă şi dacă vede că mi-a căzut un nasture, leşină.

Şi iar începu:

„Că sunt şarpe de dudău, d-ăla care muşcă rău, măi Leanooo…”

Se opri şi oftă:

— Ah, ce necaz mi-e că n-am voce! Adică am, dar de vreun an îmi e în schimbare. Altfel aş sta toată ziua şi aş cânta. Aş cânta de aş înnebuni mahalaua.

— Eşti pionier? se interesă Andrei.

— Nu. M-au dat afară. Apoi deodată: Hai, du-te

acasă, că mă duc şi eu. Trebuie să vină tata şi dacă vine beat, cum servitorii s-au culcat, eu trebuie să-i scot ghetele. Şterge-o!

*

* * *

Noaptea trecu repede şi nu se petrecu nimic deosebit în casa cu numărul 6 de pe strada Cuţitaru. Fluierul scurt al acceleratului de Constanţa, care intră în gară aproape de miezul nopţii, nu-l mai auzi niciunul dintre locatari.

Ştefan Ghindă începu să sforăie din clipa în care puse capul pe pernă. Obişnuită cu sforăiturile, nevastă-sa adormi imediat. În camera de alături, Olguţa îşi trase pătura peste cap şi, închizând ochii, se gândi ce bine-ar fi dacă ar visa ceva frumos. Ceva care să se petreacă într-o grădină, unde să cânte muzica, să se danseze vals, şi zeci de cofetari, purtând tăvi mari de argint, să servească pe toată lumea, şi în mod special pe fete cu porţii duble de îngheţată cu frişca, în grădină să fie toate colegele ei (chiar şi răutăcioasa de Sanda), să fie şi Andrei, numai fetei aceleia de la Iaşi, Ileana, să nu-i dea portarul voie să intre.

Olguţa adormi liniştită şi nu visă nimic.

Mai greu îl fură somnul pe Andrei. Se întinse pe pat, simţind un fel de nelinişte. Încercă să-şi amintească subiectul unei cărţi de aventuri. Nu reuşi. „De ce să mă supăr când îmi spun orfan? Dacă sunt orfan, nu trebuie să mă supăr. M-au chemat ca să mă ajute”. Încercă apoi să-şi amintească melodia lui Gaie. „Mâine, poimâine încep şcoala”, se gândi. Îşi trase pătura peste cap. Începu să numere ca să adoarmă mai repede. Numără până aproape de o sută şi pierdu şirul. „Ce-ar fi să mă împrietenesc cu Gaie? Să învăţăm împreună, să stăm în aceeaşi bancă…” îi era prea cald sub pătură şi iar se dezveli. „Ce fel de om o fi unchiul Ştefan? Unchiul Ştefan trebuie să fie un om bun, de vreme ce m-a chemat ca să mă ajute”.

Se sculă şi bău apă. Apoi, pe nesimţite, adormi şi visă o groapă mare şi adâncă, plină cu jar. Alături, un munte de cartofi şi un dâmb de sare. El, Truţă, Milucă şi Ileana sărau

cartofii şi-i coceau în jar. îi mâncau apoi fără să-i cureţe de coajă şi cântau veseli, cu gura până la urechi:

„*O, cartofule de aur-aur-aur, noi pe tine te iubim-bim-bim*”.

Pe urmă, nu se ştie cum, veni şi Gaie: „Tu aici?” îl întrebă Andrei.

„Eu! Să nu te miri, că te jupoi. Eu sunt oriunde şi peste tot. Vorba cântecului: «Azi aici, mâine-n Abrud, poimâine la Polul Sud!»”.

Miliţianul cu care se întâlnise Andrei în gară păzea muntele de cartofi şi zicea cu vocea profesorului de geografie:

„Acest munte de cartofi face parte din lanţul Carpaţilor meridionali şi e înalt de *7777* metri. Repetă, elev Gaie!”

Dar Gaie scuipă şi zise:

„Tata bea şi nu-mi dă voie să repet. Dacă vreţi, pot să vă trag un pumn în nas”.

„Nu-ţi dau voie, vorbi miliţianul, care nu mai avea glasul profesorului de geografie. Nasurile au şi ele un rost pe lumea asta. S-a înţeles?”

„Da, răspunse Andrei. Să ştii însă că m-am spălat pe urechi în cascada Niagara. Olguţa nu mi-a dat voie şi mi-a strigat că o să răcesc, dar eu n-am ascultat-o. «Se vede bine că nu te pricepi la cascade!» i-am spus”.

Şi fără să ştie de ce, Andrei roşi, dar, ca să nu se observe, înghiţi vreo zece mii de cartofi. îl văzu însă unchiul Ştefan şi ţipă la el:

„Copiii orfani n-au drept să mănânce cartofi! Lor li se dă numai supă cu găluşte”. Iar Gaie adăugă:

„Declar şedinţa închisă. Duceţi-vă acasă, că şi eu mă duc. Dacă vine tata beat, sfântul Andrei îi scoate ghetele”.

„Foarte bine, foarte bine, se bucură Ştefan Ghindă, unde mănâncă trei sfinţi mai mănâncă şi al patrulea. Ajutăm şi noi un sfânt orfan!”

Dar, deodată, se auzi un tunet, muntele de cartofi intră în pământ şi în locul lui apăru Minodora Ghindă.

„Sunteţi emoţionaţi? Vă arăt eu să fiţi emoţionaţi!

Toată lumea încolonarea! Un-doi! Un-doi!” Îl treziră lătrăturile lui Lae.

Prin fereastra mică a bucătăriei – în bucătărie i se aşternuse patul – pătrundea lumina dimineţii, lăsând pete de rugină pe oalele, ibricele şi cratiţele agăţate de perete. În plită, focul ardea liniştit, făcând apa din ceainic să bolborosească şi apoi să fluiere singură că n-a înţeles ce spune.

Ştefan Ghindă plecase la prăvălie. Nevastă-sa, ca de oblicei, la piaţă. Olguţa mătura prin camera părinţilor şi îngâna un cântec.

— Eşti gospodină! o admiră Andrei câteva minute mai târziu.

— Pe naiba! Nu-mi place de loc. Dar crezi că mama se uită la ce-mi place mie? zice că trebuie să învăţ. Mâine, poimâine mă măritã.

— Mai ai până atunci.

— Aşa zic şi eu, dar mama tot mă pune la treabă. Apoi, pentru că Olguţa se duse la o prietenă, ieşi şi Andrei din casă.

Ajuns în stradă, se întrebă încotro s-o apuce. Spre stânga? Spre dreapta? Totuna. Şi într-o parte, şi în alta, tot Bucureştiul era. O luă spre dreapta.

Mergea încet, fără să se gândească la nimic şi fără ca nimic să-i atragă atenţia. Nu se simţea nici bine, nici prost; se zgâi la înfăţişarea caselor, a curţilor, a grădinilor şi în jumătate de ceas trase concluzia că „nu-i cine ştie ce de capul Bucureştiului ăsta!” În colţul străzii îl întâlni pe Gaie.

CAPITOLUL V

De fapt avea un nume frumos. Îl chema Grigore Dragu. De ce i se spunea Gaie? Să fi fost un nume de alint? Greu de crezut. Taică-su, Anton Dragu, pe vremea când Gaie abia se ridica în şezut, îşi părăsi nevasta şi plecă de acasă. Unde? Nici el nu mai ţinea minte. Puţine lucruri deprinsese într-o viaţă de patruzeci de ani. Puţine. Şi, dintre cele puţine, două învăţase cum trebuie: să taie şi să chituiască geamuri şi să bea. De bună seamă că, plecând,

bătu acele drumuri pe marginea cărora ferestrele aveau mai multe geamuri sparte şi la răspântiile cărora se aflau cârciumi cu vin mai bun şi mai ieftin.

Se înapoie acasă după trei ani, într-o seară de iarnă, şi odată cu el intră în odaie, mugind, o rafală de viscol care îi făcu, pe nevastă şi pe băiat, să se retragă într-un colţ. El îi privi tăcut o vreme, apoi se aşează pe un scaun, ca şi cum nimic nu s-ar fi întâmplat.

Nevasta nu-l întrebă nimic. Doar Gaie cel de şapte ani, zbârlit şi murdar, îl trase de pulpana paltonului peticit, se uită lung la el şi-i zise:

— Tu cine eşti?

— Sunt tatăl tău, zise Anton Dragu.

Gaie socoti răspunsul drept o minciună atât de gogonată, încât toate născocirile sale, una peste alta

— Inclusiv cea mai proaspătă cu motanul vecinilor (vecinii n-aveau motan) care se furişase („Zău, mamă, l-am văzut chiar eu!”) şi golise borcanul cu magiun (Gaie avea şi acum o pată pe bărbie) – nu puteau sta alături, fiind prea cusute cu aţă albă. De aceea râse şi ceru ajutorul maică-sii:

— Tata? Care tata? Tata a murit, nu mi-ai spus tu?

— A murit, băiete, culcă-te, a murit!

— De ce minţi? se răsti Gaie la necunoscutul din faţa sa. Nu eşti tata. De ce minţi? Tata a murit.

— Şi Hristos a murit şi tot a înviat a treia zi, rosti Anton Dragu.

— A treia zi, oftă nevastă-sa, a treia zi, dar nu după trei ani.

Maică-sa, Ioana, nu avusese vreme să-l alinte pe Gaie. Lucra cu ziua pe la casele altora. Fără Gaie s-ar fi descurcat astfel. Altă viaţă poate ar fi avut. Alt drum poate ar fi ales. Şi poate drumul acela ar fi fost mai neted. Dar niciodată nu-şi ducea gândul până la capăt. Nu, fără copil viaţa ei n-ar fi avut rost. Lucrând cu ziua, pleca dimineaţa şi se înapoia seara. Dacă era întrebată cine îi creşte copilul, răspundea: „Cine să-l crească? Creşte singur”.

„Singur” era un fel de a vorbi. Pe Gaie îl creştea

strada. De cum începuse să se ţină pe picioruşele subţiri, o vreme cam strâmbe, ieşise în stradă. Numele de Gaie şi-l dăduse el însuşi la vârsta când a pronunţa *Grigore* era o treabă prea prea şi prea complicată.

— Cum te cheamă, Statu-Palmă?

— Gaie.

— Şi al cui eşti?

— Al mamei.

— Dar mama cine-i?

— Mama e… mama.

Şi dacă era iarnă, şi Gaie desculţ:

— Ai să îngheţi, puştiule.

— Nu.

— N-ai ghete?

— De ce?

— Cum de ce? Ca să nu umbli desculţ prin zăpadă. Să nu te îmbolnăveşti.

Gaie râdea fericit:

— Acum e bine. Nu-s sticle şi nu mă tai.

Poarta gardului dinspre stradă se deschidea în faţa lui Gaie ca o mare poartă a libertăţii. În casă totul era strâmt, mic, urât, întunecos. În casă nu se întâmpla niciodată nimic. Strada era plină de întâmplări. În anii aceia, cerul de deasupra străzii era din cale-afară de darnic. Întâi începeau să urle sirenele şi să ţipe fluierele locomotivelor din gară. Apoi să fluiere poliţistul din colţ şi să ţipe gospodinele: „La adăpost!” Pe urmă bubuiau înfundat tunurile şi, ca să nu pară prea monoton, clămpăneau mitralierele, iar din cerul de deasupra străzii cădea câte o bombă, răscolind pământul unei grădini, dărâmând o casă şi aruncând în mijlocul străzii (ca zece portărei la un loc) un picior de scaun, o pernă, un şervet pe care erau brodate cuvintele: „În casă e pace când femeia tace!”, o ramă de tablou, ba, odată, chiar o pereche de ghete pentru Gaie.

— Mamă, o întâmpină vesel Gaie pe maică-sa, când, încetând alarma, Ioana Dragu alergase într-un suflet acasă să vadă dacă nu se întâmplase ceva cu băiatul. Mamă, uite

ce bun a fost bombardamentul! Mi-a dat ghete, mamă! Poate mai bombardează şi mâine şi cade bomba pe casa lui nea Stoica. Ei au de toate, mamă. Au şi patefon. Dacă îl aruncă bomba în stradă, îl iau. Tot ce e în stradă e voie de luat.

În capătul dinspre barieră al străzii se întindea, larg, murdar, plin de farmec şi de bălării, maidanul Cuţitarului. Aici, încă multă vreme după sfârşitul războiului, şanţurile adăposturilor, cu labirintul lor întortocheat, deveniseră pentru jocurile copiilor o ţară miraculoasă. Aici se bătea Gaie cu băieţii pentru un ciot de morcov, aici găseau cutii de conserve ruginite pe care şi le legau cu sfoară deasupra capului, devenind generali şi amirali, şi oricât ar fi fost cutia de veche şi de zdrenţuită, nimeni n-ar fi primit nici în ruptul capului un grad mai mic decât acela de căpitan.

Dar „generalul” Gaie, mereu murdar, mereu flămând, era privit pe strada Cuţitaru ca cel din urmă răcan. Pentru unii nu avea nici nume.

— Mucosule, fugi şi-mi cumpără ţigări! Ai venit?

— Ce stai? Aleargă şi vezi dacă-i coadă ia don Sandu, măcelaru’…

Şi ou toate ca Gaie nu furase niciun capăt de aţă, mai toţi erau convinşi că n-ar fi stricat ca cei şase ani ai lui să-i fi petrecut (dacă aceasta se putea numi *petrecere*) în puşcărie.

Vecinele o opreau deseori pe Ioana Dragu:

— Madam Dragu, noi îţi vrem binele. Dă-l undeva, fă ceva cu el! O să ne prade într-o zi. O să ne strângă de gât.

— Dar ce-a făcut? Ce-a făcut? i se umezeau ochii Ioanei Dragu, în aşteptarea cine ştie căror grozăvii.

— Ei, ce-a făcut… Noi să-ţi spunem? Nu-i eşti mamă, nu vezi? Bate-l, omoară-l, nu-l lăsa de capul lui, madam Dragu! Să nu zici că nu ţi-am spus.

N-avea putere să-l bată. Plângea stins, cu faţa înfundată n pernă, simţind în tăcerea lui Gaie, ascuns într-un ungher al odăii, că băiatul nu-i vinovat, că toţi dau în el pentru că n-are cine să-i oprească, pentru că n-are cine să-l apere. În clipele acelea, Gaie simţea o furnicare plăcută,

ca un gândăcel care îi trecea pe sub piele şi care îi cerea să fie bun şi să plângă şi el, să plângă tare şi cu *lacrimi adevărate*. Dar tot atunci dorea să fie puternic şi rău, să doboare cu un pumn un gard şi cu o lovitură de picior un zid.

— Mamă, când o să cresc eu mare?

— Mai e până atunci.

— Ba nu mai e mult, nu-i aşa? Spune, mamă, nu-i aşa?

— Da.

— Atunci o să-mi cumpăr o sabie. O sabie ascuţită ca briciul lui nea Ionel. O să stau lângă tine şi dacă cineva o îndrăzni să te mai supere şi să te facă să plângi, eu harşt! cu sabia. Da, mamă?

— Da.

Dar a doua zi totul începea de la capăt. Din senin, jucându-se în stradă, Gaie se trezea că primea una după ceafă.

— De ce, nene? De ce mă baţi?

— Ca să te înveţi minte!

Nu plângea. Acelaşi care îl pălmuise îl trimitea altă dată după apă. Se ducea, umplea căldarea, nu însă înainte de a scuipa în ea.

Şi după câteva zile:

— Nene, a fost bună apa? Dacă ţi-a plăcut, îţi mai aduc o căldare.

Aşa nu-l mai dureau palmele primite. Nici prima zi de şcoală n-o uită Gaie.

Îi făcuse maică-sa pantaloni noi, îi spălase, iar nea Ionel, frizerul, îl tunsese cu numărul unu. („Aşa se cade, îi spusese nea Ionel. Cu numărul unu în clasa întâi, cu doi într-a doua şi aşa mai departe, până la o mie. Că pe urmă, şi fără ajutorul meu faci singur chelie…”) Avea ghiozdan şi păşea ţanţoş spre şcoală. Dar, trecând prin faţa casei de la numărul 6, Ştefan Ghindă, probabil fără voie, sau văzându-l pe Gaie, nu socoti că trebuie să-l ocolească şi aruncă pe el o căldare cu zoi. Gaie nu zise nimic, se curăţă cât putu. Ajuns la şcoală, nu scăpă însă de batjocura băieţilor:

— Să te aşezi în fundul clasei.

— Să nu stai cu mine în bancă.

— Miroşi urât.

Din prima oră, învăţătoarea îi pofti să ridice mâna pe toţi cei care ştiu o poveste. Toţi ridicară mâna.

Gaie nu.

— Tu nu ştii niciuna? îl observă.

— Ba ştiu, dar nu vreau să ridic mâna odată cu ei.

— De ce?

— Pentru că sunt proşti. Ei nu ştiu poveşti. Spun numai că ştiu.

Şi când cel care îi aruncase „miroşi urât" începu povestea cu Scufiţa Roşie, scena se petrecu cam aşa: Băiatul (*rar*): ...A fost odată o bunică. Ea avea...

Gaie (*sărind*): Ea avea purici, învăţătoarea (*amuzată*): Linişte!

Băiatul (*de la început*): ...A fost odată o bunică. Ea avea o nepoţică. Bunica stătea într-o... Gaie (*tare*): Într-o cratiţă şi fierbea.

Învăţătoarea (*neliniştită*): Dragu Grigore, fii cuminte! Băiatul (*reluând*): ...Bunica stătea în pădure şi...

Gaie (*sujlindu-i*): ...Şi mânca mure!

Băiatul (*papagaliceşte*): Bunica stătea în pădure şi mânca

Gaie (*fericit*): Ha, ha, ce mai poveste! Nu ştie şi mai ridică mâna. Băiatul începu să plângă. Gaie îi şuieră:

— Altă dată să spui că miros frumos. Dar povestea nu se sfârşi aici.

Minodora Ghindă îl strigă odată, mai târziu, să-i taie

— Hai, vino şi taie-o! Şi mai în glumă, mai în serios: Toţi spun că tu cu cuţitul în mină o să mori.

Gaie intră în curte şi, cu ochii închişi, tăie găina. O tăie toată, felii-felii, ca pe un pepene.

Minodora Ghindă fu gata să leşine. Gaie zise:

— Aşa am crezut că vă trebuie.

Întoarcerea lui Anton Dragu nu prilejui cine ştie ce moment demn de atenţie în viaţa lui Gaie. Vorbăreţ la cârciumă, Anton Dragu era tăcut acasă, părând că nu-l

interesează nimic, că dacă ar fi putut să nu se întoarcă nu s-ar fi întors, frământat parcă de un singur gând: acela de-a mai face rost de câţiva gologani pentru cârciumă.

În clasa a cincea, Gaie rămase repetent. Desigur, nu pentru că nu-l ajutase mintea la carte.

Repetenţia lui Gaie avea şi ea o poveste.

Era pe la mijlocul lui noiembrie. Şcolarul Dragu Grigore din clasa a cincea B îşi bătea capul ou o compunere despre „o zi de toamnă". Scrise fraza:

„Afară e frig şi bate vântul. În casă e cald şi bine şi cea mai mare plăcere a mea este să stau în casă şi să învăţ cu mult spor".

Puse punct şi, bineînţeles, o zbughi afară să se joace. Nu se putea să nu-i găsească pe băieţi pe maidanul Cuţitarului. Alergă într-acolo, dar în locul unor băieţi cunoscuţi, Gaie descoperi o lume nouă. O lume care îl cuceri din prima clipă. Care îi dădu simţământul că o căutase de mult şi că, în sfârşit, o găsise, aşa cum uneori, fără să te aştepţi, te întâlneşti ou un om drag şi ai credinţa că din pricină că ai dorit mult această întâlnire, dorinţa ţi s-a împlinit.

Pe maidan se înălţa cortul peticit al „Circului Manzziny".

Afişele colorate ale circului sufocaseră gardurile şi zidurile mahalalei, strivind sub ele avizele cu litere de-o şchioapă: „Afişajul interzis. Vinovaţii vor fi pedepsiţi cu..."

*CIRCUS MANNZINY CARE A DELECTAT PUBLICUL CELOR 5 CONTINENTE CU DRESURA DE ÎNALTA CLASA CU BARIŞTI, ECHILIBRIŞTI, SĂLTĂTORI ŞI MARINARI LA CATARGUL MORŢII ALĂTURI DE CELEBRUL COMIC PANTALINY ÎN*TR-*UN NUMĂR LA CARE SE VA RÂDE CU LACRIMI. VESELIE, ÎNDEMÂNARE, GROAZA, TOTUL ÎN*TR-*UN SINGUR SPECTACOL*! *CONCERTEAZĂ DESFĂTÂND PUBLICUL DE ORICE VÂRSTĂ ORCHESTRA NICKY CUREA. LA*

TOBA: *NICKY CUREA, ASUL TOBEI. ÎN PAUZA VIZITAŢI CU ÎNCREDERE BUFETUL ŞI MENAJERIA. SPECIALITĂŢI, CĂMILE, BERE RECE, URŞI, ETC, ETC.*

COPIII NU SE BUCURA DE REDUCERE.

Gaie se repezi punând umărul la căratul unor stâlpi, apoi, după ce primi o lovitură de copită din partea lui Peppy, calul-dansator, se pomeni înăuntru! cortului, bătătorind rumeguşul cu miros acru al arenei. Toţi îi dădeau de făcut câte ceva, toţi îl înjurau în felurite limbi ale pământului şi mai vârtos pe româneşte, dar nimeni nu avusese curiozitatea să-l întrebe de unde vine, ce caută acolo, cum îl cheamă.

Seara, înfrigurat, privise din picioare, cu bărbia sprijinită de bara galeriei, primul spectacol. Abia când spectacolul se sfârşi, îşi aduse aminte de casă, de şcoală, de compunerea neterminată, dar, când vru să plece, un omuleţ burtos şi chel îl prinse de umăr:

— Încotro?

— Acasă.

— Care casă? Casa de bilete? S-a închis! Şi-i puse o mătură în mâna: Hai, într-un ceas să nu rămână o coajă de sămânţă sub bănci. Ia te uită la el! Intră la spectacol pe gratis şi pe urmă vrea s-o şteargă englezeşte. Hai, pune mâna pe mătură şi când oboseşti cheamă-mă să te ajut. Suni de trei ori, vine valetul şi-l trimiţi după mine. Dacă nu vin, înseamnă că-mi fac baia sau sunt invitat la masă, la şahul Persiei. S-a înţeles? Plecă, dar după câţiva paşi se întoarse: Vezi, dacă găseşti sub bănci ceva lucruri pierdute… ceasuri de aur, avioane cu reacţie, nuci de cocos niu trebuie să le predai direcţiei circului.

Lui Gaie îi plăcu grozav omuleţul burtos şi chel, şi poate pentru prima oară îndeplini cu plăcere treaba care i se dăduse. În mai puţin de un ceas preda mătura. Omuleţul gras şi burtos, în care Gaie recunoscu acum pe „CELEBRUL COMIC PANTALINY”, la numărul căruia fuseseră puţine aplauze şi mai puţine zâmbete, îşi luă un aer grav, se înălţă pe vârfurile ghetelor roşii cu botul ascuţit, îşi împinse burta în afară şi cu vocea îngroşată îi zise:

— Mă bucur din tot sufletul meu nobil. îi întinse o mână mită şi umedă: îţi strâng mâna în numele Academiei

din *Tombuctu* şi al Asociaţiei mulatrilor orfani. Apoi, cu un gest larg, scoase din buzunar o hârtie de cinci lei şi i-o întinse lui Gaie: Opreşte-ţi cât îţi trebuie pentru o călătorie la cataractele Nilului şi dă-mi restul.

— N-am niciun ban…

Gaie înţelese că e vorba de o glumă, dar reţinuse numai ultimul cuvânt.

— N-ai? Păcat!

Şi cu acelaşi gest băgă banii la loc în buzunar.

Gaie ajunse acasă după miezul nopţii. Îndură cu bărbăţie cearta maică-sii, vru chiar să promită că n-o să mai calce pe maidan „cât o fi şi o trăi”, dar se răzgândi şi a doua zi dimineaţă aruncă ghiozdanul după dulap şi alergă la circ. Nu-i trebuise mult – câteva minute înainte de a adormi – ea să-şi hotărască drumul în viaţă: va lega şcoala de gard şi va intra la circ.

Rămăsese un mister pentru toţi cei care îl cunoşteau pe Manzziny faptul că atunci când Gaie intrase în vagonul său şi-i ceru să-l primească la circ („Fac orice! Prind repede! Sunt voinic”), directorul nu întinsese un deget uscat spre uşă, strigând: „Afară! Dar repede cât nu mă înfurii!”

— Te iau. O să văd la ce eşti bun. Am şi eu un băiat ca tine. A rămas tu nevastă-mea, în Turcia. Şi zbieră: Marş la grajd!

Aşa deveni Gaie ceea ce numea el „om de circ”. Mătura grajdul, mătura circul după fiecare spectacol, mătura vagonul directorului.

— Mătura, îi spuse într-o zi Pantaliny (Vasile Pantalonaru, pe numele adevărat), e prima treaptă spre glorie. Cine n-a ţinut o mătură în mână, n-a putut ţine nici sabia, nici Biblia, nici Globul pământesc.

Şi spunându-i acestea, Pantaliny se găsea într-unul din puţinele momente când vorbea serios şi când chiar se gândea cu amărăciune că viaţa nu-i găsise şi lui un locuşor mai cald. În restul timpului, clovnul îşi juca mai bine şi cu mai mult talent rolul în viaţă decât în arenă. Folosea, fără să-şi caute cuvintele, un limbaj ciudat şi pitoresc, plin de o

veselie inteligentă, ascuţită, promptă. Clovnul se apropiase mult de Gaie, şi-i devenise drag băiatul acesta zbârlit, încăpăţânat şi săritor, dar cine îl cunoştea îşi dădea seama că dragostea nu se găsea cu greu în inima lui Pantaliny. Gaie, la rându-i, se apropie de clovn. Cum învăţătura făgăduită de Manzziny se lăsa mult aşteptată, Gaie încerca să fure meseria lui Pantaliny. Fără să simtă când şi cum, îi prinse felul de-a vorbi, gesturile, până şi mersul legănat ca o raţă. Gaie dormea şi mânca acasă, şi multă vreme Ioana Dragu nu ştiu pe unde umblă băiatul. Află abia după Anul nou, destul de târziu.

Totuşi, ca orice poveste, şi povestea cu circul trebuia să aibă un sfârşit. Şi el veni simplu şi firesc: într-o dimineaţă, prin ianuarie, îndreptându-se spre circ, Gaie găsi maidanul gol. În timpul nopţii, Manzziny pusese să se strângă cortul (graba i-o impusese scadenţa unor datorii) şi plecase în alt oraş.

Câteva zile Gaie fu bolnav. Gândul că circul plecase, că plecase fără el, îl urmărea şi în somn. Luminile circului îi ardeau pleoapele, îi chinuiau somnul. Nopţi de-a rândul visa numere întregi din program. Se trezea obosit, îl dureau muşchii. Mânca în silă şi nu voia să iasă din casă. Într-o seară, maică-sa îl găsi cocoţat pe masă, cu o nuia în mână, aplecându-se în faţa a trei scaune goale, rânduite cu grijă şi vorbind singur:

— Cetăţeni, tovarăşi şi tovarăşe! Am plăcerea să vă prezint…

Observând-o pe maică-sa, se ruşina, sări de pe masă şi fugi în curte. A doua zi se interesă dacă n-ar putea să fie primit la Circul de Stat. I se răspunse de la administraţie că „nu sunt locuri în schemă”. Prin primăvară se îmbolnăvi de icter. Stătu mai multe săptămâni în spital, de unde ieşi slăbit, dar convins de către un medic să reînceapă şcoala.

— Eşti un băiat deştept! Termină şcoala. E păcat. Sunt pe lume atâtea meserii…

— Dar mie îmi place la circ!

— Termină mai întâi şcoala! Nici la circ nu au nevoie de neisprăviţi.

Medicul îi aducea cărţi. Citi pe nerăsuflate „Copiii căpitanului Grant”, „Robinson Crusoe”.

„Tăunul”. Gândul întoarcerii la circ nu-l părăsi, dar se hotărî să reînceapă şcoala.

Numai că în toamnă, după două săptămâni de şcoală, repetând a cincea, în prima adunare a organizaţiei de pionieri i se luă cravata primită cu doi ani în urmă. Ideea îi venise instructoarei:

— Eşti repetent, îi spuse ea lui Gaie. Ai călcat prima datorie a pionierului. N-ai învăţat. Nu meriţi să porţi la gât cravata roşie.

Gaie n-o lăsă să continue:

— Nu dau cravata. O să învăţ. De ce să dau cravata?

— Pentru că ai rămas repetent. Şi cu asta încheiem discuţia, înapoiază cravata!

Peste câteva luni, instructoarea plecă, nu se ştie unde. Alt instructor nu le mai veni tot restul anului.

Gaie nu mai fu socotit pionier.

Termină clasa a cincea cu o medie bună. Muncise însă numai cu gândul la vacanţă.

În vacanţă, elevul Dragu Grigore putea redeveni Gaie cel căruia nu-i păsa de nimeni şi de nimic. Gaie cel desculţ, murdar şi zbârlit, Gaie cel căruia, dacă îi dădeai bună ziua, putea să-ţi răspundă după chef.

— Să trăieşti o mie şi unu de ani! Plictisit:

— Nu vă cunosc. Mi se pare că v-am întâlnit undeva, la o vânătoare de elefanţi, dar nu mă ajută memoria.

Supărat:

— Când vorbeşti cu mine să taci! Preocupat:

— Mde!

Dar oricum s-ar fi simţit – vesel, supărat, plictisit, preocupat – niciodată n-ar fi răspuns şi el ca toţi ceilalţi:

— Bună ziua!

*

* * *

Gaie trânti poarta şi ieşi în stradă. Era bine dispus, ceea ce nu însemna că, trecând prin faţa casei lui Ştefan Ghindă şi zărind-o pe Olguţa la fereastră, să nu-i arunce,

strâmbându-se:

— Urâto!

Oiguţa întoarse capul.

— O! Domnişoara e supărată? Ce nenorocire!

— Prostule! nu se putu abţine Olguţa. Asta şi aştepta Gaie.

— Mi se pare că m-aţi făcut prost. Tăticu' ştie că vorbiţi atât de urât?

— Eşti un…

— Vai! Nu continuaţi, nu vă obosiţi. O să vă cioară guriţa şi o să cheme tăticu' pe nenea doctoru'.

— Pleacă de aici! Dacă mai stai, te ud cu apă!

— Cu apă? Ce rău aţi ajuns! Ehei, unde-s timpurile când avea tăticu' cârciumă!

Aruncându-i o privire dispreţuitoare, Olguţa se retrase de la fereastră. Gaie îi mai strigă:

— Dacă vă plictisiţi, sunaţi să vină valetul! (Era vorba cea mai obişnuită a lui Pantaliny.) Apoi plecă, mândru ca un învingător, fericit ca un astronom care a descoperit o nouă stea. În colţul străzii îl întâlni pe Andrei.

CAPITOLUL VI

Istoria înregistrează numeroase întâlniri celebre. Anul, luna, ziua, iar la unii cercetători mai scrupuloşi au fost notate cu sfinţenie ceasul şi clipa, când pentru prima oară s-au fulgerat din priviri două capete încoronate, ori şi-au încrucişat săbiile doi conducători de oşti.

Nu s-a notat însă nici ziua, nici ceasul, şi ou atât mai puţin clipa când eroii acestei povestiri, Andrei şi Gaie (pentru autor tot atât de însemnaţi cât au fost pentru cronicar Friedrich al XI-lea Şchiopul şi Rudolf al X-lea Bărbosul), se reîntâlniră în capătul străzii Cuţitaru, într-o dimineaţă de la sfârşitul lui august.

Andrei, aşa cum se ştie, ieşise să cunoască Bucureştiul. După un timp, învârtindu-se pe aceeaşi stradă, ajunse la concluzia că nu prea avea ce vedea, că şi aici, ca şi în mahalaua de la Iaşi, erau străzi, case, pomi, oameni, numai că, în plus, la Iaşi mai trăia şi mătuşa Agiaia, de care i se făcuse dor.

Gaie avea în buzunar vreo cincisprezece lei, o adevărată avere pe care dorea s-o cheltuiască, cumpărându-şi ceva de mâncare.

Zărindu-se amândoi cam în acelaşi timp, înaintară unul spre celălalt, dar, desigur, în paşii lor era mult prea puţin din solemnitatea şi din trufia unor conducători de oşti. Păşeau ca doi băieţi, pur şi simplu.

— Să trăieşti, bătrâne! salută cel dintâi Gaie.

— Bună dimineaţa.

— Ei, cum ai dormit? N-ai făcut pui în pat? Andrei râse:

— Măi Gaie, numai de glume te ţii! Gaie înălţă nepăsător din umeri:

— Ce să fac? Lucrurile serioase nu-s de mine. Nu-mi plac. Uite, tata e un om serios. Nu râde nici dacă îl gâdili. Toată ziua ar sta şi or ofta. Şi pe urmă, ca să uite că a oftat, îşi umple burta cu rom. Atunci îţi vine să-l dai naibii de om serios.

— Tu eşti tare deştept, Gaie! nu-şi putu reţine admiraţia Andrei.

Asta o ştia şi el, Gaie, prea bine, dar era cu totul altceva când i-o spuneau alţii. Ţinu să răsplătească laudele imediat, îşi sună buzunarul pantalonilor.

— Am nişte arginţi. Te poftesc la o masă împărătească. Mergi?

— Mulţumesc, am mâncat.

— Şi ce dacă ai mâncat? Două teze strică, două mâncări niciodată. Ascultă ce-ţi spun eu!

— Nu, mulţumesc, nu mi-e foame. Du-te singur. Eu te aştept.

— Fie şi aşa, bătrâne, dar să mă aştepţi. Vreau să-ţi arăt ceva.

— O să vezi. Ceva ce n-a văzut Parisul, Londra şi Ferentarii. Ce-i afară pe pânză, înăuntru e viu şi natural! Intră şi te vei convinge! „Spaima instructoarei”. Aşteaptă-mă şi o să vezi!

Andrei rămase singur în mijlocul străzii. Nu îndrăznise să se mişte nici măcar cu un pas. Parcă i s-ar fi

ordonat să stea santinelă. „Spaima instructoarei”? Ce-o mai fi şi asta? Ce anume ar putea-o înspăimânta pe o instructoare? Şi care? Nu se dumerea. În orice caz, ar fi pus mâna în foc că pe Vlad Preda, fostul lui instructor de ia Iaşi, nu-l putea înspăimânta nimic. Odată, la Iaşi, au vizitat împreună hrubele rămase de pe vremea robilor. Nici cu luminarea aprinsă nu vedeai la doi paşi. Înaintau încet, bâjbâind, şi tocmai pe la mijlocul drumului cineva strănută şi lumânarea se stinse. Nu mai aveau chibrituri. Câţiva începură să ţipe. Vlad nici nu-i luă în seamă. Mergea înainte şi cânta. Răsunau bolţile de cântecul lui. Când termină toate cântecele pe care le ştia, făcu el însuşi un cântec. Andrei şi-l mai amintea şi acum. Era vorba despre detaşamentul lor, „cu băieţi unu şi unu”, care „intră în foc, despică munţii şi merg tot înainte”, dar „nimeni nu se plânge şi nu-l doare – un dinte”. Trecu un camion şi Andrei se trase pe trotuar. Pe spatele camionului scria: „Staţi jos!”, dar pe platformă stăteau în picioare mai mulţi tineri în salopete, chiuind şi aruncând cu pietricele. Aruncară cu o pietricică şi într-o fată care întindea rufe pe o frânghie. Fata râse şi le făcu din mână. „Nici eu, dacă aş fi fost în locul ei, nu m-aş fi supărat, îşi zice Andrei. Dar dacă ar fi fost Olguţa?” Pe urmă văzu alergând un băiat. Trecu în goană pe lângă el, lipăind cu picioarele desculţe pe asfaltul fierbinte. După ce se îndepărtă vreo zece metri, se opri o clipă, părând să-şi amintească ceva, şi se întoarse. Se uita lung la Andrei, clipind repede şi încreţind fruntea, pe mijlocul căreia avea lipit un plasture.

— Mă cunoşti? i se adresă lui Andrei.

— Nu.

— Păcat! aproape că oftă băiatul. Mi-ai fi putut fi de mare folos.

Andrei îşi zise că, probabil, băiatul era bolnav. Plasturele de pe frunte ascundea, fără îndoială, o rană adâncă şi dureroasă.

— Te simţi rău?

— Nu, făcu băiatul. De ce să mă simt rău?

— Văd că eşti rănit, arătă Andrei spre plasture.

— A, asta, trece. Am făcut o mică experienţă de chimie. Aşa-i ştiinţa. Cere sacrificii. N-ai citit „Povestiri din trecutul medicinei”?

— Nu!

— Am să ţi-o dau eu. Merită. Eu nu citesc decât cărţi de ştiinţă. Romanele nu-mi plac. Nu-s adevărate. Dar ştiinţa e adevărată. Am acasă un laborator. Lucrez acum la o otravă pentru şoareci. Deocamdată, însă, nu mi-a ieşit prea bine. Şoarecii, nu ştiu de ce, n-au păţit nimic. În schimb a murit pisica. Ştiinţa cere sacrificii. Dar eu pentru altceva m-am oprit… (Nu îndrăznea.) Cum să-ţi spun?

— Spune-mi cum vrei. Dacă pot, te ajut. Băiatul se hotărî:

— Îţi place fotbalul?

— Îmi place.

— Mult?

— Nespus de mult.

— E-n regulă! Uite ce s-a întâmplat: peste un sfert de ceas începe pe maidanul Barierei un meci, un mare meci de fotbal. Eu joc centru înaintaş. Mă cheamă Tudorel-patru.

— Aşa mulţi sunteţi cu numele de Tudorel?

— Nu. Numai eu. Dar e mai interesant când îţi adaugi şi un număr. Pricepi? Ei bine, dacă nu mă ajuţi tu, nu pot juca.

— Te ajut. Am jucat şi în echipa şcolii. La nevoie pot fi şi portar.

— Nu mă înţelegi. Tu nu trebuie nici măcar să vii. Te rog doar să-mi împrumuţi ghetele. Aşa, desculţ, nu pot juca. Ghetele mele mi le-a închis mama şi nu mi le dă până duminică. Meciul nu poate fi amânat. Şi dacă nu joacă Tudorel-patru, ne bat cu şaptezeci la zero!

— Dar cum să-ţi dau ghetele? Eu cu ce să umblu?

— Numai pentru un ceas, un ceas mic… Pe urmă ţi le aduc înapoi.

— Şi dacă nu mi le aduci?

Băiatul îşi împunse obrazul cu un deget:

— Îmi pare rău! Sunt om de cuvânt. Sau… ştii ce? Ca

să fii mai sigur, împrumută-mi numai o gheată. Dreapta. Eu nu trag decât cu dreptul. Da? Dacă vrei îţi las garanţie pantalonii. N-am nevoie de ei, că joc în chiloţi. Şi într-o zi te chem la mine să-ţi arăt laboratorul. După ce termin cu otrava pentru şoareci, am să lucrez la o soluţie pentru scos pete. Putem lucra împreună, şi descoperirea o să poarte şi numele tău. Îmi dai gheata?

— Ţi-o dau.

Se aşezară amândoi pe bordura trotuarului şi gheata trecu repede din piciorul lui Andrei în cel al lui Tudorel.

— Îmi vine bine!

Ca s-o încerce, Tudorel pocni o piatră care se rostogoli şi intră printre două şipci de gard într-o curte.

— Ura! Uite că am şi marcat un gol… Şi către Andrei: Unde te găsesc ca să ţi-o înapoiez?

— La numărul 6.

— Aha! La domnu’ Ghindă. îl cunosc. Dacă nu te întâlneam, eram pierdut.

Numai după ce Tudorel trecu de colţul străzii, Andrei se dezmetici. Se uită la piciorul desculţ, se uită la cel încălţat, se uită la amândouă deodată şi nu-i venea să creadă ce vede.

Ce să facă acum, aşa, fără o gheată? Găsi însă ceea ce era mai înţelept: se descălţă şi de gheata stingă. Cu şiretul o legă de cureaua pantalonilor. La urma urmelor, de departe ar putea fi confundată cu un toc de revolver.

Doar Gaie, când se înapoie, nu vru s-o confunde. Andrei îi povesti păţania cu Tudorel.

— *Savantul* l-am poreclit noi. E un băiat a-ntâia cu mică! îl recomandă Gaie. Dacă şi-a dat cuvântul, îţi aduce gheata şi de-o fi să vină pe jos din Madagascar. Nu-şi calcă cuvântul. Anul trecut profesoara de română l-a certat, deşi nu era vinovat. Ce crezi că a făcut?

— Şi-a dat cuvântul în faţa clasei că nu mai învaţă tot anul la română.

— Şi s-a ţinut de cuvânt. A rămas corigent. A dat ieri corigenta. Nu ştiu ce-o fi făcut. Dar hai să mergem să-ţi arăt ce n-ai văzut.

— „Spaima instructoarei”? râse Andrei.

— Da. Ia-te după mine! Orchestra! Cu muzică înainte, marş!

*

* * *

Maidanul Cuţitarului.

Aşezarea sa geografică n-ar putea fi delimitată decât cu mare aproximaţie. Dar cunoaşterea limitelor precise, ca de altfel şi a celor mai puţin precise, n-ar prilejui nimănui un plus de cunoştinţe. Maidanul Cuţitarului nu se învecina cu nimeni pentru simplul motiv că vecinii nu-l sufereau. Ultima casă a cartierului înspre maidan nu mai era locuită de mult. Trăise în ea un bătrân, care, ca toţi bătrânii, se mutase într-o zi în altă parte, de unde fie că-ţi place, fie că nu-ţi place, nu te mai întorci. Spre apus făcea hotar maidanului Dâmboviţa.

Până la război, pe malul dinspre maidan al Dâmboviţei îşi mai plângea singurătatea o salcie. Una singură. De mult se zvonise că un bandit şi-ar fi ascuns averea în scorbura ei. Dar primul care veni să descopere comoara constată că salcia n-avea scorbură şi plecă dezamăgit. În timpul bombardamentului din aprilie 1944, o schijă reteză salcia şi-o culcă de-a latul Dâmboviţei, spre fericirea primăriei care promisese de mult un pod acolo şi nu mai apucă să-l facă. Spre miazănoapte, departe, maidanul era oprit brusc de un gard. Cine făcuse gardul, nu se ştie. Era clar că el nu slujea la nimic. Nu împrejmuia nicio casă, nicio grădină, nici măcar un teren viran. În spatele lui se căsca o râpă. Poate că se ridicase gardul pentru ca raţele care păşteau pe maidan să nu-şi rupă gâtul în râpă. Spre miazăzi maidanul nu mai avea hotar. Oamenii se obişnuiseră să considere că în partea aceea maidanul se sfârşea în dreptul a trei castani, unul dintre ei înalt şi drept, cu coaja plină de inscripţii, amintind generaţiilor că pe acolo trecuseră „Fane + Mitică”, „Zgâmbă + Nutzy” şi altele.

Uneori pe maidan îşi ridicau corturile circurile care nu ajungeau până în centru. Din cuşca unui circ, de mult,

după primul război mondial, scăpă o panteră. O căutară zadarnic tot maidanul. O găsiră abia după câteva zile în grădina botanică. O fetiţă o luase drept o pisică mai mare, îi dăduse să mănânce un covrig şi apoi i-o arătase guvernantei, cerându-i voie s-o ducă acasă. Asta în timp ce ziarele scriau cu litere de-o şchioapă: „Pantera fioroasă rătăceşte pe străzile Capitalei. Viaţa cetăţenilor este în pericol. Se aşteaptă numeroase victime!” Şi însuşi directorul circului se baricadase în vagon, rugându-se să-l ocolească pantera.

Undeva prin bălăriile maidanului, prin mijlocul tufelor de cucută şi de scaieţi, puteai citi în vara anului 1953, pe o scândură prinsă la capătul unui băţ înfipt în pământ, aceste cuvinte:

CĂLĂTORULE, ÎNTOARCE-TE DIN DRUM, NU TE ÎNTREBA DE CE. ÎNTOARCE-TE! *E MAI BINE*!!!

Cum însă nu trecea nimeni pe acolo, se pare că inscripţia acea degeaba umbră unui brusture şi unei păpădii rătăcite.

La câţiva paşi în spatele placardei, într-o groapă, opera mei bombe de cinci sute de kilograme, se afla un bordei. Camuflat după toate regulile camuflajului (deasupra creşteau tufe de urzici şi brusturi cu frunza uriaşă; în faţa uşii se întindea o perdea din tufe de cucută), nu putea fi descoperit decât după îndelungi căutări. Hornul bordeiului, un butuc gros, scobit, putea fi lesne confundat cu un trunchi rămas în urma tăierii copacului. Bordeiul luase fiinţă prin noiembrie 1952; constructorii, Grigore Dragu, Lucian Firescu, Tudorel Danciu, Marin Dudă, elevi în clasa a cincea a şcolii numărul cinci, se adăposteau aici în timpul liber. Când i se luase cravata de pionier, Gaie botezase bordeiul „Spaima instructoarei”. Cu timpul îşi pierduse însă numele, sau, mai bine-zis, şi pierduse rostul. Instructoarea plecase după câteva luni şi Gaie o uită. În bordeiul de pe maidanul Cuţitarului trăiau nestingheriţi de nimeni, vânând cu praştia ciori şi porumbei, fumând mătase de păpuşoi uscată în pipe scobite din castane, ascultându-l pe Gaie povestind

întâmplări de la circ, pe Licã, Indianul, istorisind aventuri din cărţile pe care le rupea citindu-le, ori consolându-l pe Tudorel, Savantul, căruia nu-i reuşeau experienţele de chimie.

Dar bordeiul mai îndeplinea o funcţiune şi nu una dintre cele mai puţin importante. Aici, orice ai fi spus, erai crezut, încurajat şi niciodată contrazis. Poate că din pricina asta se simţea bine Gaie în bordei. Dar nu numai el. Visul lui Tudorel de a deveni un mare savant, şi în acelaşi timp primul savant fotbalist, părea aici un lucru firesc şi nimeni nu se îndoia că, peste ani, visul se va împlini. Acasă, dimpotrivă.

Nicio experienţă de chimie soldată cu pagube – pentru că „ştiinţa cere sacrificii!” – nu rămânea nepedepsită. Niciun geam spart – pentru că „şi fotbalul cere sacrificii!” – fără cel puţin o urecheală şi sechestrarea ghetelor. Pe tatăl lui Licã, scriitor cunoscut, nu-l incomodase la început pasiunea pentru cărţile de aventuri a fiului său adoptiv. Într-o zi, însă, găsise, fără voie, în sertarul băiatului un caiet pe coperta căruia scria:

„CINCI CRIME ŞI UN SINGUR CRIMINAL – PRIMUL ROMAN AL AUTORULUI LUCIAN FIRESCU, SUPRANUMIT ŞI INDIANUL”.

Asta nu-i mai plăcuse. Făcuse însă greşeala să rupă caietul fără să dea prea multe explicaţii, iar Licã îşi formulase propria sa explicaţie: „Tata se teme că o să cresc şi-o să-i iau locul. De asta nu mă Lasă să scriu. Dar o să scriu şi fără să-i cer voie!” în bordei, o ladă acoperită cu un număr vechi din „Scânteia pionierului” ţinea loc de masă de lucru viitorului scriitor. Gaie venea des în bordei. Uneori, alungat de taică-su, alteori, pur şi simplu pentru că se obişnuise cu bordeiul. Era un loc unde putea să-şi amintească de câte ori voia de vremea când era „om de circ” şi să-l înjure în gura mare pe directorul Manzziny; putea să-şi verse tot focul pe instructoare şi să braveze că nu-i pasă. În bordeiul strâmt nu era loc pentru plictiseală. Cea mai proastă glumă, spusă în bordei, avea succes. Nici friptura de fazan n-ar fi putut înlocui un picior de

porumbel bine rumenit. Iar Lică, Indianul, care tuşea de câte ori intra în camera de lucru a tatălui său, totdeauna plină de fum de ţigară, aici trăgea din pipă cu plăcere şi fumul nu-l mai supăra.

Întâlnirile băieţilor în bordei n-aveau loc la ore anumite şi nu erau stabilite din vreme. Veneau când voiau şi cum voiau. Rar însă li se întâmplase să nu se întâlnească.

Primul în dimineaţa aceea sosise Lică. Voia să prindă câteva clipe de linişte ca să înceapă un capitol nou la cel de al doilea roman al său: „PISTOLUL DIN CARE LIPSEŞTE UN GLONTE”. Acum compunea de zor, aşternând pe caiet litere clare, dar neegale, din pricină că îi tremura mâna:

„Pe străzile Londrei era o ceaţă de nepătruns. Ceasul mare al catedralei... (lăsă loc liber, pentru că nu-şi amintea numele catedralei WESTMINSTER) *bătu de douăsprezece ori. Era ora misterelor. Pe malurile întunecate ale...* (iar lăsă loc liber, pentru că nu-şi amintea nici numele Tamisei) *se plimba de colo până colo un bărbat cu pălărie neagră, cu o mască pe faţă. Era...* «Ce nume să-i dau? Cum se poate numi un englez? Asta e când scrii romane care se petrec la Londra! Lui tata îi convine: întâmplările cărţilor lui sunt de la noi. N-are de ce să-şi bată capul cu numele eroilor. Deschide cartea de telefon şi găseşte acolo eroi pentru o mie de romane. Numai Ionescu şi Popescu sunt în cartea de telefon câteva sute. Dar eu? Eu trebuie să mă zbat, n-am norocul lui.» „În cele din urmă îşi aminti de un nume pe care îl înjurau mereu ziarele: Churchill! *„Era Ciurcil, tânărul, dar faimosul apaş, pe capul căruia poliţia engleză pusese un premiu de 1.000 de lei*!” (Recitind, şterse „lei” şi stătu o clipă în cumpănă dacă să aleagă „dolari” sau „lire”. Alese „dolari”, pentru că suna mai frumos. îi aminteau de „Doli”, căţeaua de vânătoare a tatălui său.)

Îl întrerupse intrarea neaşteptată a lui Gaie şi Andrei. „Cine o mai fi şi ăsta? îl fixă Lică pe noul venit. Ce l-o fi apucat pe Gaie să-l aducă aici?”

Gaie nu se grăbi să-l lămurească. îl iniţia pe Andrei:

— Iată, bătrâne, reşedinţa noastră! Vestita „Spaima instructoarei”! Lume, lume… Lei, tigri, maimuţe şi-o pisică moartă de dorul unui motan! Intrarea generală la menajerie un leu! Vedeţi ce n-aţi mai văzut, auziţi ce n-aţi mai auzit! Şi arătându-i-l pe Lică: Fă cunoştinţă cu Indianul. N-are pielea roşie, n-are pene în păr, dar e ca şi cum ar avea. A fost adus cu mari sacrificii. Taie camere de automobil, trage cu praştia şi scrie romane!

Andrei râdea cu gura până la urechi. Strânse mâna lui Lică şi se aşeză pe un scăunel şchiop. În bordei mirosea ca într-o pivniţă neaerisită, a pământ şi a mucegai, dar se obişnui repede. Gaie îl prezentă Indianului ca pe un prieten al său: „E de la Iaşi, dar nu-i de loc prost!” I se oferi o pipă (Andrei nu mai fumase până atunci, însă nu îndrăzni să recunoască), pentru care mulţumi. După primele fumuri îşi simţi gura amară şi începu să scuipe ca după untură de peşte. Gaie şi Lică râseră şi îl asigurară că într-o săptămână, două va fuma tot atât de serios ca şi ei.

Pe urmă Gaie aruncă pipa şi începu să cânte:

„*Foaie verde măghira-an, m-a făcut mama oltean, măăăi…*”

În timp ce Lică bătea tactul cu palmele în ladă şi făcea din gură „zumzum, zumzum”… Cântară aşa câteva minute, apoi Andrei întrebă deodată:

— Voi v-aţi înscris la şcoală?

— Eu da, răspunse Lică. M-a trimis tata ieri.

— Eu nu, clătină Gaie din cap, părând foarte necăjit. M-am luat ou treburile şi am uitat. Nu ştiu cum se face că atunci când e vorba de şcoală nu mai am ţinere de minte. Trebuie să mă duc la un doctor, ce credeţi?

Andrei lăcrima de atâta râs. Dar nici Lică nu voia să se lase mai prejos ca Gaie. Le împărtăşi câteva glume, întrebând la începutul fiecăreia: „Pe asta o ştiţi?” Apoi le povesti cum tăiase ultimul cauciuc pentru o nouă praştie şi cum era gata-gata să-l prindă şoferul.

Habar n-aveau cum trecea timpul. Când auziră sirena fabricii de tutun, nu le veniră să creadă. Era ora patru.

Plecară grăbiţi. Merseră împreună până în capătul străzii Cuţitaru. Acolo Lică şi Gaie se despărţiră de Andrei. Lică. nea pe altă stradă, iar Gaie se opri la cârciuma din colţ să adă dacă nu cumva era taică-su acolo şi să-l cheme acasă.

Rămas singur, Andrei începu să alerge, bălăbănind gheata prinsă de curea, fericit cum nu mai fusese de mult.

În faţa casei lui Ştefan Ghindă, şezând pe trotuar şi jucând de unul singur „pietricele", îl aştepta Tudorel.

— Unde ai fost, mă, până acuma? De când te aştept! Ţi-am adus gheata. N-am stricat-o. Am tras cu milă. Numai opt goluri am marcat cu ea. Ne-au bătut. Arbitrul era de-al or. Dar las că le arătăm noi! Jucăm şi noi ou arbitrul ostru.

Înainte de-a apăsa clanţa uşii, îi ieşi în întâmpinare Olguţa.

— Andrei, tata-i supărat foc. Unde ai umblat? Te-am aşteptat cu masa până la trei. Şi strângându-l de mână, îi şuieră: Să spui că te-ai rătăcit, auzi? Că nu cunoşti oraşul şi te-ai rătăcit. Te rog, Andrei. Când se înfurie tata…

Andrei o împinse uşor într-o parte şi intră. Masa fusese rânsă. Stând drept în scaunul său, Ştefan Ghindă bătea cu degetele în masă. Nevastă-sa era la bucătărie. Se auzea de colo clinchet de vase şi zgomotul robinetului deschis. Andrei se opri lângă uşă.

— Unde-mi umbli, haimana? fură primele cuvinte pe are le auzi. Ce-i aici. han? Să vii şi să pleci când vrei?

— N-am ştiut că-i atât de târziu, îndrăzni Andrei. Am ost cu nişte băieţi pe maidan.

— Da? se ridică de pe scaun Ştefan Ghindă şi veni lângă Andrei. N-ai ştiut că-i târziu? îi trase o palmă. Ai fost cu nişte băieţi pe maidan? îi mai arse o palmă pe celălalt obraz. Apoi îl apucă de urechi şi i le răsuci. Altă dată să ştii că-i târziu. Să nu te mai duci pe maidan! îi lăsă urechile şi iar îi mai trase o palmă. De asta te-am adus eu aici?

Andrei nu scotea nici măcar un geamăt. Încleştase dinţii şi privea covorul pe care jucau nişte figuri ciudate. Din bucătărie nu mai venea niciun zgomot. Minodora Ghindă, când auzise prima palmă, îşi acoperise urechile cu

cârpa cu care ştergea farfuriile. Olguţa intră smiorcăindu-se şi-l rugă pe taică-su să nu-l mai bată.

— Ieşi, că-ţi iei şi tu porţia, o îmbrânci Ştefan Ghindă. Apoi, din nou către Andrei, prinzându-i perciunii şi învârtindu-i între degete: În! Ai să mai întârzii? Ai să mai întârzii? Vorbeşte, haimana! Te fac eu om! Te învăţ eu minte! Pun eu şaua pe tine!

La fereastră apăru o umbră. Andrei auzi ciocănituri în geam şi o voce răguşită:

— Poşta! Aveţi o telegramă…

Ştefan Ghindă deschise fereastra, se aplecă şi semnă în registrul poştaşului, apoi luă telegrama, se întoarse în mijlocul camerei, şi, fără să-şi dea seama, citi tare:

— *„Aglaia a…”* Se opri şi-l privi pe Andrei. Băiatul închise ochii. Ştia ce cuvânt nu fusese rostit. Şi mai ştia ceva: că rămăsese singur.

Nimic, nimic pe lume nu-şi dorea acum decât să nu înceapă să plângă. Atâta voia: să nu plângă.

CAPITOLUL VII

Şcoala de şapte ani numărul *5 1* de băieţi funcţiona într-o clădire veche de peste o jumătate de veac. Clădirea nu slujise de la început ca local de şcoală. Fusese casa unui negustor grec, putred de bogat, oare când îşi rotunji într-atât averea, încât abia încăpu într-un convoi de treizeci de căruţe, plecă de unde venise. Mulţi ani casa cumpărată de un moşier nu fu locuită decât de servitori. Moşierul stătea la Paris, unde pierdu casa la un joc de cărţi şi o câştigă un armator turc din Brăila, prieten al moşierului. Prin 1905, nu se mai ştie de ce, turcul fu expulzat din ţară şi casa intră în averea statului, care o prefăcu în şcoală, una din primele şcoli din Bucureşti pentru copiii săracilor. În timpul ocupaţiei nemţeşti din primul război mondial, şcoala fusese închisă şi se mută în ea un serviciu de aprovizionare al armatei de ocupaţie. Într-o noapte, de la trabucul unui ofiţer, clădirea luă foc. Fu refăcută după război, prin 1922. Ca şi astăzi, şi atunci, cea mai mare parte a copiilor erau fii de ceferişti. De la această şcoală şi de la cea din apropiere porniră, în seara

zilei de 15 februarie 1933, şirurile de copii care înaintară printre baionetele jandarmilor până în faţa gardului Atelierelor, strigând: „Vrem muncă şi pâine pentru taţii noştri!”

Şcoala aşezată pe colţ, la întâlnirea a doua străzi, ocupa un teren larg. Avea în faţă o grădiniţă, nu totdeauna prea îngrijită, umbrită de un tei bătrân, observator tăcut al tuturor întâmplărilor pomenite aici. În spatele clădirii, o curte încăpătoare, având în mijloc o cişmea care îngheţa în fiecare iarnă şi care era închisă în fiecare vară de agentul circumscripţiei sanitare, „pe motiv de microbi care se iau la copii”, în prelungirea curţii, o altă grădină, în straturile căreia, pe vremuri, se cultivau zarzavaturi pentru „borşuri ruseşti”, mâncarea preferată a directorului (de altfel un dascăl bun, pomenit şi azi cu respect), iar acum, lot experimental de ştiinţe naturale. Zidurile erau cenuşii, ferestrele înalte, boltite, clasele nu semănau una cu alta, dar toate erau încăpătoare, bine luminate. Iarna, sobele uriaşe de teracotă cafenie erau încălzite suficient, fără a fi nevoie ca moş Vasile să aducă prea multe braţe de lemne. Şcoala avea şi o sală de serbări, spaţioasă şi chiar elegantă, dar cu o acustică îngrozitoare, ceea ce nu era prea rău dacă ne gândim la auditorii copiilor care se bâlbâiau când erau puşi să spună versuri kilometrice; de pe scenă până la urechile spectatorilor nu ajungea niciun cuvânt distinct. Cancelaria profesorilor, cabinetul directorului, camera pionierilor şi secretariatul se aflau la parter, unite printr-un coridor în care pătrundeai prin uşa principală.

Chiar trezit din somn, tânărul şi proaspătul profesor de gimnastică Mihu Cumpănă ar fi putut repeta toate aceste amănunte. Aici învăţase şi el şapte ani încheiaţi. Intrase „boboc” într-a-ntâia, un pitic sperios, cu un ghiozdan de carton în spate, plângând după mama care îl condusese numai până la poartă. Ieşise, după şapte ani, un băieţandru înalt şi voinic, gândind ca şi acum, după scurgerea a încă opt sau nouă ani, ce repede trecuse vremea.

Prima veste pe care o află Mihu Cumpănă, intrând în încăperea secretariatului, înţesată de dosare (erau dosare şi pe dulapuri şi sub masă; un dosar ţinea loc de tavă unui pahar şi unei sticle cu apă, iar altul păzea fereastra întredeschisă ca să n-o trântească vântul) fu aceea că „domnu' Bălan", bătrânul secretar al şcolii, nu se mai afla acolo, pe scaunul cu spătar înalt, în faţa mesei care îi rosese douăzeci şi cinci de ani mai multe rânduri de mânecuţe cenuşii, răspunzând la salutul copiilor cu: „Să creşti mare, băieţaş!" şi deseori, din obişnuinţă, răspunzând astfel chiar directorului, profesorilor şi părinţilor.

— A ieşit la pensie? întrebă Mihu Cumpănă.

— Nu, a intrat la Sfânta Vineri, clătină din cap noul secretar, fără să ridice ochii de pe filele unui dosar. Mai avea un an până la pensie. Chiar în şcoală a căzut.

Şi întorcând o filă, noul secretar notă ceva cu un creion roşu-albastru, ascuţit la amândouă capetele. Prezenţa lui Mihu Cumpănă parcă încă n-o băgase în seamă, deşi răspunsese la întrebarea lui. Răspunsese aşa ca la telefon, înainte de-a auzi glasul celui care chema, indiferent dacă era al unui străin sau al propriei sale neveste: „E vacanţă. Veniţi la întâi septembrie". Îşi ştergea din când în când chelia transpirată cu o batistă galbenă, pe care o ţinea la îndemână, sorbea câte un strop de apă dintr-o cană de tablă din inventarul infirmeriei şi aruncă *X*-uri roşii şi cârlige de undiţă albastră pe filele dosarului, învârtind cu dexteritate creionul.

1 Numărul şcolii (şi desigur nu numai el în această povestire) este fictiv.

Mihu Cumpănă aşteptă să fie întrebat pentru ce venise, probabil că ar mai fi aşteptat mult şi bine dacă nu încerca el a afle dacă poate vorbi cu directorul. I se răspunse printr-un „Nu!" scurt, care ceru neapărat un „De ce?", ca, în sfârşit, a i se spună că directorul se afla în concediu.

— Dar pe tovarăşul director-adjunct l-aş putea găsi?

— Nu.

Şi secretarul închise dosarul şi deschise altul de alături, scoţând uşor un „Aşaaa” lung, pe care îl pierdu într-un căscat.

— Dar unde e?

— Cine?

— Tovarăşul director-adjunct.

— Tovarăşul Mateescu? E la Eforie, în tabără.

— Şi atunci cu cine pot să vorbesc? Am fost numit profesor aici. Profesor de gimnastică. Mai sunt doar câteva zile până la începutul anului şcolar. Aş putea da o mână de ajutor.

Secretarul scutură din umeri. Vorbi, ca şi cum s-ar fi adresat dosarului:

— Eu… ce să zic? N-am nevoie de ajutor. Îmi văd de treabă singur. Altceva… ce să zic? Eu… Şi mai desenă în colţul unei file o undiţă albastră, de data asta mai mare, ca pentru ştiun.

Mihu Cumpănă aruncă un „Mulţumesc!” şi un „Bună ziua!”, la care secretarul nu se mai învrednici să răspundă. Curentul care îl stârni uşa închisă de el desfăcu o frunză de pe lujerul oleandrului înghesuit într-un colţ al coridorului, sub tabloul „Ana Ipătescu, vorbind mulţimii”. Era în hol o răceală aspră, un aer jilav, de clădire veche. Pe peretele gri i-ar fi stat mai curând bine tabloului

„Uciderea lui Minai Viteazul”. Mihu Cumpănă se opri în mijlocul holului, privi dezorientat într-o parte şi în alta, cu senzaţia că traversează un bulevard şi, pentru că tocmai s-a schimbat stopul, nu ştie dacă să se întoarcă sau să fugă înainte. Ridică frunza veştedă de oleandru şi o duse la gură, prinzându-i codiţa în dinţi. Apoi, deşi convins că uşa camerei pionierilor e încuiată, apăsă totuşi pe clanţă. Uşa cedă. Se trezi în faţa fostei camere a hărţilor. În jurul unei mese lungi (recunoscu vechea masă cu lemnul muşcat de acizi, din laborator), câţiva băieţi, vreo cinci, stăteau aplecaţi asupra unui carton. Nu simţiră intrarea tânărului şi acesta îşi zise că, probabil, toţi sunt copiii sau măcar rudele noului secretar. Înainta încetişor şi, de după umărul unuia dintre băieţi (îi vedea numai ceafa cam de

mult netunsă şi bluza vărgată din care, ia spălat, râurile dungilor albastre îşi depăşiseră albia, revărsându-se) spionă cele ce se petreceau pe masă.

Cartonul înfăţişa un câmp de curse împărţit în mai multe culoare. O cursă tocmai începuse. *Caii*, nişte bărzăuni cărora li se rupsese câte o aripă ca să nu mai poată zbura, îşi disputau întâietatea pe măsură ce *jocheii* îi *cravaşau* cu nişte fire de paie. Tăcerea de până atunci fusese, desigur, necesară luării startului. Pentru că acum, cursa o dată pornită, *tribuna* începu să strige, să bată din palme şi din picioare, încurajând favoriţii, înjurând gloabele.

Noul profesor era gata să jure că un joc mai idiot (expresia îi aparţine) rar se putea întâlni. Ar fi avut poftă să arunce cât colo cartonul cu bărzăuni şi să se burzuluiască la cei cinci *jochei*, *antrenori şi spectatori*, trimiţându-i afară la aer şi la soare. Între timp, fusese descoperit de băieţi, dar mai mult decât o privire nepăsătoare nu-i aruncă niciunul. Cursa era, fără îndoială, tot mai interesantă. O câştigă antrenorul unui bărzăun care se numea „Sfârâilă”, un băiat tuciuriu, cu capul ţuguiat ca o piramidă, cu pieptul plin de zgârieturi, acoperit de o cămaşă care se mai încheia doar într-un singur nasture. Imediat făcură pregătiri şi pentru cursa următoare, *caii* fiind retraşi la start. Profesorul îşi pierdu răbdarea:

— Ia mai potoliţi-vă niţel, fraţilor! O cursă una după alta… Obosiţi caii. În ce clasă sunteţi?

— A cincea, răspunseră într-un glas câţiva.

— Eu… a şaptea! Dar la altă şcoală, vorbi cel pe care tuciuriul îl bătuse cu „un cap”.

Tuciuriul era ocupat cu intrarea câştigătorului în *grajd* (o cutie de chibrituri).

— Tu? îndreptă un deget profesorul spre pieptul zgâriat al tuciuriului.

— A şasea. Da’ de ce?

— Uite-aşa. N-am voie să întreb?

— Întreabă! ridică din umeri tuciuriul.

— Chiar întreb: de pildă, cum te cheamă?

— Gheorghe Zeamă! Toţi izbucniră în hohote:

— Hă, hă, Gheorghe Zeamă… Bunăăă!

— Dar pe tine cum te strigă? îl întrebă la rându-i tuciuriul pe Mihu Cumpănă. Nu te strigă Mămăligă?

— Pe mine? Tânărul lăsă capul într-o parte şi-l privi strâmb. Nu, nu mă strigă Mămăligă. Dar poate tu nu mă crezi… Dintr-un pas fu lângă purtătorul capului ţuguiat. Îl apucă de mijloc cu o mână şi îl întoarse cu „piramida” în jos, ţinându-l strâns lângă şoldul său, cu degajarea cu care s-ar fi jucat şi ar fi răsucit un simplu baston. Nu mă crezi poate că nu mă strigă Mămăligă şi eu sunt dator să te conving. Convinge-mă şi tu că nu te cheamă Gheorghe Zeamă… îi dădu drumul şi îl lăsă să se întindă pe podea. Nu poţi! Te întinzi ca o zeamă lungă şi nu eşti în stare să-mi faci nimic. Cel mult să mă muşti de picior, dar nu te sfătuiesc… îi întinse mâna să se ridice, dar i se respinse ajutorul. Ei vezi, asta îmi place! Dacă te ridici singur, nu mai eşti o zeamă chiar atât de lungă.

În tot acest timp, pasionaţii curselor amuţiră. Abia acum, când tovarăşul lor se ridicase, prinseră glas:

— Ce ai, nene, cu el?

— Noi ne jucam aici şi deodată…

Tuciuriul tăcea. Ţinea în pumnul închis cutia de chibrituri (*grajdul* în care se odihnea victoriosul cursei) şi căreia nu-i dăduse drumul nicio clipă. Se uita furios la Mihu Cumpăna.

— Nu te mai uita aşa la mine, că o să visez urât. Vrei să visez urât? Spune sincer! Vrei?

— Da.

— Bine, poate o să-ţi fac plăcerea. Până atunci însă fă-mi-o şi tu pe a mea. Spune-mi, cum te cheamă?

— Nu vreau!

— Nu vrei, pagubă în ciuperci! Pe mine mă cheamă Mihu Cumpănă. Dacă n-ai sta să prinzi muşte şi ai veni la fotbal, m-ai cunoaşte. Şi poate te-aş vedea şi eu din tribună şi ţi-aş face cu mâna. Salutare, frăţioare! (Dă-i înainte, strigă „Hai ai noştri, hai Locomotiva!”)

— Da, măi, izbucni unul dintre băieţi. E Mihu, fundaşul dreapta. El e! Vedeam eu că seamănă cu cineva.

— Şi când colo semăna cu mine! Şi către tuciuriu, deodată: M-am răzgândit. Nu te mai întreb cum te cheamă. Dar fac eu ţine un pariu. Intrăm amândoi în cursă. Tu cu calul tău victorios… Are cumva şi un nume?

— Da. „Sfârâilă”!

— Ăsta-i nume de motan, nu de cal. Mă rog, nu mă priveşte. Vasăzică intrăm amândoi în cursă. Tu cu „Sfârâilă” al tău şi eu cu o muscă oarecare, neantrenată, prima pe care p găsesc. Dacă pierzi, te sui în vârful teiului din curte să-ţi strigi numele de câte ori vreau eu. Te prinzi?

— Mă prind. Dar dacă câştig?

Uite, la asta nu se gândise. Şi nici nu merita să se gândească. Va câştiga. Trebuia să câştige.

— Dacă câştigi tu, zise, mă sui eu în tei. Mulţumit?

— Mulţumit.

— E-n regulă, trase un pumn zdravăn în masă Mihu Cumpănă. La o parte, fraţilor, că începe derbiul! Cea mai palpitantă cursă a anului! O să câştige Mihu Cumpănă! N-are cine altcineva. N-are adversar. Pariaţi cu Mihu Cumpănă.

Vorbea, învârtindu-se prin cameră şi, unul dintre băieţi, sesizându-i intenţia, i-o luă înainte, prinzându-i o muscă şi dăruindu-i-o elegant, pe palma întinsa.

— Hei, urâcioaso, îi vorbi tânărul bâzâitoarei invalide, de-ai şti tu ce însemni pentru mine, nu te-ar lăsa inima să rămâi de căruţă. Cum să te botez? „Amărâta”? Ai merita, după cum arăţi, dar nu-mi place. Te botez „Speranţa”. Mă auzi? Şi acum hai pe pistă! „Sfârâilă” e gata.

— Gata! strigară toţi.

— Să-i dăm drumul! Aşezară *caii* pe linia startului.

— Unu, doi… pregătiţi-vă de plecare… trei!

Cursa, „cea mai palpitantă cursă a anului”, începu! Şi începu, spre dezamăgirea tribunelor care zbierau: „Hai Sfârâilă!” şi mai ales a antrenorului care îşi muşca buzele,

cu rămânerea la start a favoritului.

— V-am spus eu, fraţilor? îşi freca palmele Mihu Cumpănă. Hai, „Speranţa”!

Proaspătul alergător se opri însă deodată, tocmai când „Sfârâilă” se urnise, în sfârşit.

— Hai, „Sfârâilă”!

— „Sfârâi-ilă”! „Sfî-râilă”!

Dar favoritul, în ciuda încurajărilor, se opri din nou.

„Speranţa” se porni şi luă un avans, care, în tribune, fu întâmpinat cu oftaturi adânci. Acum pentru oricine era clar rezultatul. „Sfârâilă” nu mai putea câştiga. Nu mai avea cum.

— Hei, frăţior, fraţilor, amar vă căinez! Ce v-am spus eu despre Mihu Cumpănă? Nu s-a născut încă jocheul care să-i ia cursa. Uite că a mers ou gloaba asta care n-a văzut de când este pista şi tot câştigă. Hai, „Speranţa”! mai avem un pic, un picuţ.

Dar… gloaba tot gloabă. Se opri iar şi de astă dată se întoarse în direcţia din care plecase. Până s-o întoarcă, ajutându-se numai de firul de pai, cum prevedea *regulamentul*, „Sfârâilă” îşi aduse aminte că avea să-şi apere un titlu de campion şi o zbughi cu toată viteza, trecând linia de sosire, când se credea că numai o minune l-ar mai putea salva de la pierdere.

Urale? Nu! Urale s-ar socoti el însuşi un cuvânt mic şi neajutorat, ca un şoarece lângă un elefant, dacă ar fi alăturat erupţiei care acoperi clipa victoriei lui „Sfârâilă”.

— Fraţilor, încercă Mihu Cumpănă să preîntâmpine dezastrul, iată dovada că în lume dreptatea nu-i pe toate drumurile. Ce să-i faci? Cursa a pierdut-o nenorocita, gloaba, nemernica asta de

„Speranţa”, nu Mihu Cumpănă. Tot aşa, fraţilor, cum cursa a câştigat-o faimosul, gloriosul şi, dacă mi permiteţi, băftosul de „Sfârâilă” şi nu un jocheu anonim. Aşa-i viaţa, fraţilor! Mihu Cumpănă însă ştie să piardă în picioare. Cu fruntea sus. Ca un învingător, nu ca un învins. Şi deodată, brusc, către

„Jocheul anonim”:

— Matei Dudă! Hait, am zis-o… Ei bine, Matei Dudă şi nu Gheorghe Zeamă, condu-mă la tei. Mă sui în vârful lui şi-mi strig numele de câte ori pofteşti.

Teiului băieţii îi spuneau „bunicul”.

Era un copac bătrân, poate tot atât de vârstnic ca moş Vasile, îngrijitorul şcolii, pe care veacul nostru îl găsise aproape de vârsta însurătorii. Dar poate că „bunicul” era mai tânăr, de-o seamă cu Haralambie Dinescu, directorul, care povestea băieţilor că abia se înălţase cât masa când tatăl îl trimitea să-i cumpere „Moftul Român”, „pentru că îl scrie domnul Caragiale”.

Faima „bunicului” devenise aproape o superstiţie. Nu se pomenea băiat care să treacă prin şcoala numărului cinci fără să-şi fi întărit convingerea că florile „bunicului” sunt cel mai miraculos medicament. Primăvara, prin mai, „bunicul” era luat cu asalt; în jurul lui se dădea o bătălie pe viaţă şi pe moarte, şi, pentru satisfacţia de a culege măcar un bucheţel din florile „bunicului”, nu puţini ajungeau acasă cu capetele sparte. „Bunicul” vindeca orice boală. Ceaiul din florile lui era, după părerea băieţilor, o descoperire epocală a medicinei moderne, menită să stârnească invidia tuturor slujitorilor lui Esculap, care, naivi, îşi puneau nădejdile în penicilină, *aureomicină*, izotopi radioactivi şi alte asemenea scorniri. Răceală? Guturai? Gripă? Ce mai stai? Bea ceai din florile „bunicului”. Dureri de burtă? Intoxicaţii? Dureri de dinţi? Lasă doctorul, ascultă-mă pe mine, fă-ţi un ceai bun din florile „bunicului”. Până mâine eşti sănătos tun!

— Tudorel, nu ieşi dezbrăcat! Iar o să te apuce tuşea.

— Avem punga ou florile „bunicului”. Îmi fac un ceai şi-mi trece.

Sau, la şcoală, printre primele comentarii de dimineaţă:

— Aţi auzit, băieţi? Şcoala numărul doi s-a închis pentru trei zile. Epidemie de scarlatină.

— Eh, la noi nu se poate întâmpla nimic, vorbea convins Lică Firescu. „Bunicul” să trăiască! Şi tot la şcoală, în ora de română. Profesorul explica sfârşitul prea

timpuriu al lui Cârlova:

— O boală nemiloasă stinse flacăra vieţii unuia dintre poeţii patrioţi care…

Matei Dudă, la urechea lui Grigare Dragu:

— Săracu’! Dacă ar fi avut florile „bunicului”… Numai bătrânului secretar al şcolii nu-i fuseseră de folos florile „bunicului”. Căzu chiar la şcoală, pe la sfârşitul lui aprilie, când teiul înflorise mai bogat ca niciodată.

Nu-l putuse uita pe „bunicu’” nici Mihu Cumpănă. Păşea spre el, urmat de ceata veselă a băieţilor, şi se gândea că dacă nu l-a uitat până acum, după cele ce se vor petrece peste câteva clipe, n-avea să-l mai uite multă vreme… „Ai călcat cu stângul, frăţioare, îşi zise. Ce-ai căutat, ai găsit. Şi încă din prima zi. Ziua în care lectorul cursului de practică pedagogică te sfătuia să pui «prima cărămidă» la edificiul autorităţii tale de profesor. Ei bine, ai pus-o! Un profesor care se suie într-un copac şt, în hazui puştilor, îşi striga numele pentru ca a pierdut un joc idiot cu muşte, arc toate şansele să se considere omul cu cea mai mare autoritate de pe pământ. Desigur, cu o condiţie: să nu fie în toate minţile dacă crede o asemenea bazaconie! Acum însă e cam târziu să dai înapoi. Toate drumurile duc în vârful teiului. Vrei, nu vrei, bea, Mihu Cumpănă, agheasmă!”

În spatele său ţopăiau, râdeau şi se strâmbau cei cinci victorioşi, pentru că în afară de Matei Dudă, câştigătorul de drept, şi ceilalţi patru râvneau la titlul de câştigători morali cel puţin.

— Dacă nu strigam eu atunci!

— Şi eu dacă…

— Dar parcă eu nu?

— N-aţi vrea să spuneţi că eu…

Cu tot comicul ei, disputa nu reuşea să-l amuze pe Mihu Cumpănă. „Şi totuşi nu-i pot lăsa să creadă că m-am împăcat cu gândul că am fost învins. Dacă tot râd, să râdă nu de mine, ci de situaţia în care ne aflăm toţi”.

Îşi duse mâinile la spate, împreunându-le, ca şi cum i-ar fi fost legate, şi începu să-şi târâie picioarele, mimând

truda obiditului pe care îl trag înapoi lanţurile. Simţi însă că spectacolul nu-i complet. Îi mai lipsea un cântec de jale. Şi-l găsi:

— *Nu mă jeli, marnă, jeli, că dacă o fi şi-o fi, în picioare oi muri…*

Cânta îngrozitor de fals. Şi nu pentru că ar fi dorit acum. N-avea voce nici cât să îngâne ultimele cântece la modă în acel an pe străzile Capitalei, cântece atât de lipsite de melodie, că le putea fredona şi ultimul afon. Cântecul lui de jale stârni râsul băieţilor într-altfel decât îşi închipuise.

— Aoleu, ce glas! Parcă-i dascălul Grămadă!

— Ba parcă-i Dumitrache de la pod! Nu le răspunse.

Alaiul ajunse la tei. „Bunicul” îi întâmpină cu un foşnet liniştit, de parcă ar fi răsfoit o carte. Mihu Cumpănă se întoarse spre băieţi. îi potoli ou un gest sever al mâinii şi cu o căutătură de om hotărât să nu le mai permită nimic care nu i-ar face plăcere.

— Ei, fraţilor, precum vedeţi, Mihu Cumpănă e un om de onoare. Mi-am dat cuvântul, e ca şi cum mi-aş fi dat o mână sau un ochi. Nu-l mai iau înapoi nici mort. Sunteţi voi veseli nevoie mare, dar mie mi se pare că în treaba asta nu-i nimic de râs. Ce găsiţi de haz în faptul că un om îşi respectă cuvântul? Şi asta când? Când putea foarte bine să vă spună: „Ia mai vedeţi-vă de treabă, puştilor!” şi să vă bage pe toţi sub masă cu o singură mină. Este? apoi cu un gest, care voia să spună: „Hai să terminăm mai repede!” Destul. Ce pretenţie ai, Matei? De câte ori să-mi strig numele?

— De o sută de ori! ţipă unul.

— Puţin, bă. De două sute! supralicita altul.

— Să strige şi „cucurigu”!

Mihu Cumpănă îi asculta fluierând şi bătând cu palmele în trunchiul teiului. Matei Dudă îi dădu pe ceilalţi la o parte şi veni la un pas în faţa lui. Până atunci nu spusese nimic. Tânărul profesor îi traduse tăcerea ca fiind o neagră prevestire. „Să ştii că ăsta mă pune să strig de o mie de ori. O fac, dar pe urmă tot îi trag un şut. Merită”.

— Ei? făcu Mihu Cumpănă.

Pe buzele tuciuriului apăru un zâmbet şiret. Lăsă să treacă o vreme şi spuse ferm:

— O dată. O singură dată să-ţi strigi numele. Din vârf. De pe craca aceea de sus, de tot, din dreapta. Numai o dată vreau.

— Măi, ce fraier! îl califică cineva.

— O dată? Păi ce-am făcut? nu-i venea a crede altuia. Iar purtătorul capului în care mijise ideea au

„Cucurigu" trânti de pământ, cu ciudă, *grajdul* şi zise cu lehamite:

— Aiureală!

— Eu o dată am spus şi o dată să rămână! zise Matei Dudă. Mutrele triste ale prietenilor însă îl făcură să mai urce totuşi puţin preţul: Hai, fie… de trei ori. Nimic mai mult. De trei ori şi gata.

Dar se vedea că-i părea rău că cedase. *O singură dată* suna altfel… Cuvintele aveau în ele ceva ce nu reuşea să numească, dar le bănuia în sunet o valoare care ar fi fost în stare să plătească singură, să răspundă singură tuturor cuvintelor grele rostite de învins.

— De trei ori? vru să afle răspunsul definitiv Mihu Cumpănă.

— Da…

Dar chiar şi acum ar fi vrut să mai spună: „Nu, numai o dată".

Câteva clipe mai târziu, din creştetul „bunicului" se auziră de trei ori în şir cele două cuvinte care, acolo sus, nu mai compuneau un nume, ci preţul unui rămăşag pierdut. Şi când răsunară din nou uralele învingătorilor, Mihu Cumpănă găsi că n-avea nimic mai cinstit de făcut decât să spună cu

— Adio, autoritate, fie-ţi ţărâna uşoară!

*

* * *

În dimineaţa zilei de 1 ianuarie 1953, Mihu Cumpănă se decisese să înceapă un jurnal. Revelionul îl petrecuse în familia Danei, prietena, şi, până mai ieri, colega sa de

facultate, iar mama acesteia, o femeie încă tânără, le arătase musafirilor caietele ei cu însemnări din *juneţe*. Pe Mihu Cumpănă îl impresionase răbdarea şi perseverenţa unei asemenea îndeletniciri, şi consideră că ţinerea unui jurnal e un exerciţiu de voinţă atrăgător. În cea dintâi zi a anului, într-un caiet care fusese sortit iniţial notiţelor la cursul de anatomie, scrise;

„Faptul că încep jurnalul exact la 1 ianuarie mă defineşte de la prima vedere ca pe un om cu o voinţă de doi bani! *Fără fetişul începutului de an nu m-aş fi hotărât. N-aş fi avut niciodată tăria să pornesc treaba aceasta într-o banală miercuri de 7 februarie sau într-o plictisitoare duminică de 22 noiembrie. E curios cum din părinţi* că ai *mei – tata era un caracter de stâncă; mama e un amestec de ambiţie şi stăpânire de sine – a ieşit un om ca mine, fără sare şi piper, un fel de «lasă-mă să te las» care studiază la I.C.E.F. pentru că n-a avut curajul să dea admiterea la Universitate sau la Politehnică, care joacă fotbal pentru că e prea scund pentru baschet, care mănâncă supă de chimen cu aceeaşi indiferenţă cu care înghite torta de fragi, şi care, mai ales, după ce-şi formulează un milion de dorinţi fără să realizeze niciuna, nu regretă şi nu-şi reproşează nimic. Dacă n-aş împlini anul acesta douăzeci şi doi de ani, vârsta la care mai sunt copil numai în ochii mamei, mi-aş permite să mai gândesc copilăreşte, întrebându-mă de pildă aşa: «De ce nu s-a descoperit încă un leac pentru întărirea voinţei? Un praf, un bulin, un ser, orice care să poată fi cerut la farmacie cu şi fără prescripţiile medicului, şi pe care după ce-l achiţi la casă, să-l iei de trei ori pe zi (în cazul meu, poate, de multe ori) cu efect imediat?» Şi de ce, iarăşi de ce când eşti conştient de o situaţie,* nu-i *suficient doar să treci la rezolvarea ei? în matematică, din câte mai ţin minte, întâlneam probleme care, în clipa în care le înţelegeam şi le smulgeam misterul, se rezolvau singure, ghebul semnului de întrebare de la sfârşit suferea o operaţie miraculoasă şi-mi apărea silueta degajată şi dreaptă a semnului de exclamare. Efortid nu se consuma decât*

pentru limpezirea situaţiei date. Rezolvarea, drumul de la limpezire până la rezultat, nu-l mai cerea. În viaţă, din păcate, este exact invers...”

Jurnalul nu mai fu continuat nici măcar o singură zi. îl deschise încă o dată prin mai, în ziua lui de naştere şi pentru că atunci era bine dispus – îşi aştepta prietenii, pe Dana, toată casa mirosea a cozonac – citi pagina scrisă, plescăi din buze „prostii!” şi azvârli caietul. După câteva ore, un prieten vărsă un pahar de vin pe podea şi, cum n-avea altceva la îndemână cu ce să şteargă pata, rupse câteva foi din caiet, printre care şi pagina de jurnal.

Acum, pe stradă, după ce coborâse din tei şi plecase fără să se mai oprească la vorbă cu cei cinci *turfişti*, îşi aminti din nou de jurnal. Amiaza zilei de sfârşit de august purta în lumina ei siropoasă o nepăsare de călător cu personalul care priveşte pe geam fără să vadă nimic, care îşi consultă ceasul din plictiseală, fără să observe că acele au încremenit de mult. Pe strada liniştită de cartier, paralel cu o mare şi gălăgioasă arteră, doar câteva gospodine întârziate se grăbeau spre casă, schimbând plasele dintr-o mână în alta; două fetiţe, numai în pantalonaşi, jucând şotron; un câine jegos, beat de soare, şi paşii fără zgomot ai pantofilor săi de pânză. Îşi aminti de jurnal poate tocmai pentru că îi trecu prin cap să se asemene cu o stradă ca asta. O stradă care nu spunea nimic afară de faptul că există. „Nu, hotărât, sunt prost dispus azi”, îşi zise şi grăbi paşii.

Trecu strada cu intenţia de-a apuca pe o ulicioară la stânga, scurtând drumul spre casă. O să-şi ia câteva tartine şi chiloţii de baie şi o să se ducă la lacuri. Apa îi făcea întotdeauna ordine în gânduri. În sesiunea de iarnă căzuse la un examen pentru care tocise două săptămâni. Ieşise din amfiteatru nervos şi înfuriat. Un coleg de suferinţă, care însă nu suferea de loc, scufundat parcă până peste urechi într-o armură de fier („Lasă, iubitule, mai e o sesiune şi în primăvară!”), îl chemă să-l întovărăşească la ştrandul acoperit de la Florească („Tot am intrat la apă... o baie nu strică”). Numai după o

jumătate de oră de înot fu gata şi propria sa armură: „Lasă, trece, mai e o sesiune şi în primăvară”. Iar după un meci pierdut, nimic nu-i reînvia mai mult speranţele spulberate decât duşul. „Trebuia să mă fac scafandru sau pescuitor de perle”, îşi spuse cu seriozitate, sau ceva despre care, în clipa aceea, bănuia că s-ar putea numi seriozitate.

Ulicioara în care intrase fusese ridicată la rangul urban de „stradelă” şi purta numele unui compozitor de romanţe rămas doar în memoria bunicilor şi revistelor-magazin. Dar naşul străzii fusese inspirat: era ceva din sufletul romanţelor prăfuite în atmosfera ei. Castani de o parte şi de alta, case cu geamuri mici, în spatele cărora te-ar tenta să mai vezi licărirea somnoroasă a lumânărilor, trotuarul strâmt, cât să încapă o singură pereche, porţi care scârţâie ca într-un decor al despărţirii. Romanţa se destrăma în dimineaţa aceea prin prezenţa unui camion staţionat la umbra unui castan. Mihu Cumpănă ar fi trecut pe lângă el cu indiferenţa cu care a trecut pe lângă patrupedul jegos, dar numărul neobişnuit al camionului – 10.000 – avu efectul unui magnet. Descoperi astfel că şoferul nu se afla în cabină, ci sub burta camionului, meşterind la o roată, şi de unde nu i se vedeau decât mâinile. Nişte mâini albe şi mici de fată. „Probabil e o şoferiţă!” Se aplecă s-o vadă. Şi avu o surpriză…

Întins pe spate, sub camion, Lică Firescu, Indianul, se căznea să taie cu un briceag-peştişor pneul gros al unei roţi, grăbit să ajungă mai curând la camera de cauciuc, materia primă înghiţită de producţia atelierului său de praştii.

— Ieşi repede de acolo! îi strigă Mihu Cumpănă.

Lică închise fulgerător briceagul şi-l băgă în buzunarul pantalonilor. Nu se grăbi să iasă. Părea obişnuit să fie surprins în asemenea poziţii.

— Dar ce fac, nene? (Lama cuţitului încă nu dezumflase cauciucul.) Stăteam şi eu la umbră.

— Să nu vin eu la tine!

— De ce să vii, nene?

Mihu Cumpănă se ridicase. Lică nu-i mai vedea decât pantofii de tenis şi pantalonii verzi de doc, până la genunchi. Şoferul camionului (îl pândise când coborâse şi intrase în casă) purta ghete şi nişte pantaloni cenuşii şi pătaţi. Cel care se oprise nu putea fi şoferul.

— De ce să vii, nene? Stau cuminte la umbră. Unul dintre pantofii de pânză se izbi de asfalt.

— A patra oară să nu-ţi mai spun să ieşi!

De sub lada camionului apăru capul Indianului, cât un pumn, acoperit de ceva în culoarea viţei de toamnă, ceva neînchipuit de zbârlit şi în care, dacă nu sclipea briantină şi nu se afla în locul în care de obicei se află părul, puteai jura că-i blana unui motan roşcat. Ochii căprui, sprâncenele roşii-aurii, nasul ascuţit ca un echer lipit cu latura mică de o faţă care îţi propunea parafrazarea celui de-al doilea nume al Finlandei, „faţa cu o mie de pistrui", gura mică cu buzele palide ca două felii de portocală – totul căta în sus ou mirare, scoţând în evidenţă un „de ce" nevinovat, lipit de frunte. Lică se opri o secundă, aşa, apoi ieşi de sub camion, îşi potrivi tricoul în pantalonii de catifea cenuşie, desfăcându-şi cureaua şi închizând-o la loc fără grabă, se scutură de praf şi-şi studie o zgaâbă de pe genunchi, întârziind intenţionat confruntarea.

— Destul! îl opri Mihu Cumpănă. Dă-mi briceagul!

— Poftim? Mutra pe care-o făcu Lică putea servi de model unui pictor hotărât să-şi intituleze pânza *„Cinste şi sinceritate"* sau *„Fără de prihană"*. Ce briceag?

— Cum… *ce briceag*? Nu mă interesează marca fabricii. Vreau briceagul tău!

— Care briceag?

— Pe cel din buzunar.

— Din buzunarul meu?!

— Întocmai. Şi, dacă vrei, mai exact: briceagul din buzunarul stâng. Dar repede, că am un cusur! Nu-mi place să aştept.

Lică scoase briceagul.

— Ăsta? „Ia te uită, părea să spună modelul *Cinstei şi sincerităţii*, miei nu ştiam că-l am… s-o fi rătăcit în buzunar… ce întâmplare ciudată…” Apoi, pentru că tânărul nu se grăbea să-l ia, repetă: Asta?

— Mai ai şi altul?

— Eu? Nu, zâmbi degajat, prietenos, arătând că nu acordă prea mare importanţă faptului că s-ar putea să-i prindă. Ştii, nene, eu te cunosc. Sunt coleg ou Tudorel Cristea şi te-am văzut pe la el… adică (clipi şmechereşte din ochi) nu pe la el, ci pe la sora lui, tanti Dana. Mi-a spus Tudorel că eşti fotbalist. Eu nu prea merg la fotbal, dar ca să te văd pe dumneata, am să vin.

— Nu-i nevoie! Aş spune chiar că e mai bine să stai acasă. Poate îţi trece prin cap să ne tai camera mingii şi să-ţi faci praştie. Mi se pare că ţie ţi se spune Indianul, îşi aminti Mihu Cumpănă o discuţie cu Tudorel, fratele Danci.

— Mie mi se spune Firescu Lucian, răspunse Lică.

— E mai bine ca atunci când tai cauciucuri să ţi se spună Indianul. Ascultă-mă pe mine! E mai bine. Nu faci numele Firescu de râs. Tatăl tău…

Lică îi luă vorba:

— Pardon. Tata nu taie cauciucuri. El numai le plăteşte…

— …şi, bineînţeles, nu-şi mai încape în piele de bucurie.

— Asta nu cred. De plătit însă le plăteşte precis.

Vru să mai spună ceva, dar Mihu Cumpănă îi smulse briceagul şi-l aruncă în lada camionului. Pe

„Faţa cu o mie de pistrui” nu apăru nici cea mai mică umbră de părere de rău. Ca şi cum i s-ar fi aruncat un vechi bilet de tramvai sau o peniţă ruginită, Mihu Cumpănă nu-şi putu stăpâni curiozitatea:

— Nu regreţi de loc?

— Briceagul? De ce? O să-mi cumpere tata altul. Nu-s prea scumpe.

— Unde stai?

— Alături. În casa aceea cu acoperiş de ţiglă. Unde-i gardul de fier. Da’ de ce?

— Aşa. Aş vrea să-l cunosc pe tatăl tău. N-am văzut niciodată un bancher şi sunt curios.

— Dar tata nu-i bancher. E scriitor.

— Imposibil!

— Pe cuvânt. A scris o mulţime de romane. Şi acuma scrie. Stă în casă, cu transperantele lăsate, cu lampa de masă aprinsă… fumează, bea un ibric de cafea şi cinci sticle de apă cu gheaţă… şi scrie.

— Imporibil! Nu cred nimic din ce spui.

— Pe cuvânt. Dumneata n-ai auzit de Mihai Firescu?

— Ce tot îndrugi? îţi repet: vreau să-l cunosc pe tatăl tău pentru că n-am văzut niciodată un bancher şi sunt curios.

— Hai şi-o să-l cunoşti!

…Camera spaţioasă, cu pereţii acoperiţi în întregime de rafturi înalte cu cărţi, te obliga să respiri un aer stătut, îmbâcsit de fum, ca într-un compartiment pentru fumători, în care nu respiri numai fumul din ţigările aprinse atunci, ci fumul tuturor pipelor, havanelor şi ţigaretelor fumate acolo, de când ieşise vagonul din fabrică, fumul care intrase în canapele, în lemnul uşilor, probabil că şi în plumbul semnalului de alarmă. O lampă de birou, ca un cocostârc visător, arunca fără putere o lumină de culoarea gutuilor crude şi pronunţa şi mai mult cearcănele ochilor miopi ai scriitorului. Obrajii nebărbieriţi, părul nepieptănat, dezordinea hârtiilor de pe birou, din maldărul cărora ieşeau un vârf de creion, o coadă de ibric, o scrumieră încăpătoare în formă de ceaunaş, demonstrau că nu se aştepta la vizita nimănui. Îl întâmpină totuşi cu amabilitate pe Mihu Cumpănă, se scuză că îl primeşte aşa, ou pieptul gol, şi-l îndemnă, dacă îi e cald, să-şi scoată şi el cămaşa. „Fără grijă, aici nu intră nimeni!” Apoi, înainte de a-l întreba ce doreşte, îi oferi o cafea: „Dacă nu te deranjează, bea din ceşcuţa mea. N-am alta la îndemână. E cam rece, dar e tare”. Îi întinse pachetul cu ţigări „Carpaţi”. „Nu fumezi? Te invidiez”. Îşi aprinse o ţigară de la o brichetă care luă foc abia după o înjurătură şi, lipind ţigara de buze, se pregăti să-l asculte. Dar nici nu începu

bine Mihu Cumpănă, ca Mihai Firescu îl şi întrerupse:

— Ştiu, ştiu ce vrei să-mi spui… Mai bei o cafea?

— Nu, mulţumesc!

— Eu o să mai beau. Şi după ce-şi turnă cafeaua: Vezi dumneata… Eu sunt fiul unui învăţător cu o casă de copii. Din clasa întâi primară până am terminat şcoala normală am fost elev intern. Amănuntul? N-am avut niciodată nimic care să-mi aparţină numai mie. Totul, de la blacheul ghetei până la cozorocul şepcii, totul, de la creion până la cartea poştală trimisă părinţilor, totul, absolut totul era luat cu semnătură, eu având doar dreptul de folosinţă. Şi acum despre Lucian. Nu-i fiul meu. L-am înfiat în timpul foametei din Moldova. Maică-sa a murit de foame. Tatăl necunoscut. Ei bine, ştii dumneata ce viaţă a avut copilul ăsta până a-l înfia? Nu exagerez. A fost muncitor la vârsta de nici cinci ani. A lucrat cot la cot cu maică-sa într-o fabrică de aţă. Copilul ăsta nu râdea, nu ştia să se bucure. A suferit aici o totală transformare. Sunt fericit… crede-mă… nicio carte de-a mea… nici toate la un loc… nici tot ceea ce doresc să mai fac… nu mă poate bucura mai mult.

Dumneata crezi că băiatul e conştient de această situaţie şi că o speculează? Nu ştiu. Nu-mi dau seama. Ceea ce ştiu precis e că are nevoie de multă iubire, de căldură, de înţelegere. Deocamdată asta cred.

Sună telefonul. Mihai Firescu ridică receptorul, ascultă o vreme şi, pe măsură ce asculta, pe faţa lui se accentua o schimă pe care Mihu Cumpănă o tălmăci prin „vreun pisălog îl bate la cap”. Sfârşi convorbirea cu: „Bine, dacă trebuie neapărat, mă îmbrac şi sunt acolo într-un sfert de oră”.

— O încurcătură… îmi pare foarte rău că trebuie să întrerupem… Poate mai vii, eu sunt în orice dimineaţă acasă… Acum trebuie să mă îmbrac. Aoleo! Şi, nici nu m-am ras! La revedere, iartă-mă… Nu-i vina mea… Mai treci, te rog!

Şi alergă spre uşa care dădea în dormitor. O deschise şi uşa pocni nasul lui Lică.

— Aăă… voiam tocmai să intr… Da, voiam să intru să

iau cartea aceea cu… Dar taică-su nu-l mai asculta. Alerga mai departe spre baie.

Lică intră.

— Aprinde, te rog, lumina de sus! îi zise Mihu.

— De ce?

— Vreau să te văd. Vreau să-ţi văd urechile. Am citit odată o poveste cu un băiat care asculta la uşi şi i-au crescut urechi de măgar. Vreau să mă conving dacă povestea era adevărată. Se ridică şi veni lângă Lică. Condu-mă, te rog. Plec!

— Să nu mai aprind lumina?

— Nu. M-am convins. Ieşiră în curte.

— Şi chiar mi-au crescut urechile? râse Lică.

— În ochii mei, da.

— Dar te-ai convins că tata nu-i bancher? Nu-i răspunse.

Ajunseră la poartă. Camionul plecase.

— Ţi-a zburat şi praştia şi briceagul.

— O să găsesc altele.

— Atunci plec fără să te salut! Plecă. După câteva secunde auzi în urmă:

— La revedere, tovarăşe!

Nu se întoarse. Îşi zise pentru a doua oară în ziua aceea: „Adio, autoritate! Fie-ţi ţărâna uşoară!”

*

* * *

Nici nu mai trecuse pe acasă. Chiloţi de baie închirie de la cabanier. Erau atât de largi, încât, dându-şi puţină osteneală, ar fi putut înconjura cu ei burta pământului la ecuator, îi strânse cu cureaua. Cureaua îi mai sluji şi împotriva foamei (desigur, nu aşa cum slujiseră acestui scop curelele marinarilor lui Magellan). Intră în lac şi înotă până când simţi că îl dor muşchii, că îşi aude bătăile inimii în tâmple. Pe nisipul fierbinte adormi imediat, cu ochii spre soarele care se furişase după pletele sălciilor. Îl trezi dintr-un somn fără vise, odihnitor, clopotul plajei anunţând ultima jumătate de oră până la închidere. Cerul se colorase într-un roşu de firmă cu neon, întreaga boltă părând o

imensă reclamă a apusurilor bucureştene în august. Vântul pieptăna sălciile şi, ajungând deasupra lacului, intra în serviciul aceleiaşi agenţii de publicitate, ca şi soarele, scriind pe apă şi pe pânza unei vele singuratice cuvinte care să te facă să nu tânjeşti după plaja mării. Apoi, somnul, jocul culorilor îi alungaseră gândurile, îl odihniseră într-atâta, încât tăind pe la Hipodrom ca să iasă în Griviţa, se pomeni fluierând melodia cu care îşi anunţa încă de la poartă intrarea în casa Danei.

Seara îl găsi la Dana, stând amândoi la fereastră, vorbind despre toate şi despre nimic, mâncând floricele de porumb pe care le prăjiseră ei şi din care se înfruptau acum şi Tudorel şi Gaie. Gaie trecuse pe acolo fără nicio treabă şi se oprise pentru că n-avea ceva mai bun de făcut. Ieşind din casă, îl strigase şi pe Andrei, dar nu i se răspunsese. Acum, Tudorel şi Gaie rezemau zidul din spate al casei, proptiţi cu fundurile pe o scoarţă ruptă, ronţăind floricele. Căzu o stea.

— De ce cad stelele, Gaie?

— Nu ştiu, nu le-am întrebat.

— Dar o fi adevărat că, atunci când cade o stea, dacă îţi pui ceva în gând ţi se îndeplineşte?

— Adevărat, cum să nu? Eu acum doi ani, când a căzut o stea, mi-am pus în gând să trec clasa.

— Ş i?

— Şi parcă tu nu ştii? Am rămas repetent! Tudorel oftă.

— Începe şcoala, Gaie.

— Să înceapă! N-o să-mi stric batistele de mătase plângând.

Tudorel se lovi cu palma peste frunte:

— A! Am uitat să-ţi spun. Gaie, ştii pe cine s-ar putea să avem profesor de gimnastică?

— Nu. Şi nici nu mă interesează.

— Îl ştii pe Mihu de la „Locomotiva”?

— Nu-mi place fotbalul.

— Mihu Cumpănă, prietenul surorii mele.

— Ăsta care acum e aici? Asta, mă? îl ştiu. E băiatul

lui nenea Miron.

— Nu-ţi place?

— Nu mă însor cu el. Soră-ţi să-i placă. Dă-i bine pentru tine că l-au trimis. Când vrei să chiuleşti, îl iei deoparte şi-i faci din ochi: „Ştii, aş avea puţină treabă, în Patagonia… A zis soră-mea că, dacă sunteţi aşa de bun, să-mi ştampilaţi paşaportul”.

Tudorel râse şi se înecă cu o boabă înflorată de porumb.

— Linişte la galerie! Fumatul şi intrarea cu câini sunt interzise. Pompier, arată-i lu’ domnu’ ieşirea! anunţă Gaie.

Traiectoria luminoasă a stelei declanşa şi în gândul Danei *„de ce”*-ul lui Tudorel:

— De ce cad stelele, Mihule?

— Să-ţi dau, ca să zic aşa, un răspuns ştiinţific?

— Nu, aşa ştiu şi eu.

— Atunci cad pentru ca oamenii să-şi pună în gând ceva care vor să se împlinească.

— Tot sunt bune şi stelele ia ceva. Dar eu sunt pretenţioasă. N-am numai un singur gând. Aş vrea să mi se împlinească toate visele.

— Dă-mi şi mie unul! surâse Mihu.

— Îţi dau.

— Când?

— Acuma. Închide ochii. Nu, nu aşa, închide-i bine, nu mă fura.

Mihu strânse tare pleoapele şi întreaga faţă i se schimonosi:

— Aşa e bine?

— Aşa eşti urâcios. Uite, îţi leg ochii cu baticul. Acum mai vezi ceva?

— Văd că nu văd nimic.

— Perfect.

Şi Dana îl sărută.

— Mai daţi-ne florice… Tudorel se opri, înghiţind cuvântul.

Gaie îi dădu un bobârnac, apoi, făcând palmele pâlnie, strigă:

— Luminaaa! Persoanele din fund sunt rugate să părăsească sala în liniște…

Mihu Cumpănă își smulse baticul. Își trecu dosul palmei peste frunte cu un reflex ciudat. La auzul vocilor lui Tudorel și Gaie avu senzația că fruntea i s-a prefăcut într-o tablă școlară, pe care, ou tibișirul, gândul care îl frământa de azi-dimineață, luând chipul unui școlar silitor, a scris:

„Adio, autoritate… Fie-ți țărâna ușoară!”

CAPITOLUL VIII

— Ia de la băiatul! E proaspete și e de pomană!

— De lună, ridicheleee…

— Porumbelu’ cald!

— Pe gustate, coniță! Nu vă place, nu-i roșu, nu-i dulce, nu-l luați.

— Cât să fie, tovarășele? Un kil de Brăila? Poa’ să fie un kil și-o sută?

— Dom Mitică, aruncă-mi și mie aia de jumătate!

— Pergamuteleee!

În gheretele de la barieră, vânzarea era în toi. Tarabele pline. Munți de pepeni, pere, struguri, gutui, peste care roiau toate albinele cartierului, ațâțate de parfum, luau ochii trecătorilor. Până și „nea Scrumbie”, fotograful proprietar al magherniței cu firma „La miss România”, acum schimbată în „Gata la minut”, invidios în alte zile pe vânzarea gheretarilor, avusese azi o zi bună: îi pozaseră doi ostași „în avion” și un oltean care, după ce vânduse într-o jumătate de ceas o căruță plină cu prune, băuse și se făcuse praf, apoi venise la „nea Scrumbie” să-l „tragă la minut”. Pozase cu un teanc de bani într-o mână și cu cealaltă în șold, ca o toartă.

Era mulțumit și dom Fane – cum îi ziceau gheretarii lui Ștefan Ghindă. Mulțumirea parcă dansa în ochii lui de viezure, i se răsucea în mustața roșcată, se prelingea odată cu transpirația pe obrajii cu vinișoare sângerii și, alunecând pe gâtul lung, se oprea în buzunarele foșnitoare ale halatului alb, curat, de farmacist. Până și albinelor, pe care în zile mai proaste nu le scotea din „afurisite” și le pocnea cu ce-i cădea în mână, până și lor le vorbea acum

cu înţelegere:

— Gustaţi, fetelor, că fac eu cinste! Ce miere o să-i trageţi voi din struguraşii mei!

La rugămintea nevestei sale, aseară se înduplecă să trimită la Iaşi, pentru înmormântarea

„Nenorocitei alela de Aglaia, să aibă de-o luminare la cap”, o sută de lei. Mulţumirea de azi îi spori mărinimia. Trimise pe Taşcu, omul lui de alergătură, să expedieze la Iaşi o sută douăzeci. „Lasă, să fie de sufletul moartei. Vede Dumnezeu pe cel ce dă şi nu-l uită”.

Ciupi o boabă de tămâioasă, o strivi în dinţi şi plescăi încântat de aroma tare, pătrunzătoare. Dom Mitică, vecinul cu „unt şi brânzeturi”, îl rugă să-i schimbe o hârtie de douăzeci şi cinci. Altă dată putea să aibă buzunarele grele numai cu mărunţiş („de biserică”), că răspundea maşinal: „N-am, Mitică. De unde?” Acuma îi schimbă hârtia şi-l mai şi întrebă:

— Poa’ să fie şi metal, Mitică?

Taşcu, o stârpitură chinuită de ulcer, aşezată pe două beţe scurte şi strâmbe cărora până şi el se sfia să le numească picioare, se înapoie de la poştă, îi înmână lui Ştefan Ghindă recipisa şi se aşează ostenit pe scăunelul lui din fundul gheretei. Taşcu trăise toată viaţa de pe urma betelor lui stambe, fusese aproape patruzeci de ani comisionar. Mai purta şi acum pe creştetul chel şapoa vişinie de comisionar, dar literele din fir le mâncase rugina şi vişiniul catifelei se mohorâse, împrumutând ceva din culoarea cenuşiu-ştearsă a ochilor săi. Îşi scotea pâinea alergând pentru Ştefan Ghindă, gonindu-şi beţele spre toate barierele oraşului, în întâmpinarea ţăranilor, cu marfa cărora se întorcea apoi încovoiat de spate şi se aşeza pe scăunelul din fundul gheretei. Nu bea, nu fuma şi aproape că nu mânca. Ciugulea o boabă, rupea câte un căpeţel de morcov, fura câte un dumicat de brânză de pe tarabe.

Pe la douăsprezece, cumpărătorii se răriră. Se trase şi Ştefan Ghindă lângă Taşcu şi, pe un butoi de murături nedesfăcut, îndrepta fără grabă, ordonat, banii mototoliţi

scoşi din buzunare.

— Ce mai nou, Taşcule?

— Nimic, dom Fane.

— Mâine te duci la Filaret, poate vin cu mere.

— Mă duc, dom Fane.

Descoperi un leu rupt, lipit grosolan eu hârtie de ziar şi pap.

— Na, ia-l tu, Taşoule!

— Să trăieşti, dom Fane.

— Şi mai na-ţi şi-un trei. Unde dracu' i-or fi ţinând câte unii de-i fac ferfeniţă?

— Numai bine, dom Fane. Unde să-i ţină? Oameni fără grijă.

Şi Taşcu strânse banii în ţipla cu acte.

Ştefan Ghindă căscă lung şi-şi acoperi gura cu o hârtie e zece.

— N-am avut somn azi-noapte. Cald al dracului!

— Cald, dom Fane.

— M-am vânzolit toată noaptea. Nici nevastă-mea n-a aţipit.

— Apoi… şi grijile, dom Fane. Nu-i numai căldura.

— De. Asta cam aşa e.

Ştefan Ghindă oftă pentru întâia oară în dimineaţa aceea. Ofta rar. Închidea necazurile în el, le măsura şi le cântărea în el, nu le arăta altora nici măcar printr-un oftat. Cel de acum era mai mult un răspuns pentru necazurile lui Taşcu decât o răbufnire la ale lui.

— Ce să-i faci, Taşcule? Omul nu scapă de necazuri decât în groapă. Şi amintindu-şi Mi-ai dat recipisa, Taşcule?

— Da, dom Fane. Ai pus-o în buzunar.

— Aşa-i. O să prindă bine bănişorii ăştia la înmormântare. Femeie săracă. Când se duce dincolo un om sărac, nu se bucură numai Cel de sus. Se bucură şi oamenii că s-a mai dus o gură. Minodora zicea să-l trimit pe băiat să-i sărute mâna. Ce să i-o mai sărute? Tot nu-l mai vede. Norocul ei că a închis ochii cu gândul împăcat: băiatul a încăput pe mâini bune. Numai el să nu fie

buruiană rea.

— De ce să fie, dom Fane?

— Să nu se înhăiteze cu derbedeii. Şi râzând cu cei doi dinţi de aur, strălucitori: L-am cam scuturat ieri. Trebuie. Altfel copilul nu te respectă.

— Îl dai la şcoală, dom Fane? întrebă Taşcu.

— Mă gândeam… vorbeam şi cu nevastă-mea. A făcut cinci clase. Ce gaură în cer o să mai facă dacă o să înveţe încă una sau două? Vorbeam şi cu nevastă-mea azi-noapte. Tot îl ţin, tot îl hrănesc, să-mi dea şi el o mână de ajutor. O să-l iau aici. După marfă o să plec eu. Tu abia îţi mai tragi sufletul, Taşcule. Te mai ţin aşa, dar cât o să mai pot? Zi şi tu, că doar ne cunoaştem de-o viaţă. Când e bătaie mare, nu poţi ţine din ochi pe toţi câţi se îmbulzesc. Unul fură câte ceva, altul pleacă şi nu plăteşte… O să mai am şi ochii băiatului. Mai mătură, mai aduce o căldare cu apă, mă ajută şi învaţă şi el. Cartea nu se învaţă la şcoală. Mă uit la fii-mea, la Olguţa. N-ar nimic în cap. Da', mă rog, e fată. Încă trei, patru ani, îi găsesc un om aşezat, şi du-te, fato! Eu mi-am făcut datoria. Aşa că o să-l ţin pe lângă mine pe băiat. Mâine-poimâine dai şi tu, Taşcule, ortu' popii, că ulcerul nu iartă, ştiu eu, şi singur o să-mi fie greu. Mai găsi un leu jerpelit: Azi ai noroc, Taşcule. Mai na-ţi unul!

— Mulţumesc, dom Fane.

— Şi dă fuga până la domnu' Jenică de la Aprozar. Vezi ce face cu ardeii.

— Da, dom Fane.

— Zi-i că-l aştept.

— Îi zic, dom Fane.

*

* * *

Până în '48 Iosif Cristea lucrase cincisprezece ani la „Ateliere". Era maistru-montor şi trecea drept unul dintre tehnicienii cu mare experienţă. Mobilizat la o unitate de tancuri, se întorsese la sfârşitul războiului antihitlerist cu mai multe decoraţii, cu o barbă de patriarh şi cu o poreclă: „Doctorul". Orice tanc stricat era pentru el un „bolnav", un „pacient" al său. Motoarele se „gripau", bujiile erau

„Nervoase”, le trebuia un „calmant”, şenilele le „opera”, le „amputa” şi le punea „în cârje”, benzina era „Vin tonic” şi uleiul „sirop de tuse”, carcasa străpunsă era „pansată”. Porecla de pe front îl găsise după patru ani când fusese chemat la lucrări de montaj pe unul din primele şantiere petrolifere din Moldova. Aici venise să lucreze un inginer care îl cunoscuse pe front şi care îi popularizase porecla, fălcând-o cunoscută până şi de ultimul ucenic. Din ’48 şi până acum, chemat mereu pe alte şantiere, Iosif Oiştea îşi menţinuse porecla. Aflaseră de ea şi li se păru potrivită şi vechilor tovarăşi de la „Ateliere”. Iată de ce, trecând prin faţa casei mentorului şi zărindu-l pe Tudorel, deputatul circumscripţiei, Miron Cumpănă, tatăl lui Mihu, îl întrebă:

— Când se întoarce taică-tu, *doctorul*?

— În octombrie. Am primit chiar ieri o scrisoare de la el.

— Şi ce zice? Cum o duce printre olteni?

— Bine. Zice că oameni ca oltenii…

— Ştiu, îl opri zâmbind Miron Cumpănă. Zice că oameni ca oltenii să-i pui pe rană. Nu-i aşa? Vezi cum le ştiu eu pe toate?

— Ţi-a arătat mama scrisoarea? întrebă, curios, Tudorel.

— Nu! scrisoarea asta nu mi-a arătat-o. Dar am citit altele de la taică-tu. Acum un an zicea aşa despre dobrogeni, acum doi ani, despre ardeleni.

— Aşa-i tata, râse Tudorel.

— Şi altceva ce mai scrie *doctorul*? Când vine?

— În octombrie. Mai devreme nu termină treaba acolo.

— În octombrie?! Abia în octombrie? păru sincer îngrijorat Miron Cumpănă. Şi până atunci poarta asta a voastră o să zacă aşa, într-o singură balama, ca la o casă pustie? Să vii la mine să-ţi dau un ciocan şi câteva cuie.

— Am, nene Miron! Am şi ciocan, şi cuie…

— Fugi că te lauzi! Zi că n-ai. E mai cinstit.

— Dacă am, de ce să zic că n-am? Am, nene Miron.

Atunci pică şi Lică:

— Mergi la ştrand, Tudorel?

Îi răspunse însă în locul lui Tudorel Miron Cumpănă:

— Merge. Dar mai întâi să se încălzească ca să aibă de ce se răcori. Şi către Tudorel: Să-ţi dea o mână de ajutor şi pistruiatul ăsta care a venit acum. Când oi trece mai târziu să găsesc poarta dreasă. Toate bune la ai tăi! Scrie-i lui taică-tu ceva şi din partea mea.

După ce plecă Miron Cumpănă, Lică întrebă:

— Cine-i ăsta care m-a făcut „pistruiat”? Tudorel îi răspunse morocănos:

— Nu-i niciun fel de „ăsta”. E nenea Miron. Toată lumea îl cunoaşte. Un „ăsta” sunt eu, că de-atâta vreme încă n-am reparat poarta. Şi un „ăsta” eşti şi tu, că habar n-ai să repari o poartă.

*

* * *

„Dragă nene Andrei, cu lacrimi în ochi îţi scriu matale care eşti singurul care mi-ai mai rămas, că stau printre străini la neamurile de la Bucureşti şi mătuşa a murit şi eu nici nu pot veni la Iaşi să-i sărut mâna şi s-o văd pe mătuşa care m-a crescut ca o mamă. Dragă nene Andrei, tare sunt nenorocit, am de mâncare, am de toate, mătuşa Minodora e bună şi cu vara Olguţa mă împac bine, dar, nu-i ca mătuşa Aglaia. Am rămas singur şi mi-am legat panglică neagră la mânecă şi nu ştiu ce să mai fac. Am ajuns cu bine la Bucureşti, în tren n-am păţit nimic şi nici pe stradă, şi am nimerit casa lui nenea Ştefan care m-a bătut, dar pe urmă când a aflat că a murit mătuşa m-a mângâiat şi mi-a spus că bătaia nu-i rea şi să nu fiu supărat, că el o să aibă grijă de mine. Săraca mătuşa Aglaia, n-a apucat nici să citească două rânduri de la mine că a murit şi se gândea că cum am ajuns eu şi ce fac.

Acum pe matale te am, dragă nene Andrei, să-ţi spun matale toate. Aici e cald, la Iaşi cum e?

O *s-o duceţi pe mătuşa la cimitir şi eu nici n-o să ştiu locul unde e, ca să vin când s-o putea şi să-i pun o floare, şi-mi aduc aminte şi plâng cât de bună era ea şi eu am*

supărat-o de multe ori şi am făcut-o să plângă, şi acum nu pot să vin să-i sărut mâna şi să-i spun să mă ierte că n-am vrut şi că ea mi-a fost mamă şi tată şi m-a crescut ca pe copilul ei.

Aici am cunoscut nişte băieţi, dragă nene Andrei, şi tare bine mi-ar părea să învăţ cu ei la aceeaşi şcoală şi să fim prieteni cum am fost cu băieţii de la Iaşi.

*Dacă ar fi trăit mătuşa Aglaia aş fi învăţat bine, să se bucure cu mine, aşa o să învăţ bine pentru mata, dragă nene Andrei, să te bucuri mata că şi mata m-ai ajutat ca pe copilul matale şi chiar mă gând*eam *astă-noapte, că n-am dormit, cum îmi dădeai mata bani de seminţe şi cum îmi promiteai ghete.*

Te rog, dragă nene Andrei, să-mi scrii cum primeşti scrisoarea mea şi eu o să-ţi răspund cum o primesc pe a matale.

Săru' mâna, nene Andrei, şi mătuşa să se odihnească în pace, că tare bună a mai fost şi m-a crescut.

Sava Andrei Strada Cuţitaru numărul 6 la tov. Ştefan Ghindă Bucureşti".

*

* * *

Masa de prânz se sfârşise. Ştefan Ghindă trimisese vorbă prin Taşcu că are treabă şi nu vine decât seara. Minodora Ghindă, Olguţa şi Andrei mâncaseră în bucătărie – „dacă nu-i Ştefan, să nu se mai strângă muşte în casă" – mâncaseră absenţi şi fără poftă, numai pentru că se gătise şi sosise ora prânzului. În tot acest timp, Taşcu îi priveghease dintr-un colţ – avea el aici în bucătărie o băncuţă a lui – şi nu se atinsese de farfuria cu ciorbă pe care Minodora Ghindă i-o pusese dinainte; ceru doar un pahar cu apă din care sorbi o singură gură. Pe băncuţa din bucătărie Taşcu se odihnea, de câte ori trecea pe acolo, în felul lui de a se odihni: un minut, două. Acum însă nu dădea semne că ar vrea să plece.

— Nu pleci, Taşcule?

Întrebarea îi fusese pusă din curiozitate, nu pentru că stăpâna casei ar fi vrut să scape de el.

— Mai stau, madam Minodora.
— Ştefan nu te-o fi aşteptând?
— Nu, madam Minodora.

După „sărut mâna pentru masă”, Olguţa şi Andrei ieşiră în curte Lac dormea cu capul lăţos între labe, cu burta pe un petic de umbră. Găina moţată adusă de Andrei de la Iaşi îi dădea târcoale şi-l ciugulea resturile din blidul ruginit. Dospea în aer zăpuşeala dinaintea ploii. Prevesteau ploaia şi muştele care bâzâiau enervant, ţâşnind ca din arc şi căutându-se una pe alta, zăpăcite.

Olguţa îl luă de braţ pe Andrei şi-l duse spre gândul vecinilor din stânga, rugându-l să-i rupă o prună verde din creanga ce spânzura în curtea lor. Băiatul n-o întrebă de ce-i trebuia, când mâncase la prânz struguri şi pere, şi când în casă era o pungă plină cu prune coapte. Ştia şi el că e mai gustoasă o prună din pomul vecinului, chiar când e încă verde. Se caţără pe gard, dar nu ajunse creanga. Când sări, îşi agăţă cămaşa şi o sfâşie la umăr.

— Vai! se necăji Olguţa. Eu sunt de vină. Hai în casă să ţi-o cos.

Ruptura nu era mare. Olguţa o ţârâi însă cu migală, deşi cu teamă că-i „cosea mintea”.

— Dacă nu dai jos cămaşa şi o cos pe tine, îţi cos mintea. Ţine măcar un capăt de aţă în gură! De ce eşti încăpăţânat? Vrei să-ţi cos mintea? Când termină, tot ea îl sărută pe obraz. Gata, nici nu se mai cunoaşte.

Tristeţea lui Andrei, vorbele care i se smulgeau cu cleştele îi transmiteau şi Olguţei o stare de nelinişte, ceva foarte complicat, aproape ca mila, dar mai mult şi mai puternic ca mila. Vru să deschidă radioul şi rămase nehotărâtă, cu mâna pe buton. Încercă să-i povestească băiatului despre prietenele ei şi aproape că le uitase numele. Se gândi să-i facă un dar.

— Andrei, băieţii poartă inele?
— Nu.
— Dar ce-ar fi să poarte?
— Nu poartă.
— Nici măcar în buzunar?

— Nu pe deget, ci doar… să-l ţină la el… Aşa pot să poarte, nu?

— N-am văzut.

— Ba ai văzut. E şi în cartea de istorie. N-avea Matei Corvin, când era copil, un inel?

— Ion Corvin!

— Matei, Ion… important e că cineva avea.

— Avea.

— Vreau să-ţi dau inelul meu. Te rog să-l primeşti. Mie nu-mi trebuie.

— Nu. De ce?

— Te rog eu mult. Ca să-ţi aminteşti de mine. Te rog! Să ştii că-l ai de la mine.

— Dar eu n-am ce să-ţi dau în loc.

— Nici nu-mi trebuie. Adică… ai. Am văzut că ai o insignă. Mi-o dai mie?

— Da.

Olguţa scotoci într-o cutie cu nimicuri şi găsi inelul. Era un cerculeţ subţire de aur, cu un bob de piatră verde. O bucură atât de mult că Andrei primise darul ei, era atât de convinsă că acest dar va săvârşi un miracol, încât făcu ceea ce mama ei credea că n-o să se întâmple niciodată: intră în bucătărie şi începu s-o ajute pe maică-sa la spălatul vaselor.

Andrei se reîntoarse în curte. Norii sechestrară soarele şi o lumină tulbure apăsa amiaza. Din depărtare, ca o năruire de bolovani, se auzi un tunet. Lae se repezi şi căscă, speriind un fluture alb, rătăcit, care pesemne luase laţele din capul dulăului drept o ciudată crizantemă. O coajă de ceapă se ridică în aer şi, mirată de ce fusese în stare, se lăsă din nou pe pământ. Îi urmă pilda un fiong de puf care, mai stăpân pe tainele aeronauticii, zbură peste gard, pierzându-se. Uşa magaziei se deschise cu un tril de clarinet acompaniat de timpanele depărtate ale tunetelor. Uvertura ploii începuse. O vrabie întârziată, jignită parcă de mustrările dirijorului, se aşeză nervoasă pe estrada sârmelor electrice, aşteptând să i se dea intrarea. Şi deodată, când partitura uverturii ajunsese abia la

jumătate, începu baletul drăcesc al ploii. O ploaie cu picuri grei cât boabele de coarnă, deasă ca o pădure, zgomotoasă, furioasă. Mai aproape de magazie, Andrei nu mai încercă să intre în casă. În curte, în ploaie, rămăsese numai plopul care acum semăna cu o umbrelă închisă, stricată, pe care vântul zadarnic se chinuia s-o desfacă.

— Andrei, unde eşti? Andre-ei!

Înghiţit de tropotul ploii, glasul Olguţei nu-l mai ajunse.

O pânză de păianjen cobora din podul magaziei şi curentul o legăna ca pe un năvod în miniatură, întins la uscat Andrei se jucă, destrămând-o cu un deget. Un fir şi încă unul se desprindeau spânzurând ca nişte aţe de ploaie.

— Ce faci aici?

În magazie, cu hainele ciuciulete, intrase Taşcu. Întrebase cu un glas uşor, cât să-l audă el însuşi, ca să nu-l sperie pe băiat.

— M-a prins ploaia, răspunde Andrei. Dar mata de ce n-ai mai stat în casă? Te-a udat până la piele.

Descumpănit, pentru că nu avea cum spune nici „da, dom Fane”, nici „da, madam Minodora”, Taşcu deschise gura şi o închise la loc. Se scutură de ploaie ca un motan de somn.

— Dezbracă-ţi haina, s-o punem la uscat!

— Nu, domnu’ Andrei. Zâmbi fericit că găsise acest „domnu’ Andrei”. O să se usuce şi aşa. Te-am văzut aici şi am venit.

Nu i se mai spusese niciodată „domn”. Nici. măcar ţigăncile ghicitoare, care spun „domnişorule” oricărui copil încălţat şi cu cămaşa întreagă pe el, lui nu-i spuseseră. Se simţi bine. Descifra acest

„Domnu’” în sensul creşterii, înaintării sale în vârstă. Şi, fără să-şi dea seama, Andrei se ridică pe vârfuri.

— Câţi ani ai, domnu’ Andrei?

— Treisprezece! (Nu-i împlinise, dar acum era încredinţat că-i are.)

— Eu şaizeci şi opt, domnu’ Andrei.

Undeva, foarte aproape, trăsni; se jupuiră parcă scoarţele unei păduri de stejar. Ploaia, aţâţată, se dezlănţui ca pentru un asalt hotărâtor.

— Domnu' Andrei… Taşcu îi vorbea privind în pământ, unde, la capătul betelor ude înfăşurate în cârpa cafenie a pantalonilor, două ghetuţe cu boturile curbate în sus, ca la patinele de altă dată, striveau o surcea rătăcită. Domnu' Andrei, eu am venit să te rog… eşti tânăr, foarte tânăr… mai eşti copil, domnu' Andrei… să spui nu, domnu' Andrei… să ceri să înveţi să mergi la şcoală… să spui nu…

Beţele lui Taşcu parcă se descleiară şi Andrei fu cuprins de spaima că omuleţul va îngenunchea. Se trase un pas, tremurând.

— Nu înţeleg… iartă-mă… de ce te uiţi aşa?

— Am şaizeci şi opt de ani, domnu' Andrei… boala mă roade, dar sunt încă viu… pot încă munci, domnu' Andrei… Dumneata eşti un copil… ai tot timpul… Dacă dom Fane mă alungă, unde să mă duc?… Să spui nu, domnu' Andrei… cere-te la şcoală… nu te încărca de un păcat.

Beţele umede nu-l mai sprijiniră. Căzu în genunchi. Ca un scaun răsturnat. Andrei ţipă şi o rupse la fugă prin ploaie. Intră în bucătărie îngrozit:

— Tanti Minodora! Olguţa! în magazie… Domnu' Taşcu… îi e rău…

Minodora Ghindă nu se sperie, zise că îl cunoaşte ea pe Taşcu, aşa i se face lui rău, dar nu păţeşte nimic. Când, după o vreme, se duse în magazie, Taşcu nu mai era, ceea ce îi confirmă cele spuse:

„Aşa-i Taşcu, om bătrân, i se mai face şi rău…"

*

* * *

Ploaia spălase oraşul obosit de soare, înviorându-l, şi seara găsi acelaşi cer din ajun, ţintuit de stele, cu ceva din gingăşia albastră a unei mătăsi uşoare de bal.

În grădina restaurantului, „orchestra de şapte persoane, sub conducerea maestrului Vasile Bunea" (cum e scris pe un afiş), îşi dădea sufletul, scheunând, grohăind şi zgâriind la trei instrumente – celelalte patru aveau zi

liberă – împingând în sus şi în jos, ca pe nişte scripeţi, notele prăfuite ale unui potpuriu dintr-o operetă. Orchestra mai era ajutată şi de *grataragiul* care, între un cârnat şi o friptură întoarsă pe cealaltă parte, bătea ritmul cu destulă însufleţire. Din salcâmii grădinii încă mai picurau stropi pe capetele şi în farfuriile consumatorilor. Şi pentru că aceasta se întâmpla foarte des, oamenii se distrau, legându-se astfel între toate mesele punţile unei intimităţi care îi dădea grădinii atmosfera unei petreceri familiare.

La o masă, în preajma intrării – „să fie mai departe de grătar, că-mi face rău fumul”, cum ceruse Minodora Ghindă – familia lui „dom Fane” (sub acest nume îl cunoştea îşi ospătarul) asculta muzica şi mesteca fripturile – „frumoase, special pentru dumneavoastră!” Ştefan Ghindă, pentru că treburile îl făcuseră să sară peste prânz, îşi mai comandă după friptură şi nişte cârnaţi. Scăldase totul într-un vin pe care îl bea strâmbându-se, îmbiindu-i şi pe ceilalţi: „Beţi şi voi, să nu rămână”.

Acordeonistul rosti în microfon: „Poftiţi la dans!” cu un glas atât de mustrător, încât câteva minute se consumă un tango fără ca nimeni să îndrăznească. În sfârşit, câteva perechi trecură pe cimentul din faţa orchestrei şi începură să danseze. Andrei şi Olguţa îi urmăriră un timp, Andrei mirat de un spectacol la care nu mai luase parte, Olguţa cu chef de dans, bătând tactul cu piciorul. Ştefan Ghindă îşi deschise haina şi dădu drumul la curea. În solniţă nu se mai aflau scobitori şi căută prin buzunare un băţ de chibrit. Găsi odată cu cutia şi *recipisa* adusă de Taşcu. I se adresă lui Andrei, împăturind *recipisa* şi afundând-o în buzunarul de sus al hainei.

— Am trimis bani la Iaşi! zise. Să fie de luminări şi de popă. Şi către nevastă-sa: Cred că or să ajungă la vreme. Restul, dacă a murit în spital, au acolo grijă de toate.

— Lasă, zise Minodora Ghindă, nu-i mai adu aminte băiatului. A tras şi după-amiază o spaimă cu Taşcu… A înnebunit sau ce-i cu el?

— Cine, Taşou?!

— Nu ştiu ce i-a vorbit de păcat şi de moarte. Ia spune, Andrei, ce ţi-a zis?

— Poftim? Băiatul era cu gândul în altă parte.

Îl vedea pe naşul Andrei aprinzând o luminare peste care pendula cădelniţa popii Leonida.

— Ce ţi-a zis Taşcu de-ai venit plângând în casă?

— N-am înţeles, tanti. Spunea nişte cuvinte… aşa… că-i bătrân… că eu nu-s. Zicea: „Domnu' Andreii să spui nu, să nu te încarci de păcat". M-am speriat că a căzut în genunchi şi am fugit.

Ştefan Ghindă râse:

— S-a ramolit, ce să-i faci? Mă uitam la el şi la Jenică. Ce anapoda au fost aruncaţi ăştia pe lume! Să te prăpădeşti de râs, nu alta. Jenică ăsta e lung ca o prăjină şi are nişte picioroange de sperie copiii, da' nu ştiu ce fel de dambla a dat peste el că abia face doi paşi pe jos. Şi Taşou alergă de cincizeci de anii pe chibriturile lui. Ce să-i faci? S-a ramolit. I-a venit vremea să-şi ţină beţele acasă. Le-a gonit destul. Ieri, până a ajuns la Obor, i-a luat-o înainte cine a vrut. Şi pe ţăran, dacă nu-l suceşti tu primul, l-ai pierdut la preţ. Sorbi din pahar, ridicând degetul mic în sus, ca o barieră. Îşi şterse apoi cu palma mustăţile umezite şi, la rândul ei, palma o şterse de faţa de masă. Asta nu-i meserie de om bătrân, cu ulcer şi cu popice în loc de picioare. Cât a mers a mers, a scos şi el un ban… că la mine dacă faci treabă nu te uit… am fost şi eu mulţumit… Acuma dacă nu mai merge, nu mai merge. Ce să-i faci?

— Vai de el! îl căina Minodora Ghindă. Să n-ajungă nimeni aşa.

Olguţa adunase şerveţelele de hârtie, le răsucise şi le înnodase ca o ghirlandă.

— Ia uitaţi-vă ce-am făcut! spuse, săltându-le apoi în aer. Parcă dansează cu noi, fetele, la gimnastică. Asta-i aminti de şcoală: Mămico, m-ai înscris?

— Mâine.

— Şi pe Andrei tot mâine?

Andrei întinse mâna spre braţul Minodorei Ghindă:

— Dacă s-ar putea, tanti, înscrie-mă la şcoala

numărul 5. M-am împrietenit cu…

Minodora Ghindă întoarse capul spre bărbatu-său. Acesta scutură sticla sifonului să mai iasă şi cele două degete de apă bolborosind pe fund:

— Lasă, zise, vorbim acasă. Domnu' Popic, fă-ne şi nouă

*

* * *

„Dragă nene Andrei, cu lacrimi în ochi îţi scriu din nou matale astăzi când o băgaţi pe mătuşa în groapă şi eu nu pot să fiu acolo la Iaşi s-o plâng şi eu cât de bună a fost. Dragă nene Andrei, e noapte târziu dar eu nu dorm, şi-ţi scriu, că unchiul Ştefan mi-a spus că nu mă mai dă la şcoală şi eu am întrebat de ce şi el mi-a spus că vrea să mă ţină pe lângă el la prăvălie să-l ajut. Eu am plâns şi l-am rugat şi am rugat-o şi pe mătuşa Minodora care a spus că unchiul Ştefan îmi vrea binele că de aceea m-a adus, că îmi vrea binele şi să-l ascult pe el. Eu n-am crezut aşa, dragă nene Andrei, am crezut că o să învăţ la şcoală mai departe la Bucureşti. Dar unchiul Ştefan nu vrea să mă dea la şcoală că zice că să-l ajut la prăvălie să învăţ meseria lui şi o să-mi prindă bine şi o să fiu mulţumit.

Dar eu tot n-am vrut şi l-am rugat în genunchi să mă înscrie la şcoală că am să învăţ de am să rup cărţile şi n-am să-i cer nimic. Dar unchiul Ştefan mi-a spus că nu sunt de capul meu şi n-o să fac ce vreau eu. O să-l ajut la prăvălie că am învăţat destulă carte în cinci clase şi o să-mi fie bine la prăvălie că nu ajung ingineri copiii orfani, dar nu-i *adevărat, că ajung şi ei ingineri. Ce să fac, dragă nene Andrei, scrie-le mata şi roagă-i mata cu lacrimi în ochi pentru mine să mă dea la şcoală că eu vreau să învăţ.*

Aici a plouat tare ieri, la Iaşi cum e? Am de toate şi de mâncare şi de toate şi vara Olguţa mi-a dat un inel, dacă mai trăia mătuşa i-l trimiteam ei că n-a avut săraca niciodată, şi eu sunt bărbat şi n-am nevoie.

Te rog, nene Andrei, scrie-le mata să mă dea la şcoală. Am să aştept în fiecare zi poştaşul cu scrisoarea matale.

Săru’ mâna, nene Andrei, şi nu mă uita.

Sava Andrei Str. Cuţitaru numărul 6 la tov. Ştefan Ghindă Bucureşti”.

CAPITOLUL IX

În urma ploii torenţiale din ajun, bordeiul de pe maidan „luase apă la galoşi”, ca să folosim cuvintele lui Gaie.

Băieţii veniseră pe maidan de dimineaţă. Stricăciunile nu erau prea mari. Avură de suferit pagube ireparabile doar provizia de mătase de păpuşoi în care apa intrase fără milă faţă de stăpânii pipelor, şi faţă de romanul în manuscris „*Cinci crime şi un singur criminal*”, din pricină că autorul, lipsit de simţul prevederii, îl redactase cu un creion chimic. Caietul arăta de parcă însăşi valurile Tamisei l-ar fi înghiţit…

„*În timp ce tânărul dar faimosul apaş Ciurcil se plimba nepăsător pe malurile ei înceţoşate*”. Restul se dregea de la sine într-o singură dimineaţă cu soare.

La locul dezastrului, cel dintâi sosi Harap, cum fusese poreclit Marin Dudă. Era nepotul unui vestit lăutar bucureştean şi fiul (al treisprezecelea fiu) al unui contrabasist dintr-un ansamblu de muzică populară. Marin însuşi învăţă să cânte la acordeon şi visa să îmbrăţişeze meseria de multe generaţii a familiei sale. Avea degete lungi, cuprinzând cu ele încă de la nouă-zece ani o octavă pe clapele acordeonului. La bordei n-aducea niciodată acordeonul cu el. Băieţii însă îl auziseră cântând la câteva serbări şcolare şi pentru meşteşugul său de muzicant nutreau un sincer respect care îl făcuse pe Harap să dobândească fără greutate dreptul de a frecventa bordeiul. De altfel, în ziua aceea, venind mai devreme ca ceilalţi, el se ocupă cel dintâi de ştergerea urmărilor ploii: îndreptase hornul aplecat, bătătorise podeaua, scosese la uscat băncile. Gaie veni cu mare poftă de şotii.

— ’Neaţa! îl salută el cu două degete pe frunte. Ai şi început activitatea?

— Închide gura şi pune şi tu mina! îl luă repede Harap.

— Domnule, măsoară-ţi cuvintele! Cu mine vorbeşti?

— Treci şi freacă banca asta.

Gaie se aşează pe bancă picior peste picior:

— Îmi permit să vă informez că bătrânul meu servitor a primit ordin să răspundă tuturor că am plecat la ţară.

— Gaie! îl privi strâmb Harap.

— Da, conte. Simt în ochii dumneavoastră o nemulţumire. Aţi adormit prost? Nu v-a priit baia?

Dar nu trebui să fie rugat de două ori, nu mai trebui să-l roage. Gaie se apucă de treabă şi lucră cu ambiţie, ceea ce nu-l oprea însă ca, din când în când, să exclame:

— Oh, cred că guvernanta ar leşina dacă mi-ar privi mâinile astea negre de noroi.

La vederea romanului înecat, Licã, sosit la un sfert de ceas după Gaie, reacţiona nebănuit de calm:

— Ei şi? O să scriu altul. Nu-i mare lucru.

Apariţia lui Tudorel le provocă un râs care nu încetă minute în şir.

— Ce-i, mă? Ce-i de râs? N-aţi mai văzut? încerca să-i potolească Savantul.

Nu, aşa ceva nu mai văzuseră. Părul lui Tudorel era alb. Alb ca un cearşaf. Alb ca un perete proaspăt văruit. Alb ca zăpada. Ca un bloc de desen neînceput. Rezultatul unei experienţe nereuşite. Experimentase pe propriul cap un nou preparat al laboratorului său, o loţiune care trebuia să intre în cosmetică sub numele de „Loţiunea Cristea”, duşmană de moarte a mătreţei, dar a cărei primă experienţă dăduse greş.

— Am pus cam mult perhidrol, asta-i. Ce găsiţi de râs? Gaie îl îmbrăţişa:

— Academicianule, vino să te pup! Ce mănânci dimineaţa că eşti aşa deştept?

Aţâţat de gestul lui Gaie, Licã veni spre Tudorel, cu palmele lipite ca pentru rugăciune:

— Lasă-mă să-ţi smulg un firişor, unul singur. Să-l păstrez ca amintire.

Până şi Harap socoti că merită să-şi spună cuvântul:

— Mă, tu meriţi să fii tras în poză. Tudorel îi privea

compătimitor:

— Sunteţi nişte proşti. Ce credeţi voi, mă, că marile descoperiri s-au făcut bătând din palme? Fără sacrificii, mă? Deştepţilor!

Se căzniră să vâneze cu praştiile o cioară, dar nu avură noroc. Pe una n-o nimeri Harap, pe alta o sperie Gaie şi a treia nu se mai aşează prin apropiere. Intrară în bordei. Tudorel îi informă că trecuse pe la şcoală şi că afişaseră listele de promovaţi după examenele de corigentă.

— Şi ai trecut? îl întrebă Lică.

— Trecut, bineînţeles. Tot azi m-am şi înscris într-a şasea.

— Şi eu, zise Harap.

— Oh, ah, eh, exemplul dumneavoastră e mişcător. Eram de altă părere, dar o să trimit şi eu mâine secretarul să mă înscrie! rosti în nota sa obişnuită Gaie.

— Staţi, sări Lică. Nu ştiţi nimic. Să vă spun eu o bombă, ţ Anul ăsta îl avem la gimnastică pe…

— Veche! făcu Gaie.

— Am aflat noi înaintea ta, spuse superior Tudorel.

— Pe cine? lungi gâtul Harap. Lică, mirat, către Gaie şi Tudorel:

— Cum aţi aflat? La mine a fost o întâmplare.

— Ştiinţa, mă, nu crede în întâmplări, decretă concurentul Albei ca Zăpada. Noi ştim exact. Avem antene!

— În ceea ce mă priveşte, m-a sunat cancelaria la telefon şi mi-a comunicat, zise Gaie.

— Despre cine vorbiţi? Hai, mă, spuneţi o dată! era curios să afle Harap.

— Un profesor ca toţi profesorii. A terminat I.C.E.F-ul ca şi soră-mea, zise Tudorel.

— Luminaaa! Persoanele din fund sunt rugate să părăsească sala în linişte! îşi aminti Gaie şi râse.

Lică ardea de nerăbdare să le povestească întâlnirea lui cu instructorul:

— Cu mine a fost o chestie formidabilă! M-a prins sub un camion şi a venit să mă pârască lui tata. Dar l-a luat

tata în nişte focuri! Ce-i drept, ca fotbalist toată lumea zice că-i bun.

— E grozav, mă, nu bun! îl corectă Tudorel.

— Fie şi grozav, îi făcu pe plac Lică. Dar de ce mi-a aruncat briceagul? Crede că n-o să-mi cumpăr altul?

— Şi cum îl cheamă? Cum îl cheamă, mă? se grăbea să afle Harap, invidios că el e singurul care încă nu ştie nimic.

— Mihu, mă, fotbalistul, mijlocaş la „Locomotiva”.

— Mihu Cumpănă.

Harap deschise gura şi rămase cu ea căscată.

— Conte, vedeţi că aţi uitat uşa deschisă, îl împunse Gaie.

— Ce-i, mă? Ce-ai rămas aşa? îl zgâlţâi Tudorel.

— Îl cunoşti şi tu? bănui Lică.

Harap se ridică. Când avea de spus ceva important n-o putea face decât în picioare, ca la lecţie:

— Mihu Cumpănă? Aoleu… Voi ştiţi ce-am făcut eu alaltăieri cu el?

— L-ai ucis într-un duel cu spada. Ah, suflet de piatră!

— Ştiţi ce-am făcut? L-am suit în vârful teiului şi l-am pus să-şi strige numele.

— Tu?! întrebară într-un glas Tudorel şi Lică.

— Dumneavoastră… chiar dumneavoastră în persoană? râse şi Gaie.

Harap părea mai mult speriat decât mândru:

— Eu. N-am ştiut că e profesor. Să vă spun cum a fost… Şi după ce le spuse, încheie îngrijorat:

— Voi ce credeţi că o să iasă din asta? Oare o să-mi facă ceva?

— Vai, cum vă puteţi închipui? E un suflet nobil! îl linişti Gaie.

— Ştiţi ce-o să iasă? se băgă Lică. O să stea la noi trei zile ou cea de alaltăieri.

Dar Tudorel fu de altă părere:

— Nu-l cunoşti. E tare.

— Tare şi îl suie Harap în tei, râse Lică. Vă spun eu:

Pe noi nu pune nimeni şaua.

— Cred că vă înşelaţi!

Glasul care rostise aceste cuvinte nu era al lui Tudorel. Nici al lui Harap. Şi judecând după discuţia care se consumase, nu putea fi al lui Lică şi nici al lui Gaie.

Băieţii se uitară unul la altul, uimiţi.

— Ce-a fost asta? întrebă Lică.

— Parcă am auzit o voce, sigur nu era Tudorel.

— A spus cineva: „Cred că vă înşelaţi”. Am auzit bine, zise Harap.

— Domnilor, castelul e bântuit de fantome!

*

* * *

E greu să-ţi imaginezi o piaţă fără gălăgie. Face şi ea parte din decor, ca tarabele şi muştele, ca pungile şi cântarele.

Şi totuşi sunt ore din zi când piaţa pare parcul unui sanatoriu. E o linişte, că-ţi vine să păşeşti pe vârfuri. Aceasta se întâmplă după-amiaza, când nu-s clienţi, şi negustorii dorm şi ei. O asemenea oră trăia acum piaţa de la barieră. Plictisit, Ştefan Ghindă îi dădu lui Andrei o cârpă să lustruiască un coş de mere şi ieşi să stea de vorbă cu fotograful. Taşcu, care moţăise pe scăunelul lui din fundul gheretei, se scutură şi se oferi să facă el treaba dată lui Andrei:

— Le lustruiesc eu, dom Fane.

— Lasă, Taşcule, să înveţe băiatul!

— Le lustruiesc eu, dom Fanc.

— Dormi acolo! Lasă băiatul să înveţe.

Andrei se cutremură la gândul că rămâne singur cu Taşcu. Dacă îl *apucă* iar ca ieri? Se întoarse cu spatele la Taşcu, aplecându-se peste coşul cu mere, lăsându-se absorbit de treabă.

— Să-ţi ajut şi eu, domnu’ Andrei!

Se prefăcu că n-a auzit. Dar Taşcu repetă, şi vocea lui parcă îi alunecă pe spinare ca o pietricică de gheaţă.

— Să-ţi ajut şi eu, domnu’ Andrei!

— Nu trebuie. Mulţumesc. Nu mi-e greu.

Termină treaba repede, tot timpul regretând că o termină prea repede Ştefan Ghindă nu se înapoia. Ce să mai facă pentru a nu fi nevoit să-l vadă pe Taşcu, să întâlnească privirea aceea îngrozită din magazie şi care nu-i ieşea din minte? Ce avusese ieri Taşcu cu el? Ce putea să aibă cu el Taşcu? „O fi vrut să mă ajute? A aflat că unchiul nu vrea să mă mai dea la şcoală şi a vrut să mă înveţe ce să fac ca să-l înduplec? Dar de ce tremura şi de ce-a căzut în genunchi? O fi un om atât de bun? Suferă atât de mult pentru mine? De-ar primi mai repede scrisoarea nenea Andrei! De-ar primi-o mai repede! Numai el o să-l înduplece pe unchiul Ştefan”. În stânga pieţei, bariera se închise, scârţâiind, şi peste puţină vreme trecu o locomotivă, trăgând după ea, icnind şi suflând greu, două vagoane de marfă goale. Obişnuiţi, niciunul din oamenii pieţii nu luară în seamă târâirea aceasta de melc, scârţâitul monoton, pufăitul sleit, de pipă înfundată. Doar prin faţa lui Andrei gonea cu viteza sunetului un tren care înghiţea distanţele, rupea barierele, lăsând gărilor doar ecoul vâjâitului său, dărâmând semafoarele cu suflul, înroşind şinele. Era trenul care îi ducea la Iaşi scrisoarea şi care, încă de la Bârnova, ca să ajungă mai repede, o lua peste pădure şi peste Cetăţuia, sărea Bahluiul şi nu se oprea până la meşterul Andrei.

Scăpă cârpa din mână şi se aplecă s-o ridice. Din buzunărelul cămăşii se rostogoli până la picioarele lui Taşcu inelul cu pietricică verde. Bătrânul îl ridică şi-l ţinu apoi în palmă, apropiindu-l şi depărtându-l de ochii lui fără culoare, ca o veveriţă care a găsit o alună.

— E al meu, zise Andrei, temător o clipă că Taşcu ar putea să i-l ia.

Îl luă cu vârful unghiilor, fără să atingă palma bătrânului şi-l puse la loc în buzunar. Intră Ştefan Ghindă. Râdea:

— Oameni cu sticleţi în cap! A venit la nea Scrumbie unul care i-a cerut să-l pozeze c-un cuţit în mână, uite-aşa, cu vârful în piept. Nebuni. Să-i uzi cu furtunul. Şi pentru că ot veni vorba: Ia du-te tu, nepoate, adă o căldare cu apă

şi mai scoate niţel fierbinţeala din pietrele astea! S-au încins de tot. Vezi că-i după uşă căldarea.

— Mă duc eu, dom Fane.

— Lasă, Taşcule. Să înveţe băiatul.

Pompa de apă era dincolo de linie. Andrei mai fusese o dată. Luă căldarea, bucuros că pleacă. Scăpa de Taşcu şi poate avea norocul să-l vadă şi el pe nebunul care se poza.

Ştefan Ghindă cântări unei femei nişte struguri.

— Pe alese, coniţă! La mine-i cum vrea clientul.

— Numai preţul e cum vrei dumneata.

— Să nu mai vorbim de bani, coniţă, oftă Ştefan Ghindă. Marfă frumoasă. Hamburg.

Apoi veni în fugă, strângând în pumn o hârtie de un leu, un băieţel îmbrăcat doar cu nişte nădragi roşii.

— Domn Fane, dă-mi şi mie de-un franc prune.

Ştefan Ghindă luă întâi hârtia, apoi din ochi, fără cântar, apucă un pumn de prune şi-l aruncă de sus în palmele făcute căuş ale muşteriului pitic.

Se întoarse apoi către Taşcu:

— Du-te şi tu acasă, Taşcule. Ce mai stai?

— Mai stau, dom Fane.

— Du-te, omule! mai pune-ţi la uscat chibriturile.

— Mai stau, dom Fane. Şi deodată, repezit, grăbit parcă să sfârşească dintr-o răsuflare: Dom Fane!

— Ce-i? făcu Ştefan Ghindă, căscând.

— Dom Fane, fură, nu-l ţine, fură!

— Ce-i, Taşcule, te-ai scrântit?

— Fură, dom Fane. Am văzut eu.

— Taşcule, te-a bătut soarele în cap?

— Nepotul, dom Fane. Fură. Am văzut la el un inel de aur. O fi de-al lui madam Minodora. Nu-l mai ţine pe la prăvălie. Fură. Şi iar părea că i se descleiaseră genunchii şi că se va prăbuşi. Eu nu ţi-am luat un căpeţel de aţă, dom Fane. Nu ţi-am ascuns un ban.

— Taşeule, ce bâigui? Ce inel ai văzut la băiat?

— Un inel, dom Fane. De aur, cu piatră.

Andrei se întorcea, aplecat de greutatea căldării, cu mâna liberă întinsă ca un semafor. Depuse căldarea în uşă,

îndreptându-şi spatele.

— Ia vino-ncoa'! îl chemă cu degetul Ştefan Ghindă. Ce inel ai? Ia arată-mi-l! Andrei îi dădu inelul. Ştefan Ghindă îl cercetă cu atenţie.

— Ăsta-i din casă, îl ştiu.

Şi-i cârpi băiatului o palmă peste ureche, care-l răsturnă peste o ladă cu roşii.

— Te-am adus ca să mă furi, hai?

Andrei simţi cum i-au intrat în ureche nişte ace înroşite în foc.

— De asta te-am adus, derbedeule?

— Mi l-a dat, unchiule, mi l-a dat, zise băiatul în timp ce Ştefan Ghindă se pregătea să-i mai tragă o palmă, iar Taşcu se furişa afară.

— Cine ţi l-a dat?

— Mi l-a dat Olguţa. E al ei. Nu ştiam că nu trebuia să-l primesc.

— Olguţa? Ei lasă că o învăţ eu să fie darnică. Du-te acasă. Vorbim noi când vin. Şi către un client care apucase şi cântărea în palmă un cantalup: Oricare îl luaţi, e miere şi parfum. îi dau pe garanţie.

*

* * *

— Domnu' Andrei! Stai, domnu' Andrei!

Băiatul era aproape de colţul străzii Cuţitaru. Păşea anevoie, topit de căldură, apăsându-şi ou palma urechea lovită care îi ardea ca jarul. Auzindu-i vocea lui Taşcu vru s-o ia la fugă, dar nu avu putere. Toc-tocul ghetuţelor scălâmbăiate ale lui Taşcu se opri lângă el. Andrei îşi desprinse palma de ureche. „Să nu mă întrebe, să nu-mi vorbească de bătaie. Nu vreau".

— Domnu' Andrei!

Urechea încă îi mai ţiuia. Auzi cuvintele lui Taşcu acoperite parcă de piuiturile unor semnale Morse.

„Ce mai vrea: de la mine? Ce i-am făcut eu? De ce mă urmăreşte?"

— Domnu' Andrei, eu n-am vrut să te bată, i-am spus numai ca să nu te ţină acolo. N-am vrut să te bată. Du-te la

şcoală, domnu’ Andrei. Nu-mi lua pâinea mea.

Taşcu venise atât de aproape, încât parcă i se lipise de cămaşă. Îi simţea pe obraz răsuflarea acră.

Andrei se dădu înapoi şi se înfipse cu spatele în grilajul unui gard.

— Nu-mi lua pâinea, domnu’ Andrei. Mă alungă dom Fane ca să te aducă în locul meu. Eu nu i-am furat un căpeţel de aţă. Nu te supăra, domnu’ Andrei, dar abia ai venit şi… Inelul e de preţ. E de aur…

Abia acum înţelegea pe deplin Andrei palma lui Ştefan: Ghindă. Strânse fălcile şi ţipă la Taşcu:

— Vasăzică mă credeţi hoţ? Aşa mă credeţi?

Simţi cum mâna i se ridică singură, încordată ca un arc. O repezi spre faţa lui Taşcu. O clipă fu cuprins de o linişte şi o uşurare ca atunci când, frânt de oboseală, te trânteşti îmbrăcat pe un pat proaspăt şi răcoros. Dar se dezmetici imediat, dumerindu-se înspăimântat că cel din faţa sa nu e nici Gaie, nici Lică şi niciunul dintre băieţii săi.

— Am şaizeci şi opt de ani, domnu’ Andrei.

— Iartă-mă, iartă-mă, iartă-mă! rosti fără să mai poată opri acest cuvânt care scapără ca scânteile dintr-o brichetă încăpăţânată.

Taşcu dădea din cap, cu ochii închişi, ou buzele tremurânde, ca şi cum ar fi rostit o rugăciune. Apoi, deodată, se scuturâ, se răsuci pe călcâie şi plecă, întovărăşit de toc-tocul ghetuţelor lui de copil.

*

* * *

Storurile erau trase şi în umbra gri-verde a camerei te întâmpina o răcoare de „odaie mare” a unei case de ţară, unde se intră rar, cu un fel de evlavie, şi unde răceala e în pereţi, în lucruri, căldura verii nu se atinge de ea, socotind-o *tabu*, un domeniu inviolabil.

Olguţa se trântise pe canapea, desculţă, într-un halat uşor de casă, cu mâinile sub cap, obosită de vizitele făcute în dimineaţa aceea. Trecuse pe la Doina şi pe la Sanda, n-o răbdase inima să nu schimbe o vorbă şi cu Ina, şi ca să nu se supere Ioana că fusese la Ina şi pe la ea nu, intrase şi la

Ioana. Aveau atâtea să-şi povestească fostele şi viitoarele colege de clasă! Nu degeaba i se spune vacanţei de vară vacanţa mare. E atât de mare că, după sfârşitul ei, abia îţi ajunge un an (până la cealaltă vacanţă mare) să-ţi povesteşti întâmplările. Într-o singură dimineaţă nu epuizară nici a suta parte, nu urniră din loc decât o pietricică din Everestul peripeţiilor, toate fără deosebire „nemaipomenite”.

Doina îşi petrecuse trei săptămâni la mare, într-o tabără de la Costineşti. Se înapoiase neagră ca ciocolata. Şi nu ca ciocolata cu lapte: ca aceea amăruie. Se înapoiase cu fotografia toboşarului detaşamentului al doilea ascunsă în fundul cutiei cu scoici îşi cu o nouă pasiune: muzica la tobă.

— Vai, tu, îi spusese Olguţei, nici nu bănuiam că toba poate să te înfioare aşa. E un instrument divin. Nici nu se compară cu goarna, nuuu… Gornistul era unul cu nasul pe sus care, cum vedea o fată, îi sufla cu goarna în urechi. Ce apucături, tu! Pe când toboşarul, Aurel… Când era de serviciu la bucătărie, întâi pe mine mă servea. Într-o zi mi-a dat compotul lui, tu. Eu am zis: „Mersi, nu trebuie!” Dar el nu şi nu. Pe urmă, seara, mi-a scris şi m-a întrebat cum mi-a plăcut compotul. Ah, când auzeam toba!

Ioana stătuse o lună şi jumătate la tatăl ei, electrician pe un şantier din apropierea Sighişoarei.

— M-am îngrăşat, tu, Olguţo, cu două kilograme. Beam numai lapte de bivoliţă. Parcă-i smântână. Şi el… a, nici nu i-am povestit!… îl cheamă Viorel… îmi spunea că îmi stă bine aşa. Ce-a mai fost şi cu Viorel! A vrut să se arunce de pe Cetate din cauza mea. Zău, tu! Mi-a dat alt băiat, Dinu, o floare şi Viorel mi-a zis că dacă n-o rup, se aruncă de pe Cetate. Am rupt-o, se înţelege!

În răcoarea camerei, aşteptând ora mesei, Olguţa depăna poet ghemul întâmplărilor la care luase parte, de data aceasta mai puţin vorbăreaţă. Ce să le fi povestit ea? Nu pusese nicăieri, nu cunoscuse niciun Aurel şi niciun Viorel. „Am aflat că stă un băiat drăguţ la tine”, îi spusese Sanda. „Da, e vărul meu!” răspunsese. Dar Sanda nu se

mulţumise cu atât: „O să vin pe la voi, tu! Să-mi faci şi mie cunoştinţă ou el. Dacă ţi-e rudă, înseamnă că ţie nu-ţi place”. Olguţa nu înţelesese. „Cum să nu-mi placă? E doar vărul meu…” „Ei, nu aşa, tu… Mă gândeam altfel… Aşa cum îl place Doina pe toboşar. Nu ţi-a spus Doina nimic?”

Pe stradă trecu un telal. Articulaţiile lui de flaşnetă dezacordată o enervară pe Olguţa. „Tocmai acuma şi-a găsit!” îşi acoperi capul cu o pernă. Ghemul mai era lângă ea. Apucă din nou firul rupt. Îl apucă, dar nu mai ştia ce să facă cu el. „Mi se pare că ţin un pic la Andrei, îşi spuse deodată. Nu vreau ca Sanda să-l cunoască. No s-o chem la noi. Da, mi se pare că ţin un pic la el. Aşa cum s-a întâmplat cu băiatul acela de la ziua Inei. Cum îl chema? Hm, nici nu ştiu măcar cum îl chema! Nu l-am visat niciodată. Pe Andrei l-am visat. Şi tot lui i-am dat şi inelul. E ceva când dăruieşti un inel…”

Aşa, gândindu-se la el, o găsi Andrei. Olguţa se ridică repede, stânjenită, de parcă ar fi surprins-o mama cotrobăindu-i în poşetă sau scriind în caietul ei secret. I se părea că Andrei o ascultase stând pitit undeva, în puful pernei, şi acum ştia tot. Se simţea vinovată, aproape îi venea să spună: „N-o să mai fac”. Îşi căută repede sandalele să plece în bucătărie.

— Olguţo! o strigă Andrei.

Era la uşă. Rămase cu mina pe clanţă.

— Olguţo, era mai bine dacă nu-mi dădeai inelul. Ştii… Acum era sigură că Andrei o auzise. Nu-l mai aşteptă să sfârşească. O zbughi pe uşă, îmbujorată, gata să plângă. Alergă la poartă, repetându-şi ca o placă pe şanţul căreia acul s-a împiedicat: „Ştie, ştie, ştie, ştie…”

Auzi paşii îndesaţi ai lui Ştefan Ghindă. Nu ieşi să-l întâmpine. Se prefăcu chiar că nu-l observase şi se uită în altă parte. Dar când se întoarse, Ştefan Ghindă era lângă ea.

— Ce faci aicea, domnişoară? o împinse cu un ghiont înainte. Hai în casă! Dar nu mai avu răbdare să aştepte până în casă: Ce-i cu inelul, domnişoară?

Îl privi îngrozită. „Cum? Şi tata ştie?!”

— Ce inel?… Lasă-mă…

— Inelul, domnişoară, inelul! De el te întreb!

— Nu ştiu. Ce vrei? Ce inel?

Fruntea asudată a lui Ştefan Ghindă se încreţi ca un balon dezumflat.

— O să te oale în picioare, o să te ucid. Tu i-ai dat inelul?

Sub pumnul ridicat s-o strivească, Olguţa se ghemui, ferindu-şi capul între umeri.

— Tu i-ai dat inelul? Tu?

„Nu vreau să mă bată! Nu vreau, nu vreau!” ţipă Olguţa cu un glas care îi ardea gâtul şi-i scămoşa limba.

— Nu, nu mă bate! N-am dat eu inelul. Nu mă bate. N-am dat nimic. Nu mă bate.

Pumnul se retrase.

— Ştiam eu, tămâia lui de bandit.

Şi Ştefan Ghindă se îndreptă spre uşă, desfăcându-şi cureaua lată de la pantaloni. Udă apoi cureaua, vârând-o de câteva ori în butoiaşul cu apă de ploaie de sub burlan. Apoi intră în casă, împingând uşa cu umărul.

*

* * *

În smârcurile maidanului, apa ploii din ajun încă mai mustea. Mihu Cumpănă îşi suflecă pantalonii.

De pantofii de pânză nu-i prea păsa: magazia clubului sportiv nu ducea lipsă de aşa ceva.

Bordeiul îl descoperi uşor. Mai precis, se descoperi singur. De departe zări grupul băieţilor. Intrau.

Mihu Cumpănă se îndreptă spre bordei cu gândul de a deschide uşa cu gestul cel mai sigur şi, fără altă introducere, să spună: „Ei ce mai e nou, fraţilor? Uite că am venit şi eu. Ştiam că mă aşteptaţi!” Ajuns lângă bordei însă, ideea nu-i mai plăcu. „Nu, e nevoie de o altfel de intrare. Un fel de

«Maestre, muzica! Urmează cel mai tare număr al programului nostru!» „Se decise să aştepte momentul unei asemenea intrări. Prin butucul hornului se auzea bine discuţia băieţilor din bordei. O urmări, fără intenţia de „a

trage cu urechea”, mulţumindu-se cu ce ajungea până la el. Şi până la el ajungea mai ales vocea tare a lui Gaie. Pe măsură însă ce discuţia se înfierbânta, chiar dacă n-ar fi vrut să audă, nu-l ocoleau glasurile băieţilor. „O, ce cinste mi se face! zâmbi tânărul. Se vorbeşte, dar faptul în sine ar trebui să mă onoreze!” Deodată, din bordei, după o rafală de râs, desprinse vocea lui Lică:

„Vă spun eu, o să stea la noi trei zile cu cea de alaltăieri!” Şi a lui Tudorel:

„Nu-l cunoşti… E fotbalist, mă! E tare!” Şi din nou glasul lui Lică:

„Tare… şi îl suie Harap în tei… Vă spun eu: pe noi nu pune nimeni şaua!”

„Intrarea” pe care o aştepta Mihu Cumpănă veni mai repede decât îşi închipuise. Se aplecă peste horn şi spuse:

„Cred că vă înşelaţi!”

Apoi fugi şi se ascunse la vreo zece metri de bordei, pitindu-se în nişte bălării.

Băieţii ieşiră afară. Îşi rotiră privirea peste largul maidanului, apoi răscoliră câteva tufe de brustur.

— Nimeni! ridică din umeri Tudorel.

— Eu precis am auzit o voce care a spus: „Cred că vă înşelaţi!” zise Harap.

— Şi eu, confirmă Lică.

— Domnilor, v-am mai spus: castelul e bântuit de fantome.

— Gaie, termină! se supără Harap.

— Bine, să lăsăm fantomele. Mi-e o foame şi nu vreau să-mi stric pofta. Haideţi acasă! După masă veniţi la mine. Cumpărăm de la barieră câţiva pepeni şi… las pe noi!

Plecară. Mihu Cumpănă îi auzea din ce în ce mai slab, până ce ultimul glas, tot al lui Gaie, se pierdu într-un foşnet de bălării.

Prima constatare, după ce se obişnui cu mirosul de beci neaerisit al bordeiului, fu că „Spaima instructoarei” nu avea nimic fioros, că în cel mai fericit caz ar fi putut înspăimânta o pisică fricoasă. Îl asocie cu coliba lui Robinson Crusoe, cu deosebirea că puşca era aici înlocuită

cu o panoplie de praştii şi biblia cu un exemplar din „Scânteia pionierului”, care ţinea loc de faţă de masă. Nu-şi mai amintea dacă nefericitul marinar singuratic fuma. Presupunând că da, atunci între pipa lui Robinson şi colecţia de pipe de aici existau strânse legături de rudenie.

Când îi spusese că are de gând să le facă băieţilor o vizită la bordei, Dana îl întrebase mirată:

„De ce? Ce să cauţi acolo? Ce treabă ai acolo? Cu ce-o să te ajute vizita asta?”

Ploaia de întrebări îi aminti lui Mihu de un reporter sportiv care se năpustise asupra lui după ultimul antrenament. O întrebase la rându-i pe Dana: „Îmi iei un interviu?”

„Nu m-am gândit, dar e o idee... Să începem... Numele? Pronumele? Vârsta?”

„Cunoscute! Prea cunoscute!” „Profesia?”

„Profesor de gimnastică. Răspund de un detaşament de pionieri, dacă ştiţi ce înseamnă asta...” „Ce căutaţi în bordei?”

„Foarte greu de răspuns exact. Cu aproximaţie, caut un început pentru o aventură”.

„Ce înţelegeţi prin aventură?”

„În general, înţeleg ce înţelege orice autor de enciclopedii, în bordei însă mă refer la acea aventură pe care n-o poţi trăi decât cu o condiţie...”

„Care?”

„Să porţi pantaloni scurţi!”

„Dar dumneavoastră purtaţi pantaloni lungi...” „Am primit sarcina să-i tai. Încă nu ştiu dacă o să reuşesc. Mi se pare că până acum n-am nimerit foarfecele potrivit”.

„Îmi permiteţi să reiau... Căutaţi un început pentru o aventură. Şi?”

„Şi nu-l găsesc! Vedeţi bordeiul acesta îmi întăreşte o bănuială... Materialul pantalonilor scurţi nu-i docul, nici postavul, nici catifeaua. Doc, postav, catifea sunt numiri date de oamenii maturi. Materialul poartă numele de «aventură». E un material care nu se rupe şi nu se murdăreşte...”

„Iertaţi-mă, dar puţini pantaloni scurţi am văzut fără să fie rupţi sau murdari”.

„Depinde ou ce ochi i-aţi privit. Cu ochii celor care îi poartă mi se pare că trebuie priviţi, ca să nu te înşeli. Dar să nu ne depărtăm. Aş încerca o afirmaţie…”

„Ce anume?”

„La vârsta pantalonilor scurţi totul e aventură. Totul, fără excepţie. Somnul, masa, lecţiile, jocul.

Totul poartă pantaloni scurţi din materialul eu numele de «aventură»”.

„Totuşi, câteva amănunte măcar”.

„Să mă gândesc… Mă pricep încă prea puţin la ţesături din acestea. Cantităţile le-aş încurca, fără îndoială. Dar hai să luăm urzeala! Din ea cu siguranţă că nu lipsesc curiozitatea, căutarea, neprevăzutul, lupta, primejdia…”

„Şi bătătura?”

„Ea le adună, le înmănunchează, pentru că din ea nu lipsesc visul, prietenia, dragostea”.

„Înţeleg. Şi, în cazul dumneavoastră, ce credeţi că mai lipseşte acestei ţesături?”

„Cred că un al treilea fir. După câte am înţeles, aceasta e şi sarcina pe care am primit-o: să întăresc ţesătura cu un al treilea fir”.

„Bănuiesc că are şi acest fir un nume!”

„Da. Scopul! La prima vedere, gramatical, pare un simplu substantiv. E însă un complement de cauză. El face ca celeilalte două fire, subiectele, să răspundă la întrebarea: «De ce?» Cu alte cuvinte:

«În numele cui?». Acum mi se pare că pot să vă explic mai clar ce am vrut să spun prin «Caut un început pentru o aventură…»”.

„Ascult…”

„Caut un prilej pentru a întări ţesătura cu cel de al treilea fir, ca să-i înzecească trăinicia, ca să-i dea o culoare vie, ca să se poată face din ea, mai încolo, şi pantaloni lungi. Caut acest prilej şi nu-l găsesc. Căutările de până acum le pot trece în bilanţ la capitolul «Pierderi». Totuşi, ceva îmi spune că nu trebuie să mă îndepărtez de bordei.

Acolo, printr-un cotlon al bordeiului, trebuie căutată cheia pierdută cu aproape doi ani în urmă de o colegă mai puţin norocoasă, poate chiar mai prostuţă şi mai neajutorată”. „Planuri de viitor?”

„Deocamdată să găsesc cheia... prilejul... începutul noii aventuri!”

Stătuse apoi de vorbă şi cu taică-su. Fireşte, pe alt ton... „Instructor la copii e o treabă grea, băiete...” „Da”, oftă Mihu.

„Şi atunci de ce oftezi?” îl luă la rost Miron Cumpănă. „Pentru că e o treabă grea! De ce altceva?”

„Păi asta ar trebui să te bucure. Eu când am zis că e o treabă grea, m-am gândit la tine cu invidie. Şi tu oftezi?” „Sunt prea încurcate toate”.

„Asta-i şi mai bine. O să fie şi mai mare bucuria când o să le descurci”.

„Nu găsesc încă firul de care să apuc”.

„Nici asta nu-i rău. Căutându-l, nu se poate să nu dai de el, şi găsindu-l, găseşti şi satisfacţia că tu ai fost acela care ai căutat”.

„Pe maidan, copiii au un bordei. Trebuie să încep cu el”. „Începe cu el, dar şi sfârşeşte cu el cât mai repede!” „Deocamdată nu se poate. Bordeiul mai are încă de trăit”. „Important este să trăiască atât cât trebuie. Nicio zi mai mult”.

„Asta ştiu. Nici într-un caz n-o să-i prelungesc eu viaţa. Acum însă am nevoie de el”.

„Ar fi mai bine să gândeşti altfel. Nu tu ai nevoie de el, ci el de tine. Pentru că tu poţi face din el un palat. Cu ceva voinţă. Măcar de doi bani”.

„Nu prea am. Împrumută-mi, că ai din belşug”.

„Găseşte-le în tine şi-o să găseşti şi firul şi tot ce mai cauţi...” Mihu Cumpănă se apucă să cerceteze bordeiul.

Întinse mâna după o praştie, când se deschise uşa şi intră, cu obrajii încinşi, cu dungi roşii pe picioarele ieşite din pantalonii scurţi, prăbuşindu-se pe o ladă, ca un ostaş întors din prima linie, Andrei.

CAPITOLUL X

„Atenţiune! La al şaselea semnal va fi ora optsprezece”.

Olguţa răsuci butonul; surprins, ochiul verde al aparatului clipi, apoi se închise ca pentru somn. Un minut după aceea, ceasul-deşteptător din bucătărie, oprit dimineaţa la jumătatea strigătului, zbârnâi şi el, vlăguit, până când, cu o ultimă sforţare, scoase un croncănit de cioară îngheţată. Preluând ştafeta, îşi începu concertul pentru o sută de corni sirena fabricii de tutun. Se împlineau aproape şase ore de când Andrei fugise de acasă. Olguţa era singură. Minodora Ghindă voise s-o ia şi pe ea la o rudă, în Obor, dar Olguţa minţise că o doare capul şi – ca s-o convingă pe maică-sa – se trânti pe canapea, înfăşurându-şi fruntea cu o batistă udă. Fugind, Andrei trecuse pe lângă ea şi nu-i aruncase măcar o privire. Îl strigase, dar nu se oprise. Şi ea nu găsise puterea să alerge după el. Frica de bătaie o paraliza. Cu un an şi jumătate în urmă vânduse unui telal o jachetă. Văzuse undeva un mărţişor – un coşar de argint urcând o scară cu o inimioară roşie într-o mână – şi ceruse bani să-l cumpere. Nu i se dădură. Cumpărase mărţişorul din banii de pe jacheta vândută. Mărţişorul îi fusese găsit, şi la prima încruntare a lui taică-su mărturisise. Ştefan Ghindă o bătuse cu cureaua. îi învineţise mâinile şi picioarele. De ruşine, nu se dusese câteva zile la şcoală; pleca de acasă şi se ascundea în sala de aşteptare a Gării de Nord. Aici o zărise ruda de la Obor şi o pârâse lui taică-su. Peste urmele vechi ale curelei se aşezară altele. Luni de zile se trezise noaptea plângând, visând că e bătută. De teama bătăii învăţa, mânca tot ce i se punea în farfurie, nu întârzia acasă.

Gândul că ar mai putea fi bătută o îngheţa: începeau să-i tremure picioarele şi mâinile, o cuprindea ameţeala. La prânz, când văzuse pumnul ridicat al lui taică-su, vechea groază o cuprinsese din nou. Ar fi făcut şi ar fi spus orice, numai să n-o bată. Dar faptul că Andrei fusese bătut din pricina ei îi dădea acum o stare asemănătoare cu durerea. Rămăsese acasă ca să-l aştepte. Stătuse la

fereastră până simţise că-i amorţesc braţele. Trecu întâmplător prin faţa oglinzii şi se văzu atât de urâtă, că trase cu pumnul în oglindă. Tresărea la fiecare lătrat al lui Lae. Încercă să-şi prindă numărul pe mâneca şorţului de şcoală, dar se înţepă la deget şi aruncă totul pe jos: şi şorţ, şi număr, şi cutia de lucru. Un program de romanţe transmis la radio o mai linişti, dar anunţarea orei o trimise din nou, nervoasă, la fereastră. Andrei nu se arăta. Din vina ei fusese bătut. Din vina ei fugise. Dar unde? Nu cunoştea pe nimeni. N-o fi la Gaie? Ce-ar fi să-l caute? îşi trecu mâna prin păr, fără să se mai pieptene; nu-şi găsi cordonul rochiei, dar nu-l mai căută şi ieşi din casă.

În curtea vecină, Ioana Dragu strângea rufele uscate de pe o frânghie.

Olguţa o întrebă de Gaie, dar femeia, în loc de răspuns, începu să se minuneze: „Tii, da' mare te-ai mai făcut! Acuşi o ajungi pe maică-ta…" Abia pe urmă păru să-şi amintească de ce venise fata:

„Gaie? E după casă cu nişte băieţi. Să-l strig… Gaie! Gaie!"

— Sunt plecat la băi! se auzi glasul lui Gaie de după casă.

— Gaie! îl mai strigă o dată maică-sa. Vino niţel!

— Nu pot, sunt în pijama. Ioana Dragu înălţă din umeri:

— Uite aşa îmi mănâncă sufletul. Du-te la el, Olguţo! Altfel nu vine.

Pe o scândură întinsă pe doi butuci, râdeau cu dinţi negri gurile a nenumărate felii de pepene. În jur, dezbrăcaţi de cămăşi, ca să nu le păteze de zeamă, Gaie, Harap, Tudorel şi Lică muşcau cu poftă, ţinând feliile de pepene în amândouă mâinile, ca Fănică Luca naiul, şi pe piepturile lor goale curgeau pârâiaşe lipicioase la care râvnea puzderia muştelor de vară. Rupeau din carnea roşie a pepenilor, îşi ştergeau buzele cu mâna, scuipau sâmburii, trăgând cu ei la ţintă într-un cerc desenat pe peretele casei, totul cu o veselie şi o fericire de nemăsurat.

Pepenii îi alesese Gaie dintr-un munte verde de la

barieră, dar îi plătise Lică. Harap şi Tudorel, ca să nu rămână mai prejos, îi căraseră. Meritul era însă al lui Gaie şi băieţii nu erau zgârciţi cu laudele.

— Sunt formidabili, mă! N-am mâncat de când sunt eu! preciza Tudorel, cu aerul unui octogenar care gustase din toate recoltele de pepeni.

— A adus tata unul din Bulgaria, dar nici acela nu era aşa de dulce, zise Lică, oprindu-se să mai răsufle.

Harap tăcea. Era convins că e păcat de fiecare clipă în care gura e pusă să facă altceva decât să mănânce. Gaie nu-şi mai încăpea în piele de mândrie:

— Ehei, unu-i Gaie!

— Am nimerit ţinta! zbieră Lică. Uitaţi-vă, sâmburele l-a lipit chiar de mijloc. Sunt campion olimpic! Daţi-mi cupa!

Tudorel îi aruncă o coajă de pepene în piept:

— Na-ţi-o! şi arătând spre părul lui alb: Ţi-o înmânează preşedintele de vârstă, mă!

— Mulţi ani trăiască, mulţi ani trăiască! începu Lică, tuflindu-şi coaja de pepene pe cap.

— Gaie! îndrăzni Olguţa.

Gaie era cu spatele. Se pregătea tocmai să se urce pe masa improvizată şi să ţină un discurs campionului. Harap o zări pe fată şi-i făcu semn lui Gaie să se întoarcă.

— Aaa… făcu iscusitul alegător de pepeni, când dădu cu ochii de Olguţa. Domnişoara de Ghindenburg! Ce cinste!

Ce onoare! Maestre, muzica!

— Cine-i asta? se aplecă Lică la urechea lui Harap.

— Habar n-am.

Îl informă însă Tudorel precis şi total:

— E o fată, mă!

Olguţa rămase pe loc; primirea făcută de Gaie o intimidă. Deşi văzu că Andrei nu era acolo, întrebă totuşi:

— Andrei nu-i aici?

Cavaler, Lică se ridică şi-i oferi locul său pe un bolovan:

— Staţi şi serviţi o felie de pepene!

Olguţa dădu din cap. Şi din nou, de data aceasta către Licǎ:

— Nu ştiţi unde e Andrei?

Răspunse repede Gaie, privind în sus. ou o mutră foarte gravă:

— Cum să nu. L-am întâlnit mai adineauri pescuind balene în sud.

— Bună! râse Tudorel.

Harap sorbea nestânjenit zeama de pe o coajă groasă şi curbată ca un pântec de corabie. Ştia că atâta timp cât mai avea de mâncat, nu trebuia să-l intereseze nimic. Toată atenţia trebuia acordată pepenelui şi numai lui. Nici nu zâmbi la gluma lui Gaie.

Olguţa îi plăcu lui Licǎ; voia să fie cavaler până la capăt:

— Gaie, de ce nu eşti serios?

Apoi Olguţei: Dar ce s-a întâmplat? Neliniştea fetei îl potoli şi pe Gaie:

— Ce-i cu Andrei, de ce-l cauţi?

— A fugit de acasă... de la prânz... nu ştiu unde...

— Fugit?! se aprinse Tudorel.

— Cum... „fugit?" De ce să fugă? nu se dumerea Licǎ. Acum, pentru o clipă, ridică fruntea şi Harap.

— A fugit de mult? vru amănunte Gaie.

Licǎ o împinse uşor de spate pe Olguţa spre bolovanul său.

Olguţa se aşeză, cu mâinile în poală, mică şi ghemuită, neştiind pe cine să privească, cum să se apere de ploaia întrebărilor care reîncepură:

— Cum a fugit?

— Când a fugit?

— De ce?

Până şi Harap, singurul care nu-l cunoştea pe Andrei, mormăi cu gura plină, printre doi sâmburi scuipaţi:

— Hî! Cum?

Licǎ era mai aproape de ea şi faţa lui i se păru mai prietenoasă. Rosti către el:

— A fugit înainte de masă. L-a bătut tata tare... cu

cureaua…

— Da’ ce-a făcut? întrebă Tudorel şi-şi trecu, fără să-şi dea seama, degetele încleiate prin părul lui alb.

— N-a făcut nimic. Pe Olguţa o podidi plânsul. N-a făcut nimic, eu sunt vinovată.

Îşi şterse lacrimile cu pumnii. Atent, Lică îi oferi batista ui, pe care o scoase în vârful a două degete din buzunar, întinzându-i-o astfel încât să se vadă şi monograma discretă dintr-un colţ. Olguţa nu vru s-o ia, şi el i-o lăsă în poală.

— Ia-o! Pe mâini sunt microbi. Poate să spună şi Tudorel!

— Da, da, confirmă Tudorel, specialist.

Curios să afle mai repede ce se întâmplase cu Andrei, pe Gaie îl enerva acest schimb de amabilităţi:

— Ia mai lăsaţi fleacurile! Spune, domnişoară, ce-i cu Andrei? De ce l-a bătut măcelarul de taică-su? Hai, că-mi pierd răbdarea!

— Gaie, cum vorbeşti? E aici o fată, se simţi jignit Lică.

— Poate să fie şi alteţa sa regina ostrogoţilor! Aici e vorba de Andrei. Dă-i drumul, domnişoară de Ghindenburg!

Harap găsi răgazul să întărească:

— Adevărat!

Între timp, Lică află de la Tudorel că pe fată o chema Olguţa. Ca să mai îndulcească ieşirea lui Gaie, rosti cu blândeţe:

— Spune, Olguţa, nu mai plânge!

Olguţa îşi uscă ochii cu batista. Ar fi vrut să-şi sufle şi nasul în ea, dar i se păru prea mult pentru o batistă străină şi, pe deasupra, cu monogramă. Vorbi, în sfârşit:

— Eu i-am dat lui Andrei un inel. Tata l-a găsit la el şi a crezut că Andrei l-a furat. Când a venit tata acasă, m-a întrebat dacă i l-am dat eu. Voia să mă bată. Eu n-am ştiut ce-o să se întâmple şi am spus că nu i l-am dat. Atunci tata l-a bătut tare cu cureaua. Şi Andrei a fugit şi acuma nu ştiu unde-i.

Îşi ascunse capul în batistă şi începu să plângă cu sughiţuri. Harap rămase cu un miez de pepene la gură şi cu gura căscată, neîndrăznind să muşte.

— Săraca! o compătimi Lică.

Dar Gaie se ridică şi trânti furios o coajă de pământ, oare sări şi lovi piciorul Olguţei:

— „Săraca" ai spus? Tot ea e „săracă"?

Simţi şi Tudorel că dreptatea era de partea lui Gaie:

— Mă Lică, mă! Andrei o încasează din cauza ei şi tot ea e „săraca"?

— E fată, se sperie Lică de acest atac neaşteptat. E vinovată, dar e fată.

Harap avea şase surori. El nu făcea nicio deosebire. Zise, înfundându-şi gura cu miezul roşu:

— Ei, şi? Apoi, tot el, ca o supremă pedeapsă: Lică, i-ai batista înapoi!

— Harap, nu fi…

— Ia-i-o! strigă şi Gaie.

— Lasă, mă, că n-or s-o mănânce microbii tocmai acuma! zise Tudorel, tot specialist.

— Lică, n-auzi? ţipă Gaie.

Olguţa se scutură mâniată. Aruncă cu dispreţ batista lui Lică şi se ridică să plece.

— Aţi spus ceva? o opri Gaie cu pieptul.

— Lasă-mă să plec…

Gaie o împinse la loc, pe bolovan.

— Să plecaţi, aţi spus? apoi cu furie, aproape urlând: Laşo! Ţi-a fost frică să nu te bată? Dar pe Andrei l-ai lăsat să fie bătut! Şi Gaie scuipă dezgustat. Acuma scuipaţi şi voi! le strigă apoi băieţilor.

Tudorel nu aşteptă să fie poftit a doua oară. O făcu şi Harap, scăpând astfel şi de câţiva sâmburi. Lică nu se hotăra.

— Scuipă şi tu! se răsti la el Gaie. Scuipă sau, dacă nu, du-te dracului acasă! Cum de nu-ţi intră în pumnul ăla de căpăţână că dacă nu scuipi aici, să te vadă laşa asta, înseamnă că scuipi pe necazul lui Andrei.

Olguţa se ridică din nou, şi din nou Gaie o îmbrânci

pe bolovan.

— Vrei să pleci? Nu-ţi convine? Stai… stai… aşteaptă că am să-ţi mai spun ceva. Şi către Lică, scos din fire: Ce mai stai?

Lică scuipă. O făcu fără îndrăzneală, nevoit, nu convins.

— Încă o dată! mai tare! îi porunci Gaie. Ai de unde: ai înghiţit un pepene!

Lică se supuse. Nu-şi ascunse însă rezerva:

— Gaie! De ce să n-o lăsăm pe Olguţa să plece?

— Cum s-o lăsăm, mă? se băgă Tudorel.

— Trebuie bătută! rosti foarte calm şi tot atât de serios Harap.

Şi Tudorel, imediat:

— Cine ştie ce-o fi făcând acum Andrei? El suferă şi se chinuie, şi noi s-o lăsăm.

— Lăsaţi-mă! Ce-i asta? O strig pe madam Dragu, se înverşuna Olguţa. Madam Dragu! Ma…

Şi fata sări în picioare şi-o luă la fugă. O coajă de pepene aruncată de Harap după ea n-o mai ajunse.

*

* * *

Cât timp prânzise Ştefan Ghindă, Taşcu stătuse de veghe la uşa de lemn verde a gheretei nemişcat, ca Lae cel legat de cuşcă în curtea casei din Cuţitaru. Nu negustorul i-o ceruse. Avea la uşă lacăt bun, vechiul lacăt masiv de la pivniţa cârciumei, cu cheie care se răsucea de două ori, şi pe care, la nevoie, îl folosea şi la cântar: ţinea locul greutăţii de un kilogram. Era destul lacătul. Ce folos ar mai fi avut de la umerii piperniciţi ai lui Taşcu?

Ştefan Ghindă se înapoie singur. Cu cheia în mână, îi făcu semn lui Taşcu:

— Mişcă, să deschid!

— Deschid eu, dom Fane.

Ştefan Ghindă era enervat de cele petrecute acasă, de soarele care îl bătuse în cap pe drum, de sudoarea care îi învineţise cămaşa. Îl împinse brutal:

— Mişcă, nu mă încurca!

Băgă cheia în broască, dar o răsuflare de vânt îi lipi cămaşa udă de spate şi simţi o furnicare pe pielea jilavă, care îl scutura ca un frison. Se dădu un pas înapoi, curentat, scăpând cheia. O ridică Taşcu şi i-o întinse. Dădu din cap, strâmbându-se ca după chinină:

— Bin… Deschide tu, Taşcule!

Omuleţul ţopăi fericit. Învârti cheia în lacăt o dată, icnind, cu tot corpul, parcă încleştat pe ea, dar a doua oară degetele-i moi nu-l mai ajutară. Se încovoie caraghios, şapca îi alunecă de pe cap căzându-i pe lacăt şi el o pocni cu ciudă, apropie gura şi vru să apuce cheia în dinţi.

— Du-te naibii, Taşcule! îi aruncă Ştefan Ghindă. Te caută moartea pe acasă şi tu mă încurci pe mine aici.

— Pot, dom Fane, gemu Taşcu.

— Poţi pe dracu'. Mişcă şi lasă-mă să deschid eu! Sigur, din prima învârtire, Ştefan Ghindă răsuci cheia şi toarta lacătului sări.

De la strânsoarea desperată a cheii, palmele lui Taşcu aproape că amorţiseră, dar scânteia de fericire nu-i părăsise ochii. Ştefan Ghindă venise de acasă singur. N-avea cine să-l ajute, decât el, Taşcu.

— Să mătur, dom Fane.

— Nu-i nevoie.

Luă căldarea s-o umple cu apă, fără să mai întrebe. Se întoarse cu ea plină ochi. îi ajutase un copil s-o ducă. În apropierea gheretei îl goni. De acolo cără căldarea singur în braţe, sprijinind-o de piept. Stropi pietrele încinse, dar Ştefan Ghindă nu-l văzu. Cântărea unei femei o pungă cu roşii. Taşcu intră în gheretă şi se aşeză cuminte pe scaunul său.

Ştefan Ghindă mai servi pe câţiva – era ceasul când ieşeau funcţionarii – o tânără îi făcu scandal că punga e prea groasă, că „numai punga trage o sută de grame", şi el i-o schimbă cu una la fel, împăcând-o: „Cum doriţi, la mine clientul porunceşte", apoi multă vreme nu se mai arătă niciun muşteriu. Numai albinele intrau şi se îmbătau, plecând apoi nesigure, în zigzag, amintindu-i lui Ştefan Ghindă cârciuma de odinioară.

— Dom Fane…

Negustorul învârtea perele dintr-o ladă, ascunzându-le striviturile.

— Dom Fane…

— Ce mai vrei?

— A fost cum v-am spus eu, dom Fane… Inelul… Îl furase.

— Las că l-am învăţat eu minte! Şi când o pune mâna pe o clanţă o să-şi aducă aminte că nu-i a lui.

Un timp tăcură, Ştefan Ghindă deschise un caiet şi făcu nişte socoteli, udând cu degetul muiat în gură foaia şi scriind apoi cifrele, îndesat, cu un ciot de creion chimic. Taşcu îl aşteptă până închise caietul. Pe buzele lui subţiri ieşi chinuit un zâmbet de păpuşă de lemn:

— Dom Fane, bine aţi făcut… Negustorul uitase:

— Ha?

— Bine aţi făcut că nu l-aţi mai luat…

— Ce tot trăncăneşti acolo? nu-şi putea aduna atenţia Ştefan Ghindă.

— …că nu l-aţi mai luat pe băiat. Şi deodată, cu un gând care se cerea dus până la capăt: Eu, martor mi-e Dumnezeu, nu v-am luat un capăt de aţă. Nu vă trebuie băiatul, dom Fane, bine aţi făcut!

Ştefan Ghindă îşi retrase cu scârbă mâna apucată de lăbuţele umede ale lui Taşcu:

— Ce-ai înnebunit? Ce-s eu popă, să-mi pupi mâna?

— Dumnezeul meu eşti, dom Fane. Nu vă trebuie băiatul. Eu, ca un câine…

— Nu-s Dumnezeu nimănui, zise Ştefan Ghindă, şi-l împinse pe Taşcu pe scăunel. Nici al tău, Taşcule, nici al nimănui. Fiecare e Dumnezeu pentru el. Îşi face Dumnezeul lui, şi cum şi-l face, aşa îl are. Tu, Taşcule – îl privi râzând – ţi l-ai făcut cam strâmb şi cam neputincios. I-ai pus şi lui beţe în loc de picioare şi i-ai zdrenţuit şi lui stomacul cu ulcerul. S-a ramolit şi el ca şi tine. Aici nu-i treabă de unul ca tine, Taşcule. Băiatul, n-ai tu grijă, îl fac eu om. Şi-apoi tot mănâncă o pâine în casa mea; să n-o mănânce de pomană. Că de pomană mici mie nu mi-a dat

nimeni. Pomana strică pe om; îl învaţă putoare. Dumnezeul tău, Taşcule, te-a ţinut şi el cât a putut. Te-am ţinut şi eu, că ar fi cu păcat să zic că n-ai fost om cinstit şi harnic. Da' acuma, uită-te şi tu la tine… Şi iar râse. Ţi-am mai spus: te caută moartea în pat, şi tu stai la mine în prăvălie să te mănânce muştele. Eu, bădie, ţin zarzavaturi, nu azil. Tu eşti om de înţeles, n-ai ce face aici. Du-te frumuşel acasă şi – îl bătu pe Taşcu pe umăr, cu mare haz – dacă o veni să te caute aia cu coasa pe aici, n-ai grijă, că-i dau eu adresa ta… Apoi, deodată, serios, Ştefan Ghindă, cel dintotdeauna aşezat, cumpănit, chibzuit în toate: Un ban, doi… mai treci pe-aici şi-ţi mai dau eu. Nu mai am nici eu ce-am avut, dar ştii tu, Taşcule, că nu-mi tremură mâna când e să fac un bine. Hai, du-te cu Dumnezeul tău.

Fata fotografului îi ceru o jumătate de prune.

— De la Văleni, duduie Marcica. Luaţi un kil, că mâine nu le mai am!

Când se întoarse, Taşcu nu mai era.

*

* * *

— Le pierise pofta de pepene. Până şi Harap se uita acum. cu dispreţ le feliile rămase, cele mai groase şi cu creste mai înalte, lăsate pentru „la urmă".

Gaie, Tudorel şi Lică se legaseră mult de Andrei. Îl cunoşteau abia de câteva zile, dar îl socoteau de-al lor, prieten vechi, şi ceea ce era şi mai grăitor, cu drepturi egale în bordei. Andrei nu făcuse nimic deosebit ca să-i câştige. Dar fiecăruia în parte le spusese de la început ceva care îi hotărî să îi întindă mâna şi să-i dea un loc între ei. Şi poate că acesta era un loc aparte, un loc pe care, până acuma, nu-l mai dăduseră nimănui. Nu şi-o mărturisiseră, dar simţeau pentru Andrei şi un soi de grijă, poate chiar răspundere. E curios, dar acest sentiment îl născuse nu compătimirea, ci dimpotrivă, faptul că Andrei nu li se plânsese niciodată, le refuzase compătimirea. Că e orfan le spusese în treacăt. Când, în prima zi a cunoştinţei lor, îi înapoiase gheata împrumutată, Tudorel, bănuind că Andrei o va

„Încasa” pentru întârziere, curios, mai zăbovise puţin sub fereastra casei lui Ştefan Ghindă. Auzise cum îl bătuse, şi a doua zi povesti băieţilor ou mândria cu care ar fi povestit despre el însuşi: „Mă, Andrei Sava ăsta e un om şi jumătate! N-a scos un cuvânt, mă! Îmi venea mie să ţip, mă, şi el nu crâcnea”. Gaie îl întâlnise imediat după moartea mătuşii. Nu se pricepea ce să-i spună. Se scarpină în cap şi zise

„Eh, conte, mare tâmpenie”, şi-l pofti să-i facă cinste cu o îngheţată. Andrei nu primi: „Lasă, Gaie, mă duc acasă”. Ceea ce Gaie interpretase în felul lui: „M-a văzut cum eram căzut din lună şi a plecat ca să nu mă simt prost”. Prima întâlnire dintre Andrei şi Lică nu avusese nimic deosebit. Dar se mai întâlniseră o dată – Andrei era la geam şi-i scria meşterului Andrei, iar Lică urmărea camionul unei fabrici de pâine – şi atunci, discutând, se treziseră că erau prieteni de când lumea şi pământul. „Ţii minte?” „Da’ tu ţii minte?”

„Puneam bărci pe Bahlui…”

„Tu erai la fabrică…”

„Şi tu aveai un naş cizmar…”

„Cu hârtiuţele… ţii minte?”

„Când ne-a bătut? Oho!”

„Da’ pe Ileana, o fată, o ţii minte?”

„Nu…”

„Eu da!”

„Mama a murit când cu foametea. O ţin minte…”

„Eu nu!”

„Stai! Cum îl chema pe birjarul care…”

„Nenea Şmil…”

„Avea un cal alb. Ţin minte…”

„Şi eu!”

Harap nu-l ştia pe Andrei decât din auzite. Dar pentru inima lui asta era de ajuns. Dacă Andrei era prietenul lui Gaie, al lui Lică şi-al lui Tudorel, era de la sine înţeles că era şi prietenul său.

Feliile de pepene rămase nu-i mai îmbiau: nu mai alungau nici târcoala muştelor. Necazul lui Andrei

devenise şi necazul lor.

Cu fruntea în palme, gânditor, Tudorel descoperi izvorul tuturor necazurilor de acest fel:

— Asta-i, mă! Oamenii mari nu citesc cărţi de ştiinţă, de-aia bat copiii. Zău, mă! Am citit eu într-o carte că bătaia nu-i bună la nimic. Şi chiar nu-i bună, mă!

— Ba la muzică e bună, oftă Harap. Te doare, dar e bună. Altfel, nu înveţi.

Tudorel nu acceptă:

— Se poate şi la muzică, mă, fără bătaie. Într-o carte de ştiinţă când scrie că bătaia nu-i bună la nimic, la nimic rămâne. Ştiinţa-i ştiinţă, mă! Nu se joacă. Una şi cu una fac doi şi aici şi la Focşani.

— Eu nu mă supăr când mă bate, zise Harap. Aşa se învaţă, ce ştii tu!

Tudorel se enervă:

— Mă, tu ai tărâţe în cap sau ce ai? Nu auzi că ce-ţi spun eu e ştiinţă, mă? Ştiinţă! Bătaia strică. Spun savanţii, mă. Şi pe tine te-a stricat dacă nu pricepi atâta lucru.

Gaie îi potoli:

— Muşchetari, cardinalul a interzis duelul! Aici nu-i vorba nici de ştiinţa ta, nici de fanfara lui, aici e vorba de

Andrei. Bună, nebună, eu i-aş trage un toc de bătaie contelui *f* de Ghindenburg şi prinţesei lui… Ah!

— Şi tu, măi Gaie, eşti cap pătrat! se oţărî Tudorel. Nici tu n-ai înţeles. În ştiinţă scrie că oamenii mari nu trebuie să bată copiii. Invers nu scrie nimic. Pe Ştefan Ghindă poţi să-l baţi dacă vrei. Ştiinţa nu spune nu.

Lică însă nu putea uita:

— Cu Olguţa ne-am purtat urât. Nu trebuia. E fată. A greşit şi ea. Dar e aşa de drăguţă!

— Iar începi? făcu Harap. Şi Gaie:

— Te pomeneşti că-ţi place?

— Să ştii că-mi place! Ce te priveşte pe tine?

— Mă, ţie toate fetele îţi plac, spuse serios Tudorel. Cum vezi o fată, gata te duci acasă şi-i scrii o scrisoare. Anul trecut, la şcoală, în fiecare zi îmi arătai câte-o scrisoare. Eşti caraghios, mă.

— Ba tu eşti! mai întâi că nu-ţi arătam în fiecare zi.

— O dată, sări Harap, mi-ai arătat şi mie una. Era murată în colonie. Putea ca la frizerie. Nici n-am putut s-o citesc.

— Stimaţi colegi, dar pe mine mă uitaţi? făcu Gaie. Şi către Licã: Eu am avut fericirea să duc o scrisoare de-a dumneavoastră la destinaţie. Dar a ieşit bătrânul părinte al adresantei şi dacă nu fugeam, îi şi simţeam mâna în păr.

— Ei şi ce? Ce vă pasă vouă? se înclini Licã. Scriu câte scrisori vreau. I le citesc şi tatii, dacă vreţi să ştiţii, şi tata nu-mi spune nimic. Ce vă băgaţi voi? Voi atâta ştiţi, să scuipaţi!

— Te rog, preciza Tudorel, scuipăm atunci când trebuie.

— Da, întări Harap şi… scuipă.

Cineva care nu-i cunoştea ar fi pus mina în foc că se ceartă. Şi-ar fi ars mâna. În curtea lui Gaie avea loc doar o discuţie. O discuţie obişnuită. Pentru că, peste câteva minute, puteau fi văzuţi toţi patru ţinându-se de după gât, păşind în linie spre poartă. Semnalul de plecare îl dăduse Tudorel:

— Trebuie să mă tund, mă! Mama nu mă mai primeşte în casă cu părul ăsta alb. Nu ştiu. ce are, mă, că nu-i place. Dacă e pe aşa, de ce nu-l trimite să se tundă şi pe tata mare?

Licã merse împreună cu Tudorel şi Harap până la colţul străzii, unde deodată se opri:

— Am uitat ceva la Gaie. Trebuie să mă întorc. Ne vedem mâine.

Se întoarse, dar trecu mai departe de poarta lui Gaie, trecu chiar cu teamă să nu fie zărit.

În faţa casei de la numărul 6 se opri şi începu să fluiere. Lae îl latră. Aruncă o piatră după el. Nu era însă Lae câinele care să se sperie de o piatră. Se smuci în lanţ, gata să arate dintr-odată tot ce ştia, ba chemând şi ajutorul câinilor din vecini. Până nu ieşi Olguţa să-l alunge, nu se potoli.

— Bună seara, se aplecă Licã.

— ’nă seara! îi răspunse scurt, repezit, Olguţa. Şi ca să i-o ia înainte: N-a venit Andrei…

— N-a venit? Vestea păru că-l copleşeşte. Clătină din cap cu amărăciune. Până acuma n-a venit? Trebuie să fii tare îngrijorată!

— Sunt. Da. Altceva mai vrei?

Tonul Olguţei era neschimbat: repezit, tăios.

Dar nici Lică, după cele întâmplate, nu se aştepta la altceva.

— De fapt, am venit să te rog, în numele băieţilor… şi în primul rând… desigur… în numele meu, să nu fi supărată.

— Te-au trimis ei?

— Da… nu… Olguţa îl luase repede şi se bâlbâi: Sigur… nu m-au trimis ei, dar eu cred că aşa trebuie. Ei poate n-au văzut că eşti fată şi…

Olguţa pufni:

— Cum n-au văzut? Au văzut bine. Gaie e un golan! Lică îşi dădu seama că n-o nimerise cu „Văzutul”. Se corectă:

— N-au văzut… adică… cum să spun?!

— Nu vreau să mai spui nimic! Sunteţi toţi nişte… Nu sfârşi, că Lică o şi întrebă:

— Şi eu? Şi eu sunt?

— Şi eu? *insistă* Lică. Eu, care ţi-am luat apărarea? Dacă vrei să ştii, numai eu n-am tras cu pepene în tine.

De la ceasurile petrecute singură în aşteptarea lui Andrei la săpuneala trasă de băieţi şi de atunci până acum, când vorbea cu Lică, gândurile Olguţei se schimbaseră pe rând, ca nişte santinele care îşi predau una alteia postul. O duruse că Andrei fusese bătut şi fugise din cauza ei. Dorea ca Andrei să se întoarcă mai repede. Gândul că o să dea cu ochii de el o înspăimânta. Fusese laşă, ştia asta, şi-i era ciudă şi silă. îi era însă *ei* ciudă şi silă de ea. Nu ştia decât *ea*, *ea* se vedea urâtă. Când însă i-o arătară şi băieţii, durerea pentru Andrei se pierdu ca o batistă căzută pe stradă din buzunarul şorţului şi pe care nici nu se mai gândea s-o caute. Cuvintele lui Gaie, ale băieţilor o

întăriseră. Niciunul n-o mângâiase, nici unuia nu-i pasase de necazul ei, scuipaseră pe el, aruncaseră după ea cu coji de pepene. Nu-i mai păsa nici ei de Andrei. Cea lovită era *ea*. Aşa îl primise pe Lică. Şi iată că acum ea era cea oare putea să le spună băieţilor tot ce gândea.

Simţi şi Lică asta. Simţi că dacă ar afla Gaie, Tudorel şi Harap – deşi numai Gaie ar fi destul – nu l-ar ierta. „Cine m-a pus să mă întorc? De ce nu m-am dus acasă?”

Olguţa îl trezi:

— Puţin îmi pasă dacă tu ai tras sau n-ai tras. Nici pe tine nu vreau să te iert.

— Îmi pare rău.

— De ce, mă rog?

— Aşa.

— Aşa! îl imită Olguţa şi scoase limba. De ce?

— O să-ţi scriu.

— Spune-mi acuma!

— Nu, o să-ţi scriu, îţi scriu mâine şi-ţi pun scrisoarea aici, după burlan. Da?

— O! De când îşi dorise Olguţa o scrisoare! O scrisoare a ei şi numai a ei. Aşa cum primeau Sanda şi

Ina. O scrisoare pe care s-o arate şi ea fetelor. S-o pună în mâneca şorţului, să se plimbe prin clasă şi, deodată, să-i cadă pe podea. Ea să strige „Ah!” şi fetele să se grăbească să ridice scrisoarea.

Lică mai întrebă o dată, privind-o rugător:

— Da?

— Da. Şi, îmbujorată, Olguţa intră în casă.

*

* * *

— Şi uite-aşa, frăţioare, te amărăşti tu în oraşul ăsta mare unde nimeni nu-ţi întinde o mână de ajutor. Eh, viaţă, viaţă! Cum spuneai că te striga naşul tău, cizmarul?

— Ţâcă.

— Greu, mă ţâcă. Măcar ai mâncat azi?

— Nu mi-e foame.

— Greu al dracului, ţâcă. Dacă nu veneai aicea, în bordei, eu aş fi crezut că sunt cel mai necăjit om de pe

pământ. De la o vreme şi mie îmi merg toate cu dosul în sus. Văd însă că tu eşti mai necăjit ca mine.

— Da' ce cauţi mata aici? Bordeiul e al unor băieţi. Nişte prieteni de-ai mei.

— Caut ce cauţi şi tu. Un firicel de mulţumire.

— Mătuşa îmi povestea că tata purta un firicel de busuioc după ureche. Să-i aducă noroc.

— Bine-ar fi dacă ar aduce busuiocul noroc. Te-aş lua la mine acasă, că am o grădină plină cu busuioc, şi ne-am tăvăli amândoi prin el, până ne-am umple de noroc.

Andrei râse. Zâmbi şi Mihu Cumpănă.

— Vezi că ştii să râzi? De fapt, ştim amândoi, dar am cam uitat. Ce nu faci multă vreme se uită. Aşa şi cu unchiul ăsta al tău. N-a mai fost om de mult, poate de când era ca tine, şi a uitat să fie. Numai banii îi sunt dragi. Andrei oftă adânc:

— Eu dacă aş avea acuma bani…

— Ce-ai face?

— M-aş sui în tren şi m-aş tot duce.

— Numai cu bani n-ai ajunge nicăieri.

— Cum nu? Păi la Bucureşti cu ce-am venit? N-am plătit biletul?

— Numai cu biletul plătit n-ai fi ajuns.

—!…

— Nu mă crezi? Uite, să zicem că ai bani mulţi. Câţi vrei. Un sac de bani. Îţi cumperi biletul şi te sui în vagon. Trenul pleacă, toţi sar pe ferestre şi fac din mână celor care i-au condus la gară. Numai tu eşti trist. Pe tine nu te-a petrecut nimeni. De ce? Pentru că i-ai spus, de pildă, lui Gaie: „Îţi dau cinci lei să mă conduci, vreau să fac şi eu cuiva din mână". Gaie însă ţi-a răspuns: „Ce vorbeşti, colega? Crezi că prietenia mea e de vânzare? Nici nu mă gândesc să vin".

Pentru că ai încercat să le cumperi prietenia, n-a venit nici Tudorel, nici Lică, nici Marin. Ei, ce să-i faci? N-au vrut, n-au vrut! Stai trist în vagon şi te uiţi cum aleargă înapoi stâlpii de telegraf. Ţi se face somn. Lângă tine şade o femeie. Are şi ea copii. Vede cum te chinuieşti încercând

să dormi aşa, în capul oaselor, şi-ţi spune: „Pune capul în poala mea, băieţele”. Tu deschizi sacul cu bani şi-i răspunzi: „Mulţumesc! Cât o să mă coste asta?” Dar femeia te împinge supărată: „Cum ţi-ai închipuit, obraznicule, că poţi să-mi plăteşti dragostea?” Şi nici nu se mai uită la tine. Pe urmă vrei să ştii câte e ceasul. Scoţi din sac doi lei şi-i întinzi unui bătrân: „Ţine şi spune-mi cât e ceasul”. Nu i te mai adresezi cu: „Vă rog, spuneţi-mi cât e ceasul!” Nu, ce rost are? Tu doar ai bani şi-i cumperi bunăvoinţa. Numai că bătrânul nu vrea s-o vândă. Să spun mai departe? Andrei clătină din cap şi iar oftă:

— Nu.

Mihu Cumpănă îi ciufuli părul:

— Nu mai ofta, lasă! Andrei se dezvinovăţi:

— Mi-a venit şi n-am putut să-l ţin. Şi urmă, ca nu cumva tânărul de lângă el „să-şi închipuie ceva ce nu-i adevărat”: Nu mă pierd eu cu una, cu două. Am oftat aşa, că mi-am adus aminte de ceva. Tot de-o bătaie!

— Dar bine te mai lauzi! surâse Mihu. Ce bătaie?

— Eram printr-a doua. M-a bătut unul. Dincă îl chema. Avea băcănie.

— Au ce au negustorii cu tine!

— Ei, ce-a mai fost şi atunci! Am vrut să-l omor pe Dincă. Am vrut să mă fac haiduc.

Mihu Cumpănă îşi muşcă buzele. Andrei îl observă şi se posomorî:

— Dumneata râzi de mine. Mă crezi prost.

— Nu râd. Noi doi am putea răsturna munţii. N-ai să prea pricepi tu ce-am să-ţi spus eu acuma, dar trebuie să-ţi spun că-mi stă pe limbă. Tu eşti ceea ce căutam eu. Tu eşti începutul. Tu eşti cheia. Tu eşti oleacă din firul pe care îl caut.

Andrei îl privise uimit. Era limpede că acuma tânărul nu mai glumea. Vru să întrebe ceva, dar…

De afară se auzi un ţipăt sfâşietor, un glas de om înnebunit de groază. Se năpustiră afară. O femeie alerga, scoţând sătul acela de moarte care îi pătrunse, tăindu-le răsuflarea.

— Ce s-o fi întâmplat? se întrebă Mihu Cumpănă, trăgându-l pe Andrei lângă el şi îmbrăţişându-l pe după umeri.

Dar în clipa aceea scoase şi Andrei un ţipăt, se smuci şi o rupse la fugă după femeie.

În dreapta bordeiului, de o creangă a unuia din cei trei castani, spânzura în ştreang un omuleţ, bălăbănindu-şi picioarele ca nişte beţe de chibrituri. Andrei îl recunoscu pe Taşcu.

CAPITOLUL XI

Mai alergase aşa odată, pe la începutul verii. Era el, Milucă şi cu Ileana. Sus, pe dealul Galaţii. Se însera şi departe, în vale, la Iaşi, se aprindeau luminile. Ileana numără până la trei dându-le plecarea. El şi cu Milucă ţâşniră ca din puşcă. Alergau de rupeau pământul. Le ieşiseră cămăşile din pantaloni şi le fluturau. Toate cireşele din sân le căzură, dar ei nu se opriră până jos, la pod. Aici se trântiră pe iarbă şi nu mai putură nici măcar să-şi spună că sosiseră amândoi o dată, că nu câştigase nimeni sau, pentru că aşa era adevărat, câştigaseră amândoi. Strângeau pumnii, simţeau că au fiecare câte două inimi: una se zbătea în pumnul drept şi alta în pumnul stâng.

Acum se opri, fără să vrea, în braţele lui Gaie. Gaie îl zărise de la poartă şi-i ieşise în întâmpinare cu braţele deschise. Andrei nu-l văzuse. Nu văzuse nici când trecuse de poarta casei lui Ştefan Ghindă. Nu-şi dădu seama ce se petrece cu el, de ce se oprise, de cine se ciocnise… Nu-şi dădu seama până nu auzi:

— Hei, vezi că-i stopul pe roşu!

— Gaie!

Îşi înnodă mâinile de gâtul lui Gaie, îşi lipi obrazul de pieptul lui gol şi încleiat de zeama pepenilor şi rămase aşa, agăţat.

— Andrei, ce-i cu tine? Andrei! Ce-ai păţit? Andrei, n-auzi? Vorbeşte Andrei!

Andrei îl auzea. Îi auzea limpede, limpede fiecare cuvânt, îşi dădea seama că Gaie e speriat, că îi cere să vorbească. În minte îi şi răspundea: „Da, Gaie, da, te aud…

nu-i nimic… am alergat prea mult şi prea repede… Te aud”. Dar gura, limba nu-l ajutau.

Gaie îl trase în curte, după casă. Andrei văzu aici un morman de coji de pepene, apoi, deodată… o văzu pe mătuşa Aglaia deschizând uşa casei de la Iaşi şi primindu-l pe popa Leonida cu zâmbetul. El, Andrei, era ascuns după uşă, de unde o zbughi afară, dar în fugă răsturnă căldăruşa popii şi atunci, de sub antereu, ieşi Truţă cu un felinar în mână. Când se uită însă în felinar, nu ardea lumânarea, ci bătea din aripi un scatiu. Truţă îi dădu drumul. Scatiul veni şi i se aşeză pe umăr, ciripind:

— Andrei! Andrei!

Gaie îl zguduia şi-i băgă în mină un miez de pepene. Simţi pe limbă o răcoare şi-o dulceaţă şi-i veni să spună „mulţumesc, Gaie”. Chiar spuse:

— Mulţumesc, Gaie. Şi auzindu-şi cuvintele, tresări, furnicat.

— Andrei!

Da, putea vorbi, de ce i se păruse că nu putea? Uite, chiar o să-i răspundă lui Gaie:

— Da. De ce mă strigi?

— Andrei, ce-i cu tine? Ce-ai făcut?

Ce să facă? Nu făcuse nimic. Fusese doar până la Iaşi unde avusese o treabă cu vechiul lui prieten Truţă şi se înapoiase ca să mănânce pepene. De ce se mira aşa de tare Gaie? N-avea voie să se ducă la Iaşi? Chiar o să-l întrebe:

— De ce n-am voie să mă duc la Iaşi? Mă duc unde-mi place. Ei…

— Andrei! De data aceasta Gaie îi ţipase numele. Andrei deschise ochii şi-l văzu pe Gaie pentru întâia oară.

— Andrei. Ţi-e rău?

— Nu… Am fugit… Gaie…

— Ce-i, Andrei? Ce să fac? Ce să-ţi dau?

— Nimic… Am fugit… îmi trece… Respiră o dată tare, din fundul plămânilor. Îmi trece, stai, Gaie, n-avea grijă, n-am păţit nimic!

— Cum n-ai păţit? Am crezut că ai leşinat.

— Eu? Nu. Luă o felie de pepene şi începu să rupă

din ea, însetat. Dar după trei guri o lăsă. Eu? Nu.

— De ce-ai fugit aşa, Andrei? Ce s-a întâmplat? răspunse, mişcând numai buzele:

— L-am văzut.

— Pe cine?

— Pe Taşcu.

— Taşcu? A, ştiu, cel care umblă pentru unchiu-tău. Şi ce dacă l-ai văzut?

— L-am văzut pe maidan, Gaie!

— Spune!

— S-a spânzurat. Pe maidan. L-am văzut, Gaie! L-am văzut şi-am fugit. Din cauza mea, Gaie. Glasul îi tremura, buzele i se lipeau după fiecare cuvânt; trebuia parcă să împingă fiecare cuvânt ca să iasă, ca să-l audă Gaie. Din cauza mea. Eu i-am tras o palmă.

— Andrei! Aiurezi? Iar? se temu Gaie.

— Nu. E pe maidan. S-a spânzurat din cauza mea. Unchiul l-a alungat. M-a luat pe mine la prăvălie. Pe el l-a alungat. Şi el mi-a spus… şi eu n-am înţeles… M-a făcut hoţ şi i-am tras o palmă.

Andrei îşi acoperi ochii cu pumnii. Nu plângea. îl dureau ochii, undeva în adâncul lor. Şi-i apăsa tare, cu toată puterea. Gaie îi trase mâinile.

— Stai, Andrei! Nu înţeleg nimic. Stai, spune-mi tot! Şi-i mângâia părul cu palma lui încleiată.

Curând, Andrei se linişti. îi povesti tot, tot, de la ploaia care îl apucase în magazie până la fuga de acum.

Se opri şi-l privi pe Gaie. Aştepta să i se spună că e vinovat, aştepta de la Gaie ceea ce lui acuma îi era teamă să-şi spună. Gaie îl ascultase, ciupind câte un sâmbure dintr-o felie şi aşezându-i într-o linie dreaptă, ca pe nişte mărgele negre, gata să fie înşirate. Nu-l întrerupse niciodată. Parcă nici acum, când Andrei tăcea, nu voia să-l întrerupă. Se plimba cu paşi mici, rari, înainte şi înapoi prin faţa lui Andrei, ca şi cum ar fi călcat în ritmul unui pendul. Se opri, în sfârşit, şi-şi sprijini o mână pe umărul lui Andrei.

— Andrei, tu mă crezi că eu nu te mint?

— Da. De ce?

— Dacă crezi, jură!

— Cred. Dar de ce?

— Jură!

— Jur!

— Bine. Atunci, crede-mă ce-ţi spun: tu n-ai nicio vină. Dacă se leagă cineva de tine, îl fac pilaf. Mă crezi că eu nu mint?

Andrei tăcu.

— Crezi, Andrei? îl zgâlţâi Gaie.

— Ei, atunci să mă crezi că aşa e. Uite, jur şi eu: să bea tata până o cădea în şanţ dacă te mint. Na!

Andrei îşi lăsă şi el mâna pe umărul lui Gaie şi-i spuse atât de simplu şi atât de cuminte:

— Ştii ce drag îmi eşti?

— Şi tu mie! rosti şoptit Gaie. Dar în clipa următoare, parcă amintindu-şi că el e Gaie, îi trase lui Andrei un bobârnac: *Hepa*! Ocoliţi-mă prin dreapta! şi făcu o piruetă. Eh, Andrei, Andrei, cine-mi eşti!

Se întuneca.

Gaie îşi mai aduse aminte de ceva:

— Dacă domnul Ghindenburg vrea să te facă valetul lui, ce intenţii ai, conte? Nu mai înveţi? Treci direct la Academie?

— Nu ştiu, Gaie, se întunecă iar Andrei. Acuma unchiul, chiar dacă o să-i vină scrisoare de la Iaşi, tot n-o să mă mai dea la şcoală. O să mă ţină la prăvălie… că-i singur… Ce mă fac, Gaie? Tare m-aş întoarce înapoi la Iaşi! Dar cum să

Gaie dădu capul pe spate şi puse o mână în şold, părând că aude cu indignare un fapt scandalos.

— Cum? Nu mai circulă expresul? Nemaipomenit! Şi secretarul încă nu m-a informat. Sau poate… mă ierţi… n-ai bani.

— Trenul costă bani mulţi, Gaie.

— Un milion, două te pot împrumuta eu. Port întotdeauna mărunţiş la mine.

Andrei nu mai gustă gluma:

— Asta nu-i de râs. îi păru rău şi lui Gaie:

— Iartă-mă, bătrâne, aşa sunt eu tâmpit şi crocodil. Dar ca să vezi că n-am râs, uite, să nu-mi spui mie pe nume dacă nu-ţi fac rost de bani.

— De unde?

— Ce-ţi pasă? Dormi şi visează, Koprol lucrează!

— Gaie!

— Te îndoieşti? Ei bine, mâine ai banii. La ce oră te trezeşti, ca să nu te deranjeze motorul automobilului meu?

— Gaie!

— Am zis!

— Gaie, eu nu mă duc acasă. M-am gândit bine. Nu mă mai întorc la unchiul Ştefan, că mă ia la prăvălie. Nu-mi place să mă fac negustor. Vreau să învăţ. Mie îmi place să învăţ. De ce m-a adus aici? De ce? Spune, Gaie, de ce? De ce?

Mişcat, lui Gaie îi era greu să se adune. Vedea şi el că aici nu mai era vorba de un lucru obişnuit, de o întâmplare neplăcută din viaţa lui, a lui Tudorel sau a altui prieten, care pune întrebarea: „Ce facem, băieţi?” şi răspunsul venea, fără întârziere. Lui Lică nu i-a răspuns o fată la o scrisoare. „Ce facem, băieţi?” „Simplu. O prindem şi o tragem de cozi”. Lui Tudorel i s-au închis ghetele şi are meci. „Ce facem, băieţi?” Simplu. Le ia pe ale lui Harap. Gaie nu şi-a desenat harta. „Ce facem, băieţi?” Simplu. Se ridică Tudorel, primul din clasă la geografie, şi spune: „Stau eu cu Dragu Grigore azi după-amiază şi vă dau cuvântul de onoare, tovarăşe profesor, că mâine o aduce în culori şi cu litere de tipar, cum vă place dumneavoastră…” Simplu! Simplu! Simplu! Dar uite că nu toate sunt pe lumea asta simple. „Unu şi cu unu fac doi şi aici şi la Focşani – cum spunea Tudorel – dar uite că acuma nu vrea să facă. Şi totuşi, trebuie, trebuie să facă”. O să-i oblige el, Gaie, să facă.

— Bătrâne, hai şi dormi la mine! Cât timp trăieşte Gaie, nu te teme de nimic.

*

* * *

Pentru ciornă nu era nevoie să-şi bată capul cu alegerea hârtiei. Oricare era bună. Trase la întâmplare o filă din vraful răvăşit de pe masă. „Merge!” Nu-l incomoda că sus, în colţul din dreapta, hârtia purta un număr, 452, şi sub el se aliniau câteva rânduri, vreo trei, cu scrisul nervos, aruncat, al tatălui său. Citi şi nu înţelese nimic. De fapt, nici nu-l interesa. El avea nevoie de foaia de hârtie. Muie tocul în călimară şi, ca să nu-l încurce rândurile scrise, le tăie cu *X*-uri enorme.

Încerca una din bucuriile care îl emoţionau: să se aşeze în fotoliul lui Mihai Firescu, să ia tocul şi hârtia lui şi să scrie pe masa lui, la lumina veiozei, singur, în biroul imens şi răcoros, unde lumina nu intra decât o jumătate de oră, în zori, când îngrijitoarea mătura şi ştergea praful. Se furişa deseori aici când taică-su nu era acasă. Îşi încerca de zeci de ori semnătura şi sub fiecare din ele (aplecată, dreaptă, cu codiţă în jos şi în sus, cu floricele şi opturi) nu uită să adauge: „Scriitor”. Alteori ridica receptorul telefonului şi începea o lungă convorbire: „Da, chiar eu sunt la aparat. Cine e? Editura? Spune, tovarăşe… Da… Da… M-ar interesa să-mi trimiteţi să văd coperta. Cea de la ultima lucrare nu mi-a prea plăcut. N-avea viaţă şi nu spunea nimic. Da, mâine mă găsiţi acasă. Nu ies toată săptămâna”. Aşa, ca taică-su, se visa şi el peste ani scriitor. Cu deosebirea că el va scrie romane de aventuri. Şi nu unul pe an ca Mihai Firescu, ci multe şi groase, câte două-trei pe lună. Nu se dumerea de ce taică-su scrie atât de încet, şi mai ales de ce pune atâtea virgule şi ghilimele şi două puncte şi tot soiul de semne şi semnuleţe de care nu-i nicio nevoie, pentru că tot nu se citesc. Este oare cineva care să citească aşa: „Tudorel, virgulă Gaie virgulă Harap şi cu Licăă merg la şcoală punct?” Nu este. Atunci la ce mai trebuie?

Acum, însă, Licăă n-avea timp de pierdut, chibzuind ce trebuie şi ce e de prisos în gramatică. Mai muie o dată tocul, atingând cu vârful peniţei fundul călimării, şi scrise după ce făcu un purcel şi se mânji pe degete:

„*Dragă Olguţa*”.

Şterse „dragă” şi lăsă numai „Olguţa”. Apoi scrise iar „dragă” deasupra, ca după un minut de gândire să-l şteargă şi pe al doilea… şi să-l înlocuiască cu „drăguţă”, care, în clipa următoare, îi plăcu şi mai puţin decât „dragă”. Nu se impacientă. „Dacă scap de titlu, restul merge repede, ştiu eu”. În sfârşit, găsi: tăie şi „drăguţă” şi „Olguţa” şi desenă un semn mare de întrebare ca unicul fir de păr al profesorului Nimbus, eroul unui album de caricaturi.

„Am pus un semn de întrebare pentru că nu ştiu cum să-ţi spun. Nu te superi dacă îţi spun dragă? Eu nu m-aş supăra să fiu în locul tău, dar nu sunt în locul tău, ci în locul meu şi îţi scriu ca să-ţi spun ceva. Nu te superi, nu? De când te-am văzut la Gaie…”

Aici se împotmoli. Nu-i mai trecea nimic prin cap. Învârti coada lungă şi ascuţită a tocului în gură, reciti cele scrise şi-i plăcură foarte mult, dar mai departe nu mai mergea. Ce se întâmplase de când o văzuse la Gaie? Ca să fie sigur că nu greşeşte, lăsă fraza suspendată şi continuă pe rândul de dedesubt:

„De aceea m-am gândit să-ţi scriu. Sunt singur şi numai tu îmi lipseşti ca să nu fiu singur. Ce mai faci? Eu n-o să te uit niciodată. Tu o să mă uiţi? Aştept să-mi scrii tot după burlan şi eu o să vin să iau scrisoarea. Da?

Al tău, care de mult ţie să-ţi vorbească a vrut, şi iscăleşte dedesubt

Firescu Lucian, clasa a şasea”.

*

* * *

Zori paşii spre Gara de Nord şi, ca să ajungă mai repede, luă tramvaiul şi bineînţeles nu plăti.

— Băiete, n-ai iei bilet? îl descoperi taxatoarea. Gaie o privi pe după umăr.

— Cu mine vorbiţi?

— Dar cu cine? Nu iei bilet?

— Nu obişnuiesc.

— Atunci te dau jos!

— Pe mineee? Gaie intona astfel, încât îţi cerea să-l

crezi nici mai mult, nici mai puţin directorul general al I.T.B.-ului. Nu mă jigniţi! Am abonament.

Se prefăcu că-şi cercetează buzunarele şi în acest timp, pe faţa lui se putea citi surprinderea, apoi nemulţumirea şi, în cele din urmă, mâhnirea că nu găseşte abonamentul.

— A! Scuzaţi-mă… L-am uitat în buzunarul hainei de seară. Azi am ieşit mai uşor îmbrăcat.

Tramvaiul se opri în staţia din spatele gării. Nu mai avea! niciun rost să continue. Sări şi se pierdu prin mulţime.

Recunoştea şi el că nu-şi luase o sarcină uşoară. Dar nu mai putea da înapoi. Nici n-ar fi dat. Trebuia să facă rost de bani pentru Andrei chiar dacă ar trebui să se arunce în foc. Andrei dormise la el. Obosit, adormise de cum pusese capul pe pernă. El rămăsese treaz şi chibzuise. Era duminică. Duminica e cea mai mare forfotă în gară. Hamalii nu-s niciodată prea mulţi duminica, O să se găsească şi pentru el de lucru.

Da, desigur, nu pe peron. De acolo îl alungau hamalii. La magazia de mărfuri. Câştigase un ban bun şi anul trecut, tot pe vremea asta.

Se sculase devreme şi ieşise să-şi încerce norocul. Se îndrepta spre magazie când îi atrase atenţia un puşti de vreo cinci-şase ani care plângea cu hohote, aruncând priviri pline de duşmănie trotuarului pe care scăpase o sticlă cu ulei.

— Vezi că ai spart trotuarul, frumosule! îi zise Gaie.

— Mă omoară mama… mă omoară mama! scâncea puştiul şi-şi freca ochii cu pumnii atât de mici, încât te întrebai cum de încăpea pe ei atâta murdărie.

Gaie ar fi vrut să-i spună că „dă în scris, pe hârtie velină calitatea întâia, că n-o să-l omoare, ci numai o să-l bată de n-o să mai poată sta trei zile în şezut” şi să încheie cu „aşa e viaţa, bătrâne! Dacă nu-ţi convine, ia expresul şi pleacă în lume”! îşi zise însă că n-avea niciun haz.

— Vai de capul tău, bătrâne! îl compătimi sincer. Îşi întoarse buzunarele pe dos. Suflă crivăţul!

— Mă o-moară mamă… mă o-moară… repeta jalnic puştiul, despărţind, din pricina sughiţului, cuvintele în silabe.

— Ei, nu mai termini cu placa asta? se enervă Gaie. Deocamdată maică-ta nu ştie nimic. Să vedem ce-i de făcut.

Îşi răvăşi părul, se scarpină după ureche: zadarnic. Nu-i veni în minte nimic care să merite atenţie. Întrebă:

— Şi, mă rog, cât te-a costat sticla asta cu „moartea muştelor”?

— Uleiul?

— Fie şi ulei. Cât?

— Zece lei mi-a dat mama.

— Zece lei? O avere! Dacă aş avea eu zece lei m-aş însura a doua oară!

În vremea asta, în jurul lor (şi mai ales a sticlei sparte) se îngrămădiseră o mulţime de gură-cască, unii aşteptând acolo tramvaiul, alţii numai din curiozitate de-a afla povestea cu sticla spartă. Şi oricine ştie cum se întâmplă în asemenea ocazii pe străzile Bucureştiului. Dacă se strâng trei, în jurul lor se mai adună cinci, iar dacă împreună sunt opt, nu mai e mult până când vor fi cincisprezece. Mulţimea adunată îi dădu lui Gaie una dintre acele mart idei despre care Pantaliny avea obiceiul să spună: „De mi-ar veni numai una pe zi, peste un an aş sta în Cişmigiu la umbra statuii mele”.

Se urcă pe lădiţa unui ostaş (nu înainte de-a cere voie, dar înainte ca ostaşul să-i dea voie), agită braţele, cerând să se facă linişte. „Vă rog, vorbeşte un om!”, iar când zgomotul se mai potoli, începu:

— Cetăţeni! Ascultaţi-mă! Acest băiat – arătă cu mâna spre puştiul cu sticla – e înecat în plâns. E cuprins de durere. Dar totul n-ar fi nimic pe lângă suferinţa care-l aşteaptă la întoarcerea sa în sânul familiei…

Hohote de râs îi răspunseră din mulţime. Gaie se încruntă:

— Nu râdeţi, cetăţeni! Nu râdeţi de un biet copil nenorocit. Ascultaţi trista lui poveste şi ajutaţi-l! îşi

tampona fruntea asudată cu o batistă imaginară şi continuă: Băiatul de lângă mine este victima unui groaznic accident. Pe acest trotuar, pe care dumneavoastră staţi acum nepăsători, el a scăpat o sticlă cu ulei. Urmele se mai pot vedea… Tovarăşe, dă-te puţin mai la o parte… Aşa… mulţumesc! Banii pentru cumpărarea sticlei nu erau ai lui. îi dăduse mama sa, o femeie ca şi dumneavoastră, cetăţeni, care acum aşteaptă ou sufletul la gură întoarcerea fiului ei… Cum te cheamă, băiete?

— Victor…

— …băiatului ei, Victor, cu sticla ou ulei. Dar asta nu se mai poate întâmpla decât ou sprijinul dumneavoastră, cetăţeni. Daţi din prisosul dumneavoastră… Daţi cât doriţi! Un ban, un leu, o sută, o mie! Acum băiatul nu vă poate răsplăti, dar mâine… Priviţi-l! Cine ştie ce va ajunge mâine acest băiat! Are tot viitorul înainte. Cu sprijinul dumneavoastră, va face primul pas spre viitor!

Gaie cobori de pe lădiţă, şi cu basca unui alt puşti aflat printre gură-casca începu să se plimbe roată şi să adune bani.

— Dacă n-aveţi mărunţi, daţi bătuţi. Trimit fata să vă schimbe!

Sau:

— Dă şi dumneata, mătuşico! Cel de sus te vede şi te trece pe lista cu autorizaţii pentru rai… Sau:

— Dumneavoastră n-aţi dat nimic, dar poate vreţi rest. Adună vreo douăzeci şi cinci de lei. îi numără, îi împărţi frăţeşte cu puştiul şi înapoie basca:

— A fost cu noroc. S-o porţi pe-o sprânceană!

Şi pentru că văzu apropiindu-se un miliţian, întoarse spatele şi plecă, fără să mai aştepte mulţumiri.

Nici la magazie nu fu lipsit de noroc. La început, unul dintre magazioneri, văzându-l că se învârteşte pe acolo, vru să-l alunge:

— V-a rugat tata să mă lăsaţi…

— Care tata?

— Eh, îl ştiţi dumneavoastră, că doar un tată am, nu doinea Vasile…

— Care „nea Vasile”, mă?

— Aoleu, nene... Parcă ai cunoaşte o sută de nea Vasile şi n-ai şti pe care să-l alegi. Tata, nene... nea Vasile, prietenul matale. Aoleu, aoleu!

Îl lăsă în pace. Ajută la descărcatul unei furgonete şi al unui camion, duse până la tramvai tăbliile unui pat de fier şi de la tramvai până la magazie o lădiţă mică, dar grea, de parcă ar fi fost plină cu plumb. Strânse, încetul cu încetul, vreo treisprezece lei, şi cu doisprezece de la chetă făceau douăzeci şi cinci în cap. Nu era destul, dar era aproape jumătate din costul biletului de tren. Numără banii cu mândrie (când promite Gaie ceva, s-a terminat. Muzica, şi nu vă înghesuiţi la ieşire!), dar şi cu durere: banii aceştia îl despărţeau de un prieten. Poate îl despărţeau pentru totdeauna. Nu toţi oamenii erau ca Anton Dragu, să se întoarcă după şapte ani de unde au plecat...

Ceasul gării arăta aproape douăsprezece. Mai avea şi după-amiază vreme să rotunjească suma. Se hotărî să plece acasă. Să-i pună lui Andrei în mână banii strânşi şi să-i spună: „E I primul transport. După-amiază soseşte al doilea. Capul sus, bătrâne!”

Dar acasă avu o surpriză. Venise Tudorel şi-l luase pe Andrei la el. Nu era nicio nenorocire.

Tudorel nu stătea departe. O să mănânce şi o să plece acolo.

În cameră, Anton Dragu îşi lustruia ghetele. Gaie îi făcu maică-sii semn cu ochiul:

— Tata stă acasă... Consumă şi azi din pivniţele proprii... Apă de Bucureşti, viţă superioară, la sticle înfundate. Gratis, domnilor!

Anton Dragu mormăi ceva şi opri la jumătate o înjurătură.

— Gaie, nu-ţi dau să mănânci până nu te speli, îi zise maică-sa. Treci la bucătărie şi pune-ţi apă în lighean. Unde ai găsit azi atâta murdărie?

— Se găseşte! şi Gaie începu să-şi suflece mânecile cămăşii.

— Nu, nu aşa. Dezbracă-te tot şi spală-te! Nu ca pisicile. Dă jos cămaşa, pantalonii şi spală-te cum trebuie. Uite ce-i pe pieptul tău!

Urmele ospăţului de ieri încă nu se şterseseră. Gaie îşi privi pârâiaşele de zeamă pe care praful le înnegrise ca pe o hartă desenată („Aşa cum vă place dumneavoastră, tovarăşe profesor, cu tuş şi cu acuarele"). Zise:

— Mi se pare că aveţi dreptate…

Îşi dezbrăcă flaneaua şi sări sprinten din pantaloni. Din buzunar îi căzură câteva monede, pe care le adună cu grijă şi le băgă înapoi. Anton Dragu întinse mâna să ridice şi el un cincizeci de bani, dar Gaie fu mai iute.

— Pardon! Mi se pare că aţi greşit. Biletul dumneavoastră e la balcon. Plasator, condu-l pe domnul!

Băgă banii la loc în buzunar şi agăţă pantalonii în cui. Trecu pe lângă taică-su care freca de zor ghetele şi-i spuse:

— Succes în muncă!

*

* * *

Pe plic scria:

„Simpaticului Lică, personal".

Şi, înăuntru, pe o foaie de hârtie dublă, ruptă din mijlocul unui caiet de dictando:

„Am primit scrisoarea… Ştiam de aseară ce-o să-mi scrii. Nu mai sunt supărată pe tine. Îmi scrii aşa de drăguţ! Tu cât ai la compunere?

Şi acum trebuie să închei pentru că mă strigă mama. Dacă o să fii tot aşa de drăguţ, n-am să te uit. Chiar moartea cu-a ei coase, tot lângă tine o să mă lase.

Olguţa.

P.S. Andrei încă n-a venit. Toţi suntem îngrijoraţi. Nu ştii tu unde-i? Olguţa.

P.P.S. Dacă ştii ceva de Andrei, scrie-mi.

P.P.P.S. Chiar dacă nu ştii de Andrei, tot scrie-mi în acelaşi loc, după burlanul nostru. Olguţa.

*

* * *

Era ora când, duminica, în curtea de piatră din vecinătatea grădiniţei prietenoase, cu dălii şi bujori, cu trandafiri agăţători, busuioc şi regina nopţii, Miron Cumpănă îşi citea ziarul. Era cititor de ziare din copilărie, de pe vremea când le vindea. Povestea adesea păţaniile lui de vânzător de ziare. Era prieten cu un ucenic tipograf, când şpalturile erau încă ude, îi versifica titlurile evenimentelor importante. El le învăţa repede şi apoi, când îşi primea cota de ziare, alerga pe străzi, strigându-şi marfa în versuri. Făcuse, nu-i vorbă, treaba asta şi mai târziu, prin ’45—46, când pleca duminica la ţară cu „Scânteia”.

Cărţi mai groase citea mai rar Miron Cumpănă nu pentru că nu găsea vreme, ci pentru că n-avea răbdare. Nu putea sta locului. Tovarăşii lui râdeau adeseori amintindu-şi de un concediu al lui Miron Cumpănă prin vara lui ’50. Îl trimiseseră într-o staţiune de odihnă. La înapoiere, îl întrebaseră cum se odihnise. „Bine, m-am odihnit bine. Am făcut cu doi ploieşteni un gard la vilă”. Nerăbdarea de a sta locului îl îndepărtase şi de cârciumă. Îl luau, când era tânăr, prietenii la un chef. După o jumătate de ceas începea să se foiască, să bată cu degetele în masă, se ridica de pe scaun şi plecă. Îi plăcea câte un păhărel de ţuică, dar repede, în picioare, lângă tejghea, plătit înainte, ca să nu mai aştepte pe urmă. Se şi mânia iute. Ca mai toţi oamenii mătăhăloşi – e aici un echilibru al naturii – nu fusese şi nu era bătăuş. Dar când îl mânia cineva, nu zăbovea să-i atragă atenţia că pumnul juca numai un rol de figurant, ca o prezenţă şi o replică mută mâniei. Cine nu-l cunoştea avea toate motivele să se teamă. Pe Mihu nu-l atinsese niciodată nici măcar cu o palmă. În copilăria lui Mihu, maică-sa, Maria, îl mai potolea cu vătraiul sau cu palma. El, Miron Cumpănă, nu se amesteca. Mihu venea să i se plângă:

„M-a bătut mama!” Ridica din umeri cu neputinţă: „Ce să-ţi fac, frăţioare?! Eu pentru munca cu tineretul nu-s bun. Mi-au încredinţat tovarăşii sarcina asta şi n-a mers treaba de loc. M-au schimbat. Eu mă ocup cu răspândirea

presei. Ai vreun necaz în privinţa asta, sunt gata să te ajut...” Când fusese propus deputat, făcuse un scandal căruia îi mersese vestea până în paginile ziarului „Lupta C.F.R”. Nu voia să primească nici în ruptul capului. „Ştiu eu de ce nu vreau. Mă cunosc eu bine. O să mă ţineţi prin şedinţe şi asta-i moartea mea”. Acceptase greu, convins după multe discuţii că deputatul n-are ce căuta în şedinţe, ci pe stradă. Şi Miron Cumpănă iubea strada, se simţea bine în largul ei, strada era puntea care îl lega de copilărie, îi readucea în suflet anii care altfel nu s-ar mai fi întors. Făcuse multe în circumscripţie, dar îşi aprinsese şi paie în cap. N-avea răbdare să stea prea mult la discuţii cu oamenii. Odată se burzuluia şi-l lua la rost: „Dar ce crezi dumneata? M-ai ales ca să-ţi ţin conferinţe? M-ai ales să fac treabă. Nu vrei să mă ajuţi s-o fac, atunci de ce m-ai ales? Vezi că eu nu ştiu multe... Acolo unde lucrezi dumneata poate că-i altfel, dar la mine, la Ateliere, nu te roagă nimeni să pui mâna. O pui pentru că ştii tu că trebuie. Hai, curăţă şanţul, fă-l lună, că nu trăim între porci! Vezi că eu nu ştiu multe!” De curând aflase de năravul lui Anton Dragu şi-l lua la trei păzeşte unde îl apuca: „De ce nu eşti om, nea Antoane? De ce mă faci să suspend democraţia pentru tine?” Pentru o discuţie „cam tare” – cum o numise preşedintele Sfatului raional

— O discuţie cu responsabilul „Alimentarei” din circumscripţia lui, Miron Cumpănă fusese chemat să fie „frecat” – cum numise el. Se dusese, dar pentru că cel care-l chemase întârzia, după cinci minute plecase. „Las că ştiu eu ce vor să-mi spună!” În creşterea lui Mihu se amestecase mai puţin. Băiatul nu strălucise, dar nici nu-l împovărase cu necazuri. Pasiunea lui Mihu pentru fotbal îl nelinişteşte o vreme. Nu voia să lege cartea de gardul stadionului. Dacă n-o lega, n-avea nimic împotrivă. Îl mai îmboldea câteodată la treabă şi pufnea pe înfundate când, în vacanţe, îl vedea că doarme prea mult. „Mă odihnesc, tată, am şi eu dreptul!” îi răspundea Mihu. „Te odihneşti? Da’ ce, ai tras la plug? Ai cărat saci? în care constituţie e scris dreptul de-a dormi până te umfli de somn? Dă-te

repede jos din pat, că te scot cu el cu tot pe fereastră!” Din prima bursă, Mihu îi cumpărase un pachet de tutun. (Fuma ţigări pe care şi le răsucea el din tutun. Mai găsea o ocupaţie şi în treaba asta.) Darul fiului nu putea să nu-l bucure, dar îl şi enerva. „Acuma, dacă îmi cumperi tutun, o să vrei să te baţi cu mine pe burtă. Când o să ţip la tine, o să-mi spui că eşti lefegiu şi faci ce vrei. Ei, lasă că-ţi arăt eu!” A doua zi însă, la Ateliere, scosese pachetul şi-l arătase cu fală, ca pe o decoraţie: „E de la băiatul meu”. Dar pentru că tocmai în dimineaţa aceea Mihu se lăsase tras cu greu din pat, nu se abţinuse să adauge: „E băiat bun, dar leneş”.

Ieşi şi Mihu afară.

— Ce mai e nou, tată?

— Multe. Miron Cumpănă nu ridică ochii de pe ziar.

— De meciul nostru de azi scrie ceva?

— Nu, dragă! Ăsta-i un ziar serios.

— „Scânteia” are întotdeauna rubrică de sport!

— Are, dar n-o citesc eu.

Se mai uită la un titlu din ultima pagină, citi o informaţie scurtă despre un accident de avion nu ştiu unde şi împături ziarul. Mihu îl ceru şi se uită grăbit la rubrica de sport. Nu scria, într-adevăr, nimic despre meciul lor. O să cumpere „Sportul” şi „Scânteia tineretului”. Acolo nu se putea să nu scrie. Citi repede şi el câteva titluri din pagina întâi, apoi îi atrase atenţia un cursiv despre pregătirile pentru noul an şcolar.

Miron Cumpănă se ridicase şi trecuse în grădiniţă, unde îndreptă băţul strâmb care sprijinea un trandafir.

— Mihule, adu-mi din casă nişte rafie! Vezi că e pe undeva, prin sertarul bufetului.

— O clipă, tată, citesc ceva.

Dar pentru nerăbdarea lui Miron Cumpănă şi o clipă era prea mult. Bombănind, se duse singur să-şi ia rafia. Mihu sfârşi lectura.

— De unde spuneai să iau rafia?

— Poate credeai că o să te aştept pe tine! Vino mai bine să-mi ajuţi să leg aici. Şi când Mihu fu lângă el: Mă

mir cum a scăpat trandafirul ăsta de mina ta. Garoafele le-ai dat gata!

— Danei nu-i plac decât garoafe, tată.

— Zău? La anu' pun numai trandafiri! Ţine degetul aici. Mihu făcu întocmai, dar tot nu scăpă:

— Nici de atâta lucru nu eşti în stare… Şi, colac peste pupăză, te-au mai făcut şi un fel de şef peste copii! O să iasă treaba mai mult de-o grămadă.

Mihu era obişnuit. Nu-i răspunse. Apăsă mai tare degetul pe nod.

— Aşa-i bine?

— Să zicem. Mihu căscă.

— Da, zise serios tatăl (dar pentru fiu era limpede că glumeşte), da, ai obosit de atâta treabă şi te-a apucat somnul!

— Am dormit puţin, tată. A fost şi azi-noapte o căldură… Dar nu numai din pricina căldurii adormise târziu Mihu.

Înaintea unui meci mai important era întotdeauna frământat. Acum însă la obişnuita frământare se mai adăugaseră şi altele.

Vedenia spânzuratului îi provocase o strângere de inimă, o tulburare care îl urmări mult timp şi pe care mult timp n-o putu îndepărta. Îşi aminti de discuţia cu tatăl lui Lică şi se enervase că, oricât s-ar fi străduit să „nu simplifice", nu reuşea să vadă decât propria sa soluţie. Iar el era un om tânăr şi sănătos. Nu putea privi decât cu ochii săi, nu putea judeca decât ceea ce privea cu aceşti ochi. Nu-l cunoştea pe cel care-şi pusese capăt zilelor, îl văzuse doar atârnând de creanga castanului, dar îi părea că, pentru concluziile sale, nici n-avea nevoie să ştie mai mult. Stătuse de vorbă şi cu taică-su despre Taşcu. Miron Cumpănă îşi vărsă mânia pe Ştefan Ghindă: „În faţa judecăţii nu-l poţi duce să-l arăţi cu degetul şi să-i spui: «Tu eşti vinovat!» Par este o judecată, cea mai dreaptă şi cea mai puternică, de care nu scapă nici Ghindă. E ura noastră împotriva lumii lui Ghindă. Lumea asta, a banului, a jafului, a umilinţei a făcut din Taşcu o cârpă". Lui Mihu îi

fusese apoi ciudă că toate aceste gânduri îl opriseră să se bucure de prima sa victorie din aceste zile de căutări, de insuccese, de şovăieli; era convins că nu mai călcase cu stângul. Nu-i era totul limpede, dar simţea că prima poartă o deschisese. Şi nu i se părea de loc curios că această poartă dădea spre maidan. Îşi amintea că în urmă cu ani, când făcuse grădina, taică-su adusese câteva căruţe de pământ de pe maidan. Maică-sa râsese:

„Or să crească numai buruieni!” Dar Miron Cumpănă avea alte socoteli: „Pământul e bun. Dacă o fi şi grădinarul bun, n-o să-şi scoată buruienile capul. Uite, aici o să pun trădafiri, aici garoafe, aici busuioc…” Mihu n-ar fi jurat că tocmai lui îi era dat să fie grădinarul cel bun. Fusese convins că nu. Acum încerca. „Dacă pot să iau de pe maidan numai pământul şi las cucutele, brusturii şi scaieţii… dacă pot…” Prima victorie era şi asupra lui însuşi. Vizita din bordei, într-un fel, îl scuturase de nepăsare, începuse să-i placă. Să-l pasioneze, însă i se părea prea mult, sau nu voia să recunoască. Era ca un meci pe care nu voia să-l piardă. Amărăciunea băiatului acela sfios, blond şi cu ochii albaştri, îl convinsese că nu trebuia să-l piardă. Cunoscându-l pe Andrei, descoperi cupa. Ea trebuia câştigată de întreaga echipă, umplută cu bucurie şi dăruită întâi băiatului acela necăjit, pentru că atunci când dăruieşti altuia bucuria, îţi dăruieşti ţie înzecit. Poate că aici stătea şi secretul propriei sale bucurii. Simţea, amuzat, cum i se scurtează şi lui pantalonii.

— Tată… M-ai putea ajuta cu ceva. Nu ştiu exact… Va trebui să mă informez… dar cred că…

Miron Cumpănă era nerăbdător:

— Fără introducere. Nu suntem la şedinţă. Ce vrei?

Îi vorbi despre Andrei. îl întrebă dacă, la nevoie, a putea fi primit într-o casă de copii din cartier.

— O să mă interesez.

— Îţi mulţumesc, tată! Şi mirat, pentru că îl văzu pe Miron Cumpănă lăsând ghemul de rafie şi îndreptându-se spre poartă: Dar unde te duci?

— Cum, unde? Doar tu mai rugat. Mă duc să mă interesez.

— Dar nu-i nevoie acum. Azi e duminică, tată.

— Eh, oftă sincer Miron Cumpănă, bine ar fi dacă aş avea eu răbdare să aştept până luni.

— Nene Cumpănă, pleci?

Intrase în curte Gaie. Îşi schimbase cămaşa, se pieptănase, era desculţ, dar picioarele – chiar şi genunchii – îi erau curate.

— Pleci, nene?

— Tu nu vezi?

— Eu am venit la mata!

Rostise cu neînduplecare, ursuz, hotărât să-şi impună voinţa.

— Drăguţule, ai greşit adresa! Cu problemele tineretului nu mă ocup eu, ci fiul meu. Şi arătă spre Mihu.

Mihu veni lângă el:

— Ce doreşti, Gaie?

Miron Cumpănă făcu doi paşi spre poartă. Gaie nici nu se uită la Mihu.

— Nene Miron, eu la dumneata am venit!

— Nu poţi vorbi cu mine? se simţi prost Mihu.

— Nu! Un „nu” ca o piatră azvârlită cu toată puterea. Şi tot către cel care voia să plece privi.

— Atunci dă-i drumul! zise Miron Cumpănă şi se propti de poartă, cu faţa la Gaie.

Băiatul îşi roti privirea de la unul la altul, oprindu-se mai mult la Mihu, măsurându-l, voind să arate ceea ce se sfia să spună. Miron Cumpănă îl înţelese:

— Dă-i drumul! Poţi să ne spui la amândoi.

— Nu, nu tată, sări Mihu! Şi lui Gaie, sever: Nu caut să-ţi aflu nicio taină. Nu-s curios să ştiu nimic.

— Rămâi şi dumneata! rosti scurt, drept, de necontrazis, Gaie. Şi fără altă introducere: Nu se mai poate trăi cu tata. Iar e la cârciumă. Eu am strâns bani pentru un prieten şi el mi i-a furat şi s-a dus la cârciumă. M-a buzunărit şi… fluieră şi arătă cu mâna. A întins-o cu turboreactorul! Numai de dumneata se teme, nene Miron!

Baronul a intrat la bufetul din Gândului. Şi cu tot focul: Ăsta-i baron? Să ia banii altuia şi să-i bea? Când mi-a băut banii de cărţi n-am zis nimic. Da' ăştia erau bani de tren pentru un prieten… ca să plece la Iaşi. I-am strâns eu. Jumătate cu gura şi jumătate cu… Arătă mâinile şi spinarea. Acuma nu mai tac! Dacă…

Dar Miron Cumpănă nu-l mai ascultă până la capăt:

— La bufetul din Gândului zici? şi plecă grăbit, aplecat înainte şi tăind aerul cu braţele lui lungi şi vânjoase, la capătul cărora pumnii păreau două ghioage.

În urma lui, Gaie zise:

— Ştiu eu că banii nu-i mai văd, dar m-am uşurat. Mă duc şi eu.

— Mai stai puţin, Gaie! îl opri Mihu. Ce-i cu Andrei?

— E jale, conte…

— Nu-s conte! îi tăie sec Mihu.

— E jale, nene Mihule. Cu unchiu-su nu-i de trăit. E mare porc de câine. Nici nu vrea să-l mai dea la şcoală. Îi adun eu bani de tren să plece la Iaşi.

— Şi banii… îi luă Mihu vorba… s-au dus, să nu mai vorbim de ei!

— Îi face baronul praf! zise Gaie eu năduf. Familia îndurerată anunţă pierderea grea. Toţi care l-aţi iubit, mâine în păr la Sfânta Vineri! Loc în faţă, luminări, pomană!

Mihu îşi muşcă buzele, să poată vorbi serios:

— Ei, Gaie… Eu nu-s conte, dar tu, iartă-mă, tot pici ai rămas. împlineşti cincisprezece ani. Ai citit

„Căpitan la cincisprezece ani?"

— Oho!

— Nu văd de ce „oho"! Cred că o confunzi. În cartea asta e vorba de un băiat care, la vârsta ta, era căpitan de corabie. Şi tu… nici măcar secund, nici măcar cârmaci… nici măcar ajutor de bucătar. Tu ai rămas în port să te joci cu nasturi, să-ţi ştergi nasul şi să-ţi ţii degetul în gură. Eh…

Mihu se strâmbă ca după untură de peşte.

— Nene, se supără Gaie, nu mă cunoşti! Eu când

vreau ceva…

— Noroc de Andrei că nu vrei.

— Da’ banii cine-i strânge? Dragoş Vodă cu-a lui ceată?

— Mare scofală să strângi câţiva zeci de lei! Banii alină necazul? Pe om îl doare sufletul şi tu îi îndesi bani în palmă. Ce-o să facă la Iaşi?

— El vrea să plece…

— El… El e amărât şi se agaţă de orice. Cine să-l ţină la Iaşi? Un naş bătrân? El vrea să plece… Dar tu… voi… unde sunteţi? Ce fel de căpitani sunteţi voi? Nu sunteţi nici măcar ajutori de bucătari… El vrea să plece… Dar de ce vrea să plece? Pentru că vrea să înveţe! Ajutaţi-l să înveţe aici, cu voi, la şcoala voastră, dacă vă e drag şi îi sunteţi prieteni. Ei, dar asta nu e uşor. E mai greu decât să stai într-un bordei, să tragi din pipă, să mănânci porumbei prăjiţi şi să spui „conte” şi „baroane”. E mai greu decât să tai cauciucuri şi să faci din ele praştii. Poţi să i-o spui asta şi prietenului tău Lică. Şi ca să nu se supere celălalt prieten, Tudorel, spune-i şi lui. Asta e mai greu decât să-ţi vopseşti părul alb, pentru că amesteci la întâmplare tot felul de porcării. Şi dacă tot faci o treabă, fă-o până la capăt! Spune-i şi lui Matei că asta e mai greu decât să dai cu zarul şi să muţi nişte muşte pe-o tablă… Asta-i, Gaie!

Gaie tăcea. Stătea drept, botos, gânditor şi tăcea.

— Şi, în sfârşit, Gaie, asta. e mult mai greu decât să taci.

— Nu tac.

Dar tăcu. Câtva timp nu mai vorbi nici Mihu. Pe urmă, spuse într-o doară:

— Numele bordeiului vostru s-a învechit. Se nimerea când aveaţi instructoare. Acum trebuie să-l botezaţi „Spaima instructorului”! Ce spui?

Gaie răspunse cu toată convingerea:

— Acum nu ne arde nouă de asta. Atunci n-aveam ce face. Acuma ne doare de Andrei!

— Nu se vede.

— O să se vadă!

— Mă rog. Totuşi reţineţi pentru bordei numele de „Spaima instructorului”. E un nume adevărat. Maţi speriat cât de nepăsători sunteţi. M-aţi speriat cât de greu vă urniţi când e vorba de o treabă mai grea. Hm! Vreţi să-l ajutaţi pe Andrei? Voi…

Gaie simţea că iese din cămaşă de ciudă:

— Da, noi! Noi! Noi! Să ştii! Şi bordeiul n-o să-l numim cum vrei. O să se cheme aşa… bordeiul, fără nimic altceva, să ştii!

— De ce? E păcat să nu aibă un nume. Dacă eşti atât de sigur că o să faceţi ceva pentru Andrei, v-aş da eu un nume. Unul formidabil, Gaie. Unul care sună ca nişte tobe şi ca nişte goarne.

Dintr-un pas Mihu încalecă poarta. Se ridică apoi în picioare pe ea şi, de sus, rosti tare:

— „Prima victorie!” Bordeiul „Prima victorie”! Ce zici, Gaie? E un nume ăsta?

Emoţionat, cu toată faţa strălucind de zâmbetul lui strengăresc şi cuceritor, Gaie răspunse repede:

— Este!

*

* * *

„Dragă Olguţa

Îţi scriu «dragă», pentru că acum ştiu că nu te superi. Am citit frumoasa ta scrisoare şi de atunci îmi bate inima. Era acolo unde ai pus-o tu, după burlan. Ce mai faci? Eu mă gândesc la tine şi îţi scriu această poezie:

Dacă departe, în lună, tu, Olguţa, ai locui, şi acolo, tot după burlan, eu ţie scrisori îţi voi seri.

E o poezie din capul meu şi e numai pentru tine.

Afară e o zi cu soare care te îndeamnă să scrii poezii! Ce faci după-amiază? N-ai putea să ieşi ca să ne plimbăm? Te aştept la patru în colţ la frizerie.

Lică.

P.S. Nu ştiu nimic de Andrei. Tot n-a venit? P.P.S. Îţi place poezia? Tot Lică”.

*

* * *

Stăteau lungiţi pe burtă, cu bărbiile sprijinite în palme, hotărâţi să-şi lase trupurile să amorţească în această poziţie, decât să se ridice fără niciun rezultat.

Într-un moment, Harap deschise gura (îl apucase încă de pe stradă un căscat) şi toţi ridicară privirile.

— Ai găsit ceva, mă? îl întrebă Tudorel.

— Nu.

— Atunci de ce ne dai emoţii?

— Asta-i bună! Nu mai are voie omul nici să caşte… Câtăva vreme mai târziu deschise gura Lică.

— Şi ţie ţi-a venit să costa?

— Nu. Aş vrea să ştiu cât e ceasul.

— Aproape trei, aprecie Tudorel. Şi cu părere de rău: a trei începe meciul.

— Trei? se îngrijoră Lică. Eu la patru fără ceva trebuie să plec.

Dar Gaie era acolo:

— Nu pleci!

— Am treabă la patru.

— Lasă că pleacă expresul la Paris şi fără tine.

Şi Harap, cu gândul că fugise de la lecţia de muzică şi nu-i va fi moale:

— Aici e treaba noastră acum! Lică însă nu putea ceda:

— Am o treabă serioasă. Doar nu mă joc!

— Ce, mă? înălţă fruntea Tudorel.

— Ce te priveşte?

— Mă priveşte, zise Harap. Şi Gaie repetă:

— Nu pleci!

— Nu-i chiar aşa. Dacă am o treabă serioasă, am! Mi-a spus tata să fac ceva.

— Parcă-i prima oară când îţi spune şi nu faci, mă? Şi Tudorel clătină din cap, cunoscător.

— Acuma nu se poate. Nu vreau să-l supăr pe tata. Mă duc şi mă întorc. Şi tot Lică, în continuare, ca să schimbe discuţia: Hai să ne gândim! Pierdem vremea.

Stăteau lungiţi pe burtă jos, pe covor, cu bărbiile sprijinite în palme, ca nişte cărţi deschise la mijloc. Lângă

ei ar fi trebuit să se afle şi Andrei.

Tudorel îl luase de dimineaţă de la Gaie. îi arătase poarta dreasă de el – „semăn cu tata! Dacă vreau fac minuni!” – îi arătase apoi laboratorul din magazie şi făcuseră împreună şi o experienţă. „Nu obişnuiesc, spusese Tudorel, dar acuma, pentru tine, o să încerc o experienţă simplă, de începători”. Experienţa, un amestec de două substanţe albe, care colorau apa în roşu, reuşise, şi fu prima, din ultima vreme, în urma căreia nu se sparse niciun geam, nu murise nicio pisică şi nu se speriase niciun vecin. Andrei mâncase la Tudorel. îl aşteptau pe Gaie cu banii (se informaseră de ora plecării trenului – era aproape de mizeul nopţii) – şi aranjaseră ca Gaie să rămână să-i ţină tovărăşie lui Andrei, pentru că Tudorel şi Dana aveau bilete la meci. Prânzul îl sfârşiseră pe la ora unu şi, cum mai aveau până la plecarea lui Tudorel la meci, băieţilor şi în special „savantului” li se făcuseră chef de o experienţă. „De data asta însă o să-ţi arăt una mai grea: o să fac focuri bengale”.

Şi Tudorel îi arătase. Dar experienţa nu se bucurase de rezultatul aşteptat. Aprinderea magaziei nu intrase în prevederi, nici chemarea pompierilor de către vecini, nici faptul că, deşi focul arsese doar câteva scânduri şi o mică porţiune de acoperiş şi fusese stins înainte de sosirea pompierilor, aceştia nu plecaseră decât după ce sigilaseră „laboratorul”, pentru că nu prezenta condiţiile cerute de paza împotriva incendiilor. Nici pedepsirea lui Tudorel de către maică-sa cu „Nu-ţi mai dau voie să ieşi din casă”, niciuna dintre acestea nu intraseră în prevederile experienţei. Şi cum tot aveau două bilete, Dana îl invitase pe Andrei s-o întovărăşească la meci. La început, Andrei nu primise: „Nu, cum credeţi c-o să-l las pe Tudorel singur?” Dar când Tudorel însuşi îl îndemnase: „Nu fi prost, mă! De ce să nu vezi şi tu un meci la Bucureşti? Măcar atâta să vezi şi tu, mă! Deseară pleci şi...” Apoi şoptindu-i la ureche, trăgându-l într-un colţ: „Du-te, mă, mama e furioasă, dar într-o oră îi trece. Vin şi eu. Îl rog pe Mihu să mă bage pe la intrarea jucătorilor. Nu fi prost, mă”. În

aceste condiţii, Andrei nu mai avusese de ce să refuze. Prevederile „savantului” dăduseră însă greş a doua oară. Nu mult după plecarea Danei şi a lui Andrei venise Gaie. „Ce meci, care meci, unde meci? Nimic! Adunare generală… la bordei. Cum? Eşti pus la naftalină? Atunci îi aduc la tine pe Mitică şi

Harap. Am zburat. Nu ne ţineţi de vorbă! Intrarea persoanelor străine după ora douăsprezece. Informaţii la poartă!”

Lângă ei ar fi trebuit să se afle acum şi Andrei… Dar Andrei, cu un coif de ziar în cap, aştepta alături de Dana începutul meciului.

Echipele ieşiră pe teren. La fluierul arbitrului, se aliniară şi salutară spectatorii. Căpitanii îşi strânseră mâinile, schimbară fanioanele şi-şi dădură unul altuia câte un buchet de garoafe roşii. Primi şi Mihu o garoafă şi alergă s-o arunce în tribună. Dana se ridică să-i facă semn, dar Mihu n-o văzu. Floarea căzu în mâinile unei tinere din apropierea Danei. Îi rupse codiţa şi şi-o înfipse în păr. Curând însă tânăra se trezi cu un cocoloş de hârtie în Cap. Se uită împrejur să-l descopere pe obraznic. Nu, n-o putea bănui tocmai pe fata aceea cu părul negru strâns în cozi, de lângă băiatul blond. Părea prea serioasă şi prea preocupată de soarta meciului ca să se ţină de şotii.

Arbitrul îşi consultă ceasul şi fluieră începutul partidei.

Cam în acelaşi timp – da, sigur, fără nicio însemnătate pentru meci – într-una din cele două odăiţe ale familiei Cristea fluieră şi Gaie:

— Domnilor, am onoarea să vă anunţ că trebuie să-mi concediez guvernanta. A uitat, când am plecat de acasă, să-mi împacheteze şi creierul.

— Linişte! se supără Tudorel. Un om gândeşte aici, şi tu… Harap repetă cu cea mai profundă seriozitate o primă propunere de-a sa:

— Ce să ne mai gândim atâta? Să-l batem pe Ştefan Ghindă.

— Harap, drăguţule, o să te doară picioarele de atâta

înţelepciune.

— Bine, o să mă doară! mormăi Harap ursuz.

— Da’ mai tăceţi, mă, odată! îşi ieşi din fire Tudorel. Un om gândeşte, şi voi…

Lică voi să propună spargerea cu praştia a tuturor geamurilor casei din Cuţitaru 6. Dar renunţă.

„Dacă o loveşte o piatră pe Olguţa?”

Ceva mai târziu, în tribuna stadionului, tot de teamă strânsese pumnii şi Dana. În careul orădenilor, Mihu era înghesuit de un fundaş şi un mijlocaş, amândoi mult mai înalţi şi mai voinici decât el. Mihu însă nu renunţa la minge. „Numai de nu l-ar lovi”, se ruga Dana. Şi lui Andrei:

— Uite, vezi, nu-l ajută nimeni. N-are cui să dea mingea şi se învârteşte printre picioarele namilelor alea. Dacă-l mai loveşte o dată la genunchi…

— N-o să-l lovească! o asigură Andrei şi îşi uni şi el glasul cu cei care strigau: „Hai, Locomotiva!” În acest timp văzu un băiat şi i se păru că e Tudorel. Nu era el. „O fi plecat de acasă?”

Tudorel amorţise. Se ridică în şezut:

— Mă, îmi pare că am găsit ceva. E numai jumătate, dar poate găsiţi voi restul. Am luat-o ştiinţific…

— N-o lua ştiinţific, că poate dai foc şi casei, rosti Harap, şi nu e necesar să se mai adauge că rostise şi acum ca întotdeauna, cu toată chibzuinţă, fără nicio intenţie de glumă.

— Lasă-mă, nu mă încurca! îl repezi Tudorel. Am luat-o ştiinţific. Care-i problema? Problema e asta: pe Andrei nu vrea unchiul său să-l dea la şcoală. Buuun…

— Bun! zise şi Lică.

Harap nu mai zise nimic, deşi ar fi spus cu convingere că el nu vede ce anume e bun în faptul că pe Andrei nu vrea unchiu-său să-l dea la şcoală. Gaie asculta atent.

— Dar de ce nu vrea unchiu-său să-l dea la şcoală? continuă Tudorel, imitând tonul profesorului lor de matematică. Şi asta ştim!

— Pentru că domnul de Ghindenburg vrea să-l ia

valet la prăvălie, îl ajută Gaie.

— Exact, mă! Pentru că unchiu-său vrea să-l ţină la prăvălie. Buuun!

— Bun! repetă şi Lică.

— Mă Lică, nu. mă încurca. Am terminat cu prima parte a problemei. Acum partea a doua. Noi ce vrem? Vrem ca Andrei să înveţe. Şi ştim că nu poate să înveţe din cauza prăvăliei. Buuun…

Ca să nu-l întrerupă, Lică îşi spuse „bun” în gând.

— Ce-i de făcut? Dacă Andrei nu poate să înveţe din cauza prăvăliei, noi trebuie să scoatem din problemă prăvălia, înţelegi? Pentru că Ştefan Ghindă cu prăvălie este egal cu Andrei fără şcoală. Deci Ştefan Ghindă fără prăvălie este egal cu Andrei ou şcoală. Simplu. Scoatem prăvălia şi Andrei merge la şcoală.

Gaie chibzuia. Lică nu fusese prea atent. Harap pricepu totul, în afară de „scoaterea prăvăliei”:

— De unde zici că trebuie să scoatem prăvălia?

— Din problemă, mă, se înţelege.

— Care problemă? Prăvălia e la barieră. Cum o s-o scoatem de acolo? O desfacem şi o luăm într-un camion? Nu putem.

— Am o idee. îi dăm foc, sări Lică, după ce socoti că, aprinzându-se prăvălia, Olguţa fiind departe, la jumătate de kilometru, n-ar fi păţit nimic. îi dăm foc într-o noapte şi

— Nu, nu, vă rog, se apără Tudorel, vă rog fără foc. Eu la focuri nu mă mai bag. Cu pompierii nu te poţi înţelege.

Gaie chibzuia tăcut. Nu-şi auzea decât propriile gânduri. Tăcură şi ceilalţi.

Ca o ciudată potrivire, şi în tribunele stadionului freamătul se potolise. Mingea era jucată în centrul terenului, anost; căldura şi oboseala moleşiseră prea de timpuriu pe jucători. Ici-colo doar câte o voce îşi striga nemulţumirea. Dana cumpără două cornete de seminţe şi vânzătorul, altă dată huiduit, alungat cu „Eşti de sticlă?”, putu s-o servească nestingherit. Meciul nu interesa. Andrei, ronţăind seminţe, întorcea mereu capul să-l vadă

venind pe Tudorel. îi oprise şi un loc lângă el. Dana nici nu-l întrebă ce caută. Mihu stătea cu mâinile în şolduri şi urmărea fazele din apropierea tuşei, aşteptând de mult să i se paseze mingea. Cineva îi strigă: „Ce stai? Fugi la minge!”, dar Mihu nu auzi. Andrei se întreba:

„De ce nu vine Tudorel?”

Tudorel elimina tăcut şi logic piedicile care stăteau în calea „scoaterii prăvăliei din problemă”.

Focul, bineînţeles, îl elimină primul.

Lică se ridică:

— Băieţi, eu trebuie să plec. Mă întorc înapoi după ce termin treaba. Vă mai găsesc, nu?

Nu i se răspunse. Plecă şi din uşă îşi răspunse singur:

— Vă mai găsesc. Vorbim când mă întorc. După ce ieşi, Harap îşi aduse aminte:

— Trebuia să-l oprim! Doar nu ne jucăm aici.

Nici lui nu i se răspunse. De fapt, Harap nici nu aştepta. Nu era obişnuit să întrebe şi să i se răspundă. Întreba numai când şi după ce avea propriul său răspuns gata. În rest îşi spunea părerea şi atât. Întrebările şi le punea lui. Câteodată răspundea la întrebările altora, dar ca şi cum şi le-ar fi repetat lui însuşi.

Gaie lovi cu palma în covor:

— S-a găsit! S-a găsit! Atenţie, vă rog! Capul domnului, o idee mai la dreapta... Domnişoara, ochii deschişi... Aşa... Nu mişcaţi! Mulţumesc! Tudorele, nu eşti prost. Am plecat de la problema ta şi am aterizat direct la prăvălia domnului de Ghindenburg. Ei bine. îl vom face să închidă prăvălia! Tudorel sări bucuros:

— Bravo! Cum?

Harap rosti liniştit, fără să i se mişte măcar un fir de gene:

— Aiureală! Are autorizaţie? Are! N-o să-i închidem nimic. Şi repetă, ca nu cumva să se uite principalul: Aiureală!

Se dezumflă şi Tudorel.

Dar Gaie, netulburat, luă mâna lui Harap, îi apăsă cu degetul vinele de la încheietură şi exclamă:

— Pulsul normal! apoi îi pipăi fruntea: Temperatura normală! Harap, zi treizeci şi trei!

— Nu, nu te zbuciuma. Pari sănătos, dar să ştii că nu eşti. Şi pentru că şi el se grăbea: Cum „aiureală”, mă? Ce „aiureală”? îl vom face să închidă prăvălia. Asta-i „aiureală”? Am o idee. Tudorel, închide geamul să nu iasă! O idee nemaipomenită, nemaiauzită, nemai…

— Gaie, spune o dată, nu ne mai fierbe! îl ghionti Tudorel. Şi Harap, pentru el:

— Aiureală!

Gaie se sculă şi începu să se plimbe în jurul lui Harap, cu mâinile în buzunare şi cu burta înainte, cum altă dată se plimba Pantaliny, după o zi bună.

— Chestiunea stă aşa: excelenţa sa, domnul Tudorel Gristea, are perfectă dreptate! Prăvălia trebuie închisă. Şi când se închide o prăvălie? în mai multe cazuri. Dar pe noi ne interesează numai unul. Acela, stimaţi colegi, când prăvălia nu mai vinde, pentru că nimeni nu mai cumpără…

— Aiureală! Azi nu mai dovedea cu vânzarea, vorbi Harap. Am trecut eu pe acolo.

— N-ai trecut când trebuia. Mâine dimineaţă să treci. Şi te rog chiar să treci şi cu frumosul tău acordeon.

— Ce să fac cu acordeonul? în piaţă n-am ce face cu el.

— Ţi se pare că n-ai ce face. Îi veniră în minte cele întâmplate dimineaţă. Apucă un scaun, îl întrebă pe Tudorel: „Permiteţi?” şi se urcă pe el. Sunaţi să mi se aducă un pahar cu apă! Mulţumesc! Tuşi şi începu deodată ca o vijelie…

Când sfârşi, Harap trase de un picior al scaunului, şi oratorul, pierzându-şi echilibrul, fu nevoit să sară. Apoi, cu aceeaşi seriozitate cu care învăţa, cânta sau asculta glume, Harap îl privi pe Gaie şi spuse:

— Iartă-mă! Nu-i aiureală. Eu sunt prost. E straşnic!

— Formidabil, mă! ţipă Tudorel. Şi imediat, cu un regret lesne de bănuit: „Da’ eu ce fac? Şi Lică ce face?”

— Este treabă şi pentru voi! Voi staţi printre oameni şi de câte ori mă opresc eu, spuneţi: „Aşa e! Are dreptate

tovarăşul!”

— Formidabil, mă!

Numai în tribunele stadionului nu exista motiv pentru entuziasm, locul, ce-i drept, se mai iuţise. Controlul balonului devenise mai atent, dar se apropia sfârşitul reprizei întâi şi tabla de marcaj rămânea neschimbată. Dana privea jocul, dar se gândea la modelul unei rochii. Nu se decidea cum să şi-o coasă. Decoltată, sau cu un guleraş mic, rotund? Andrei se întreba cum o să-şi ia legătura cu lucruri de la unchiul său. N-ar mai fi vrut să treacă pe acolo, cu toate că-i părea rău să nu-şi ia rămas bun măcar de la Olguţa. Deşi ar fi strâns mâna şi unchiului şi mătuşii. Nu fuseseră oameni răi. Îl hrăniseră, îi vorbiseră frumos, îl luaseră chiar la restaurant. Unchiul îl bătuse, dar poate că nu din răutate. Prima oară crezuse că e un vagabond şi-l bătuse pentru că întârziase. A doua oară îl crezuse hoţ şi-l bătuse ca să-l înveţe minte. Pleca numai pentru că unchiul nu voia să-l dea la şcoală. Dacă iar de la şcoală, ar uita şi de bătăi şi de toate. S-ar pune cu burta pe carte şi mâine, poimâine ar ajunge inginer. Atunci n-o să se mai lege nimeni de el. O să fie el stăpânul lui.

Aşa se gândea Andrei când tribunele se ridicară ca un val, strigând şi aplaudând, iar Dana se repezi să-l îmbrăţişeze şi să-l sărute. Centrul înaintaş al juniorilor „Locomotivei” dintr-o pasă a lui Mihu marcă primul gol.

*

* * *

— Vrei o îngheţată?

— O! Da, îmi place foarte mult! răspunse repede Olguţa, dar regretă în aceeaşi clipă. „Nu-i frumos să primesc”. Îmi place foarte mult, dar acum nu vreau, spuse ea repede.

Erau în faţa lăzii cu îngheţată de la intrarea în parc şi Lică scoase banii.

— De ce acuma nu? Te rog…

La doi paşi de ei, un bărbat sugea cu mare poftă din batonul de îngheţată, ţinând băţul în vârful degetelor, cu o graţie exagerată. Olguţei îi lăsa gura apă. Nu mai putu:

— Nu… Dar dacă mă rogi tu… dacă mă rogi tu mult…

— Te rog mult…

— Atunci vreau.

Intrară în parc. Păşeau alături pe aleea umbroasă, Lică lovind cu piciorul în fiecare pietricică, Olguţa preocupată de îngheţată.

— E bună, dar mai bună e la cofetărie! zise ea, înainte de ultima înghiţitură.

— Da, o aprobă Lică, şi o imensă nefericire i se întipări pe faţă. Îmi pare rău că nu te-am dus la cofetărie.

— A, nu, spuneam numai aşa…

Aruncară beţele într-un coş. Lică arunca pentru prima oară ceva într-un asemenea coş. Cocoloaşele de hârtie, cojile de fructe, toate le azvârlea mai întâi în aer, le prindea pe bombeu şi, dacă avea noroc, le şuta. Acum, dacă Olguţa aruncase băţul la coş, nu putea decât s-o imite.

Dintr-un arţar căzu o frunză pe umărul Olguţei. Lică se repezi s-o dea jos şi, cu aceeaşi imensă nefericire, o întrebă:

— Te-a durut?

— O! Nu…

— Pe mine nu m-ar durea nici dacă mi-ar cădea o cărămidă. Ştii ce puternic suit?

— Da?

— Da.

Lică se scotoci prin buzunare. Părea necăjit că nu găseşte ce caută.

— Ai pierdut ceva?

— Nu. Am crezut că mi-am luat pipa cu mine…

— Fumezi?

— Desigur! Dar numai din pipă.

Mai făcură câţiva paşi şi Lică scoase din buzunar o cheiţă. Se juca, învârtind-o pe deget. Aştepta ca Olguţa să-l întrebe ce e cu cheiţa, dar Olguţa n-o băgă în seamă. Atunci o scăpă pe jos şi, când se aplecă s-o ridice, spuse supărat:

— Dacă o pierdeam, n-aş mai fi plecat de aici până n-

o găseam. Şi o săptămână aş fi căutat-o.

Olguţa păşea neatentă, răsucind în mână o margaretă sălbatică, uitată de vară printre ierburile arse.

Lică îşi pierdu răbdarea:

— Nu mă întrebi ce e cu cheiţa asta?

— Ba da.

— E de la sertarul meu. Acolo ţin scrisoarea ta.

— Da?!

— Da.

— Eu nu mai am un sertar al meu. Când a venit Andrei, Blama i l-a dat lui. Se opri: Ştii, Lică, suntem tare necăjiţi pe Andrei! Dacă nu vine nici azi, tata se duce mâine la miliţie. Tu chiar nu ştii nimic de el?

— Nu. De unde să ştiu?

— Tata spune că nu se poate ca voi să nu ştiţi.

— Nu… De unde?! şi îşi ascunse un zâmbet şiret. Găsiră o bancă liberă. Lică aşternu batista pe bancă:

— Ia loc…

— Nu vreau!

O spuse cu un ton băţos, îmbufnat, neobişnuit până atunci în discuţie, şi care ceru neapărat explicaţii.

— De ce? Te-am supărat?

— Ce-ţi pasă?

Lică era uluit. îi era peste putinţă să se dumerească ce se întâmplase. Se uită dacă nu cumva era murdară batista. Nu, cum să fie? Luase cu mâna lui una proaspăt călcată din dulap. O jignise el cu ceva pe Olguţa?

— De ce te-ai supărat? De ce nu stai?

— Nu vreau!

— Dar de ce? Te-am supărat eu?

— Da, dacă vrei să ştii!

— Când? Cum?

— Mă duc acasă!

— Nu te las. De ce nu-mi spui?

— O să-ţi trimit mâine şi banii de îngheţată. Nu mai vreau nimic de la tine.

— Oiguţa, dar… eu…

— Nu ţii de loc la mine!

— Eu? Vai, cum vorbeşti! Cum poţi crede?

— Dacă ai ţine la mine, nu mi-ai ascunde…

— Dar nu-ţi ascund nimic…

— Ba da. De ce nu-mi spui unde e Andrei? Nu vezi ce I necăjită sunt?

— Nu… nu ştiu! se bâlbâi Lică.

— Atunci plec… plec şi nu-ţi spun la revedere… Lică se stăpâni o clipă, apoi alergă după Olguţa. O ocoli şi se înfipse în faţa ei, barându-i drumul:

— Uite, ca să vezi ce fac eu pentru tine! îţi spun unde e Andrei. Dar te întorci?

— Da…

— E la meci cu sora lui Tudorel. Pe Giuleşti. A dormit la Gaie azi-noapte.

Dar nici nu sfârşi, că-i păru atât de rău că-i spusese, încât multă vreme nu mai scoase niciun cuvânt. Îl cuprinse o tristeţe pe care nici dacă se dădeau peste cap o sută de Olguţe nu i-ar fi putut-o alunga. Şi când, după câteva minute, Olguţa, plictisită de tăcerea lui, zise ca să-l facă să vorbească:

„Hai să mergem acasă”, Lică niu numai că nu se opuse, dar chiar grăbi paşii.

În urma lor, în parc, căzu cu un pocnet vesel prima castană. Era cel dintâi ambasador al lui septembrie, sosit mai devreme să-şi pregătească scrisorile de acreditare. O ridică o fetiţă bucălată, dând-o fericită unei femei tinere, care citea pe o bancă:

— Mămico, haide repede la grădiniţă! Ai spus că o să mă duci atunci când cad castanele.

*

* * *

Repriza a doua începu eu o evidentă revenire a orădenilor. Dar juniorii „Locomotivei” acţionau cu calm decişi să menţină rezultatul. Mihu, cealaltă extremă şi unul dintre interi jucau retraşi. Această tactică, socotită necesară de antrenor, nu primi simpatia publicului care acuza echipa de necunoaştere a principiului elementar: „Atacul e cea mai bună apărare”. Pe Dana no interesa de

data aceasta spectacolul, ci rezultatul. Se şi contrazise cu un cunoscut: „Lasă că fac bine ce fac! Să-şi menţină avantajul”. Lui Andrei îi plăcea meciul şi nu-i reproşa nimic. Regreta că nu era împreună cu el. L-ar fi bucurat mult să fi stat alături de el. Şi dacă lui Tudorel i-ar fi trecut prin minte să-i aducă şi pe Gaie şi pe Lică, ar fi fost de-a dreptul straşnic.

Tudorel însă renunţase cu desăvârşire la meci. Cele ce aveau să se petreacă a doua zi îl pasionau şi încet, încet stadionul se îndepărtase de el, evaporând şi ultima picătura de regret.

Când sosi Lică, găsi planul stabilit până în cele mai mici amănunte. Şi el – ca şi Tudorel şi Harap

— Fa de părere că Gaie merita toate laudele.

— Mulţumesc, se aplecă Gaie, felicitările le primeşte secretarul meu. Adresaţi-vă lui cu încredere! Garantat şase luni. Orice reclamaţii după acest termen sunt respinse. Direcţiunea.

Harap descoperi că, de fapt, acasă nu va avea de făcut faţă numai unui „Te învăţ eu minte, derbedeule”. Pentru absenţa de la lecţie, ştia de la început că o s-o tragă. Mâine însă va trebui să scoată pe ascuns acordeonul şi va plăti şi pentru asta. Rosti împăcat cu soarta:

— Am s-o încasez. Ei, nu-i nimic! Nu mor eu dintr-atâta.

— Ai spus ceva, Harap?

— Nu. Vorbeam cu mine.

Lică nu era în apele lui. Se simţea dator să le explice unde fusese, dar îi era greu să spună adevărul şi nici să-i mai mintă nu-i venea. îl necăjea însă că pe băieţi nici nu-i interesa.

Tudorel propuse să se facă o hartă a pieţei. Se acceptă ou entuziasm. Harap se oferi s-o coloreze.

Lică să caute o ramă.

— Are tata una numai potrivită. Nu aduce niciun folos. Ţine nu ştiu ce diplomă în ea.

Şi când, pentru a explica semnele şi culorile, Tudorel scrise într-un colţ al hărţii „Legendă”, Gaie începu să

recite:

— *Lâng-o stâncă neagră, într-un vechi castel, unde curgeai vale un râu mititel, stă Grigore Dragu, ce-i mai zice Gaie, şi se-aruncă-n apă, ca să facă baie*!

Parodia era veche şi aparţinea unui alt coleg de-al lor, totuşi râseră şi acum ca şi prima oară. Încurajat, îşi deşertă şi Tudorel sacul cu glume tot atât de vechi şi se bucură de acelaşi succes. După fiecare, automat, Harap rostea:

— E bună! O ştiu de mult.

Veselia băieţilor îi grăbi şi mamei lui Tudorel, aflată în camera de alături, împăcarea. Le aduse o farfurie cu pâine cu marmeladă, peste care tăbărâră şi, în grabă, uitară să mulţumească. Lingându-şi degetele, mult după ce ieşise mama lui Tudorel, Harap se trezi spunând:

— Mulţumim!

Auziră de afară glasul Danei. Se năpustiră gălăgioşi, ciocnindu-se în rama uşii, să-l întâmpine pe Andrei. Dana turuia veselă, sub fereastra maică-sii, despre meci şi, bineînţeles, despre Mihu.

— Unde s-a ascuns Andrei? dădu buzna Tudorel.

— Andrei? De ce să se ascundă? L-a aşteptat unchiu-său la poartă. S-a dus acasă. Şi Dana îi întoarse spatele, continuând să-şi mitralieze impresiile. Iar când Tudorel îi mai ceru amănunte, îl repezi: Ce vrei să-ţi mai spun? L-a aşteptat unchi-său şi l-a luat acasă. Asta-i tot şi lasă-mă în pace!

Băieţii reintrară în casă plouaţi. Numai la asta nu se aşteptau.

— Numai bila asta proastă poartă vina, se ciocăni cu pumnul în creştet Tudorel. Andrei voia să rămână acasă şi eu l-am îmboldit: „Du-te, mă, că vin şi eu”. Dacă sunt prost! Sunt prost, mă, asta-i! Lică îşi scoase batista şi-şi suflă nasul îndelung. Şi mai lasă nasul ăla în pace, că mă enervează! Acum ţi-ai găsit să ţi-l sufli! Ce oameni!

— Cum de l-o fi luat aşa, ca din oala?! se minună Gaie. De unde ştia domnul de Ghindenburg că Andrei e la meci?

Al naibii ghinion! Ne-am despărţit şi-mi pare rău… Hai acasă, puişor…

— Dar, de fapt, calculă calm Harap, nu s-a schimbat nimic. Ce-am plănuit tot o să facem.

— Cum nu s-a schimbat nimic? sări Gaie. Ai vrea tu să fii acum în pielea lui Andrei?

Harap îşi luă un răgaz să se gândească şi răspunse sincer:

— N-aş vrea. Dar pe mine bătaia nu mă sperie. Habar n-am cum arată Andrei ăsta, dar dacă s-ar putea aş încasa-o în locul lui.

— Eu, mă, trebuie s-o încasez! se căina Tudorel. Dacă sunt prost! Şi fără pic de glumă: Harap, arde-mi un pumn! Te rog, mă. Cât poţi tu de tare.

Harap socoti că rugămintea trebuie primită:

— Meriţi, e drept. Şi-i repezi lui Tudorel un pumn în

Tudorel icni, dar tot i se păru că un singur pumn e prea puţin. Îşi aprecie vina la cel puţin trei.

Repetă rugămintea lui Gaie şi Lică.

Gaie îl lovi uşor. Lică nu se mişcă.

— Hai, mă Lică. Ce mai stai? îl grăbi Tudorel. Lică clătină din cap:

— Nu! rosti încet.

— Îţi mai trag eu unul, se oferi Harap. Eu sunt mai puternic!

— Nu, repetă Lică.

— Ba da! Trage-mi! Să mă învăţ minte! insista, cu ciudă, Tudorel.

— Nu, nu eşti tu de vină. Bateţi-mă pe mine! Gaie se întunecă. Înţelese:

— Tu, Lică? Lică se strânse în el înfrigurat. Tu, Lică? repetă Gaie, dar cu un glas moale, cu dorinţa de a i se răspunde: „Nu, cum îţi închipui?” şi la care el să adauge repede: „Scuzaţi! Am confundat etajul”.

— Nu mi-am dat seama… n-am ştiut! se bâlbâi Lică. I-am spus Olguţei. Bateţi-mă pe mine!

Nu se atinse nimeni de el. Nici nu-l priveau. Parcă n-ar fi fost acolo. Parcă n-ar fi fost niciodată acolo. Parcă nici

nu l-ar fi chemat Lică şi n-ar fi fost de-al lor.

— Bateţi-mă! De ce staţi? De ce tăceţi?

— Nu, zise Gaie. Nu mai avem de ce.

— Ba da, ba da! şi Lică făcu un pas spre Gaie, întinzând faţa.

Gaie se retrase. Se dădu înapoi şi Harap. Tudorel îşi duse mâinile la spate.

— Bateţi-mă! De ce nu mă bateţi! Eu sunt vinovat. Din cauza mea a fost luat Andrei! Se zvârcolea, tropăia de la unul la altul, smulse braţul lui Tudorel şi încercă să-i închidă pumnul şi să-l facă să lovească.

— Lasă-mă! îl împinse Tudorel. Şi Harap, cu tristeţe:

— În pielea lui Andrei, oare acuma poate e bătut, aş intra bucuros. Dar în pielea ta, cu toate că nu o atinge nimeni, nu.

— Dar, credeţi-mă… credeţi-mă! se ruga Lică. Am spus fără să vreau. Dacă ştiam, mai bine îmi tăiam limba. N-am ştiut. De ce nu mă bateţi?

— Nu, zise scurt Gaie.

— Cum… nu? rosti Lică cu glas stins. Şi eu ce fac? îl apucă pe Gaie de cămaşă: Ce fac? Să plec?

Gaie tăcu.

— Să plec? Asta vreţi? Nu-i răspunse nimeni.

— Atunci, plec! Dar mâine o să aveţi nevoie de mine!

— Nu.

— Bineee… Plec! Din uşă se întoarse şi-i mai privi o dată. Chiar nu vreţi să mă bateţi? Aşteptă zadarnic răspunsul. Atunci nici eu nu mai vreau!

Lică şovăi o clipă, apoi ieşi demn, bărbăteşte, dar clocotind, mânios cum nu mai fusese. Deschise poarta curţii şi o izbi de gard.

Din partea cealaltă a străzii venea Mihu Cumpănă. Venea niţel şchiopătând, cu părul încă ud de duş, mestecând o coajă de lămâie.

— A! făcu el, când ajunse la câţiva paşi de Lică. Vestitul tăietor de cauciucuri! încotro? Dar ce corăbii ţi s-au scufundat, marinar de Dâmboviţa?! Te-a prins vreo furtună cu chip de şofer?

— Nu, răspunse Lică, morocănos.

— Păcat! îl ataţă Mihu. Dar n-am eu grijă, îţi găseşti tu naşul. Ba, dacă mă uit mai bine, îmi pare că ţi l-ai şi găsit. Hm! Ce oameni cumsecade şi-au făcut pomană cu tine?

Lilcă scapără. Tot amarul ce-l adunase în faţa tăcerii băieţilor îl aruncă acum lui Mihu Cumpănă:

— Cumsecade, spui? Cumsecade? Cumsecade că nici măcar o palmă n-au vrut să-mi tragă? Cumsecade, că mă cred trădător? Cumsecade? Ei?

Lacrimile nu-l întrebară dacă le dă voie să-i cadă pe obraji. Ele nu se sfiiră de Mihu, dar Lică ar fi intrat în pământ, de ruşine. Şi pentru că mai simplu îi era să plece, se depărta, nu mai puţin demn şi nu mai puţin bărbăteşte.

Tânărul nu-l opri. Bănuia cine puteau fi „oamenii cumsecade”. Avea tot timpul să afle ce se întâmplase.

*

* * *

— Mie o sticlă de bere şi pentru băiat un sirop!

— Altceva?

— Nimic. Gheaţă ai? Vezi să fie rece.

Ospătarul nu întârzie. N-avea altă treabă. În mica grădiniţă din faţa bufetului se găseau destule mese goale. Venea câte unul, dădea peste cap o sticlă de bere şi plecă. Nici nu era de stat. Teiul tânăr din mijloc abia făcea umbră unui motan tărcat ce se holba cu nişte ochi încleiaţi la soarele care apunea. Bătaia după scaune şi tacâmuri, înjurăturile la adresa încetinelii ospătarului începeau mai târziu, odată cu seara.

Ştefan Ghindă îşi umplu paharul cu bere, turnând încetişor ca să nu facă spumă, şi-l îndemnă şi pe Andrei să bea din sirop.

Îl aşteptase la poarta stadionului: se apropiase şi-l prinsese de mână, spunându-i potolit şi familiar: „Hai acasă, băiete”, ca şi cum s-ar fi înţeles să se întâlnească aici şi amândoi fuseseră punctuali. îl ţinuse de mână şi pe stradă, strecurându-se prin mulţimea gălăgioasă care ieşea de la meci şi apărându-l de izbiturile celor grăbiţi să mai

prindă pe scara tramvaiului doi-trei centimetri, cât să le încapă blacheul pantofului.

În faţa bufetului, Ştefan Ghindă se opri. „Cald al naibii! Hai să ne mai răcorim”. Şi-l trase pe Andrei în grădiniţă.

Însetat, Ştefan Ghindă goli paharul şi-şi mai turnă unul. Andrei sorbi numai o înghiţitură. Siropul avea un gust vag de zmeură. Abia îl simţi. Mai păstra încă pe limbă sarea seminţelor. Danei nu-i plăcuseră şi-i dăruise şi cornetul ei.

— E bun?

Andrei dădu din cap că da.

Mai sorbi o gură. Era atât de mirat de cele ce se petreceau cu el, încât dacă i s-ar fi cerut să bea pe nerăsuflate tot siropul şi la urmă să înghită şi paharul, ar fi încercat, n-ar fi spus nu.

La o masă vecină, un cetăţean sorbea dintr-un ţoi un lichid spălăcit şi se strâmba după fiecare înghiţitură:

— Bin, rea e! Din surcele o fac, domnule. Dar când goli *ţoiul* chemă ospătarul şi-i mai ceru unul: Tot din asta, dă-o dracului, că rea o mai faceţi…

— Eh, oameni pătimaşi! oftă Ştefan Ghindă. Crâşma li-i masa, cu crâşma se însoară şi în crâşmă mor. Şi dând cu dezgust paharul mai încolo: Eu, băiete, am ţinut bodegă douăzeci de ani. Aveam în pivniţă butoaie pline, că nu le trăgea o căruţă cu un cal. Beam câte un păhărel sărbătoarea sau la vreo ocazie, şi atât. Nu-mi beam minţile. Banii care îi dai la crâşmă nu-i mai vezi… îşi scoase ceasul, un ceas vechi, mare cât fundul paharului, ou lanţ ieftin, de sârmă. Cumpărase mai de mult, cu destui bani, şi un ceas de mână. Îl ţinea acasă, „Să fie acolo, cine ştie cât de bine o să prindă la nevoie”. „Îl dai fetii la nuntă”, îi zicea nevastă-sa. „Mai vorbim noi până atunci”, răspundea. Privi cadranul prăfuit. Arăta şapte şi câteva minute.

— Târziu. E şapte. Şi mâine ne trezim devreme, băiete! La patru trebuie să fim în picioare. Aducem o căruţă cu roşit de la nişte bulgari tocmai de la Măgurele,

pe şoseaua Alexandriei. E ceva drum. Dar să nu uit: ţi-a trimis vorbă naştu.

Ochii băiatului se luminară:

— Nenea Andrei? A scris?

— Nu, ţi-a trimis vorbă printr-un ceferist. Au îngropat-o pe mătuşă-ta şi totu-i bine. Zice să fii aşezat şi la locul tău şi să nu-ţi umble mintea la prostii, că ştie şi el că ai încăput pe mâini bune, de oameni gospodari. De pensia de la taică-tu nu zice nimic. O să-i scriu să-ţi facă actele şi să-ţi trimită banii aici. Îi strângem frumuşel şi să vezi ce bine o să-ţi prindă. Eu nu ţi-i iau. Nu m-ating de banii altora. Mâncare, o gheată şi o haină o să ai de la mine. Banii lasă-i să se adune. Când o să-ţi faci şi tu un rost, o să-ţi fie buni. Numai să-ţi scoţi gărgăunii din cap. Să în aşezat şi la locul tău, cum îţi trimite vorbă naştu. Nu umbla după cai verzi pe pereţi. Nu te înhăita cu golanii de-aici. Ei ce treabă au? Să rupă ghetele bătând maidanul. Au tată, au mamă, au cine să le poarte de grijă. Tu eşti orfan. Ai făcut ceva carte, acum deprinde şi tu o treabă. Eu, vezi tu, sunt om bun. Nu te întreb pe unde ai umblat, nu te bat, îţi vorbesc cu binişorul, că vorba dulce mult aduce. Şi eu tot din sărăcie m-am ridicat. De la zece ani am intrat la stăpâni. Numai patru clase am făcut, da' nu mă dau pe unul cu carte. Dacă mi-am văzut de rostul meu şi n-am ţinut nasul sus şi am pus un ban la ciorap, am ajuns şi eu om. Acuma-s timpuri grele. Nu mai am nici eu ce-am avut. Dar ce-i acuma n-o să ţie cât lumea şi o să mai am şi eu, şi o să-ţi fie şi ţie bine. Nu te lua după derbedei. Fii ascultător, că mâine, poimâine o să-mi mulţumeşti. O să-ţi scot frumuşel un certificat că eşti slăbuţ, şi lasă şcoala… Merge ea şi singură. „Fără certificat, zicea nenea Jean, nu se poate". Cică trebuie să faci şapte clase. Ba se mai poate, dacă vrea omul! Şi râse: Nu-i aşa?

Andrei era toropit de căldură, era obosit de vorbele lui unchiu-său din care nu putu prinde decât frânturi răzleţe. Ar fi vrut să doarmă. Să doarmă mult şi să nu se gândească la nimic. Şi totuşi buzele i se mişcară şi un glas blând care venea din el, care nu-l întrebase pe el, se

strecură rugător:

— Dar eu vreau să învăţ, unchiule. Nu-s slab. N-am nevoie de certificat. Fii bun, unchiule! Dă-mă la şcoală. O să fiu primul în clasă. O să te bucuri şi mata. Şi acelaşi glas blând şi rugător devenea din ce în ce mai tare, mai stăpân, mai neîmpăcat: Vreau la şcoală, unchiule! Eu nu pot fără şcoală. Vreau să învăţ. Să nu-mi scoţi certificat. Nu merg la doctor. Dacă nu mă dai la şcoală, plec la Iaşi. Nu vreau să mă fac negustor.

Ştefan Ghindă făcu un semn ospătarului.

— Da, vă rog. Vine acum plata! Andrei nu băuse siropul.

— Hai, îi zise Ştefan Ghindă, bea şi să mergem. Mâine ne sculăm devreme. Până la Măgurele e mult de tras.

— Dar eu vreau la şcoală, nu la Măgurele! Ştefan Ghindă îl privi, clătinând din cap:

— Vezi ce zace în tine? Dacă nu-ţi vorbeam cu frumuşelul şi te luam şi te izbeam de un perete că te-ai înhăitat cu derbedeii şi nici noaptea nu vii acasă, nu ziceai nici pâs. De ce mă faci tu om rău, când eu sunt bun şi te cruţ? Hai?

— Vreau la şcoală, unchiule! O să fug şi o să mă duc la şcoală.

Ştefan Ghindă râse:

— Bine, bine! Şi eu când eram ca tine am fugit de la stăpân. Şi când au început să-mi chiorăie maţele şi am văzut că n-am unde pune capul, tot m-am întors.

CAPITOLUL XII

Se stârnise din zori, sub cerul cenuşiu, un vânt umed. Slab sau cuviincios, totuna, dacă te întâlnea pe stradă nu-ţi zbârlea părul şi te lăsa să-ţi citeşti ziarele în voie. Îl simţeai doar cum îţi trece pe sub nas şi, la câte un colţ, îţi lipea de obraz, ca un plasture, o frunză sau un bilet de tramvai. Buletinul meteorologic anunţase „precipitaţii locale”, dar pentru că nu specificase unde vor cădea, la Constanţa, la Arad sau în Capitală, bucureştenii erau convinşi că va ploua la Craiova. Din când în când, foarte

rar, se paraşuta câte un strop, vesel ca un clopoţel de sanie care, în aşteptarea altui tovarăş, se usca de dor.

Prevăzător, Harap îşi învelise acordeonul într-o pătură. N-avea cutie. Aşa îl cumpărase taică-su de la nevasta unui muzicant care murise. Femeia îşi oprise curia, o căptuşise cu paie şi o prefăcuse în cuibar. Auzind această poveste de la Harap, într-o zi, la şcoală, Gaie fusese de părere că ouăle din cutia acordeonului vor da viaţă unor cocoşi incomparabil mai muzicali decât confraţii obişnuiţi.

Harap avusese noroc. Nu-l văzuse niciunul dintre cei de-ai casei când scoase acordeonul, dar el nu consideră aceasta o victorie. „Nu m-au văzut când l-am luat, o să mă vadă când o să-l aduc. Aceeaşi mâncare de peşte!” îşi dăduse întâlnire cu Gaie şi Tudorel într-un punct însemnat pe hartă cu un X verde care, la „legendă”, se explica prin: „Scara pasarelei, treapta a doua, ora şapte dimineaţa”. Harap venise mai devreme şi, aşteptând, se ocupase cu o treabă necesară şi urgentă în ceea ce îl privea: îşi curăţase unghiile cu o aşchie.

Tudorel şi Gaie sosiră împreună. Tudorel desfăcu harta pe care o studiară atenţi, urmărind cu degetul punctele însemnate. Gaie observă unghiile curate ale lui Harap şi-l felicită:

— La mai mare! Dar ce s-a întâmplat, e ziua ta?

Dacă Mihu Cumpăna ar fi fost acolo şi i-ar fi văzut studiind harta, ar fi exclamat cu siguranţă: „Şi hărţile cu pantaloni scurţi! Între Sahara, Antarctica şi piaţa de la barieră, pe hartă nu-i nicio deosebire. Sau poate că totuşi e una: piaţa de la barieră e mai interesantă”.

— Totul rămâne aşa cum am stabilit! luă Gaie ultimele măsuri. Tu, Harap, începi să cânţi. Ceva vesel, vesel de tot. Dans! Antren! Tombolă! Se alege regina balului! Artişti! Comici! Surprize! Pricepi? Tu, Tudorel, te învârţi pe lângă el şi intră în vorbă cu câte unul: „Ce copil genial! Ce mâini de aur, argint şi alte metale! Dacă acuma cânta aşa, gândiţi-vă cum o să cânte peste o sută de ani!” Dai din gură. Spui tot ce-ţi vine pe limbă. Nu contează ce

spui. Totul e să spui. Să strângi lumea. Şi când se adună mai mulţi, vin şi eu. E în regulă?

— Nu, zise Harap. Dacă vine un miliţian şi crede că cerşesc? Nu-i în regulă.

— Lasă că am prevăzut-o eu şi pe asta.

Şi de sub cămaşă, Gaie scoase un carton prins la capete cu un şnur şi-l trecu pe după gâtul lui Harap. Pe carton scria cu litere de tipar:

„TOVARĂŞI MILIŢIENI, NU MĂ ÎNTRERUPEŢI. NU PRIMESC BANI. CÂNT PENTRU PLĂCEREA MEA, A PUBLICULUI ŞI ÎN SPECIAL A TOVARĂŞILOR MILIŢIENI”.

Se îndreptă spre piaţă. Aici nu era îmbulzeală, dar negustorii nu se puteau plânge. Locul ales pentru acţiune îl însemnară pe hartă ou literele „N.S.”, adică „nea Scrumbie”, mai exact se afla în faţa fotografului, la câţiva metri de ghereta lui Ştefan Ghindă. Trecură prin faţa gheretei lui „dom Fane”, îl văzură pe Andrei şi-i făcură un semn complice: „Ssst, nicio vorbă!” din care, pe bună dreptate, Andrei nu înţelese nimic.

Coteţul de scânduri care purta numele de „Studio fotografic” era închis. Lunea era ziua de odihnă a meşterului. Cu atât mai bine. Spatele frontului se asigurase de la sine.

Harap îşi trecu pe după umeri curelele acordeonului, Gaie, care la o aruncătură de piatră de el, încălecase bariera – pe hartă locul însemnat cu un „b” mic – îi făcu din cap: „Maestre, muzica!”

O sârbă îndrăcită începu să înconjoare piaţa, sucind gâturile tuturor „Conform planului stabilit” spre acordeonist. Harap cânta fără să-şi privească mâinile, sigur, ca pe scenă, alergându-şi degetele („curate” – se gândea în timp ce cânta) pe clapele de sidef. „Dom Mitică” ieşi din gheretă cu cuţitul lung, cât o sabie, într-o mână, şi cu o felie de caş în cealaltă. Era un chefliu cunoscut în tot cartierul. Pe vremea când era proprietarul marelui magazin de „Delicatese” pe Griviţa ţinea trei lăutari angajaţi cu leafă. Nu intra să bea nici măcar o ţuică la

„botul calului” fără lăutari după el. „Dom Mitică” îi strigă lui Harap:

— Aşa, oacheşule, aşa! Zii, nu te lăsa! Şi cu cuţitul după ceafă bătu câţiva paşi de sambă şi trase o chiuitură, după care strigă de răsuna piaţa: De Brăilaaa albă şi gustoasăăă!

Ieşi şi Ştefan Ghindă:

— Te unge pe suflet, Mitică. Îţi joacă brânza-n puţină. Las că-i bine!

Pe Harap îl înconjuraseră câţiva copii care se zgâiau la degetele lui cu admiraţie. Oameni în toată firea treceau pe lângă el, citeau rândurile de pe cartonul care atârna ca un şorţ peste burduful acordeonului, ascultau cât timp citeau, râdeau şi-şi vedeau de treabă. Tudorel nu prea avea cui vorbi despre „copilul genial, cu mâini de aur”, Gaie, nemulţumit, veni lângă el, îl trase deoparte şi schimbă tactica:

— Harap se plimbă prin piaţă şi cântă. Tudorel, bagă-te mai tare în oameni. Dă drumul la papagal: „E nepotul lui Grigore Dinicu. A învăţat vioara cu bunicu’!”

— Acordeonul, nu vioara, îl corectă Harap. Şi nici nu sunt nepotul lui Dinicu.

— Azi eşti!

— Nu sunt. Pe tata mare îl chema Dudă şi cânta la contrabas.

— Greşeală în acte! Faci o cerere, o timbrezi şi scriu eu „se aprobă”.

Roşiile mari, două-trei la kilogram, ale lui Ştefan Ghindă, adunaseră destui muşterii. Andrei aducea şi deşerta lădiţele din fundul gheretei, îi dădea lui unchi-său pungile la mână, ajuta gospodinelor să le facă loc în plasă.

Unei femei care îi spuse că marfa e scumpă, Ştefan Ghindă îi răspunse vesel:

— E cu muzică! Şi lui Harap care trecea prin faţă: Bine-o aşa!

Deodată, pe un acord triumfal, muzica încetă. Ca şi la început, când din burduful acordeonului zburase prima notă, toţi întoarseră capetele. Lângă Harap apăru Gaie. Se

urcă pe Rin fund de căldare răsturnată. Era grav şi de o solemnitate care începea din creştetul pieptănat şi nu se destrăma decât în vârful picioarelor desculţe.

— Tovarăşi şi tovarăşe, muncitori, ostaşi şi intelectuali! Staţi aşa, nu vă mişcaţi! Priviţi, vă rog, această prăvălie. Priviţi, vă rog, acum pe acest negustor! Şi mai priviţi, vă rog, şi pe băiatul din spatele lui! Priviţi şi ascultaţi! Maestre, un acord…

Acordeonul lui Harap răsuflă gălăgios, ca un astmatic.

— Ce acord de aur… Mare talent! profită Tudorel. Amuzată, cu curiozitatea celui care vrea să ştie ce-o să se întâmple cu vrabia care i-a intrat în odaie prin fereastra deschisă, toată lumea privea spre Gaie. Ştefan Ghindă rămase cu o roşie în mână: cumpărătorul se întoarse cu spatele la el, atent la Gaie. Andrei, zăpăcit, scăpă pe jos o pungă. Gaie se aplecă ceremonios în faţa lui Harap:

— Mulţumesc, maestre!

Gestul stârni hohote. Tudorel, amabil, explică unui grup de vreo trei femei:

— E cel mai politicos băiat din şcoală. Are o politeţe de aur.

— Nu râdeţi! reluă Gaie mustrător. Dumneavoastră… dumneavoastră cel cu umbrela la subsuoară… Aici nu-i nimic de râs. Priviţi şi dumneavoastră această prăvălie! Priviţi şi nu cumpăraţi de aici. Merele, şi roşiile, şi perele, şi castraveţii… toate au fost aduse să fie aşezate, spălate şi vândute de un băiat de vârsta noastră… Priviţi-l, priviţi-l… e băiatul acela blond… care din cauza asta n-a mai fost dat la şcoală…

Nu cumpăraţi, tovarăşi… Sprijiniţi şcoala! Zilnic apar cărţi noi! Un prieten în vacanţă – cartea! încetul cu încetul vă faceţi o bibliotecă personală!

Ştefan Ghindă trântise roşia pe cântar. Ascultase şi el la început cu un surâs, ca toată lumea, apoi când se dumeri că el e ţinta acestui spectacol ciudat, ieşi din gheretă, strigând:

— Derbedeule! Ce-i circul ăsta? Cară-te, că te ud cu

apă! şi păşi spre Gaie să-l îmbrâncească.

Dar în plan nu putea să nu fie prevăzut tocmai o asemenea ieşire.

— Tovarăşi, strigă fără a se clinti, Gaie, nu-l lăsaţi! Ocrotiţi un apărător al şcolii!

Cel cu umbrela ţinu calea lui Ştefan Ghindă.

— Ce vrei să faci, domnule? Ia vezi că sunt şi eu pe aici.

Şi Gaie, simţindu-se în siguranţă, cu şi mai mare gură:

— E un bătăuş. Băiatul e nepotul lui. Îşi bate joc de el şi-l bate pentru că e orfan şi n-are cine să-l apere. Dar noi unde suntem? Dar dumneavoastră unde sunteţi? Sunteţi aici! Nu cumpăraţi de la el. Să-l ideea pe băiat la şcoală!

Harap îl trase de mânecă, şuierându-i printre dinţi:

— Gaie, vine un miliţian.

Îl zărise însă prea târziu. Miliţianul era lângă el şi întrebă ce se întâmplă. Ştefan Ghindă îşi făcu loc:

— Derbedei... Golanii, domnule! Se leagă de oameni. Scandalagii...

— Nu-i adevărat, nu se întâmplă nimic, zise cel eu umbrela, căruia i se mai alăturară şi câteva femei.

— Derbedei... golani... o ţinea într-una Ştefan Ghindă. Fac circ aicea şi încurcă oamenii de la treabă. Şi lui Harap care era chiar lângă el: Aşa vă învaţă la şcoală?

— Dumneata să nu vorbeşti de şcoală! sări o femeie dintr-un grup căreia, între timp, Tudorel îi explicase mai limpede ce spusese „oratorul”.

— De ce nu dai băiatul la carte? îi strigă lui Ştefan Ghindă şi altă femeie din grup.

Miliţianul nu înţelegea o iotă. Cel cu umbrela încerca să-l lămurească şi, în acelaşi timp, îi răspundea lui Ştefan Ghindă, de câte ori acesta deschidea gura: „Dumneata să taci”. Se băgă şi Gaie să-l ajute. Harap, nerăbdător. Îşi mişca degetele în sus şi în jos pe clape, mărind gălăgia; o femeie îl trase afară şi pe Andrei; Ştefan Ghindă gesticula şi ţipa; cel cu umbrela îl făcea „speculant sălbatic”. Gaie se plângea miliţianului: „A sărit! a mine să mă bată. am

martori, nene!” Tudorel se oferi să fie el martor: „E un băiat de aur, nene, a vrut să-l bată, am văzut cu ochi mei”, astfel că miliţianul

Îşi strânse urechile în palme şi răguşi strigând să se facă linişte. Dar liniştea se stabili doar atât cât miliţianul mai întrebă o dată ce se întâmplă, că iar începu să-l lămurească cel cu umbrela, şi iar se înfurie Ştefan Ghindă, şi iar apelă Gaie la martori… Geanta n-o putu curma decât timpul. Câte unii se plictiseau şi plecau să târguiască în altă parte, urmăriţi de privirile neputincioase ale lui Ştefan Ghindă. Miliţianul îi expedie şi pe băieţi. Mai apucară însă să-l audă pe Ştefan Ghindă, spunându-i lui Andrei:

— Cu derbedeii te-ai înhăitat, derbedeii să te ţină, aghiazma ta de pezevenghi. Eu îţi vorbesc cu frumosul şi tu îmi stârneşti lumea pe cap, hai? Du-te învârtindu-te, soi rău! Sparge-ţi capul şi mănâncă-te păduchii! Să-ţi iei bocceaua şi să te duci la Dumnezeu! Să piei din ochii mei!

Băieţii mai apucară să vadă ochii lui Andrei trişti şi obosiţi, urmărindu-i cu deznădejde, cu deznădejdea pe care ei o luară drept reproş, dar pe care Andrei ar fi rostit-o prin: „Îmi sunteţi dragi, mai dragi decât bănuiţi… Aţi făcut totul ca să iasă bine… dar a ieşit mai rău…”

— Şi zi aşa, descurcăreţule, îl trezi pe Andrei vocea miliţianului. Îţi face unchi-tu mizerii.

Un tânăr care traversa acum piaţa, înaintând spre Andrei fără grabă, şchiopătând puţin, asistase la întreaga întâmplare, dar considerase că e mai înţelept să nu se amestece.

Era Mihu Cumpănă.

*

* * *

De la distanţa de unde îşi zări casă, Harap se opri:

— Voi rămâneţi aici. Las acordeonul acasă şi mă întorc.

— Să nu stai mult, mă! îl preveni Tudorel. Harap însă se îndoia că-i va face pe plac.

— Cum mi-o fi norocul. Dacă nu mă vede nimeni, vin îndată. Dacă mă vede, o să mă aşteptaţi mai multişor.

Cearta cu bătaia, una peste alta, durează vreun sfert de ceas. Cam aşa am socotit. Mai puţin nu se poate.

— Îţi ţinem noi pumnii, n-ai grijă! îl îmbărbăta fără prea multă convingere Gaie.

Primele minute de aşteptare, Tudorel şi Gaie le consumară în tăcere şi cu pumnii strânşi. Pe urmă, văzând că Harap întârzie, desfăcură pumnii, necăjiţi.

— Nu mai ajută, rosti Gaie. O încasează! Şi Tudorel, cu năduf:

— Aşa se întâmplă, mă, dacă părinţii noştri nu citesc cărţi de ştiinţă!

Părăsiseră piaţa plouaţi. Nici din ideea lui Gaie nu ieşise nimic. Ba, fără să şi-o mărturisească, fiecare îşi dădu seama că mai mult stricaseră. îi îndurera însă neputinţa de a mai găsi ceva. La o întrebare a lui Tudorel: „Şi acum ce mai facem?” Gaie înălţase din umeri şi Harap răspunsese:

„Habar n-am”. Aveau o singură certitudine, dar cu ea nu se puteau mândri: situaţia lui Andrei era mai rea ca oricând. La şcoală nu-l înscrisese, la Iaşi nu plecase, dacă îl şi mai alungau de acasă... Se temeau să ducă gândul acesta până la capăt. Mai mult decât să se întâlnească cu Andrei şi să-i vorbească nu vedeau ce-ar mai putea întreprinde. Şi întâlnindu-se cu Andrei, ce i-ar fi putut spune? „Să-l încurajăm! E datoria noastră!” se mirase la început Tudorel că Harap şi Gaie nu înţelegeau un lucru atât de simplu. Gaie însă îi răspunsese acru: „Poate vrei să-l şi gâdilăm la subsuoară şi să-l rugăm, să râdă! Dacă asta e tot ce ne-a mai rămas din datoria noastră, mai bine jucăm şotron”. „Da, pufni şi Harap, ne-au mai rămas prin buzunare câteva sfaturi şi, cum suntem noi cumsecade, i le dăm şi pe astea, ce-o fi, o fi!” Totuşi nu puteau renunţa la gândul de-a se întâlni cu Andrei. Unchiul său îl trimisese acasă să-şi strângă lucrurile. Ca să-l mai găsească acasă, trebuiau să se grăbească.

Harap socotise cu precizie un sfert de ceas pentru „cearta cu bătaia, una peste alta”. Cam atâta zăbovi. Se înapoie ceva mai roşu şi mai răvăşit, dar la fel de calm şi-i grăbi:

— Haideţi! S-a făcut. Mi-am luat porţia. Şi pentru ca prietenii să nu-l mai întrebe nimic: Cu asta am terminat. Trecură prin piaţă; Ştefan Ghindă era singur. Nu-i văzu.

Totuşi, ca să nu spună că n-au făcut-o şi pe asta, Tudorel îi dădu cu tifla.

— Strici tifla de pomană, îl ghionti Harap. Revederea locului de unde vorbise nu trezi în Gaie niciun sentiment. Speranţa că va dobândi totul fusese mare, pentru ca acuma când nu-şi ascundea că pierduseră totul, să se mai gândească măcar la cele întâmplate. Mai purta în buzunar harta. O mototoli şi o aruncă.

— Ce-ai aruncat? fu curios Tudorel.

— Nimic. O hârtie care nu ne trebuia.

Se grăbiră. Aproape că alergau. Ajunşi sub ferestrele casei lui Ştefan Ghindă, îl strigară pe Andrei.

Ieşi Olguţa şi-i alungă:

— Ce faceţi gălăgie? Andrei nu e acasă. E la prăvălie cu tata.

— Noi de acolo venim. Nu-i la prăvălie, o contrazise Harap.

Olguţa însă închise fereastra.

— Hm! Ce încurcătură! La piaţă nu-i... Acasă nu-i, unde să-l mai căutăm?

— Haideţi ia bordei! Numai acolo poate fi, zise Gaie, şi o şi luă din loc.

Nici până acum cerul nu se hotărâse dacă să plouă sau nu. Mai azvârlea câţiva stropi zgârciţi, apoi tot aşa, mai semăna şi câte un mănunchi de raze. Pe undeva îşi cârpise haina cenuşie c-un petic albastru, dar nici lui nu-i plăcu treaba asta de mântuială şi încerca s-o dreagă. Se dovedea însă meşter prost.

Băieţii se opriră în faţa bordeiului.

— Lăsaţi-mă pe mine să-i vorbesc! le ceru Gaie. Voi aveţi nişte mutre prea plouate.

— Parcă a ta a stat sub umbrelă, mârâi Harap.

— Mă pricep eu mai bine decât voi să mi-o usuc.

Dădură buzna în bordei. Dar în locul lui Andrei îl găsiră pe Mihu Cumpănă. Rămaseră în uşă, încremeniţi.

— Poftiţi, poftiţi! îi îndemnă Mihu. Ca la dumneavoastră acasă. Luaţi loc.

Intrară. Tânărul stătea picior peste picior pe fosta ladă de marmeladă – masa de lucru a lui Lică.

Scutura în palmă o pipă, din numeroasele aflate în colecţia bordeiului.

— Vă rog să mă iertaţi că am îndrăznit să calc regula bordeiului, surâse Mihu, dar sunt anumite reguli peste care mie îmi place să calc fără să-mi pese. Aşa sunt eu, fraţilor. Am îmbătrânit şi nu pot să mă mai schimb. Apoi, văzând că băieţii au rămas tot în picioare: Dar de ce nu staţi? Trebuie să fiţi obosiţi după o asemenea luptă… după o asemenea victorie… Hm, ce spui, Gaie? „Prima victorie”… Frumos nume pentru bordeiul vostru! Frumos şi adevărat… Adevărat cum vă vine vouă acum să chiuiţi de veselie… Dar îndrăzniţi… Staţi, fraţilor, staţi…

Se aşezară, în sfârşit. Se aşezară unul lângă altul, pe bancă, lipiţi, cot la cot, cu braţele pe genunchi, ea într-o fotografie de sfârşit de an şcolar (mai lipsea dirigintele din mijloc), şi-l priveau cu atâta uimire pe Mihu Cumpănă, încât tânărul profesor izbucni în râs.

— Ah, fraţilor, păcat că n-am o oglindă. N-ar trebui să scăpaţi ocazia de a vă vedea mutrişoarele. N-am oglindă, dar ce nu poate Mihu Cumpănă? Pentru voi mă prefac şi în oglindă. Staţi aşa, că vă spun eu tot ce-aţi putea vedea, vă sunt eu oglinda de care aveţi nevoie.

Gaie îşi îndreptă spatele şi îşi vârî mâinile în buzunare. Îşi luă aerul că-l ascultă pe Mihu pentru că aşa e el, om politicos, şi nu vrea să-l întrerupă, şi nu pentru că e curios să audă ce o să mai spună, deoarece – asta i se citea până şi pe nas – de la început îşi rezerva dreptul să nu fie de acord. Harap îşi lăsă privirile în pământ. De când intrase în bordei nu se gândise decât la ultima cursă de pietricele.

„N-o să mă uite că l-am suit în tei”. Numai Tudorel nu se mişcase, el chiar voia să ştie cum arăta.

Mihu Cumpănă îşi părăsi surâsul ca pe ceva care putea să-l încurce, şi o făcu astfel, încât băieţii să observe

aceasta şi să ştie că de aici încolo sfârşea gluma, că de aici încolo nu se puteau aştepta la cuvinte care să le facă plăcere.

— Eh, fraţilor, reîncepu, clătinând din cap, tare prost mai arătaţi. Nu semănaţi de loc cu nişte ostaşi care se întorc după biruinţă. Ba, dacă mă lăsaţi să vă spun adevărul, arătaţi ca nişte dezertori. Aşa cum e mai rău: nici prietenii nu: vă mai iau în seamă, nici duşmanii nu se mai tem de voi!

— Nu-i adevărat, n-am fugit de nicăieri, dădu Gaie glas, mândriei jignite a tuturor. Cine ţi-a spus că am fugit, minte.

— Am văzut cu ochii mei şi ochii mei nu mă mint, Gaie. Vrei dovadă? Dacă n-aţi fugit, atunci trebuie să ştiţi unde e Andrei, prietenul vostru… cel pe care v-aţi luat răspunderea să-l ajutaţi… cel pentru care aţi făcut atâta tărăboi în piaţă… Ei, unde-i Andrei, luptătorilor viteji, soldaţilor neînfricaţi, spaima duşmanilor? Tăceţi ca peştii. Şi tare mă miră tăcerea voastră, fraţilor! Tare mă miră, pentru că, de fapt, numai gura e de voi. Dacă tot n-aţi făcut nimic pentru Andrei, dacă tot nu v-aţi ţinut de cuvânt, măcar să nu fiţi atât de făloşi. Dar ştiu eu, pe voi vă doare acuma. că nu primiţi felicitări, că nu v-a aşteptat nimeni cu muzica militară, că nu vi se împart diplome de merit. Sau poate că nu am dreptate? Poate că vreţi numai să vă spun: „Lăsaţi, fraţilor, nu mai fiţi trişti! Voi aţi făcut totul, dar din păcate, n-a ieşit nimic, şi-a băgat un drăcuşor codiţa”. Nu, fraţilor. Mă doare inima, dar n-o să vă spun aşa. Oglinda nu-l face nici pe ghebos drept ca plopul, nici pe chel cu păr. Mi-aţi dat voie să vă fiu oglindă, atunci ascultaţi adevărul. N-am pentru ce să vă felicit şi nu vreau să vă înşel, mângâindu-vă. Arătaţi prost, fraţilor! Dar acuma, oricât mă doare inima de voi, mai tare mă doare de Andrei. Voi aveţi casă, aveţi masă, la şcoală v-aţi înscris. Ce vă pasă? Aşa să tot trăieşti. Cu Andrei însă se schimbă socoteala. Pentru că el trebuie să lupte. Iertaţi-mă, fraţilor, dar cred că şi Andrei s-a lămurit cu voi. S-a săturat şi el de vorbe şi de promisiuni, chiar dacă ştie că voi sunteţi

sinceri, că-i vreţi binele şi că faceţi tot ce puteţi pentru el. Numai că i-aţi dovedit că puteţi face prea puţin, că puteţi face atât cât pot face câţiva oameni neînarmaţi, care nu ştiu ce vor în faţa unui duşman puternic. De asta a şi plecat…

— A plecat?! Unde a plecat? se ridicară în acelaşi timp Tudorel şi Gaie. Harap nu reuşi decât să înalţe fruntea.

— Unde? îi întrebă la rândul lui Cumpănă. Oraşul e mare. O fi plecat şi el unde a văzut cu ochii. Nu mi-e c-o să se piardă. Băieţi ca Andrei nu se pierd cu una, cu două. Dar mi-e ciudă, fraţilor, mi-e ciudă că noi, ăştia, care suntem aici, nu putem face nimic pentru el. Şi către Gaie, mustrător: Eh, Gaie, de ce-am fost eu prost şi te-am crezut ieri dimineaţă când ai venit la mine? Cred că n-ai uitat, Gaie, cum te-ai răpit ieri la mine: „Noi o să-l ajutăm pe Andrei! Noi! Noi! Să ştii!” Şi eu, naiv, am crezut şi am stat cu mâinile în sân. Îţi aminteşti, Gaie, nu?

Gaie vru să nu-i răspundă, dar se răzgândi. „Dacă e aşa, de ce să nu răspund? De ce să mă creadă laş?”

— Da, zise, aşa am spus. Credeai poate că o să-mi iau cuvântul înapoi?

— Nu, Gaie, voiam numai să ştiu dacă îţi aminteşti. Voiam să ştiu dacă îţi aminteşti, pentru că eu tare aş fi vrut să uit. Dacă uitam, nu mai pătimea Andrei. Dar aşa, de ieri până azi, multe i s-au întâmplat. Şi, după cum văd, nu numai lui Andrei i s-au întâmplat. Şi voi, care eraţi patru, acuma sunteţi numai trei. Dacă mergeţi tot aşa, mâine o să fiţi numai doi şi de poimâine… orchestra se desparte şi fiecare cântă ce vrea şi cum îi place!

— Nu-i adevărat. N-ai dreptate. Ţi-am spus şi aseară când ai fost la noi. Lică ne-a…

Până aici Tudorel vorbise repede, dintr-o răsuflare. Dar aici, la cuvântul cel mai greu din câte se pot spune, se opri.

— Ştiu, Tudore, sări Mihu Cumpănă, ştiu ce vrei şi nu poţi să spui. Dar dacă ţi-e greu să rosteşti numai cuvântul ăsta, gândeşte-te cât de greu îi e lui Lică să-l poarte.

— Să-l poarte dacă-l merită! vorbi liniştit Harap. Mihu făcu un gest de nepăsare:

— N-am nimic împotrivă. E prietenul vostru, nu al meu.

— Nu mai e nici prietenul nostru, sări Gaie. Gata! A coborât la prima!

— Mă rog, a fost prietenul vostru. V-aţi supărat pe el, vă priveşte. Pe mine altceva mă doare. Mă doare că până şi supărarea asta tot în Andrei loveşte.

— Nu, rosti iute Harap. Lică a lovit în Andrei, nu noi.

Mihu Cumpănă se ridică şi deschise uşa. Vorbi în timp ce proptea uşa cu o piatră, ca să n-o trântească vântul care se înteţise:

— Acum loviţi voi! Andrei trebuie căutat. Dar Bucureştii nu-s un sătuc cu zece oase, două uliţi şi o poiată de găini. Ca să-l căutaţi, ca să-l găsiţi, şi patru aţi fi prea puţini. Dar acum nu mai sunteţi nici măcar patru. Se reaşeză pe ladă: Eh, fraţilor, s-a încâlcit tare treaba! Cu discursuri şi cu muzică nu mai merge. Aici trebuie organizare serioasă, trebuie disciplină. Detaşamentul clasei voastre, e drept, a dormit cam mult, a dormit, dar există. Trebuie trezit. Şi o să-l trezesc! A venit timpul să dăm jos goarna din cui. Şi când auzi goarna, nu-i ca şi cum ai auzi un fluieraş de soc. Vreau, vin, nu vreau, stau acasă. Şi eu am nişte plămâni. Mamă, mamă, ce-o să mai suflu în goarnă! Au dormit băieţii cât au dormit, dar ştiu eu bine, n-au uitat că, din toate cuvintele de pe lume, ei singuri şi-au ales să răspundă, atunci când sunt chemaţi la luptă, cu „sunt gata întotdeauna!” Şi dacă vreţi să ştiţi, astea sunt, fraţilor, cuvintele de care are nevoie Andrei al nostru. Şi dacă mai vreţi să ştiţi, cuvintele astea or să se rostească. Şi nu mâine, şi nu când s-o putea, şi nu după ce o să vânăm ciori şi o să tragem din pipă, ci astăzi, peste un ceas, nicio clipă mai târziu. S-a înţeles?

Dar nu le dădu răgaz să-i răspundă. Scoase din buzunar o hârtie pe care o despături grăbit şi, aşezând-o pe ladă, îi chemă cu un semn lângă el. Gaie se urni mai greu, dar se urni.

— Am aici lista cu numele băieţilor din detaşamentul clasei voastre. Fiecare cu adresa de acasă. Ia uitaţi-vă! Sunt toţi? Nu lipseşte nimeni?

Veniră şi se uitară la hârtie, cu mâinile la spate, ca şi cum, dacă i-ar fi atins un colţişor, i-ar fi curentat, înclinaţi abia cam cât ar fi necesar pentru un salut adresat cuiva numai şi numai din amabilitate, mai mult trăgând cu coada ochiului decât citind. Dar după câteva clipe, Harap întinse un deget să urmărească rândurile. Tudorel atrase atenţia lui Mihu Cumpănă că un coleg nu stătea la numărul 36, ci la 36 B („Ceea ce nu-i totuna, pentru că la 36 e o farmacie şi, din punct de vedere ştiinţific, la farmacie nu se găsesc băieţi, ci medicamente”), iar când instructorul repetă întrebarea: „Nu lipseşte nimeni?” vorbi şi Gaie:

— Nu lipseşte nimeni, dar e unul de prisos.

— Cine?

— Unul… Dragu Grigore. Nu ştiu dacă ai auzit de el. Profesor universitar Grigore Dragu, de la catedra de covrigi cu susan. A depăşit vârsta, nu-i pionier.

— Grigore Dragu? repetă Mihu Cumpănă. Adică dumneavoastră? Dar când aţi fost avansat? Vă ştiam doar conferenţiar… Chiar azi v-am ascultat o conferinţă! Şi nu la catedra de covrigi cu susan, ci la cea de găuri în covrig. Şi-apoi nici n-aţi depăşit vârsta *pionienei*, maestre. Ce-i drept, v-a scos peri albi şmecheria, dar, ca să nu mă exprim ca dumneavoastră, n-aţi tras încă peste paisprezece.

Gaie zâmbi. Îl făcu să zâmbească, mai mult decât răspunsul prompt al tânărului, mutra uluită a lui Harap, care, abia după ce-l auzi pe Tudorel râzând, se convinse că Mihu Cumpănă nu vorbea serios. Gaie zâmbi şi zise sincer:

— Ce să mai vorbim! La viteză mă iei! Şi repede, ca să nu vină pe ultimul loc: Totuşi Dragu Grigore e trecut greşit pe listă. Nu mai e de un an pionier.

— De un an şi mai bine, preciza Harap.

— De un an şi trei luni, socoti exact „savantul”.

— Şi ceva… şi trei luni, şi o zi lungă şi una scurtă! le luă vorba Mihu Cumpănă. Habar n-am ce vreţi să spuneţi.

— Mihu, îl lămuri prompt Tudorel, ştii doar şi tu că lui Gaie… când a rămas repetent… i s-a luat cravata…

— I s-a luat, i s-a luat, repetă, imitându-l, tânărul. Nu i s-a luat. Şi-a pierdut-o singur. Ca şi tine, ca şi Dudă, ca şi Lică Firescu. Într-un fel, şi voi aţi rămas repetenţi. Dacă atunci cinci te întreabă nu ştii nimic la istorie, la geografie, mă rog, la matematică, la română, rămâi repetent. Dar dacă te întreabă cineva ce-ai făcut cu cuvântul tău de onoare şi nu ştii, ce se întâmplă? Nu rămâi tot repetent? Şi voi habar n-aveţi ce să răspundeţi la o asemenea întrebare. Ce-aţi făcut cu cuvântul vostru de onoare, ou angajamentul vostru? O să vi-l dau tuturor să-l recitiţi. Dar pentru asta mai avem timp.

Eu v-am întrebat dacă nu lipseşte nimeni de pe listă.

— Nu, răspunse Harap.

— Nu, zise Tudorel.

— Unde-s doi de „nu” să mai fie şi al treilea, rosti Gaie.

— Asta voiam să ştiu. Peste două ceasuri, toţi cei de pe lista asta trebuie să fie la şcoală, în curte, în jurul „bunicului”.

— Peste două ceasuri?! se miră Tudorel. Asta nu se poate.

— Sunt treizeci şi opt de bucăţi. N-aş crede, zise Gaie. Harap îl aprobă, clătinând din cap:

— Nici eu.

— Atunci, înălţă din umeri Mihu Cumpănă, atunci când propuneţi voi? Prin 1990 vă convine? Aşa, prin aprilie… într-o după-masă călduţă… Şi, deodată, bărbăteşte: Nu! Peste două ceasuri! Nu mă tocmesc cu nimeni. Două ceasuri sunt destul.

— Eh! făcu Gaie. Basme, ediţia a doua revăzută. Dragi copii, vă rugăm să ne scrieţi părerea voastră. Să aduni treizeci şi opt de băieţi în două ceasuri… Dacă o văd şi pe asta…

— Ei, ce faci dacă o vezi şi pe asta? îl provocă tânărul.

— Fac orice. Gaie îşi roti privirea prin bordei. Fac

orice… Mănânc şi lada asta, scândură cu scândură, dacă vrei…

— Da, vreau, rosti Mihu Cumpănă. Vreau. Îşi desfăcu ceasul de la mână şi îl întinse lui Gaie: Poftim, ţine-l la tine! E nouă fără zece. La unsprezece fără zece veniţi toţi la şcoală. Şi tu, Gaie, să nu uiţi să aduci şi lada. Apoi strânse grăbit lista şi ieşi. Dar din uşă se mai întoarse şi zise: Era să uit… Şi gândeşte-te, Gaie, când vrei să mănânci cuiele… La început sau la desert? Mie mi-e indiferent!

*

* * *

I se făcu frig. Tremurând îşi acoperi spatele cu o jachetă groasă de lână. Scoasă abia de o zi din lada cu îmbrăcămintea de iarnă, jacheta mirosea înţepător a naftalină. N-o putu suferi şi-o aruncă în capătul celălalt al odăii. Cu sandalele în picioare, se trânti pe patul încă nestrâns şi se acoperi până la bărbie cu pătura. În traiectorie, jacheta atinse papagalul de carton agăţat de lampă, făcându-l să danseze caraghios. Ca să nu-l vadă, se întoarse cu faţa la perete. Auzi cum izbeşte vântul în fereastra bucătăriei. Îşi trase perna peste faţă şi, deodată, liniştită, ca şi cum şi-ar fi împletit cozile, începu să plângă, încălzindu-şi obrajii în perna umedă. îi făcea atât de bine plânsul, de parcă cineva drag ar fi strâns-o în braţe de ziua ei, s-o sărute şi să-i ureze la mulţi ani, sau ea însăşi ar fi îmbrăţişat o sobă caldă în care focul a ars mocnit toată noaptea. O bucura chiar şi-şi dorea să n-o tulbure nimeni, să poată plânge mult, să adoarmă şi să se trezească în plânsul acesta mângâietor, fericită, fericită că e numai cu ea, că toate gândurile au părăsit-o şi s-au dus, s-au dus, s-au dus…

O treziseră cu vreun ceas înainte strigătele băieţilor care întrebaseră de Andrei şi cărora le răspunsese, repezindu-i, că Andrei e la prăvălie. Încercase, dar nu mai reuşise să adoarmă. Era singură acasă, ca de obicei la ora aceea. Se îmbrăcase fără să se spele şi doar cu degetul muiat în gură îşi frecase ochii. Nu-i era foame; ca să facă

totuşi ceva, se gândise să intre în bucătărie şi să ciupească un colţ de pâine.

În bucătărie îl găsise pe Andrei.

— Ce faci aici? se speriase. Nu eşti cu tata?

— Nu. Am fost şi m-am întors acum.

— Nici nu te-am simţit.

— Am umblat cu grijă. Să nu te trezesc.

Abia atunci văzuse că pe pat se afla desfăcută traista roşie a băiatului şi că acesta îi vorbise fără să se oprească dintr-o treabă la care nu se prea pricepea: împăturea o cămaşă.

— Ce vrei să faci cu cămaşa?

— Nimic. O pun în valiză.

— Pleci?

— Da.

— Unde? Iar o să se supere tata.

— Nu. Acum nu se mai supără. El mi-a zis să plec.

— Andrei, ce-i cu tine? Ce se întâmplă?

— Nimic. Nu se întâmplă nimic.

— Dar aseară… aseară când te-a adus tata, aseară doar am vorbit amândoi… Mi-ai spus că nu eşti supărat… că nu eşti supărat pe mine…

— Nu. Pe tine de ce să fiu supărat? şi-i împinse Olguţei valiza galbenă. Nu mai pot aştepta pe mătuşa Minodora. Vrei să te uiţi tu în valiză, să vezi dacă n-am luat ceva?

— Andrei!

— Uită-te! N-am luat nimic.

Olguţa îi împinse valiza şi se trase înapoi.

— Mulţumesc, Olguţa, zise şi apucă valiza. Pe Moţată… găina… o las. Ţi-o las ţie. N-o tăia. E aşa de liniştită… Şi cu un zâmbet stingher: Ca să-ţi aduci aminte că am trecut şi eu pe aici. Apoi, încurcat, întinzându-i mâna: Rămâi cu bine, Olguţa!

— Dar unde pleci? Ce-i asta? Unde te duci?

— Nu mă pierd eu, sunt descurcăreţ! şi-şi amintise că aceste cuvinte fuseseră printre primele pe care le rostise la venire. La revedere, Olguţa! Spune-i săru’ mâna mătuşii

Minodora. Şi unchiului Ştefan, spune-i... dar nu mai sfârşise.

Plecase drept, păşind îndesat, ca un pui de ţăran trimis la câmp să ducă prânzul lui taică-su şi grijuliu să nu se răcească prea tare mămăliga.

O clipă, Olguţa voise să pornească după el – nici ea nu ştia pentru ce – dar rămăsese pe loc, privind cu ochii mari spre uşă, dar nevăzând nimic, nici măcar uşa.

Apoi i se făcu frig.

Şi acum, căldura o cuprindea şi o moleşea, ca un sfârşit de poveste când eşti tare obosit, şi te cuprinde, şi te moleşeşte somnul, şi nu mai auzi povestea, dar simţi că ea nu se poate termina decât aşa cum ai dorit tu. Şi adormi împăcată.

*

* * *

Când ieşi din bordei, primii paşi îi făcu stăpân pe sine, înfierbântat de propria-i siguranţă, mândru că fusese neînduplecat ca un adevărat comandant, care atunci când cere îndeplinirea unui ordin, nu se tocmeşte: „Am spus două ceasuri – două ceasuri rămân!” Treptat însă mersul îşi pierdu din cutezanţă şi dacă se mai păstra încă sprinten era numai şi numai pentru că bravul comandant se grăbea; certitudinea îndeplinirii ordinului la timp începea să fie roasă de îndoieli – şi nu dintre cele mai vagi.

„Ce mi-a trebuit să fixez adunarea peste două ceasuri, Ba să mai adaug, de deştept ce sunt: «Niciun minut mai mult?!» Treizeci şi opt de băieţi, răspândiţi în tot cartierul, e aproape imposibil să fie adunaţi în acest timp. Am mai pozat o dată în făcător de minuni şi m-am urcat pe urmă în vârful teiului! După-amiază, pe la patru-cinci, nu puteam ţine adunarea? Andrei e doar la mine acasă, în cea mai perfectă stare. Farsa cu căutarea lui trebuia să le-o fac; o meritau.

Dar după ce eu pun la cale farsa, tot eu mă prind şi încep să cred în ea? Astăzi de-a dreptul caraghios!”

Îl supăra graba cu care se aruncase în foc, dar amintindu-şi scena din bordei simţea că nu-şi merita chiar

toate reproşurile. Simţea că fusese necesar să acţioneze fulgerător, să-i uluiască cu îndrăzneala sa. Pierduse atunci la şcoală rămăşagul cu Harap, pentru că jucase totul pe o singură carte, sperând că norocul i-o va aduce în mână, dar norocul îi dăduse cu tifla. Situaţia nu se repeta acum; era în favoarea sa. Acum totul depindea numai de el, de voinţa şi priceperea lui, dar, ce-i drept, miza rămăşagului se însutise. A pierde o cursă în faţa lui Harap nu era, desigur, totuna ou a nu-ţi respecta cuvântul în faţa tuturor şi, mai ales, a lui Gaie. Nu mai avea de mult nicio îndoială că printre primii, dacă nu chiar primul, trebuie câştigat Gaie; că reduta care se numea Gaie şi în care îşi găseau toţi apărarea trebuie înfrântă fără întârziere. Şi poate că, mai mult decât atât, şi mai greu decât câştigarea victoriei, era să-i facă să înţeleagă adevărul cel mai brutal în situaţia lor; acela că pe steagul redutei nu fusese scris niciodată nimic, ceea ce, de fapt, însemna că nici nu avuseseră steag. Pentru asta avea nevoie de o victorie fulgerătoare. Puterea detaşamentului, spre care voia să-i atragă, n-avea voie să li se descopere treptat, azi puţin şi mâine mai puţin, ci dintr-odată, ca o explozie, cu toată forţa. Tot ce ei n-ar fi îndrăznit măcar să viseze pentru detaşament şi pentru comandantul lui trebuia să fie un lucru firesc. Chiar dacă ar fi fost necesar să bată la poarta ferecată a imposibilului, ca acum când, în două ore, se angajase să facă un lucru pentru care şi un timp triplu ar fi părut băieţilor o cutezanţă. Şi totuşi nici asta nu era destul. Adunarea rapidă a detaşamentului însemna o victorie asupra lui Gaie, Tudorel şi Harap, dar ea nu putea să se rezume numai la atât. Încă din prima adunare, aceasta trebuia să pornească o acţiune care să-i câştige pe toţi şi care, în niciun caz, nu putea fi continuarea farsei cu căutarea lui Andrei. Farsa fusese un mijloc, nu un scop. Obiectul adunării însă nu-l vedea. „La asta mai am însă timp să mă gândesc. Acum principalul e să sar poarta imposibilului fără să-mi rup pantalonii în fund”.

Uită că-i dăduse ceasul lui Gaie şi, ridicând mâna să-l privească, întâlni doar urma lui, o bandă de piele albă,

contrastând cu restul pielii bronzate.

Începu să alerge, şi în câteva minute ajunse acasă. Andrei îl aştepta în grădină. Traista şi-o agăţase într-un cui din peretele casei – cuiul pe care Mihu Cumpănă îl bătuse „ca să nu mai pierd vremea intrând în casă. Vara, când vin acasă, atârn haina în cui şi îmi văd de grădină”.

— Salutare! îi strigă Mihu. Totul e în ordine?

— Da.

— Bravo! La mâne încă nu-i.

Îl trase pe Andrei în camera sa. Ceasornicul C.F.R. de pe masă arăta nouă fix.

— Peste o oră şi cincizeci de minute, frate, va bate gongul. Se va trage cortina şi sala trebuie să fie plină. Până acum însă nu s-a vândut niciun bilet. Mai mult: nu s-a lipit niciun afiş, la radio nu s-a dat niciun anunţ, pe scurat: nimeni nu ştie nimic. Hai să ne gândim, hai să ne gândim, că de aceea avem cap.

Mihu Cumpănă îl informă cu câteva cuvinte de ce la el „nu e totul în ordine”. O făcu, crezând nu atât că Andrei îi va putea fi de folos cu ceva, ci pentru că, vorbind, să-şi asculte gândurile, să le arunce în arenă şi să le lase să se sfâşie între ele propriile soluţii, până când va rămâne cea mai puternică.

— Greu!

— De ce? îl întrebă Andrei cu candoare.

— Cum de ce, frăţioare? Dacă în loc de „de ce” rosteai „crocodil la tavă” sau „elefant ou ciuperci”, încă mai aveai o logică. Cum de ce?

— De ce… e greu?! Asta am vrut să spun.

— Eşti nemaipomenit. E greu… e greu… E… na, că mă şi bâlbâi! E aproape imposibil, tu nu pricepi?

— Nu. Dar ca – fără voia lui – să nu-l mai fiarbă pe Mihu după acest ciudat „nu”, continuă repede: Este timp! Odată, la Iaşi, trebuia să plecăm într-o excursie şi ni se spusese că autobuzul are plecarea la ora douăsprezece. Dar el pleca la ora opt. Ştii ce-a făcut Vlad, instructorul nostru?

— S-a suit într-un elicopter şi…

— Nu. La Iaşi nu sunt elicoptere. A dat drumul „lanţului pionierilor”. Într-o jumătate de oră, toţi băieţii au aflat.

— Lanţul pionierilor?! Cum adică? O fi vreo rachetă lanţul ăsta?

— Nu. La Iaşi nu sunt nici rachete. „Lanţul” nu e niciun fel de aparat, e aşa, cum să-ţi spun… o idee.

— Idee genială! râse Mihu.

— O idee bună. Vrei să aduni patruzeci de băieţi şi eşti singur. Foarte simplu. Te duci numai la doi. îi anunţi pe ei şi le ceri ca fiecare să mai anunţe câte doi, care, la rândul lor, să mai anunţe pe alţi doi, şi aşa mai departe. Toţi sunt astfel anunţaţi cam în acelaşi timp. Asta-i „lanţul pionierilor”.

— Asta? rosti Mihu şi sări în sus, ca o „minge de cap”. Ăsta nu-i lanţ… E o comoară… e un tezaur… un triunghi aurifer… ba nu… un dreptunghi, un hexagon aurifer!… Iar tu, frăţioare, îl apucă pe Andrei de subsuori şi-l aruncă în aer, tu eşti…

Zâmbind, Andrei îl continuă sec:

— Eu sunt Sava Andrei! Mihu îl lăsă să cadă.

— Ai dreptate! Tu eşti Andrei Sava. Să fii Andrei Savi întotdeauna! şi-l strânse tare la piept şi-i ciufuli părul. Pe urmă, tot el, zărind ceasul: E nouă şi zece. Plec! Tu ce faci? Aşteaptă-mă! Ia-ţi o carte… fă ce vrei… La prânz mă întorc.

— Şi la casa de copii… îndrăzni Andrei… când mă duc?

— O să mergem împreună cu tata. Dar până poimâine, i-am mai spus, cei de acolo nu te pot primi. Nu ştiu ce încurcături au până atunci… spunea ceva tata… n-am fost atent. Până poimâine o să stai la noi.

— Nu. De ce?

— Iar de ce? Pentru că este loc, pentru că eşti prietenul meu, pentru că… n-am vreme să-ţi înşir toate motivele.

— Nu… nu trebuie. Sunt descurcăreţ. Pot să stau oriunde. Şi convins: O zi, două pot să stau şi în bordei.

— Unde?! se prefăcu Mihu că nu-l auzise. În bordei? Stătu o clipă pe gânduri şi izbucni: Ei află, dragă Andrei, află că tu nu ai fost pentru mine numai o idee de început… o cheie… „olecuţă” din firul pe care-l căutam (ultimele cuvinte le roşit cu mâna pe clanţă, grăbit). Începi să-mi devii un alter ego. Şi încă unul foc de deştept!

Şi ieşi ca din puşcă, lăsându-l pe Andrei să creadă că „alter-ego” poate însemna orice, absolut orice, inclusiv numele unei strâmtori din America de Sud.

*

* * *

— Să ştii că se amână deschiderea şcolii.

— Aş! Ne-a chemat să ne vaccineze.

— Numai pe noi? Da’ pe ăia mici de ce nu i-au chemat?

— E un vaccin pentru noi, cei mai mari!

— Dacă-i aşa, mai bine eram într-a-ntâia!

— Nu-i nicio vaccinare. Ştiu eu ce vor… Se face recensământul. Am citit în ziar. Noi, ăştia, care am trecut într-a şasea, scriem mai frumos şi ne cheamă să scriem acolo ce trebuie.

— Nu cred. Dac-ar fi aşa, pe tine te-ar fi lăsat acasă.

— Pe nalbă! Eu ştiu! Ne-a venit un profesor nou şi vrea să ne cunoască.

— Numai pentru atâta? Să ne cunoască? Poimâine începem şcoala. E timp şi poimâine.

Mihu Cumpănă nu mai avea acum de ce să fie îngrijorat. Era abia zece şi jumătate şi în curte se aflau peste douăzeci de copii. Printre cei dintâi pe care-i cunoscuse fusese şi preşedintele detaşamentului, un băieţel firav şi timid, cu un glas de copil de grădiniţă. Mihu i se adresase ceremonios cu „tovarăşe preşedinte”, dar după câteva schimburi de cuvinte renunţase să-l mai numească aşa. I se părea că n-ar putea spune „tovarăşe” decât unuia cu cel puţin un fir de păr alb în cap. Şi la acest gând adăugase, înveselit: „Bineînţeles, vorbind de păr alb, nu mă refer la Tudorel…” Intraseră împreună cu Mihu Cumpănă în camera pionierilor, unde îl rugase să-l ajute să

scuture praful şi îi ceruse să-l cheme afară când se vor aduna toţi. Acum se plimba prin cameră, înconjurând masa lungă, cu mâinile în buzunare, calm, de parcă nici n-ar fi fost prima lui întâlnire cu copiii, ci una dintre cele multe, la capătul a doi, trei ani de muncă împreună.

Auzi bătăi în uşă:

— Intră! Era Gaie.

— Am venit să… începu de la uşă, cu ceasul în palma manii întinse.

Tânărul profesor îl măsură, apoi clipind repede, parcă pentru a alunga o vedenie, îi zise;

— Dar tu cine mai eşti?

După o secundă în care rămase pe loc, surprins, sau cum ar fi spus el „pe picior greşit”, Gaie se dezmetici şi răspunse vesel:

— Mă cunoaşteţi dumneavoastră! Sunt Dragu Grigore din clasa a şasea, cetăţean de onoare al străzii Cuţitaru.

— Dragu Grigore?

— Mai scurt: Gaie!

— Gaie, tu? Fugi că minţi! Tu ai bătut la uşă? Tu ai aşteptat afară să ţi se spună „intră” şi abia apoi ai intrat? Tu? Bravo, Gaie!

— Sunt cineva, nu?

— Nu ştiu, zău! mai că-mi vine să cred că ţi-ar conveni să fii… altcineva.

— De ce?

— Ţii ceasul în palmă şi tot pe mine mă întrebi? Ia uită-te la ceas şi vezi cât arată!

— Ce să mă uit? Am înghiţit-o. Eşti tare! M-ai băgat în buzunar.

— Câtuşi de puţin… Dacă vrei, poţi să controlezi! N-am nimic în buzunar. Nici măcar batista cu care să-mi şterg lacrimile.

— N-ai de ce să plângi.

— Păi nici nu mă gândesc să plâng. O să râd, o să râd cu lacrimi.

— Ştiu. Când o să mă pui să mănânc lada.

— Ai ghicit. Ai adus-o?

Gaie tăcu. Mihu Cumpănă repetă întrebarea.

— N-am adus-o!

Brusc, Mihu Cumpănă îi întoarse spatele cu un „stânga împrejur" milităresc. Şi abia după o lungă pauză i se adresă cu lehamite:

— Eh, nu eşti om de cuvânt, Gaie. Eşti un puşti şmecher şi atâta tot.

— Nu-i adevărat!

— Mă rog. Pe mine n-o să mă poţi convinge. Se întoarse totuşi spre el: Şi vrei să-ţi spun ceva, Gaie? Pe mine ar trebui să mă convingi în primul rând. Şi nu pentru că răspund de detaşamentul vostru. Trebuie să mă convingi, pentru că eu nu te-am dus niciodată cu vorba. Nu ţi-am vândut nici luna, nici stelele. N-am zis una şi am făcut alta. Şi crede-mă, Gaie, mi-a fost câteodată al dracului de greu să-mi ţin promisiunea.

Gaie parcă nici nu-l auzea.

— Nu-i adevărat că nu sunt om de cuvânt. De altceva n-am adus lada.

— A, e un secret!

— Nu mai glumi! N-am adus lada, pentru că ştiam că n-o s-o manine. Altceva ai vrut, şi te-am înţeles. Nu câştigi nimic dacă mănânc lada.

— Şi atunci ce crezi că am vrut? Poate că n-am vrut nimic!

— Ba ai vrut ca băieţii să râdă de mine.

— Şi?

— Şi au râs…

Lăsă ceasul pe masă, se întoarse pe călcâie şi ieşi.

În faţa detaşamentului aliniat, Mihu Cumpănă primi raportul.

— Detaşamentul clasei a şasea, cu un efectiv de treizeci şi opt de pionieri, dintre care treizeci şi unu prezenţi şi şapte absenţi motivaţi, fiind plecaţi din oraş, este gata să înceapă adunarea.

— Şi acum să ne cunoaştem, spuse tânărul profesor. Hai să vedem întâi ce aţi mai vrea voi să ştiţi despre mine.

Aveţi cuvântul! întrebaţi ce poftiţi!

O vreme şuşotiră între ei. Nu se îndemna nimeni, se îndemnau unul pe altul. În sfârşit, un băiat sparse gheaţa:

— Vreau să întreb cum aţi marcat golul în meciul cu „Progresul”? Cu dreptul sau cu stângul?

— Cu dreptul!

— La radio s-a spus că l-aţi marcat cu… mâna!

— Nu… I s-a părut crainicului. Arbitrul era chiar lângă mine. Ar fi văzut.

Ceru cuvântul preşedintele detaşamentului:

— E adevărat că vom fi vaccinaţi?

— Asta vrei să afli despre… mine?

Câţiva râseră. Un grăsun din primul rând ridică mâna. Însă când îi făcu semn să vorbească, spuse că a uitat ce-a vrut să întrebe.

— Nu-i nimic. Cândva… la bătrâneţe… o să-ţi aduci tu aminte.

Ultima întrebare o puse Lică.

Vorbi din colţul său, opus celui în care se grupaseră Gaie, Harap şi Tudorel.

— Vreau să ştiu când vom avea prima adunare serioasă. Am nişte lucruri de discutat.

— Mie mi se pare că şi asta e o adunare cât se poate de serioasă…

— Acuma nu pot discuta.

— Cum crezi! şi privind spre grupul din celălalt capăt, Mihu Cumpănă constată că niciunul dintre cei trei nu întorcea capul spre Lică. „Ceartă în toată regula. Nu se împacă ei cât ai bate din palme”. Ei, şi acum să mai aflu şi eu câte ceva despre voi. În primul rând oum se face că n-a fost nimeni curios să mă întrebe de ce ne-am adunat azi şi nu mâine… şi nu când s-o putea… şi nu după ce o să vânăm ciori şi o să tragem din pipă… ci azi, acum! (Repetase intenţionat cuvintele din bordei.) Nu sunteţi deloc curioşi?

Se ciocniră în aer o puzderie de „da”, de „sigur”, de „suntem”, care se contopiră într-o hărmălaie greu de potolit.

— Aoleu! îşi astupă urechile Mihu Cumpănă. Nici aici nu scap de galerie?! Aşteptă nerăbdător până se liniştiră. Gata! Destul! E o chestiune deosebit de serioasă. Dacă nu intrăm în acţiune de îndată, nu facem nimic. E vorba de o acţiune grea. Cred că nu-i nevoie să mai adaug că la o astfel de misiune nu pot lua parte decât luptători. Nu-i nicio supărare dacă unul dintre voi vrea să rămână acasă. Un fricos nu devine peste noapte curajos. E mai bine chiar să rămână acasă. De aceea mă adresez numai acelora care se cred luptători. Se retrase câţiva metri: Luptătorii să facă trei paşi înainte! Nimeni nu rămase pe loc.

— Perfect! exclamă. Ca să-mi fac însă datoria până la capăt, să nu spună nimeni că n-a avut timp să chibzuiască, vă mai fac o ultimă propunere: Cei care nu se simt luptători să facă trei paşi înapoi. Nimeni n-o să le spună nimic. Fără supărare.

Nu ieşi din rând niciunul.

— Bine… Nu mai am nicio îndoială. Am toată încrederea că misiunea va fi dusă la capăt, şi aceasta oricât de greu ne-ar veni.

*

* * *

În timpul prânzului şi toată după namiaza se perindară atâtea lucruri ciudate pe strada Cuţitaru şi pe celelalte străzi vecine oare duceau spre maidan, că oamenii nu îndrăzneau nici să întrebe. Scânduri, alături de un fier de călcat ruginit, o pernă, lângă un ferăstrău. Un geam, în tovărăşia unei saltele şi a unui lighean, o lopată urmată de o furculiţă, un săpun şi o spirtieră, ba, pe deasupra, şi un ficus într-o ladă de pământ cât o zi de post, în vecinătatea unui castron de supă, a unei mături cu coadă şi a unui ciocan pentru încercat puterea. Desigur, toate acestea şi încă multe altele nu treceau singure pe străzi. Erau aduse în spate, în braţe, la subsuori, pe cadrul unei biciclete sau într-un căruţ de sugar de de către mai mulţi băieţi. Ciudăţenia însă nu-şi pierdea din valoare.

La bordei, treaba era în toi. Misiunea clară tuturor: ca să-şi ajute un viitor coleg, până în seară bordeiul să

devină de nerecunoscut. Să arate a cameră de locuit, nu a bordei. Chiar dacă nu va fi locuită decât două zile. Nimic să nu-i lipsească.

Fiecăruia i se încredinţase o treabă precisă. Gaie, ajutat de un coleg, lărgea hornul bordeiului, prefăcându-l într-un luminător şi cânta cât îl ţinea gura:

— Cin se ia cu mine bineee, îi dau haina *după* mine… Şi către Mihu Cumpănă, care trecu pe lângă el:

— Ştii cântecul ăsta?

— Îl ştiu, dar nu mai spune „după" ci „după"…

— Ah, pretenţios mai eşti! După ce că-ţi dau haina… şi eu nu mi-o dau oricui… îmi mai găseşti şi cusururi!

Tudorel lucra la podirea bordeiului, bătea cuie în scânduri şi se minuna că nu-şi învineţise încă vreun deget.

— Calificare înaltă, mă! Ce ştiţi voi!

Lui Lică nu-i adresă un cuvânt. Şi doar lucrau alături, făceau aceeaşi treabă şi uneori aveau nevoie amândoi de acelaşi unic cleşte. Nici Gaie, nici Harap nu-i vorbeau. Urmărindu-i, Mihu Cumpănă avusese dreptate: „N-or să se împace bătând din palme. Poate că-i mai bine aşa". Într-un timp îi veni să-l cheme pe Lică şi să-i vorbească. îl strigă şi, când Lică se apropie, îl întrebă ceva, cu totul altceva, fără importanţă. „Nu, aici nu trebuie să mă amestec. Or să se descurce ei. Or să se împace odată şi odată. Şi apoi n-am numai asta pe cap!" Îmbrăţişa cu privirea forfota gălăgioasă a băieţilor şi zise tare, fără să-şi dea seama că Harap se află lângă el:

— Ăsta-i doar începutul!

— Cum, doar începutul?! Într-un ceas sfârşim! se miră Harap.

*

* * *

Dana veni cu un coş încărcat cu pere şi struguri.

— Îmi place că eşti gospodină! râse Miron Cumpănă, arătând spre coş. Pere şi struguri ştii să găteşti… Dacă mai înveţi să fierbi şi un ou poţi să te măriţi!

Dana roşi. Mihu îi sări în ajutor:

— De ce o superi, tată? Destul am supărat-o eu că de

două zile n-am găsit vreme să trec şi să-i dau măcar „bună ziua”…

— Rău că n-ai găsit, răspunse pentru Dana Miron Cumpănă. Dacă n-ai găsit pentru „bună ziua”, pentru o „bună seara” sau pentru „noapte bună” puteai să găseşti. Eu când eram de vârsta ta…

Venită s-o întâmpine pe Dana, Maria Cumpănă îl auzi şi-i făcu fetei cu ochiul:

— Nu-l crede, drăguţo, întreabă-mă pe mine!

Mihu aduse în grădină o masă şi scaune. Maria Cumpănă şi Dana spălară fructele şi le aşezară într-un paner împletit din sârmă de Miron Cumpănă.

— Buni struguri, şi perele-s frumoase, zise meşterul, dar panerul face toate paralele!

— Îl auzi? i se adresă Danei, râzând, Maria Cumpănă. Uite-aşa îmi spune şi mie de când îl ştiu! Dacă-mi lipseşte o cratiţă, pot să gătesc în ea bunătăţile lumii, că el tot la cratiţă o să se uite şi-o să spună că face toate paralele.

Râse şi Dana. Râse până şi Miron Cumpănă.

— Şi totuşi, zise Mihu, încep să-l înţeleg pe tata. Ce iese din mâinile tale are altă valoare.

— Cam târziu începi să mă înţelegi! îl înţepă Miron Cumpănă.

Mihu nu-l auzi. Cuvintele pe care le rostise mai înainte le rostise cu gândul în altă parte, se refereau la altceva.

— Am făcut şi eu ceva cu mâinile mele, se trezi vorbind. Poate că ceea ce am făcut e tot atât de puţin însemnat ca şi panerul sau cratiţa tatii, dar… cum să spun? îl înţeleg pe tata, pentru că acum îmi înţeleg propria mea bucurie. Le povesti apoi, la cererea Danei, „ultimele evenimente”.

— Şi băiatul… Andrei? se interesă Miron Cumpănă.

— Acum trebuie să fie în drum spre bordei. M-am gândit să-l însoţesc, dar…

— Mi se pare că te-am împiedicat eu, îi păru rău Danei.

— Nu. Eu nu mai am ce căuta acolo. A venit timpul să

mă gândesc la palat. Bordeiul îşi trăieşte ultimele clipe. A fost un mijloc, nu un scop. Trebuia să pornesc de la el. Nu-l puteam ocoli. E pe maidan, şi maidanul, din păcate, încă mai are zile. Câte, nu ştiu, dar mai are.

*

* * *

Înainte de-a se însera, la ceasul când dacă te-ai trezi după un somn lung şi n-ai şti dacă se întunecă ori se luminează, tăia maidanul, cu paşi mărunţi de drumeţ, grijuliu, un băiat. Ochii lui albaştri aveau o căutătură preocupată, şi dacă ar fi fost priviţi numai ei, trecând cu vederea cel puţin peste bobul de fasole care-i slujea drept nas, s-ar fi putut crede multe şi poate unele neadevărate despre băiat. Şi cea mai gogonată ar fi fost că îşi datora preocuparea unei taine. Nu, băiatul n-avea nimic de ascuns. Tot ce se petrecea cu el ar fi putut striga în gura mare, fără pic de teamă. Şi de altfel unui băiat ca el nici n-ar avea de ce să-i fie teamă.

De departe, un glas, apoi altul, şi apoi altele îl strigară:

— Andrei!

— Da! le strigă la rându-i celor care îl aşteptau.

Poate că în acest „da” să se fi ascuns ceva. Dar nu-i de crezut. E un cuvânt prea mic şi orice s-ar ascunde în el tot ar da pe de lături şi s-ar vedea.